T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

İRAN MECLİS KÜTÜPHANESİ 17805 NOLU TÜRKÇE ŞİİR MECMUASI (vr. 5^b – 42^b)

(İNCELEME – METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melis AZİZİ

İSTANBUL 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

İRAN MECLİS KÜTÜPHANESİ 17805 NOLU TÜRKÇE ŞİİR MECMUASI (vr. 5^b – 42^b)

(İNCELEME – METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melis AZİZİ

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Ümran AY

İSTANBUL 2019

İçindekiler

ÖNSÖZ ..... **II**

ÖZET ..... **III**

ABSTRACT ..... **IV**

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ ..... **V**

KISALTMALAR ..... **VII**

Giriş **1**

1. KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA **1**

1.1. Mecmuanın Tanımı ve Tarihçesi **1**

1.2. Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Yeri ve Önemi **2**

2. İNCELEME **3**

2.1. İran Meclis Kütüphanesi 17805 Nolu Türkçe Şiir Mecmuası Hakkında Bilgi **3**

2.1.1. Nüsha Tavsifi 3

2.1.2. Mecmuanın Şiir ve Şairleri (Vr: 5^b – 42^b) 3

2.2. İran Meclis Kütüphanesi 17805 Nolu Türkçe Şiir Mecmuası (vr: 5^b-42^b) **7**

2.2.1. MESTAP Tablosu 7

2.2.2. Vr: 5^b-42^b Kafiye Şablonu 39

2.2.3. Şekil Özellikleri (vr. 5^b - 42^b) 45

2.2.4. Deyimler Atasözleri ve İnanışlar 49

2.2.5. Vr: 5^b-42^b Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Aruz Kalıpları ve Bunların Kullanım Sıklığı 70

2.2.6. Mecmuada Karşılaşılan Problemler (5^b-42^b) 72

3. METİN **74**

3.1. Metin Tesisinde Takip Edilen Metot **74**

3.2. Divanlar ile Mecmuanın Karşılaştırılması **78**

3.3. Transkripsiyonlu Metin **81**

SONUÇ **220**

ÖNSÖZ

Mecmualar Klasik Türk Edebiyatı için çok önemli bir yere sahiptir. Sadece dönemin edebiyat zevkini belirlemede değil dönemin tarihi ve sosyal durumunu da ortaya koyar. Mecmualar bir nevi tutulmuş şiir defterleridir. Biz mecmualar sayesinde gün yüzüne çıkmamış şairleri, şiirleri en nihayetinde o döneme ait edebî zevke tanıklık edebiliriz. Mecmuaların kenarlarına yazılan notlarla dualardan reçetelere ve hatta yemek tariflerine uzanan pek çok bilgiye erişebiliriz. Böylesine zengin bir bilgi bankası olan mecmuaların pek çok alana birden olan katkısı büyüktür.

Bütün bunlar göz önünde bulundurularak biz de İran Meclis Kütüphanesi 17805'de kayıtlı olan Mecmū'a-i Eş'âr-ı Türkî'nin 5^b – 42^b varakları arasında bulunan şiirleri, şairleri, aruz kalıpları, kafiye şablonlarını, deyim ve atasözlerini, inanışlarını inceledik. Divanlarına ulaşabildiğimiz şairlerin, mecmuada bulunan şiiri ile divandaki halini karşılaştırdık ve farklılıkları dipnotta belirttik. Metni oluştururken mecmuadaki haline sadık kalmaya çalıştık. Metin tesisinde takip edilen yolu, metni okurken yol göstermesi açısından en başta belirttik. Mecmuadaki yıpranmadan dolayı okunmayan yerleri fotoğraflayıp mecmuada karşılaşılan problemler bölümüne ekledik. MESTAP'a göre tasnif yapıp projeye katkı sağlamaya çalıştık.

Tezimin hazırlanmasında her bir noktasıyla ayrı ayrı ilgilenen, sorunları büyük bir titizlikle çözen ve bana her daim şefkatle yol gösteren değerli tez danışmanım Doç. Dr. Ümran AY'a sonsuz ve gönülden teşekkür ederim. Yüksek Lisans tezinden çokça faydalandığım değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Nursel UYANIKER'e ayrıca teşekkürü bir borç bilirim. Benim için bütün işleri kolaylaştıran hep yanımda olan biricik yol arkadaşım Şükrü AZİZİ'ye cânı gönülden teşekkür ederim.

Melis AZİZİ

İzmir 2019

ÖZET

Bu çalışmada İran Meclis Kütüphanesi 17805 numaraya kayıtlı olan Mecmū'a-i Eş'âr-ı Türkî'nin transkripsiyonlu metni oluşturulmuş ve incelemede bulunulmuştur. Tamamı 84 varak olan mecmuanın 5^b – 42^b varakları arası çalışmamızı oluşturmaktadır. Alışılmışın aksine elimizdeki mecmua bir nazire veya bir gazel mecmuası değil musammatlar mecmuasıdır. İçinde 120 tane de kıt'a bulunmaktadır.

Mecmua 15. 16. ve 17. yüzyıl şairlerini kapsamaktadır. Çalışmamız üç bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde mecmuanın tanımı yapılmış ve Eski Türk Edebiyatı ve tarihi için önemi ortaya koyulmuştur. İkinci kısımda ise metin incelemesi yapılarak aruz kalıpları, kafiye şablonları, atasözü, deyim ve inanışlar, MESTAP'a göre tasnifi ortaya koyulmuştur. Üçüncü ve son bölümde ise 5^b – 42^b varakları arasında karşılaşılan problemler, metin tesisinde takip edilen yol ve metnin transkripsiyonlu haline yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, İran, Divan, Şiir, Musammat

ABSTRACT

In this study, the transcribed text of Mecmî‘a-i Eş‘âr-ı Türk, which is registered to the Iranian Library with the number 17805, has created and examined. Our study consists of the pages from 5b to 42b of the complete 84 pages. Contrary to the usual, the magazine we examine is not a nazire or a ghazal magazine, instead it consists of expanded poetry (musammat). The magazine is also composed of 120 verses.

The magazine covers the poets of 15th 16th and 17th centuries. Our study consists of three chapters. In the first chapter, the definition of the magazine has made and its importance for the Old Turkish Literature and History has revealed. In the second chapter, the analysis of the text has made, and the patterns of aruz, rhyme patterns, proverbs, idioms and beliefs are classified according to MESTAP measures. In the third and last chapter the problems encountered between the pages 5^b - 42^b, the path followed in the text facility and the transcription of the text are included.

Key Words: Magazine, Iran, Collected Poems (Divan), Poetry, Expanded Poetry (Musammat)

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	A, a, E, e, Ā, ā
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ş, ş
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ, ḥ
خ	Ḫ, ḫ
د	D, d
ذ	Ẕ, ẕ
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ṣ, ṣ
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ż, ż, Ḍ, ḍ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	ʿ
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Ḳ, ḳ
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
ه	H, h
و	V, v, U, u, Ū, ū, Ü, ü, O, o, Ö, ö
ى	Y, y, Ǐ, ǐ, I, ı, İ i
ء	ʾ

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
D.	Divan
DİA	Diyanet Ansiklopedisi
G.	Gazel
MD.	Medhî Divanı
MG.	Mecmua-i Gazeliyat
M.	Mecmua
HYD	Hayretî Divanı
Ör.	Örnek
CD	Cinânî Divanı
YAD	Yetim Ali Divanı
BD	Bâkî Divanı
HD	Hafî Divanı
HDD	Hüdâyî Divanı
ND	Nesîmî Divanı
HŞD	Haşimî Divanı
UD	Ulvî Divanı
FD	Fevrî Divanı
SD	Selikî Divanı
ED	Emrî Divanı
ZD	Zâtî Divanı
vb.	ve bunun gibi
vr:	Varak
dk.	Derkenar
NBD.	Necâti Bey Divanı
APD.	Ahmet Paşa Divanı

Giriş

1. KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

1.1. Mecmuanın Tanımı ve Tarihçesi

Mecmûa (< Ar. c-m-‘), sözlüklerde “ toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi”[1] , “ bir araya getirilmiş, toplanmış, cem edilmiş”, “ bir araya getirilmiş, toplanmış varlık ve nesnelerin tamamı, hepsi, cümlesi”[2], “ toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeyler”[3], “ içinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser”[4] olarak geçmektedir. Osmanlı Türkçesi’nde “cüzdan”, “defter”, “cerîde” sözcükleri mecmua kelimesini karşılamak için kullanılmıştır.[5] Edebi bir terim olarak “Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır.”[6]

İslam Medeniyetinde ise Hz. Peygamber’in hadislerinin yazıya aktarılmasıyla ortaya çıkan mecmua, daha sonra fıkıh ilmine dair meseleleri, âlimlerden duyulan ve şâhit olunan hâdiseleri, Arapça darbımeselleri ihtiva eden eserlerin de adı olmuş ve ilk örneklerin görülmesinin üzerinden birkaç asır geçtikten sonra Araplar, Farslar ve Türkler arasında, içerdiği konular çeşitlilik kazanmış ve çeşitli ilim dallarında telif türü hâline gelmiştir.[7]

Dönemin ihtiyaç ve zevkleri göz önünde bulundurularak hazırlanan mecmualar, halkın estetik anlayışına da hitap eder. Şiir mecmuaları arasında tek bir nazım şeklini esas alan gazel mecmuaları, kaside mecmuaları da bulunduğu gibi mecmualar için “İçerdiği konu ve türe göre musiki mecmuaları, ilâhi mecmuaları, dua mecmuaları, tarih mecmuaları, inşa mecmuaları”[8] münşeat mecmuaları, fetva mecmuaları, tefsir mecmuaları, sakk mecmuaları, şerh mecmuaları, hutbe mecmuaları, tıbbî konularla ilgili mecmualar, vefk, reml, cifr, büyü, sihir

[1] DEVELLİOĞLU, Ferit: *Ansiklopedik Osmanlıca- Türkçe Lûgat*: 596. s.
[2] AYVERDİ, İsmail : *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük*: II. Cilt: 1971.s.
[3] SAMİ, Şemseddin : *Kâmûs-ı Türki*: 1393. s.
[4] PALA, İskender : *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*: 312.s.
[5] UZUN, Mustafa, “Mecmua”, *DİA*, C. 28, Ankara 2003, 265.s.
[6] UZUN, Mustafa, *a.g.m.*, 265.s.
[7] UZUN, Mustafa, *a.g.m.*, 266.s.
[8] KURNAZ, Cemal, AYDEMİR, Yaşar, “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies* C.8/1,Kış 2013, 52.s.

vb. konulu mecmualar, deyim ve atasözleri mecmuaları, risale mecmuaları, güfte mecmuaları, muamma mecmuaları, şehrengiz mecmuaları, manzum mecmuaları, naat mecmuaları, hilye mecmuaları, miraciye mecmuaları, matla mecmuaları, mersiye mecmuaları, musammat mecmuaları, kıt'a ve rubai mecmuaları, müstezad mecmuaları, beyit ve müfred mecmuaları, lügaz mecmuaları gibi farklı tasnifler de yapılabilir.[9]

Bütün bu tanımlar göz önünde bulundurulduğunda mecmuaların, dönemin edebi anlayış ve şiir zevkine göre toplanan şiirleri içerdiğini görmekteyiz. Dönemin şiir zevkine ayna tutan bu mecmular aynı zamanda dönemin kabul gören şairlerini yansıtması bakımından da büyük önem arz etmektedir.

1.2. Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Yeri ve Önemi

Mecmualar, yazıldıkları ve derlendikleri dönemin ruhunu yansıtması ve Osmanlı tarihini aydınlatması bakımından oldukça önemlidir. Kaynaklarda adı geçmeyen veya unutulmuş şairlerin şiirlerine söz konusu mecmualarda rastlamak mümkündür. Şairlerin divanlarına almadıkları şiirlere bu mecmualarda rastlayacağımız gibi; kaynaklarda adı geçip divanına ulaşılmayan şairlerin divanlarına ulaşmak mümkündür. Şairlerin divanlarına aldıkları şiirlerin nüsha, beyit ve mısra farklılıklarına yine mecmualar aracılığı ile ulaşırız. Mecmuaya alınan bir şairin şiir sayısı bize o dönemde en çok hangi şairin beğenildiğinin ipucunu da vermektedir. Bilinen fakat örneğine rastlanılmayan nazım şekillerine, kafiye ve rediflere tesadüf edilebilir. Bir mecmuada yer alan tarih kıtasıyla veyahut derkenara düşülen bir notla daha önce ölüm tarihi tespit edilmeyen şairlerin bilgilerine ulaşmak mümkündür. Sadece Osmanlı tarihinin değil edebiyat tarihinin aydınlatılmasında da mecmualar büyük rol oynar.

Ayrıca sayfa kenarlarında yer alan ve edebiyatla doğrudan ilgisi bulunmayan çeşitli bilgiler (dualar, ilaç tarifleri, tılsımlar, büyüler, gizli ilimler, çeşitli notlar, tarih kıt'aları vs.) dönemin içtimai yönüyle ilgili fikir verebilir.[10]

[9] KILIÇ, Atabey, "*Mecmua Tasnifine Dâir", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, hzl. Hatice Aynur vd. Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, 75-96 s.

[10] KÖKSAL, Fatih, "Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa*: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, hzl. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, 415.s.

2. İNCELEME

2.1. İran Meclis Kütüphanesi 17805 Nolu Türkçe Şiir Mecmuası Hakkında Bilgi

2.1.1. Nüsha Tavsifi

Üzerinde çalıştığımız mecmua İran Meclis Kütüphanesi'nde 17805 numarada kayıtlıdır. Kitap adı kısmında Mecmûa-yı Eş'âr-ı Türkî yazmaktadır. Dış ölçüsü 19x25 cm olan mecmua 84 varaktan oluşmaktadır. Mecmua baştan ve sondan eksiktir. Sayfa kenarları tahrip olduğundan derkenarlara yazılan şiirlerin bazılarının son kısımlarında eksiklikler meydana gelmiştir. Mecmuada iki ayrı sayfa numaralandırması yapılmıştır. Önceki numara ile sonradan yapılan numaralandırma dikkate alındığında mecmuanın baştan 15 varak kadar eksik olduğu tespit edilmiştir. Yazı harekeli nesihtir, söz başları kırmızı mürekkeple, şiirler siyah mürekkeple yazılmıştır, başlık atılmayan şiirler de mevcuttur. Elimizde bulunan metnin 1^a-2^a yaprakları arasında Hazânî adlı bir şaire ait eksik bir müsemmen bulunmaktadır. 3^a-4^a yaprakları arasında Yahya Bey'in Rüstem Paşa'ya yazdığı yedi bentlik mersiye/hicviyesi bulunmaktadır. 4^b-5^a yapraklarında çeşitli içal tarifleri ve dualar vardır. Mecmuanın 5^b varağında Müstezâdât-ı fî-heze el-mecmua başlığı altında müstezatlar yer almıştır. Müstensih çoğunlukla derkenarlara rubâi, kıta gibi kısa nazım biçimlerini yazmıştır.

2.1.2. Mecmuanın Şiir ve Şairleri (Vr: 5^b – 42^b)

ŞAİR	NAZIM ŞEKLİ	ŞİİR SAYISI	ŞİİR NUMARASI
Âhî	Müstezâd	1	20
Ahmed Paşa	Ḳıṭ'a	2	103,105
	Tesdis	1	155
Âzerî	Müsebba'	1	36
	Müseddes	2	197,217
Bağdatlı Rûhî	Gazel	1	203
Bâkî	Müstezâd	1	7
	Ḳıṭ'a	1	104,158
	Gazel	1	204
Beyânî	Müseddes	1	99
Ca'ferî	Müstezâd	1	23

Cinânî	Müseddes	3	98,208,222
Civânî	Müstezâd	1	2
Cûdî	Müstezâd	1	14
Cünûnî	Müseddes	1	202
Dâ′î	Müstezâd	1	3
Du′âyî	Müstezâd	1	11
Edâyî	Ḳıṭ′a	1	101
Emrî	Müşemmen	1	24
Fazlî	Müstezâd	1	13
Fevrî	Müşemmen	1	12
	Müsebba′	1	34
	Müseddes	1	166
Fuzûlî	Müseddes	1	231
	Ḳıṭ′a	2	153,159
Gam′ı	Müşemmen	1	18
Gubârî	Ḳıṭ′a	1	102
Günâhî	Tesdis	1	38
Habîbî	Müstezâd	1	4
Hafî	Müstezâd	1	15
Hâlet	Ḳıṭ′a	3	28,29,30
Hâli	Müseddes	1	130
Hâşimî	Müseddes	3	77,201,205
Hayretî	Müstezâd	1	1
	Müseddes	1	87
Hużûrî	Müseddes	1	156
Hüdâyî	Müseddes	1	225
Aşkî	Gazel	1	100
Kâsım	Müstezâd	1	10
Kemâl Paşazâde	Ḳıṭ′a	7	43,44,45,46,153,160,188
	Müfred	2	195,196

Kıyâsî	Tesdis	1	144
La’li	Müseddes	1	69
Lâm’î	Ḳıṭ’a	1	108
	Müseddes	1	225
Medhi	Müseddes	1	60
Melîhî	Müstezâd	1	6
Mesîhî	Ḳıṭ’a	2	109,138
Necâti	Ḳıṭ’a	3	136,139,141
Nesîmî	Müstezād	1	8
	Rubâ’i	4	212,213,217,219
Penâhî	Tesdis	1	39
Resmî	Müstezâd	1	5
Rüstem	Gazel	1	35
	Müsebba’	1	33
Sâ’i	Müseddes	1	131
Sabâyî	Müstezâd	1	19
Sabrî	Tesdis	1	40
	Müseddes	2	118,206
Sâdık	Müseddes	1	78
Sâfî	Gazel	1	230
Sâgarî	Ḳıṭ’a	1	142
Selâmî	Müstezâd	1	25
Seliḳî	Müsebba’	1	37
Senâyî	Müseddes	1	51
Siyâhî	Müsebba’	1	27
Su’âlî	Müseddes	1	226
Şeyhî	Ḳıṭ’a	1	140
Şeydâyî	Gazel	1	17
Taşköprüzâde	Ḳıṭ’a	1	107

Tîgî	Müseddes	3	42,199,214
Ulvî	Müşemmen	1	9
	Müseddes	8	106,117,180,181,191,192,211,228
	Müsebbaʼ	1	31
Usûlî	Müsebbaʼ	1	32
Vâlihî	Müseddes	1	167
Vasfî	Ḳıṭʼa	1	137
Visâlî	Müstezâd	1	22
Yahya	Müseddes	1	68
Yetim Ali	Ḳıṭʼa	6	110,129,132,133,134,135
Zâtî	Müseddes	1	52
	Ḳıṭʼa	11	85,111,112,113,114,115,116,119,120,121,151

Mecmuanın incelenen varakları arasında bulunan şairler alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Toplamda 66 şair tesbit edilmiştir. Yazdıkları nazım biçimi, kaç tane yazdıkları ve çalışmada kaçıncı sırada yer aldıkları gösterilmiştir. Tablodan görüleceği üzere müseddes, müstezâd ve kıta çoğunluktadır. Mecmuada en fazla Ulvî'nin müseddesine yer verilmiştir. Kıtası en fazla olan şair ise Zâtî'dir ve onu yedi kıtası ile Kemal Paşazade izler. Rubâ'si en fazla olan şair ise Yetim Ali'dir. Daha sonra beş rubâ'î ile Nesîmî gelir. Mecmuada başlık atılmayan ve ulaşılan divanlarda tarama yapılmasına rağmen bulunmayan kıta sayısı da çoğunluktadır.

- Mecmuanın incelenen varakları arasında yazarı bilinen 44 kıt'a, yazarı bilinmeyen 86 kıt'a,
- Şairi bilinen 39 müseddes, şairi bilinmeyen ise 4 müseddes,
- Şairi bilinen 17 müstezâd, şairi bilinmeyen 1 müstezâd,
- Şairi bilinen 6 gazel, şairi bilinmeyen 1 gazel,
- Şairi bilinen 4 rubâ'i, şairi bilinmeyen 6 rubâ'i,
- Şairi bilinen 4 müsemmen, şairi bilinmeyen 2 müsemmen,
- Şairi bilinen 2 müfred, şairi bilinmeyen 5 müfred,
- Şairi bilinen 6 müsebbâ',
- Şairi bilinen 5 tesdis,

toplamda ise şairi bilinen 127 şiir, şairi bilinmeyen ve taranan divanlarda da tesbit edilemeyen 105 şiir olmak üzere 232 şiir mevcuttur.

2.2. İran Meclis Kütüphanesi 17805 Nolu Türkçe Şiir Mecmuası (vr: 5ᵇ-42ᵇ)

2.2.1. MESTAP[11] Tablosu

YER NU.		İRAN MECLİS KÜTÜPHANESİ 17805 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (5ᴮ-42ᴮ)					
VARAK NO:	MAHLAS	MATLA' BEYİTİ/ BENDİ	MAKTA BEYİTİ/ BENDİ	NAZIM ŞEKLİ	NAZIM TÜRÜ	VEZİN	AÇIKLAMALAR
5ᵇ	Hayretî	Teslīm ü rıżā ḳapladı milk-i dil u cānı Ey rūḥ-ı revānum	Ey **Ḥayretī** dirdüm ki güzel sevmeyem ayrıḳ İllā n'ideyim ah	Müstezad/ 9 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
5ᵇ	Civânî	Şerm eyler idi görse yüzüñ bāġ-ı cinānı Ey Yūsuf-ı ṣānī	Düşeli şehā 'ışḳuñla cismine anuñ nār Ey ruḫları gülnār	Müstezad/ 5 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
6ᵃ	Dâ'î	Ṣāḳi getür ol bāde-i yāḳūt-ı revānı Her laḥża müdāmī	**Dā'ī** bugün ol nām-ile 'ālemde nişāndur Her 'ilm ü hünerden	Müstezad/ 9 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
6ᵃ	Habîbî	Sevdüm yine bu lāle ḫad u ġonce-dehānı Biñ cān u göñülden	Kūyında görem diyü **Ḥabībī** ṭaleb itme Zīrā ki meṣeldür	Müstezad/ 5 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
6ᵇ	Resmî	Ben bendeye ḫışm eylemek ol nergis-i şehlā Her dem ne belādur	Şol zülfi olaldan berü **Resmī** eşitkim Cān boynına zencīr	Müstezad/ 7 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
6ᵇ	Melîhî	Zülfüñe bedel düşmedi bir dāne-i āhū Ṣaḥrā-yı ḫotende	Şāh-ı kerem u kān-ı melāḥat seni gördüm Ey ṭāli'-i mes'ūd	Müstezad/ 7 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	

[11] https://mestap.com/mestap/ Erişim Tarihi : 25.12.2018

7[a]	Bâkî	Şol ṣūret-i maḥbūb-ı ẓerāfet ki senüñ var Ey şāh-ı cihānum	Rabbānī mekān ister-idi kim ola **Bākī** Ḥaḳḳında ezelden	Müstezad/ 7 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
7[a]	Nesîmî	Ṣal burḳa'ı yüzüñden eyā ṣūret-i raḥmān Ṭarḥ eyle kemānı	Pervāne-ṣıfat şem'-i ruḫuñ nārına yandı Bī-çāre **Nesīmī**	Müstezad/ 5 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
7[b]	Ulvî	Felekler güm güm olsa yeridür āh u fiġānumdan Zemīni ġarḳ-ı ḫun itsem n'ola eşk-i revānumdan 'Alevler ẓāhir oldı sīne-i sūz nihānumdan Ciger ḳan oldı aḳdı geldi çeşm-i ḫūn-efşānumdan Devāsız derde uġradum uṣandum ḫasta cānumdan 'Aceb mi ḳalmasa hergiz eşer nām u nişānumdan Diyār-ı ġurbete gitdüm cüdā düşdüm mekānumdan Ġarīb illerde ḳaldum ayru düşdüm nev-civānumdan	Beni terk eyledi ol Yūsuf-ı gül pīrāhen şimdi Göñül Ya'ḳūbuna oldı cihān beyt'ül-ḥazen şimdi Gözümde uçar oldı ḥālet-i zevḳ u vaṭan şimdi Bana zindān olupdur **'Ulvīyā** ṣaḫn-ı çemen şimdi Kiminle ṣalınur ol ḳāmeti serv-i semen şimdi 'Aceb kimlerle seyrān eyler ol ḫulḳ-ı ḥasen şimdi Diyār-ı ġurbete gitdüm cüdā düşdüm mekānumdan Ġarīb illerde ḳaldum ayru düşdüm nev-civānumdan	Müsemmen/ 5 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
7[b]	Kâsım	Gül niçe ki sa'y ile düzer yazmaġa defter Medḥini bahāruñ	Ger vaṣl-ı cevān olmasa bir dem saña **Ḳāsım** Bir laḥẓa muḳārīn	Müstezad/ 9 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
8[a]	Du'âyî	Ey sāḳi-i gül-ruḫ berü ṣun bāde-i nārı Def' eyle ḫumārı	Gel muntaẓır olma hele ferdāya **Du'āyī** Dīdār dilerseñ	Müstezad/ 7 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
8[a]	Fevrî	Ḥüdāyā ḳullaruñdan kimine tāc u ḫilāfet vir Kimin sulṭān-ı 'ālem-gīr idüp külli riyāset vir Kimin bir şāh-ı gerdūn-ı ḳadre düstūr it vezāret vir Kimin ṣāḥib-i menāṣıb eyle devlet vir siyādet vir Cihān ehline sevḳ ile baña şavḳuñla ḥālet vir Keşāfet kalbi jeng itdükce ṣayḳıl ḳıl leṭāfet vir Kemāl u faẓl u ḳut-ı lāyemüt ile sa'ādet vir Dem-i āḫirde 'īmān dünyede ṣabr u ḳanā'at vir	Ḥüdāyā **Fevrī**nüñ itdügi ah u vāh ḥaḳḳıçün Yoluñda baş u cān viren gedā vü şāh ḥaḳḳıçün Müsemmā-yı maḳām-ı ḳurb olan dergāh ḥaḳḳıçün O dergāh içün olan nāle ile ah ḥaḳḳıçün Ḥavāṣı ṭapuña irişdüren şeh-rāh ḥaḳḳıçün O rāh içre bulınan faẓl u 'izz u cāh ḥaḳḳıçün Cemī'-i enbīyā-ile Resūlullāh ḥaḳḳıçün Dem-i āḫirde 'īmān dünyede ṣabr u ḳanā'at vir	Müsemmen/ 5 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	

8[b]	Fazlî	Ey serv-i sehī sen geleli seyr ide (…) Ser çekmedi ʻar ʻar	Dünyāda eger **Fażlī** gözi aġlayı gitse Yüzüñ hevesinden	Müstezad/ 5 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
8[b]	Cûdî	Bir şūḫ-ı dil-ārāya göñül virdi yine cān Aḥmed Çelebi nām	Eyle der-i devletde eyā şāh-ı civān baḫt **Cūdī** ḳuluñı ḫaṣ	Müstezad/ 5 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
9[a]	Hâfî	Ey gözleri nergis yüzi gül gözleri lāle Gīsūları sünbül	Bī-çāre **Ḫafī** birgün irem diyü viṣāle Eylerdi taḥammül	Müstezad/ 5 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
9[a]	?	Sevdi yine dil ʻaşḳ-ile bir tāze civānı Maḥbūb-ı cihānı	Göz gördi göñül sevdi olup ḥükmine fermān Yolunda virüp cān	Müstezad/ 6 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
9[a]	Şeydâyî	Olsa żaʼif ġam-ı hecrüñle tenüm çün ḫāşāk Ḳomasa bende bu ālām-ı firāḳuñ idrāk	Ya Allah göre şāyed ki bu ben **Şeydāyī** Naẓar u merḥamet-ile baḳa ol hercāyi	Gazel/20 beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
9[b]	Gamʼı	Dün görüp dilberi ölsün bire ġaddār didüm Gelmedüñ yanuma gitdin ḳanı iḳrār didüm Ne revādur ṭaḳına sen güli her ḫār didüm İdesin cān u cihāndan beni bīẕār didüm Bülbülüñ zārın işit ey gül u gülzār didim ʻAhd u peymānuña gel eyleme inkār didüm Meded Allahʼı severseñ meded ey yār didüm Vaʼde-i vaṣla ḫilāf eyleme zinhār didüm	[Yeter öldüñ **Ġami**yā hecr] ile ġamḫᵛār didi Ḫāne-i ḳalbüñi teñg itmesin efkār didi [Varuram bekliyesin] dār ile dīvār didi Bu gece ʻarż iderüm çeşmüñe dīdār didi [Sırruñı] eyleme tek kimseye iẓhār didi Ṣubha dek saña ḳılam vaṣlumı īṣār didi Meded Allahʼı severseñ meded ey yār didüm Vaʼde-i vaṣla ḫilāf eyleme zinhār didüm	Müsemmen /6 bend		+ + – – (– + – –) / + + – – / + + – – / + + –	
9[b]	Sabâyî	Dirseñ yoluña terk-i dil u cān u ser olsun Olsun begüm olsun	(...) **Ṣabāyī** ḳuluñuñ diyesin ey dost Düşmanlar içinde	Müstezad/ 5 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
10[a]	Âhî	YAZMADA OKUNMUYOR	Zülfüñ ṣanʼatın diler **Āḫī** ide muṭavvel Ey ḫükm-i revānum	Müstezad/ 5 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	

10[b]	?	Ey güzellik bağına serv-i ḫırāmānum benüm Vey melāḥat gülşeninde verd-i ḫandānum benüm Kūyuñı ṭutdı meded feryād u efġānum benüm Bülbül-i āşüftenem raḥm eyle ey cānum benüm Umaram luṭf ide bu ḳuluna sulṭānum benüm Yüzüñi göster baña ey şems-i raḫşānum benüm Dil-nevāzum çāre-sāzum māh-ı tābānum benüm Ḥüsn ü ān ile güzeller şāhı cānānum benüm	Niçe bir cevr ü cefā vü niçe bir endūh-ı ġam Ya niçe derd ü belā vü miḥnet-i hecr u elem Niçe bir ḥasret nedāmet firkat u ġuṣṣa-ı sitem Görinür her laḥẓada gözlerüme mülk-i ʻadem Nār-ı hicrāna niçe biñ kerre yanam yaḳılam Razıyam cānā seni bir kerre luṭfuñla görem Dil-nevāzum çāre-sāzum māh-ı tābānum benüm Ḥüsn ü ān ile güzeller şāhı cānānım benüm	Müsemmen/ 5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
10[b]	Visâlî	YAZMADA OKUNMUYOR	Çün çekdi cefāsını ser-ā-ser ramażānuñ Aşüfte Viṣālī̄	Müstezad/ 5 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
11[a]	Ca′ferî	Gel ʻārif iseñ al ḫaberi ma′na erinden Bī-şekk u gümān ol	Ey **Ca′ferī̄** gel sür yüzüñi yār eşigine K′ol ḳıble-i cāndur	Müstezad/5 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
11[a]	Emrî	Dī̄de lāle-ʻarıżuñ-çün jāle-bār olmış durur Her müjeñ ḥüsnüñ gülinsüz gözde ḫār olmış durur Sī̄ne ʻışḳuñ āteşinden pür-şerār olmış durur Cān firāḳ-ı la′l-i nābuña figār olmış durur Dil hevā-yı kākülüñle bī̄-ḳarār olmış durur ʻAḳl u fikr ṭurren-ile tārumār olmış durur Ten ġam-ı zülf-i ruḫuñla ḫāksār olmış durur Üstüḫᵛān[um] ser-mekān-ı mūr u mār olmış durur	Ḳametüñ bālādur ey servüm miyānuñdur vasaṭ Ṣafḥa-i güldür ʻiẕāruñ beñlerüñ müşgī̄n nuḳaṭ Levḥ-i dilden yuyamaz ġuṣṣañ gözüm olursa şaṭ La′lüñ içün yazdı Kevṣer sūresin gūyā ġalaṭ Kim ḳazıtdı ey cemāli muṣḥafum ṣafḥanda ḫaṭ Ḳanına ʻışḳ ehlinüñ la′lüñ getürdi dest-i ḫaṭ Birgün ola **Emrī̄** içün diyeler ey sebz-i ḫaṭ Bir ḫaṭ-ı sebzüñ ġamıyla ol ġubār olmış durur	Müsemmen/ 5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
11[b]	Selâmî	Ben bendenüñ aḥvālin ilet luṭf-ıla yāre Ey bād-ı ṣabāyī̄	Gül rūḫı ḥasret ile alsa selāmı Bī̄-çāre **Selāmī̄**	Müstezad/7 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
11[b]	?	Ol ʻālem-i vaḥdetden cevlān iderek geldüm ʻIşḳ-ile bu dünyāya seyrān iderek geldüm Vuṣlat ṭalebindeyken hicrān iderek geldüm Gözyaşlarını ta kim ʻummān iderek geldüm Dilden bu dile ẕikr-i cānān iderek geldüm	Yā Rab baña raḥm eyle luṭfuñla ʻināyet ḳıl Ḫālüme idüp şefḳat cūduñla hidāyet ḳıl Raḥmetle mürüvvetle esrüge himāyet ḳıl Göster baña ol māhı anuñla ri′āyet ḳıl Maḥv eyle ṣuçum çoḳdur ʻafvuñla ʻināyet ḳıl	Müsemmen/ 5 bend		− − + / + − − − / − − + / + − − −	

		Firḳat odına yanup efġān iderek geldüm Dermāndeligüm vardur bilmem ne ḳılam yāre Bī-çāreligüm vardur bilmem ne idem çāre	Eksikli ḳuluña dāīm raḥmüñle ḥimāyet ḳıl Dermāndeligüm vardur bilmem ne ḳılam yāre Bī-çāreligüm vardur bilmem ne idem çāre				
12[b]	Siyâhî	Ḥamdulillah kim şitā gitdi erüşdi nev-bahār Pādişāh-ı gül melāḥat raḫşına oldı süvār Her şukūfeyle ṭonandı bāġ u rāġ-ı kūhsār ʻAsker-i ezhār ile ṭoldı bu ʻālem bī-şümār Cem′olup tā ᶜarṣa-ı gülşende ḳıldılar hezār Aldı ṣūsen ceng-içün destine tīġ-ı ābdār Asker-i ġam niçe olma seni göricek tārumār	Lāleler ḳalmış bu cen̄g içinde zār u nā-tuvān Başdan ayaġa ḳızıl ḳana boyanmış erġuvān Servler sancaḳ çeküp bāġ üzre ḳonmışlar yayan Ṣan ʻAcem mülkün alup Baġdād′a dikmişdür nişān Ḥükm ile taḫt-ı sa′ādet üzre şāh-ı kāmrān Ey **Siyāhī** kimdür ol sulṭān Süleymān-ı zamān Gün gibi ʻālemde anuñ ʻömri olsun ber-ḳarār	Müsebba′/5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
13[a]	Hâlet	Bī zevḳ mey efsūrde-dimāġ eyleme yā Rab Fānūs-ı dilüm mürde-çerāg eyleme yā Rab	Virmezsem eger zevḳ-i cihānı ġam-ı ʻışḳa Bir laḥẓa beni dünyede ṣaġ eyleme yā Rab	Kıt′a		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
13[a]	Hâlet	ʻIşḳuñla baña ṣıdḳ u ṣafā vir yā Rab Her derdüñle devā vir yā Rab	Ḫākister-i düzeḫ-i belā ḳıl tenümi Tek āyine-i dile cilā vir yā Rab	Kıt′a		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
13[a]	Hâlet	Dil mülkini derdüñe vaṭan ḳıl yā Rab Çeşmüm ʻadn ile hem (…) ḳıl yā Rab	Bir destüm olursa büt-tırāş-ı ümmīd Bir destüm de ṣanem-şiken ḳıl yā Rab	Kıt′a		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
13[a]	Ulvî	İlā ey bezm-i ġamda ney gibi nālān olan göñlüm Döginüp def gibi her dem işi efġān olan göñlüm Muḥabbet cāmın içüp mest u ser-gerdān olan göñlüm Reh-i ḫāk-i meẕelletde yatup ġalṭān olan göñlüm Ġam-ı esrār-ı la′l-i yār ile ḥayrān olan göñlüm Belālar kūşesinde rūz u şeb mihmān olan göñlüm Yüri hey pā-bürehne baş açıḳ ʻüryān olan göñlüm	Firāḳ-ı çeşm-i cānān ile ḫayli derd-nāk olduñ Ḫayāl-i ḫançer-i müjgānı ile sīne-çāk olduñ Ġam-ı la′l ile teslīm eyledüñ cānuñ helāk olduñ Yolında sāye-veş ol serv-ḳaddüñ gerçi ḥāk olduñ Ne bāküñ var cihānda şāh-ı mülk-i ʻışḳ-ı pāk olduñ Dil-i ʻ**Ulvī** gibi ḫār-ı sitemle sīne-çāk olduñ Yüri hey ġonca gibi bağrı her dem ḳan olan göñlüm	Müsebba′/5 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
13[b]	Usûlî	Kevn bir āyine-i ʻibret-nümādur pür-sūver İn′ikāsātına aldanma ṣaḳın ḳılma naẓar La′l rengīn görinür baḳduḳda her senüñ güher Nāẓır-ı ḥaḳḳ olmaġa eşyāda ey nūr-ı baṣar	Ey **Uṣūlī** gerçek ʻirfān ile olduñsa ḳarīn Yime ġam dünyā içün ʻuḳbā içün olma ḫazīn Baḳmadılar ġayra ġayret idüp aṣḥāb-ı yaḳīn Olmadılar merd-i nā-merd ile bir dem hem-nişīn	Müsebba′/5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	

		Bī-riyā erbāb-ı faḳr ol tā olasın dīn-ver Sırr-ı eşyāyı kemāhı bilmek isterseñ eger Mekteb-i ʻirfāna gel zinhār ḳalma bī-ḫaber	Gülşen-i cennāt-i ʻadn isterseñ ey yār-ı güzīn Murġ-veş her ḫırman-i süflīden olma dāne-çīn Mekteb-i ʻirfāna gel zinhār ḳalma bī-ḫaber				
13[b]	Rüstem	Ey dil niçe bir dehrüñ derdin çekesin muḥkem Bu bār-ı girān itdi ḳaddini sipihrüñ ḫam Yād eyleyeyin güş it bir ḥādiṯe-i mu[c]aẕẕam Bu ḳıṣṣa beyānında oldı niçe dil ebkem Bir gevher-i yektādan ḫalḳ oldı ḳamu ʻālem Cehl ile kimi cāhil ʻilm ile kimi a[c]lem Vaṣl-ile kimi şādān [c]acz ile kimi pür-ġam	Nūş itmedi İskender bu çeşme-i ḥayvānı Soñ demde yele virdi evreñg-i Süleymānı Geşt itmege ʻazm itdi nāgeh bu [gülistānı] Bu beyti oḳur gördüm bülbül idüp efġānı Güş eyleyicek her gül çāk itdi girībānı Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem **Rüstem** Bu bezm girü bāḳī ʻālem yine bu ʻālem	Müsebba′/ 5 bend		− − + / + − − − / − − + / + − − −	
14[a]	Fevrî	Cān çıḳarsa kūy-ı firḳatde ġam-ı dil-dārdan Baş giderse ʻışḳ içinde cünbüş-i aġyārdan Cāme-i ten yansa nār-ı sīne-i bīmārdan Tāc-ı ser düşse hevā-yı āh-ı āteş-bārdan El çekem hep cān u baş u cübbe vü destārdan Geçmeyem hergiz belā-yı derd-i ʻışḳ-ı yārdan Dönmeyem ḳālū belāda itdügüm iḳrārdan	Cān u dildür varı yoġı ʻāşıḳuñ didüm aña Virsem olmaz mı dehān-ı la′lüñe ey bī-vefā Didi ancaḳ anlara dünyā vü ʻuḳbādur bahā Ben tereddüd eyleyüp baḳup ṭururken her yaña Güş-ı cāna irdi hātifden bu beyt-i cān-fezā İrmek isterseñ dehān-ı la′l-i yāre **Fevrī**yā Geç iki ʻālemden el çek cümle yoḳdan vardan	Müsebba′/ 5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
14[b]	Rüstem	Seyrān ideyin dirseñ pür-ḫūn-ı dārāyı Var deşt-i belā içre gör lāle-i ḥamrāyı	Cem cāmını nūş itdi sürdi niçe dem **Rüstem** Bu bezm girü bāḳī ʻālem yine bu ʻālem	Gazel/8 beyit		− − + / + − − − / − − + / + − − −	
14[b]	Âzerî	Kime ḳan aġlayayum ol gül-i ḫandānı ḳoyup Derd-i dilden kime āh eyleyeyin ānı ḳoyup Kime ʻilām ideyin derd-i dil-i sūzānı ḳoyup Kime yansın göñül o şem′i şebistānı ḳoyup Geldi serḥādd-i ʻadem mülketi itdi ẓuhūr ḳoyup Āh kim ḥasret-ile degeh-i cānānı ḳoyup	Bir naẓar ḳıl baña ol nergis-i fettānuñ içün Bir kez öpdür lebüñi ġonce-i ḫandānuñ içün **Āzerī** ḫaste-dile raḥm u mürüvvet demidür Cem′ ḳıl ḫāṭırını zülf-i perīşānuñ içün Bilmezem cürm-i günāhum nedür Allah bilür Baḳmaz oldı yüzüme ol yüzi gül anuñ içün	Müsebba′/ 5 bend		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	

		Giderüm āḫirete uşda ten u cānı ḳoyup	Giderüm āḫirete uşda ten u cānı ḳoyup				
16[a]	Selîkî	Gāhi fürḳat bir yañadan göñlüme virür elem Gāhi ḥasret bir yanādan cānuma eyler sitem Gāhi miḥnet bir yanādan gösterür rāh-ı ʻadem Gāhi ġam bir yaña cānum almaḳ ister dem-be-dem Dört yañadan baña olurlar ḥavāle n'eyleyem Gāhi fürḳat gāhi ḥasret gāhi miḥnet gāhi ġam	Ey **Seliḳī** gāhi fürḳatden n'ola ḳılsañ fiġān Gāhi ḥasretden yeridür yaşuñ olursa revān Gāhi miḥnetden n'ola olsañ żaᶜīf u nā-tüvān Gāhi ġamdan n'ola olursa vücūduñ bī-nişān Rāh-ı ʻışḳa girenüñ olur yolunda her zamān Gāhi fürḳat gāhi ḥasret gāhi miḥnet gāhi ġam	Müseddes/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
16[b]	Günâhî	Ne mahiyyetdür ol māh-ı melek sīmāyı bilmezler Ne naḳş eyler pey-ā-pey ol büt-i zībāyı bilmezler Girer biñ şekle maḥbūb-ı bī-hemtāyı bilmezler Ṭoġar her yüzden ol mihr-i cihān-ārāyı bilmezler Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler Şu māhīler ki deryā içindedür deryāyı bilmezler	**Günāhī** cüz-i kül çevgān-ı vaḥdet ḫarbine bir ṭob Görinmez gerd-i keşretden olupdur çeşm-i ser ma'yūb Niḳāb açmış meẓāhirden kemāhı ṭal'at-ı maḥbūb Dirīġā gün gibi ġāyet ẓuhūrundan olup maḥcūb Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler Şu māhīler ki deryā içindedür deryāyı bilmezler	Tesdis/5 bend		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
17[a]	Penâhî	Yārdan yād olduġum bu baḫt-ı bī-ferden midür Yā felāketler felekden mi bed-āḫterden midür Göñli meyl itmez baña bilmem ki mermerden midür Böyle ser-gerdānlıġum ol māh-ı manẓardan mıdur Tāliᶜim-i naḥs olduġı çarḫ-ı sitem-kārdan mıdur Başuma bunca belā dilden mi dilberden midür	Her nefes dūlāb-veş zār ile nālān aġlamaḳ Göze-yi çeşmüm ile eşküm seyl-i ṭufān aġlamaḳ Bī-ḳarār olup müdām ser-geşte ḥayrān aġlamaḳ Saña mı ḳaldı **Penāh** böyle sūzān aġlamaḳ Ey **Mu'īdī** gice gündüz gülmeyüp ḳan aġlamaḳ Kendi kendinden midür yoḫsa güzellerden midür	Tesdis/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
17[b]	Sabrî	Gökde isterken arayup bu dil-i şeydāsını Yerde virdi ey Mesīḥā dem aña mevlāsını Göricek ḥükm eylerüm bī-miṣl u bī-hemtāsını Sevmeyen kimdür bu ḥüsn u ḫulḳ-ile cānāsını Ben seni gördüm güzeller içre müsteṣnāsını Anuñ-içün sevmedi göñlüm gözüm illāsını	**Ṣabrī** gibi sevdügüm itsem n'ola iḳrār ben Gün gibi rūşen olanı itmezem inkār ben Saña beñzer bulmadum dünyāda bir dildār ben Gerçi **İsḥāḳ**uñdur ammā söylerüm tekrār ben Ben seni gördüm güzeller içre müsteṣnāsını Anuñ-içün sevmedi göñlüm gözüm illāsını	Tesdis/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

18[a]	?	Ḥamdulillah yine ʻömr-i cāvidānum var imiş Hem ecelden dostlar daḫı emānum var imiş Ḫoş sa[c]ādetlü seri devletlü cānānum var imiş Cānib-i Ḥaḳdan benüm luṭf-ı nihānum var imiş Devlet u iḳbāl u baḫt-ı kāmurānum var imiş Kim seni bir daḫı görmege zemānum var imiş	Derd u fürḳat bendeñi ḳılmışdı şāhum pāy-māl Devletüñde ḫākden ref' eyledi rūz-ı viṣāl Āfitāb-ı devletüñe irmesün hergiz zevāl Raḥm idüp ben ḫasteñe ḳılduñ şehā ʻarż-ı cemāl Devlet u iḳbāl u baḫt-ı kāmurānum var imiş Kim seni bir daḫı görmege zamānum var imiş	Müseddes/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
18[b]	Tîgî Beg	Dem-be-dem būs eyleyüp la'l u şeker-efşānuñı Ṣubḥa dek pehlūya ṣarmışken ten-i ʻüryānuñı Görmiş iken iltifāt-ı bī-ḥad u pāyānuñı Çekmek ile şimdi bir ḳaç gün ġam-ı hicrānuñı Hīç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı Ey seh ḳāmet boyuñca görmişüm iḥsānuñı	Bezm-i vaṣluñ faṣl-ı gül gibi beḳāsızdur diyü Ġonca-ı pür-ḫār-veş la'lüñ ṣafāsızdur diyü **Tīġī**-yi bī-çāre derdine devāsızdur diyü Geçdi benden ḥāṣıl-ı ʻömrüm vefāsızdur diyü Hīç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı Ey seh ḳāmet boyuñca görmişüm iḥsānuñı	Müseddes/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
18[b]	Kemâl Paşazâde	Eger olmasa idi ḫayrı seyrüñ Ḳaçan emr ider idi seyre Bārī	İdersen dürlü ʻibretler temāşā Saña bu ḳayde yetmez mi bāri	Kıt'a		+ – – – / + – – – / + – –	
18[b]	Kemâl Paşazâde	Yār-ı mā-pendümi gūş eyle eger ʻāḳil iseñ Naẓar itme ḫaẕer it ẓāhiri ne insānuñ	Ehl-i dil ẓann idüben etme laṭīf-ile kelām Geçme ardına ḫuyın bilmedügüñ ḫayvānuñ	Kıt'a		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
18[b]	Kemâl Paşazâde	Baña hicrānı ḳat ḳat çekdürüp ḳullāb-ı miḥnetle Kemāne döndürüp ḳaddüm ʻaceb ol ḳaşı yā mıdur	Selām olsun aña ḫūbān-ı ʻālem içre ey ʻuşşāḳ İşi ʻāşıḳlara her dem cefā cevr u ezā mıdur	Kıt'a		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
18[b]	Kemâl Paşazâde	Kemāl u ʻilme ḳıymet olmaz hīç Kemāl u devlete olmaz meẕellet	Ṭaleb ḳıl rūz u şeb ʻilm u kemāli Kemāle ṭālib ol ol ehl-i devlet	Kıt'a		+ – – – / + – – – / + – –	
19[a]	?	Ey göñül ḳanlı yaşa yüz virüp Göz göre kendü ḳanuña girme	ʻĀşıḳā yāre vaṣl olam dirseñ Sen sen ol sevdügüñi bildürme	Kıt'a		+ + – – / + – – + / + + –	
19[a]	?	İtme nādāna ṣaḳın ʻarż-ı hüner Ki hüner ḳadrini nādān ne bilür	Ya'nī söz gevherinüñ ḳıymetini Olıcaḳ bir kişi ḫayvān ne bilür	Kıt'a		+ + – – / + + – – / + + –	

19[a]	?	ʻAḳlı yoḳdur cihānda anuñ kim Ṭaşa ṭopraġa ḫarc ider mālı	İşbu dār-ı ġurūranuñ ṣıġmaz Nege yetmez bu ḳubbe-i ʻālī̇	Kıt'a		+ + – – /+ – + – / – –	
19[a]	?	Geçmez ehl-i dünyāya tehī̇-dest Ki sevmez müflisi ehl-i zamānda	Tehī̇-dest olduġı-çündür çenāruñ Elinden alup iterler yabāna	Kıt'a / 3 beyit		+ – – – / + – – – / + – –	
19[a]	Senâyî	Murġ-ı dil gülẕār-ı kūyında dem-ā-dem zār olur Bülbülün güldür murādı ġayrısı aġyār olur Aġlamaḳdan künc-i ġamda gözlerüm ḫūn-bār olur Eşk-i çeşmüm derd-i şek eşki ile enhār olur Ḳande bir ġam yārsız ḳalsa benüm-ile yār olur Bir belā kim ṣāḥibin bulmaz baña ġam-ḫ[v]ār olur	Muttaṣıl devrān beni Mecnūn-ı ʻışḳa yār idüp Ṣaldı ṣaḥrā-yı belāya menzilüm kūhsār idüp Ey **Ṣenāyī̇** ḥālümi kim görse istifsār idüp Oḳudum bu maṭlaʼı derdüm aña eşʼār idüp Ḳande bir ġam yarsız ḳalsa benim-ile yār olur Bir belā kim ṣāḥibin bulmaz baña ġam-ḫ[v]ār olur	Müseddes/ 5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
19[b]	Zâtî	Ey perī̇ sencileyin ḫūb şemāil mi olur Sāʼidinüñ (…) ḥamāil mi olur Pertev-i mihr-i ruḫuñ sī̇nede zāil mi olur Ẕerreler hī̇ç güneşüñ tābına ḫāil mi olur Seni ḳoyup dil u cān ġayrıya māil mi olur Gökde ḫūrşī̇de iren ẕerreye kāil mi olur	Zeyn olup ṭolsa perī̇-veşler ile rūy-ı zemī̇n Naḳş olup ṭolsa ṣanemler ile bütḫāne-i çī̇n Olsa ḥūrī̇ler ile nisbet-i firdevs-i berī̇n Nʼola meyl itmez ise **Zātī̇**-yi şeydā-yı ḫazī̇n Seni ḳoyup dil u cān ġayrıya māil mi olur Gökde ḫūrşī̇de iren ẕerreye kāil mi olur	Müseddes/5 bend		+ + – –/ + + – – / + + – – / + + –	
19[b]	?	Lāyıḳ bu ki ʻabd eyleye ma[c]būda ʻibādet	Tā raḥmet-i ma[c]būd aña her dem ola efzūn	Mışra		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
19[b]	?	Bildürmek-içün kendüyi sevdürmek-içün hem Ḫalḳ eyledi bu ḫalḳı pes ol ḫāliḳ-i bī̇-çūn	Kim anı sevüp istemese bilmek ol anı Merdūd-ı ebed eyleye şeyṭān gibi melʼūn	Kıt'a		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
19[b]	?	Beyże-i zāġı ḳosan ṭāvūs-ı ḳudsī̇ altına Cennet-i ḫuld-ı berī̇n içre aña yer eyleseñ	Mī̇ve-i cennet u āb-ı kevṯer ile besleyüp Zāġdur peydā olan biñ dürlü tedbī̇r eyleseñ	Kıt'a		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

19[b]	?	Sevme vefāsızı ne żarūrıña ey göñül Seng̃-i cefāya baş açasın iḫtiyār ile	Aġlarısañ aġla bülbüli bostānda kim Yār-ile yılda bir buluşur ol da ḫār ile	Kıt'a		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
20[a]	?	İlāhī sen o şāh-ı nev-civānı [c]Ömür bāġında ber-ḫordār eyle	Ki bundan ġayrı sözüm yoḳdur ey Ḥaḳ Güzellik taḫtı üzere var eyle	Kıt'a		+ – + – /+ – + – / + – –	
20[a]	?	Guşt olmazsa ḫoş görüp nānı Ne virirlerse anı ḫoş görelüm	Ḥāli müstaḳbeli bilür yoḳ hiç Māżi ḫod geçdi ḥāli ḫoş görelüm	Kıt'a		+ + – – /+ – + – /+ – –	
20[a]	?	Lā-cerem kūy-ı 'ışḳ cānāndur Dü cihānda mekānı 'uşşāḳuñ	İki 'ālemde bī-viṣāl civān Bir dem olmaz zamānı 'uşşāḳuñ	Kıt'a/10 beyit		+ + – – /+ – + – /+ – –	
20[a]	Medḥî	Vefāsız dil-rubālardan dilā hergiz vefā gelmez Anuñ-çün ḳalb-i maḥzūna niçe demdür ṣafā gelmez Bu pendi gūş iden dānālara derd u belā gelmez Ki ya'nī yaḫşi adamdan yer-ile kec edā gelmez Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez Aṣil azmaz cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez	Gerek bir ḳāmet-i ṭūbā gerekse bir semen-būdur Yaḫud bāġ-ı melāḥetde gerekse serv-i dil-cūdur Gerek a'lā gerek ednā gerekse bir melek-ḫūdur Hele ey **Medḥī-i** şeydā benüm de bildügüm budur Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez Aṣil azmaz cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez	Müseddes/5 bend		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
20[b]	?	Ḳalma ten şehrinde ḥayvānlar gibi Cān diyārına sefer ḳıl ol revān	Her ki 'āşıḳ nīst ūrā ḫar şomār Ḫar besī bāşed ze-ḫār kemter be-dān	Kıt'a/7 beyit		– + – – / – + – – / – + –	
20[b]	?	Cinnet degil midür kişi 'aḳlı yār iken Bir nesne ekl idüp ḳıla kendüzini sefīh	Bir mücib-i ḥadīṣ derüm sırr-ı çār-pā Anuñ gibi behīme ki ḥayvān olur ebīh	Kıt'a/4 beyit		– – + / – + – + / – – + / – + –	
20[b]	?	Deminde yaġmasa bārān-ı raḥmet Muḥabbet sebze zārı tāze olmaz	Şehā luṭf eyle ölçüp yapmaġı ḳo Metā'-ı himmete endāze olmaz	Kıt'a		+ – – – / + – – – /+ – –	

21[a]	?	Gözüñ ʻayn u ṣaçuñ lam u fikir mīm Bular bu nāmede ʻilme ʻalemdür	Ḳaşuñ rāsın ṣaçuñ dālın yoḳ-ise Ḫuṭūt-ı redde müjgān ḳıl ḳalemdür	Kıtʼa		+ − − − / + − − − / + − −	
21[a]	?	ʻĀḳil olan kimesne ḥāşā kim Söyleye ol maḳāl-ı nā-şurū[c]	Ger ola āşikāre vü pinhān Eylemez ol faʼāl-i nā-maṭbū[c]	Kıtʼa		+ + − − / + − + − / + − −	
21[a]	?	Suʼāli ḳo cevābum diñle ey dil İnān cāndan ḥadīṣ-i Muṣṭafāya	Ze-her luṭf u kerem issi şehinşāh Ki adaş ola kesb iden gedāya	Kıtʼa/3 beyit		+ − − − / + − − − / + − −	
21[a]	?	Dinle ey teşne-i ẕülāl-i viṣāl Cümle ʻālem bu söze kāildür	Bir içim ṣu āb-ı yavandan alañ Sevdügüñ çünki ġayre māildür	Kıtʼa		+ + − − / + + − − / + + −	
21[a]	Yahyâ	Hevā yolunda yād it itdügüñ ney gibi nālān ol Döküp seyl-i sirişki gice gündüz ṭurma giryāñ ol Belā vādīlerin geşt eyle Mecnūn gibi ʻüryān ol Yuyup ten cāmesinden çirk-i cürmi pāk-dāmān ol Eger insān iseñ sende günāhuña pişmān ol Yapış ḥablüʼl-metīne ṣıdḳ ile var ehl-i īmān ol	Bu dünyā heft-serīr ehderhādur çünki mac̣lūmuñ Döküp nā-ḥaḳ yine ḳanını içdi nice maẓlūmuñ İşitdüñ ḫod bu yolda nitdügin Yaḥyā-yı maḳṣūmuñ Murādınca nice bir olasın nefs-i pür-şūmuñ Eger insān iseñ sen de günāhuña pişmān ol Yapış ḥablüʼl-metīne ṣıdḳ ile var ehl-i īmān ol	Müseddes/4 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
21[b]	Laʼlî	Ey baña ʻışḳuñı gel eyleme iẓhār diyen Sırr-ı pinhān olanı eyleme iḳrār diyen Rāzunı ʻāleme fāş itme yüri vār diyen Benem ey zāhid-i ḥodrā saña ṣad-bār diyen Ey baña seng-i melāmetden iden ʻār diyen Benem ol başını ortada ḳoyan yār diyen	Olma dirsen baña ṣaḥrā-yı ġam içre pūyān Var mıdur ʻakluñ eyā zāhid-i pür-vehm [u] gümān Ġam-ile ġuṣṣa olur ʻārife zāhid yeksān **Laʼlī**ye yār ile birdür çemen u sengistān Ey baña seng-i melāmetden iden ʻār diyen Benem ol başını ortada ḳoyan yār diyen	Müseddes/5 bend		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
21[b]	?	Nefsüñ ilen(?) ey birāder itmek isterseñ zebūn Gezmesün çek bend cūya ḳoy ʻataş zindānına	(…) olup ḳanāc̣at meskeninüñ sākini Ṣana ġayra her ne kim ṣanursa kendü cānına	Kıtʼa/6 beyit		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	

21b	?	Ḫālüñ kes ṣaḳaluñ kesme dervīş Maḳālum gūş ḳıl ḳo ḳıl u ḳāli	Resūl-ı Ḥaḳ gibi gey tāc u ḫırḳa Bıraḳ ol ḳıldan örülmüşce şalı	Kıt'a/4 beyit		+ − − − / + − − − / + − −	
21b	?	Ömr-i bāḳī dilerseñ ey dervīş Ḥāṣıl eyle cemāl u rūḥāni	Nefsüñ ister cemāl-i āb u güli İstemez fi'l-ḥaḳīka rūḥ anı	Kıt'a		− + − − / + − + − /− −	
21b	?	Endek endek ze 'ilmi ḥāṣıl kon K'endekeş māye-i ferāvān-est	Sīlhā-yı revān be-dān K'aṣleş ez ḳatrehā-yı bārān-est	Kıt'a		+ + − − /+ − + − / ++ −	
22a	?	'İbādetden dem ursun dem-ā-dem Velīkin eylemezsin anı taḥḳīḳ	Bu keşretden yuval vaḥdet dilerseñ Bulasın tā ki sende anı taḥḳīḳ	Kıt'a/6 beyit		+ − − − /+ − − − /+ − −	
22a	?	Ehl-i tevḥīdüñ budur birdür didügi cümleye Yoḳsa ḳande bir olur ol bābda şāh u gedā	Nice kim biri birine beñzemez eşkāldür Beñzemez efkārda ger dārda hem ey fetā	Kıt'a/5 beyit		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
22a	?	Görme misin bu dükānda niçe biñ şākird olur Bir degildür işleri gerçi ki birdür ustā	Böyle bilürseñ olursun vaḥdet iḳlīmine şāh Böyle bilmezseñ olursun keşret içinde dü-tā	Gazel/7 beyit		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
22a	Hâşimî	Dime viṣāl-i fırṣatı eyyāma bağlıdur Ḫūbān ṣaydı şöhret-ile nāma bağlıdur Açmaḳ o şūḫı bāde-i gül-fāma bağlıdur İrmek murāda bir sehil-ārāma bağlıdur Yāruñ viṣāli el virür iḳdāma bağlıdur Elbette feṯ-i bāb olur ibrāma bağlıdur	Var kūy-ı yāre anda idin meskeni maḥal Cānuñ çıḳınca bekle ḳapusını gitme gel İḳdām imiş viṣāl-i civāne hemān 'amel Ṭuyduḳ ḳoḳuyı **Hāşimī** açmaz ḳo bir sehel Yārun viṣāli el virür iḳdāma bağlıdur Elbette feṯ-i bāb olur ibrāma bağlıdur	Müseddes/5 bend		− − + / − + − + / + − − + /− + −	
22b	Sâdık	Gülşen-i 'ālemde bir ḳaddi çenār eğler beni Bir dehānı ġonca bir lāle-'izār egler beni Bir şeh-i ḥüsn-i melāḥat şehriyār egler beni Bir melek ṣūretlü zülfi müşk-bār egler beni Ah kim bir yerde ḳaldum bir nigār egler beni	**Ṣādıḳā** aḥvālimüz yārān su'āl eylerse ger Oldı ḳaddüm bār-ı ġam çekmekle mānend-i kemer Künc-i ḥasretde yatarum ḫastayam bī-tāb u fer Pisterüm ḫāk u belā-ı seng-i cefā bālīn ser	Müseddes/5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	

		Çoḳdan eylerdüm sefer ol şīve-kār egler beni	Ah kim bir yerde ḳaldum bir nigār egler beni Çoḳdan eylerdüm sefer ol şīve-kār egler beni				
22[b]	?	Pādişāhum cemālüñi görmek Bendeñe devlet u sa[c]ādetdür	Aġlamaḳ iñlemek hem āh itmek ʻĀşıḳa eskiden şınā[c]atdur	Kıt’a		+ + − − / + − + − / + + −	
22[b]	?	Senüñ luṭfuñsuz ey Mevlā ben aṣla ḳarār itmem Senüñ bī-ḥadd āṣānuñ ḥesābında şümārum yoḳ	Tenümde her ḳılumda ger dil olup söylese medḥüñ Senüñ yüz biñde bir şükrüñ dimege iḳtidārum yok	Kıt’a		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
22[b]	?	Sözüñüñ ardın öñin itmedin fikr Götürüp kendüñi meydāna atma	Ḫacālet ḥāsıl eylersin ṣoñunda Nişān gözle oḳı yabāna atma	Kıt’a		+ − − − / + − − − / + − −	
22[b]	?	Bu ne ḥüsn u cemāl olur yā Rāb Göricek ʻaḳl u fikr olur maʼdūm	Bu ne ḥikmet durur gören anı Ola seyr-i cemālden maḥrūm	Kıt’a		+ + − − / + − + − / + + −	
23[a]	?	Yüri merdānelerle hem-rāz ol Yoldaşuñ olmasın ṣaḳın legeler	Baḳma anuñ libās-ı ẓāhirine Gelse erlik maḥalli ol lekeler	Kıt’a		+ + − − / + − + − / + + −	
23[a]	?	Cehle beñzer cihānda faḳr olmaz Ḳatı yoḫsul cihānda cāhildür	Māl-ile cāhili ġanī ṣanmañ Ol kişidür ġanī ki kāmildür	Kıt’a		+ + − − / + − + − / + + −	
23[a]	Zâtî	Ṣanmañuz kim ḳocalıḳ bükdi belin **Zātī**nüñ Naḳd-i ʻömrini yitürmiş egilüp anı arar	Ya meger dest-i ecel ḳadd-i nihālini egüp Mīve-i ʻömr-i ʻazīzini ḳoparmaḳ ister	Kıt’a		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
23[a]	?	Ey göñül çār-sū-yı dehr içre ʻAcaba var mʼola murād almış	Nān içün düşme āteş-i ḥırṣa Kimi görmiş cihānda aç ḳalmış	Kıt’a		+ + − − / + − + − / + + −	
23[b]	Hayretî	Dür idüp senden beni ey meh bu çarḫ-ı nīl-gūn Āh kim düşdi sitārem baḫtum oldı ser-nigūn Ḳaṭre ḳaṭre gözlerümden aḳıdup seylāb-ı hūn La[c]l-i cānāndan beni men[c] ideliden dehr-i dūn	Gūş idüp feryādını kūyuñda ey şīrīn-dehen Bī-sütūnuñ nālelerle deldi baġrın kūh-ken **Ḫayretī**yem boynuma zencīr-i zülfüñdür resen Bir naẓar ḳıl ḫālüme ey ḫüsrev-i mülk-i suḫen	Müseddes/5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	

		Ḥāṭırum maḥzūn u baġrum ḫūn u baḫtum ser-nigūn Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn	Ḥāṭırum maḥzūn u baġrum ḫūn u baḫtum ser-nigūn Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı ġayet zebūn oldum zebūñ				
23[b]	?	Nāleden bendeñi men[c] itme benüm sulṭānum Çünki eglencesi yoḳ āh u fiġāndan ġayrı	Ḥasretüñle n'ola dökülse dem-ā-dem yaşum Nesi var yüze gelür āh u fiġāndan ġayrı	Kıt'a		+ + − −/ + + − − / + + − − / + + −	
23[b]	?	Ṭa'na ṭaşın atarsa baña 'adū Ṣaḳın incinme ey dil-i nā-kām	Bāġda mīvedār olan şecerüñ Ṭaş atar üstüne ḫᵛāş u 'ām	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
23[b]	?	Ḥaḳ Te'ālā ḫayr virmek istese bir kimseye Evvel anı 'ilm içinde 'ālim u dānā ḳılur	Gönli gözin açup aña 'izzet u ḥikmet virür Āḫir anuñ meskenini cennetü'l-mevā' ḳılur	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
23[b]	?	(…) Āzer Āzer İbrāhim Ala sen gibi iḫtiyārı degil	Beni bir āteşe bıraḳdı kim Nār-ı Nemrūd anuñ şerārı degil	Kıt'a		+ + − −/ + − + − / + − −	
23[b]	?	Kişi bir yola gitse aña [lāyıḳ] Eyü bilür yolı rehber gerekdür	Ḥarāmīler daḫı derbend bekler Ṭuruşmaġa olarla er gerekdür	Kıt'a/3 beyit		+ − − − /+ − − − / + − −	
24[a]	?	'Ömrüm olduḳça güzel sevmeyeyim didim līk N'ideyin bu dil-i şeydā beni yalan itdi	Yine bir şūḫ-ı cefā-pīşe güzel cānānuñ Uġrın uġrın baḳışı göñlümi talan itdi	Kıt'a		+ + − −/ + + − − / + + − − / + + −	
24[a]	?	Ṭutmayınca bir 'azīzüñ dāmenin İkilikden birlüge irmez kişi	Her ne deñli olsa bir kāmil vücūd Kendi kendinden tamām olmaz işi	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + −	
24[a]	?	Ger olursa işi olur nā-tamām Hem olur naḳş üzre anuñ cünbüşi	Lā-cerem her kāruñ üstādı gerek Tā dürüst ola ol işin ey kişi	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + −	

24[a]	?	Ṣanmañuz kim diyār-ı ġurbetde Kişi zevḳ eyleyüp ṣafā sürmez	Dur olur gerçi kim aḥibbādan Hele a’da yüzin daḫı görmez	Kıt’a		+ + – – /+ – + – / – –	
24[a]	?	Yola tenhā giden gümrāh olısar Gide mi ferd aña kim ser gerekdür	Ḳılaġuzsuz yola ‘ākil gider mi Meger bu cāhil ü ebter gerekdür	Kıt’a		+ – – – /+ – – – / + – –	
24[a]	Cinânî	Āh kim bir gül içün ġam-zededе ḫār oldum Ġuṣṣadan bülbül-i şūrīde-ṣıfat zār oldum Bir seh-i ḳadd ser-efrāze hevādār oldum Cūy-veş göñlüm aḳup ‘āşıḳ-ı dīdār oldum Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum Yine bir olmayıcak derde giriftār oldum	Ey **Cinānī** n’ola bülbül gibi nālān olsam Gül-i ṣad-pāre gibi çāk-i girībān olsam Ṭuyulup ‘ışḳı ile ‘āleme destān olsam Kākül-i yār gibi n’ola perīşān olsam Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum Yine bir olmayıcaḳ derde giriftār oldum	Müseddes/ 5 bend		+ + – –/ + + – – / + + – – /+ + –	
24[b]	Beyânî	Naẓaruñ var idi bir niçe zamān ednāya Beni az görmiş idüñ mertebe-i a’lāya Ḳadd-i bālān-ile olmışdum ezel hem-sāye Şimdi ben ḫāki neden böyle bıraḳmaḳ pāya İltifātuñ degil evvelki gibi şeydāya Ṭuyalı sevdigümi başladuñ istiġnāya	Bir zamān hem-dem idim mihr u vefāñ-ile şehā Görmiş idim kerem u himmetüñi müstevfā Ahd u peymānı ṣımaḳ şimdi ne oldı āyā Eyler olduñ bu **Beyānī** ḳuluña istiġnā İltifātuñ degil evvelki gibi şeydāya Ṭuyalı sevdigümi başladuñ istiġnāya	Müseddes/ 5 bend		+ + – –/ + + – – / + + – – / ++ –	
24[b]	Aşkî	Silkinüp dökdi tüyün nāgāh bir murġ-ı sepīd Altına aldı ḳanadınuñ zemīni beyża-vār	Serd bir āhen daḫı olursa düşmen ḳalᶜası Feṭḥ ide ṭop-ı celāl-i sāye-i Perverdigār	Gazel/12 beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
25[a]	Edâyi	Sīmiñ bunda ḫayra ṣarf it kim Āḫiretde o saña ḳarşı gele	Ṣaçmayınca şükūfesin bāġa Mīvesini şecer getürmez ele	Kıt’a		+ + – – / + + – – /+ + –	

25a	Gubârî	Ey **Ġubārī** bu cihān içre benüm Kimse eş'āruma toz ḳonduramaz	Meger ol kātib müstaᶜcil kim Ḫaṭṭ-ı şi'rüm ḳuruyunca ṭuramaz	Kıt'a		+ + – – / + + – – /+ + –	
25a	Aḥmed Paşa	Menzil-i şeyṭāndır ol gerçi hammām didiler Bir melek gördüm ki ḥemmāmuñ gül-āb efşānıdur	Didi kim bu serv-i gül-ruḫsār bostanc'oġludur Fütesin gül ṭoldurupdur ṣaçları reyḥānīdur	Kıt'a/3 beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
25a	Bâkî	Her faḳīr u ḥakīri kim göresin Ḫor baḳma dime gedādur bu	Ṣūretā gerçi kim gedā görinür Maᶜna yüzinde pādişāhdur bu	Kıt'a		+ + – –/+ – + – / ++ –	
25a	Ahmed Paşa	Ḫaṭın her cāna yazmış müşk-ile hem Muḥabbet-nāmedür kim cāna yazmış	Yüzüñin ruḫlaruñ vaṣfını **Aḥmed** Ḳalem düşmiş elinden yana yazmış	Kıt'a		+ – – – /+ – – – / + – –	
25a	Ulvî	Sevdüñ ey dil yine bir tāze gül-i ra'nāyı Artırursuñ n'ola bülbül gibi vāveylāyı Mesken it künc-i ḫarābātı olup rüsvāyi Def'-i ġam ḳılmaḳ içün al elüñe ṣahbāyı ᶜIyş u nūş eyle bu gün añma ṣaḳın ferdāyı Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı	'Ulvīyā ḫırḳa giyüp cismüñi 'üryān eyle Dest-i şavḳ ile çeküp çāk-ı ġirībān eyle Ber-ḳarār olma gezüp 'ālemi seyrān eyle Her gice kendini bir köşede mihmān eyle ᶜIyş u nūş eyle bugün añma ṣaḳın ferdāyı Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı	Müseddes/5 bend		+ + – –/+ + – –/+ + – –/++ –	
25b	Taşköprüzâde	Dem-be-dem dil firāḳ-nāmesini Yāre 'arż itmege ṣābāya virür	Nice dīvāne dir göreñ anı kim Od ile penbeyi hevāya virür	Kıt'a		+ + – –/+ – + – / ++ –	
25b	Lâm'î	Çün ayaḳ götürüp bu meclisden Didim ol ṣoḥbet ehline yā Hū	Ne durur bunca hāy u hūya sebeb Didigüm lā ilāhe Allahū	Kıt'a/3 beyit		+ + – –/+ – + – / ++ –	
25b	Mesihî	Maᶜna-yı ḫāṣ eyi oġul gibidür Añdurur ṣāḥibin ducāda olur	Biregü maᶜnisin uġurlama kim Maᶜnada ol ḥarām-zāde olur	Kıt'a		+ + – –/+ – + – / ++ –	
25b	Yetim Ali	Olmasun dir iseñ başuñ ḳatı Yā gibi eger yeliñden eyle ḥaẕer	Oḳ gibi ṭoġruluk idüp her bār Eylegil menzil-i murāda güzer	Kıt'a		+ + – –/+ – + – / ++ –	

25[b]	Zâtî	Diñle bir ġarra naṣīḥat **Zātī**-i bī-çāreden ʻĀkil olan anı cān gūşına eyler gūş-vār	Ger dilerseñ saña el ṣaf bağlayup ḳarşu ṭura Yüri bir ʻālī cenāba arḳa vir miḥrāb-vār	Kıtʼa		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
26[a]	Zâtî	Ḳılmayasın tā ki ey ḫ[v]āce ziyān Kimseye ḳılma ḥased olma ḥasūd	Umma esbāb-ı ḥasedden fāide Kim dimişler *el-ḥasūdu lā-yesūd*	Kıtʼa		– + – – / – + – – / – + –	
26[a]	Zâtî	Bu ġayet bī-taraḥḥüm kīne-cūdur Bunı yār ola ṣanma kimseye sen	Bu çarḫ-ı pīre-zenden ey civān-baḫt Ḥaẕer ḳıl dost olmaz ḳarı dögen	Kıtʼa		+ – – – / + – – – / + – –	
26[a]	Zâtî	Aldum elüme ʻayn-ı ʻaḳl ile naẓar itdüm Ṣāf eyleyüp ey ṣūfī āyīne-i inṣāfı	Eksikligümi hergiz gördüm ki nihāyet yoḳ Niçün gözedem ḫalkuñ eksikligini ṣāfī	Kıtʼa		– – + / + – – – / – – + / + – – –	
26[a]	Zâtî	Telef itme igende ṣaḳla malı Sevilmez ḫalḳ içinde sevdigim aç	Ḳalursa düşmene ḳalsun ol āḫir Cihānda dosta sen tek olma muḥtāc	Kıtʼa		+ – – – / + – – – / + – –	
26[a]	Zâtî	Mükesser olma ṭūṭi dilli gibi çoḳ söz söyleme Başuña dünyāyı zindān itmege ḳılma heves	Aña çoḳ söz sükkeri zehr uçmaġı eyler ḥarām Anuñ ucından ġaribe maḥbes olmışdur ḳafes	Kıtʼa		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
26[a]	Ulvî	Ṣanma sencileyin dilber-i raᶜnā bulamam Bāġ-ı ḥüsnüñ gibi bir özge temāşā bulamam Rāzuñı açmaġa göñlüm gibi şeydā bulamam Saña derdüm dimesem gerçi tesellā bulamam ʻArż-ı ḥāl itmege cānā seni tenhā bulamam Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aṣlā bulamam	Cān u dil miḥnet-i ʻışḳuñ ile diger-gūn olalı Leylī-i zülfüñe **ʻUlvī** gibi Mecnūn olalı Ḫāṭırum ġuṣṣa vü hicrān ile maḥzūn olalı Ḥasret-i laʼl-i lebüñle cigerüm ḫūn olalı ʻArż-ı ḥāl itmege cānā seni tenhā bulamam Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aṣlā bulamam	Müseddes/5 bend		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
26[b]	Sabrî	Ḳanı ol demler benümle ittiḥād itdüklerüñ Muttaṣıl günden güne mihrüñ ziyād itdüklerüñ Rām olup her dem sözüme inḳıyād itdüklerüñ ʻArż idüp dāīm baña luṭfuñla dād itdüklerüñ Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüñ	Künc-i firḳatde niçe bir ideyin āh u fiġān Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı oldum żaīf ü nā-tuvān **Ṣabrī-**veş senden nʼola ayrıldum isem nā-gehān Żāyi[c] olup gitdi mi bu āşinālıklar hemān Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdiklerüñ Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdiklerüñ	Müseddes/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

26b	Zâtî	Ḫalk-ı ʻālem üzre tā ola ziyāde ḥürmetüñ Cümle maḫlūḳa müdām it ʻizzeti vü ḥürmeti	Dīni vü īmānı yoḳ bir kāfir-iken mey-fürūş Ayaġına aḳıdur ḫalḳ-ı cihānı ḥürmeti	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
26b	Zâtî	Tā ki bu devrde sen ehl-i fiġān olmayasın Dil-ile kimseyi incitmege sen itme heves	Dildür üftāde senüñ başuña ġavġa getüren Dil ucından nice feryād ider gör ki ceres	Kıt'a		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
26b	Zâtî	Didi dil başa nedür ḥālüñ eyā üftāde Virdi ol dem bu cevābı dile biñ luṭf-ile baş	Çekmezin derd u belā zaḫm u elemden birisin Sen eger bulduġını söylemez-iseñ ḳardaş	Kıt'a		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
26b	?	Ġażab vaḳtinde ṣābir ol ziyāde Eli incitmege sen düşme küb küb	Dilin ṭut kimseye düş-nām ḳılma Küpe küp diyecek küp dāḫı dir düb	Kıt'a		+ − − − / + − − − / + − −	
26b	?	Gözi yaşına raḥm it her faḳīrüñ Senüñ de ḥālüñe raḥm ide Ḫāliḳ	Dimişler eyiligi eyle ṣuya ṣal Bilür Ḫāliḳ n'ola bilmezse balıḳ	Kıt'a		+ − − − / + − − − / + − −	
27a	?	Aña ṭur dostum rıḥlet zamānın Ḥayata ġarra olmamaḳ revādur	Ṣafā kesb itme düşmen öldüginden Bugün aña ise yarın sañadur	Kıt'a		+ − − − / + − − − / + − −	
27a	?	Güş ursursañ luṭf-ile bu pendüme Bir güzel pīr-i ʻazīz ol ey fetā	Dostluḳlar itdüginden cāhilüñ ʻĀlimüñ düşmenligi yegdür saña	Kıt'a/3		− + − − / − + − − / − + −	
27a	?	Faḳīrā ḳılma faḳrinden şikāyet Cihān içre anuñla eyle faḫri	Ṣafālar kesb idüp iden ziyāde Dimiş faḫr-i cihān *el-faḳru faḫri*	Kıt'a		+ − − − / + − − − / + − −	
27a	?	Aḳarṣu gibi yoluñ pāk iderseñ Saña dīdārını ʻarż ide tevvāb	Yolını ṣu gibi pāk iden āḫir Görür dīdār-ı ḫaḳḳı nitekim āb	Kıt'a		+ − − − / + − − − / + − −	
27a	?	Bu iki pendümi her kim ki benüm ṭutmaz ise Bil ki eyyāmı ḥayātı dükeli (…)	Duḫter-i ḳayṣer ise baḳmaya ʻavret yüzine Borc edinmeye eger va'desi maḥşerde yete	Kıt'a		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	

27a	Yetim Ali	Zen-i dünyaya iki bir dime Vir ṭalāḳ-ı ṣelāseyi merd ol	Ḳaydı iṭlāḳa eyleyüp tebdīl Gir tecerrüd ṭarīkine ferd ol	Kıt'a		+ + − − / + − + − /+ + −	
27a	Hâlî	Yoluñda ne ḫarc eylemege sīm u zerüm var Ne bār-ı ġamuñ çekmege fermān u ferüm var Bīmār u ġarībem şeb-i ġamda ne seḥerüm var Aḫir nefesimdür saña gel bir ḫaberüm var Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var Bir boyı uzaḳ yola giderüm seferüm var	Bir dem ser-i bālīnüme luṭf eyle güẕer ḳıl Aḥvāl-i diger-gūnuma şefḳatle naẓar ḳıl Senbūse-i laᶜl-i lebüñe nuḳl-ı şeker ḳıl **Ḥālī** ḳuluña tehniye-i zād-ı sefer ḳıl Gel gel öpeyin gerdeniñü derd-i serüm var Bir boyı uzaḳ yola giderim seferüm var	Müseddes/ 5 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
27b	Sâ'i	Fenn-i 'ışḳ içre göñül ṭıflını üstād ideyin Bī-sütūnda leb-i şīrīniñe Ferhād ideyin Çevürüp başuma cān murġını āzād ideyin Rāh-ı kūyuñda ten-i ḫākimi ber-bād ideyin Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin Sen ki yād itmeyesin ben kime feryād ideyin	Bir gice firḳat-i **Sāᶜī** ile zār u ġam-gīn Kūy-ı yārı ṭolanup eyler idim āh u enīn 'Arż-ı ḥüsn eyledi bir gūşeden ol māh-ı münīr Aġlayup düşdüm ayaġına didim ben miskīn Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin	Müseddes/5 bend		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
27b	Yetim Ali	Birisini ḳomaz ki seyr idesüz Māverā-yı cihān temāşāsı	Ehl-i dīdār 'aynına gelmez Selsebīl u cinān temāşāsı	Kıt'a		+ + − − / + − + − / + + −	
27b	Yetim Ali	Ḥikmet-amīz pendümi gūş it Olma bed-ḫūlar ile hem-zānū	Ki ṭabiᶜat alur ṭabiᶜatdan Nīk u bed her ne görse ey ḫoş-ḫū	Kıt'a		+ + − − / + − + − / + + −	
27b	Yetim Ali	Zāhid efsurde (…) meyli Sūz-ı 'ışḳa 'aceb midür olsa	Gövlemez mi ışınmaġa bir dem Üşür iken bir ādem od bulsa	Kıt'a		+ + − − / + − + − / + + −	
27b	Yetim Ali	Ṣāfi diller ḥuzūrı bī-ġışşdur İḫtirāz it kederden ey zā'ir	Gözgüye ḳarşı ṭutsa şeklin ger Zişt u zība özin görür nāẓır	Kıt'a		+ + − − / + − + − / + + −	
27b	Necâtî	Güçdür ne ḳadar dir iseñ ey dil Ṭarz-ı ġazeli ri'āyet itmek	Āsān degül'a benüm efendüm Bütün dünyāyı żiyāfet itmek	Kıt'a/3 beyit		− − + /+ − − − / + − −	

27[b]	Vasfî	Vaṣfī bende-i ḥaḳīrüñ içün Öldi diyü rivāyet itmişler	Güñde biñ kerre öldügini görüp Biñde birin ḥikāyet itmişler	Kıt'a/3 beyit		+ + − − / + − + − / + + −	
28[a]	Mesihî	Nerd-i şaṭran gibi durur 'ālem Anuñ esbābıdur bu ehl-i cihāt	Alınur virilür bir oyundur Kimi ḳayyum kimi olur şāh-māt	Kıt'a		+ + − − / + − + − / + + −	
28[a]	Necâtî	Divānuñı egerçi **Necātī** ḳaraladuñ Umar mısın ki nāme-i a[c]mālüñ aġ ola	İllā meger ki ḫayr du'ādan unutmasa Oḳunıcaḳ ölenleri anlar ki ṣaġ ola	Kıt'a		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
28[a]	Şeyhî	Hecrüñ düninüñ uzunluġından Vaṣluñ güni hīç olmaz oldı	Nergislerinüñ ḫayāli ile Kirpikle gözüm yumulmaz oldı	Kıt'a		− − + / + − − − / + − −	
28[a]	Necâtî	Diyem cenāb-ı 'izzete yevmü'l su'āl eger Luṭf-ile raḥmet ile ḳulından cevāb ala	Dünya evine ḳonup oturduḳ bir iki gün Lāyıḳ mıdur kerīme ki ḳonuḳdan ḥesāb ala	Kıt'a		− − + / − + − +/ + − − + / − + −	
28[a]	Sâgarî	Anuñ çün mezārum üstinde itdüm Ben bu eşcārı böyle vaż'	Bir boyı serv-i çeşmi bādāmuñ Şeftālüsine ṭoydum gitdüm	Kıt'a/3 beyit		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
28[a]	?	Tuysun dehrüñ itdügini baña İtmeye hiç kimsene ḳanlusına	Cevr-i gerdūna ṣabr ide ṭuralum Ya (…) ola yaḫu ḳanlu sīne	Kıt'a		+ + − − / + − + − / + + −	
28[b]	Kıyâsî	N'ola bīzār olur-ısam dil-i nālānumdan Cānuma geçdi uṣandurdı beni cānumdan Kimse efġānum ucından geçemez yanumdan Gözlerüm daḫı ṭolar yaş yerine ḳanumdan Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan	Ey **Ḳıyāsī** göre hicrān olalı yoldaşum Rāh-ı miḥnetde başum zehr-i ġam oldı aşum Sele virür bu cihānı meded āḫir yaşum Hergün efġān ile şu deñlü belālu başum Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan	Tesdis/5 bend		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	

28b	Bâkî	ʻÖmrüm olduḳca güzel sevmeyeyin dirdüm līk N’iydeyin bu dil-i şeydā beni yalan itdi	Yine bir şūḫ-ı cefā-pīşe güzel cānānuñ Uġrun uġrun baḳışı göñlümi talan itdi	Kıt’a		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
28b	?	Ḳan aḳsa gözlerümden yaş yerine ʻaceb mi ʻĀdet durur ṭurulmaz ṣular bulanmayınca	Dil ʻandelībi ötmez olmazsa iltifātuñ Ṣāᶜir şu tīġa beñzer kesmez bilenmeyince	Kıt’a		− − + / − + − − / − − + / − + − −	
28b	?	Muᶜteberdür cihānda dūn u denī Dāyimā ẕillet üzere ehl-i hüner	Ḥāl-i ʻālem mīṣāl-i deryādur Gevher-i pāk zīr u cīfe zeber	Kıt’a		+ + − − / + − + − / + + −	
28b	Hayâlî	Ġazel-gūlar arasında Ḫayālī Hemān aᶜdād içinde ṣıfra beñzer	Tezāyid virür aᶜdāde velīkīn Ḥesāba almaz anı ehl-i defter	Kıt’a		+ − − − / + − − − / + − −	
28b	Hâletî	Ḥamdülillāh kim cihān bāḳī degül ġam çekmezem Ben de olsam Ḥāleti-veş ʻizz ü devlet yoḫsulı	Müşkül oldur şol zamān kim germ ola bāzār-ı ḥaşr Olmaya naḳd-i ʻamel ḳalam ḳıyāmet yoḫsulı	Kıt’a		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
28b	Hâletî	Kāruñ senüñ şefā’ate ḳaldıysa Ḥāletī ʻArż eyle ḥasb-ı ḥāli Ḫüdānuñ ḥabībine	Girdükde zīr-i ḫāke ider şefḳati ẓuhūr Ehl-i kerem mürüvvet ider yer ġarībine	Kıt’a		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
29a	Zâtî	Dellāk-ı nev-civāndur eya ṣūfī-i pīr Ol ṣoyup ol tırāş idüp ol ḳoydı ḥamama	Ġāyet ḳıyāmet idi ger ol serv-i ḳadd ile Ḥaşr olsa **Zātī** ḳalmasa ḥasret ḳıyāmete	Kıt’a		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
29a	?	Ḫayli demler durur ki dil-i bī-kes Künc-i ḫalvetde ġam çeker yalıñuz	Luṭfuñuzdan eger ki cāyiz ise Bir gece bendeḫāneye gelüñüz	Kıt’a		+ + − − / + − + − / + + −	
29a	Fuzûlî	Her kimüñ var ise ḳalbinde şekāvet eṣeri Işṭılāḥāt-ı ʻulūm ile müselmān olmaz	Eyleseñ ṭūtīye taᶜlīm-i edā-yı kelimāt Sözi insān olur amma özi insān olmaz	Kıt’a/3 beyit		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
29a	?	Yā ilāhī ki mülke ḥākimsin Leyse fi’l mülki ġayrüke mālik	Eyle maḳṣudıma beni vāṣıl İnneke kādirün alā zālik	Kıt’a		+ + − − / + − + − / + + −	

29a	Aḥmed Paşa	Uyḥu gelmez gözüme her gice nālānumdan El yudum cevrüñ-ile şimdi şehā cānumdan Geçmez olduñ iy perī n'eyleyeyüm yanumdan Gözlerüm ḫāneleri ṭoldı benüm ḳanumdan Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan	**Aḥmedī** cevr u cefā oldı yine yoldaşum Kimse bilmez ne aḳar dīdelerümden yaşum Ġurbete ṣaldı felek zehre dönüpdür işüm Bunca miḥnet ki geçürdi nider ey dil başum Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan	Tesdis/5 bend		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
29b	Huzûrî	Saña hicrān belāsı hep bu çarḫ-ı bī-vefānuñdur Şefāᶜat merḥamet şefḳat Resūl-i kibriyānuñdur 'Atā vü redd u baḫşiş ḫāliḳ-i kevn u mekānuñdur Dilā beyhūde ṣanma sen bu söz bir nüktedānuñdur Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur Tevekkül ḳıl viṣāl-i yāre çün virmek Ḫüdānuñdur	Yüri ālūde-dāmān ol muḥabbet ḫāk-i rāhında Beḳā yoḳdur bilürsin 'āḳıbet devlet külāhında **Ḥużūrī** aldanup ḳalma cihānuñ 'izz u cāhında Murāda irmek isterseñ bu 'ālem tekye-gāhında Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur Tevekkül ḳıl viṣāl-i yāre çün virmek Ḫüdānuñdur	Müseddes/5 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
29b	?	Nūr-ı çeşm-i ādemī gerded füzūn ez heşt çiz Ger müyesser mī-şeved rūyī naẓar kon her zamān	Ber (…) ber muṣḥaf u şeyḫ-i kebīr şāh-ı 'aṣr Rūy-ı ḫūb u ḫaṭṭ-ı ḫūb u sebze u āb-ı revān	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
29b	Bâkî	Ṭabᶜ-ı sāḥir-pīşeñe Bāḳī göñüller meyl ider Şekker-i şi'r-i dil-āvīzüñ meger efsūnludur	Derme çatma giydürür iller libāsı şiᶜrine Ḫil'at-ı naẓm-ı cihāngīrüñ senüñ altunludur	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
29b	Fuzûlî	Ey güzel zātuñ maᶜārif birle rengīn ide gör Ḫaṭṭ-ı müşkīn perde-i ruḫsār-ı gül-gūn olmadın	Cehd ḳıl kim görmeye ḫūrşīd-i ruḫsāruñ zevāl Nūr-ı feyżinden hilāl-i ḳadrüñ efzūn olmadın	Kıt'a/3 beyit		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
29b	Kemal Paşa	İns u cin emrüñe rām olsa Süleymān mānend Dükeli dürrini ḫarc itse saña ḳulzüm-i Hint	Ṣaḳın aldanma ġurūr itme beḳāsı yoḳdur Bu fenā mülketidür her ne ki var āmed u reft	Gazel/3 beyit		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
30a	?	Yay gibi ḳatı başlu olduġı N'eyledi (…) yaza oḳı gör	Kendüyi gördügi içün gözlerin Rüstem-i destānuñ atdı oḳı gör	Kıt'a		+ + − − / + − + − / + + −	
30a	?	Ḳıl taḥammül dārdan düştüñse dür Belki merhūndur umūr evḳātına	Ne ḳadar ḳatı ırak gitse kişi Birgün olur ki gelür evḳātına	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + −	

30[a]	?	Dāneler yer ḳarnına düşmiş iken Bitürüp ḥāṣıl iden himmet dürür	Mūr-ı rūziyi girān-bārı ile Menzile vāṣıl iden himmet dürür	Kıt'a		+ + – – / + + – – / + + –	
30[a]	?	Baḥr-i maᶜnīde dil olup ġavvāṣ Ṣadef olmış durur dehān sözdür	Germ ider serdi nerm ider saḫtı Sihr u efsūn didükleri sözdür	Kıt'a		+ + – – / + – + – / + + –	
30[a]	?	Cihānuñ geh ẕilletidür leẕẕeti Bināsı ḫarāb u şarābı serāb	Arada gidersen çü sen teşne-leb Ṭutalum ki ṭolmış cihān yek-ser āb	Kıt'a		Vezin tespit edilemedi	
30[a]	Fevrî	Düşdüm hevā-yı 'ışḳ-ıla ey dil melāmete Derd u belā vü miḥnet u cevr u nedāmete Ḥayfa n'idem ki āḫir ey irdüm seḳāmete 'Ömrüm ṣoñ ucı çıḳmadı ayrıḳ selāmete Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-i ḳāmete Vā firḳatā ki ḳaldı bu ḥasret ḳıyāmete	Cānın **Fevrī** yoluña cāna niṯār idüp Terk-i vücūdı ḳıldı 'adem iḫtiyār idüp Ḫāk-i mezārı yanına vardum güzār idüp Her bir giyāh bir dil olup dirdi zār idüp Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-i ḳāmete Vā firḳatā ki ḳaldı 'adem ḥasret ḳıyāmete	Müseddes/ 5 bend		– – + / – + – +/ + – – + / – + –	
30[b]	Vâlihî	Derd ü belā vü miḥnet ü ġam yetdi ġāyete Hecr āḫir oldı firḳat irüşdi nihāyete Tebdīl olundı kevkeb-i baḫtum saᶜādete Girdāb-ı ġuṣṣadan yine döndüm selāmete Minnet Ḫüdāya irmişüm ol serv-i ḳāmete Şükrüm budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete	Başup o şāh külbe-i aḥzānuma ḳadem Ṣundı elüme sāᶜid-i sīm-ile cām-ı Cem Nūş eyleyince ḳalmadı ḫāṭırda hīç elem 'Ālemde **Vālihī** daḫı şimden gerü ne ġam Minnet Ḫüdāya irmişüm ol serv-i ḳāmete Şükrüm budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete	Müseddes/ 5 bend		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
30[b]	?	Olup ferrāş-ı ebr-i nev-bahārı Seḥerden yolları şebnemle ṣular	Hevā buldı ṣafā güller açıldı Göñüller ṭaşdı ve bulandı ṣular	Kıt'a		+ – – – / + – – – / + – –	
30[b]	?	İrişüp iᶜtidāl-i nev-bahārī Zümürrüd sebze ucından biterdür	İçinden ṭaġlaruñ ṣu ṭaşa geldi Göñül kim ṭaşmaya ṭaşdan beterdür	Kıt'a		+ – – – /+ – – – / + – –	

30b	?	Baḥr emvācına beñzer bu havādiṣ birisi Ẓāhir olunca biri daḫı yitüp anı yiter	Bostāndur bu cihān biri yiter biter biri Ḥayret ehline bunuñ ʻibret içün biri yiter	Kıtʼa		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
30b	?	Serīrüñ yel getürürse niçe yıl Yitürsün ʻāḳıbet ṭoprāḳ içinde	Ṣuyı vü ṭopraġı kimüñ yerinde Kimüñ bunda ṣuyı ṭoprāḳ içinde	Kıtʼa		+ − − − / + − − − / + − −	
30b	?	İtmedi ʻilm ile ʻamel şeyṭān Niye irdi gör oḳuyı oḳuyı	(…) ṣuyı acı bir ḳuyıdır Ṭoġru yoldur cehennem o ḳıyı	Kıtʼa		+ + − − / + + − − / + + −	
30b	?	ʻÖmri fānīdür ādem oġlınuñ Ẕikr-i bāḳīsi ʻömr-i şānīdür	Ẕikr-i ḫayra sebeb olan āṣār Ehl-i ḫayra ṣoñunda ṣānīdür	Kıtʼa		+ + − − / + + − − / + + −	
31a	?	ʻĀr eyler ol kim ʻālīşān ola Bilmedügin kendüye taʼlīmden	Ṣūret-i iᶜlāmda tefhīm ider Ḥikmet ehli olıcaḳ taᶜlīm iden	Kıtʼa		− + − − / − + − − / − + −	
31a	?	Olsa ger bāḳī sevād-ı kāināt Rūy-ı divārında ne gökcek ḫāl idi	Her velīlik mehdi āḫirʼül-ḥaddür Görmedi kimse cihāñda ḫālidi	Kıtʼa		− + − − / − + − − / − + −	
31a	?	Ne ḳadar ṣaḳlarsa malını baḫīl İrişür āḫir aña bir ḥādiṣe	Ḥādiṣe eyler ya istīṣāl anı İntiḳāl ider ya mülk-i ḥādiṣe	Kıtʼa		− + − − / − + − − / − + −	
31a	?	Ya yedür māluñ ey kerem ehli Olmasın māluñ-ile mālı yer	Ṣaḳınur mālını kim āḫir Yimez ol mālın anı mālı yer	Kıtʼa		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
31a	?	Sen beni yā Rab kemāl-i (…) Der-be-der gezdirmegil bī-ḳāide	Aç idüp nā-merde muḥtāc eyleme *Rabbenā enzel ʻaleynā māʼide*	Kıtʼa		− + − − / − + − − / − + −	
31a	?	Ḳarnı ṭoḳ iken gerek kim çalışa Acıḳacaḳ aña kim ekmek gerek	Ḳādir iken fırṣatı fevt itmeyüp Vaḳti ile dāneyi ekmek gerek	Kıtʼa		− + − − / − + − − / − + −	
31a	Ulvî	Ne dilde zevḳ u sürūr u ne cānda rāḥat var Ne ṭāliʼ oldı müsāīd ne başda devlet var	Sitemle geçdi günüm cümle māh u sālümden Kime şikāyet idem bilmezem melālümden	Müseddes/5 bend		+ − + − / + + − − / + − + − / + + −	

		Ne kīsede zer u sīm u ne elde vüs’at var Ne bende cevre taḥammül ne sende şefḳat var Ne ḥālüm añmaġa ḳudret ne ṣabra ṭāḳat var Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var	Zamāna yüz çevürüp ‘**Ulvī**yā kemālümden Netice düşdi bu güftār ḥasb-ı ḥālümden Ne ḥālüm añmaġa ḳudret ne ṣabre ṭāḳat var Efendi ḥāl-i mikedder ziyāde ḥayret var				
31[b]	Ulvî	Ḫalḳ-ı ‘ālemden biraz göñlüm cüdā olsun derin Ārzū-yı cāh-ı devlet hep hebā olsun derin Bendeñ olmaġa şehā senden rıżā olsun derin Ḳuluña gāhi vefā gāhi cefā olsun derin Göñlümi ḳo ‘ışḳuñ-ıla mübtelā olsun derin ‘Āḳıbet bir şāha ḳul olur saña olsun derin	‘**Ulvī**yā gülzāra vardum ḳılmaġa def[c]-i melāl Ṣundı bir dīvān elüme ol gül-i bāġ-ı cemāl Ben tefe’ül idicek geldi bu naẓm-ı pür-ḫayāl Oḳuyup ol şāh-ı ḥüsne ḳarşu itdüm ‘arż-ı ḥāl Göñlümi ḳo ‘ışḳuñ-ıla mübtelā olsun derin ‘Āḳıbet bir şāha ḳul olur saña olsun derin	Müseddes/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
31[b]	?	Ehl-i (…) buġżı ḳosun malınuñ Tā ki anı edine sermāye ol	Ḳoyunuñ alsañ etini yaġını Lāġer olur döyemez sermāya ol	Kıt’a		+ + – – / + + – – / + + –	
31[b]	?	Kemāl-i bedre irmişken meh-i nev Otururken geçüp ṣadr-ı semāda	Kemāline ne noḳṣan kendüyi ger Tevāżu’ eyleyüp gösterse māda	Kıt’a		+ – – – / + – – – / + – –	
31[b]	?	‘Ālemüñ bir ḥāline yoḳdur ṣebāt Ādemi gāh aġladur gāh güldürür	Gülsitānında cihānuñ illere Geh dikendür ṣunduġı geh gül dürür	Kıt’a		– + – – / – + – – / – + –	
31[b]	?	Ṣal ḥesāb-ı genc-i Ḳārūnı yere Al elüñe Ḫātem-i Ṭay defterin	Niçe şāhuñ dürdi ṭomārın felek İdemedi ḫātemüñ ṭay defterin	Kıt’a		– + – – / – + – – / – + –	
31[b]	?	İtmek(?) ister azdur eyyām-ı viṣāl Ol ki beñzetmiş durur yārin güle	Bunda olur hecr ile dāyim vaṣıl Bugün aġladı ise yarın güle	Kıt’a		– + – – / – + – – / – + –	
32[a]	?	Maṭba[c]ı dehr içre aç olsañ [eger] Kimsenüñ ni[c]metine itme ḥased	Rızk içün fi’l-ḥaḳiḳa ġam yime kim Żımn’ul-lāh rızḳ külli eḥad	Kıt’a		+ + – – / + + – – / + + –	

32[a]	Kemal Paşazâde	Ṭoġrıdur nefsüm diyen söyler yalan Girmeyince ine ṭoġrulmaz yılan	Başını seng-i belādan ḳorumaz Ḫalḳuñ içinde yılan gibi yılan	Kıt'a		– + – – / – + – – / – + –	
32[a]	?	Du[c]ādan yād iden cān ḥazīnem Cihān dārından īmān-ıla gitse	Du[c]ā olmazsa bari cān u dilden Diye luṭf eyleyüp ḥaḳḳ [raḥmet] itse	Kıt'a		+ – – – / + – – – / + – –	
32[a]	?	N'olaydı her kişi ḳadrīn bileydi Daḫı ḳadrine ṭavrın uyduraydı	Ḫüdā raḥmet ideydi ol kişiye Ruḫ-ı cānān gibi herkes seveydi	Kıt'a		+ – – – / + – – – / + – –	
32[b]	Ulvî	Ber-murād itdi felek gerçi dil-i nā-kāmı Ṣundı amma n'ideyin zehr-ile ṭolu cāmı İrdi cān ḳulaġına peyk-i 'adem peyġāmı Āh kim geldi meded ġuṣṣā vü ġam hengāmı Ne 'aceb tiz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı Olmadın nıṣf-ı nehārı irişür aḫşāmı	Cān virüp hecr ile '**Ulvī** olıcaḳ mürde tenüm Ṭolıcaḳ şīven-i aḥbāb-ile beytü'l-ḥazenüm Yazalar seng-i mezārumda bu ebyātı benüm Baña telḳīn idicek oḳıyalar bu süḫanum Ne 'aceb tiz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı Olmadın nıṣf-ı nehārı irişür aḫşāmı	Müseddes/5 bend		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
33[a]	Ulvî	Ḳıl naẓar ḥālüme kişver-i hüsnüñ şāhı Gāh cevr eyler-iseñ bāri esirge gāhi Ḳoma tenhā ġam-ı firḳatde dil-i gümrāhı İrmesün çarḫa dilerseñ o ġarībüñ āhı Bezme gel bu gece ey 'ālem-i ḥüsnüñ māhı Yoḫsa yerden göge dek incinürüz vallāhi	Ġayrılarla niçe bi cām-ı meyi nūş idesin Cür'a-veş ḫāke ṣalup '**Ulvī**yi bī-hūş idesin Niçe bir ḳavm-i ḥasūduñ sözini gūş idesin Niçe bir eyledügüñ 'ahdi ferāmūş idesin Bezme gel bu gece ey 'ālem-i ḥüsnüñ māhı Yoḫsa yerden göge dek incinürüz vallāhi	Müseddes/5 bend		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
32[b]	?	Yime dünyā ġamını dīde-i ter ṣaġ olsun Çekme sāġar elemin kāse-i ser ṣaġ olsun	Ḳaldum ayaḳda diyü ġam yime 'ālemdür bu Bulunur devlet u cāh elde hüner ṣaġ olsun	Kıt'a		– + – – /– + – –/ – + – – / – + –	
33[a]	?	Yüzüñ mihrine meh didümse naḳlüm aḥterīdendür	O dendānedür iṭlākı ṣaḥāḥ-ı cevherīdendür	Müfred		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
33[a]	Kemal Paşazâde	Ṭuz itmek ḥaḳḳını bilen köpekdür	Ṭuz ekmek bilmeyendür merd-i kāmil	Müfred		+ – – – / + – – – / + – –	
33[a]	Kemal Paşazâde	Ehl-i diller meclisinden sen ıraġ olma ṣaḳın	Kim o meclisden ıraġ olan olur Ḫaḳḳa yaḳın	Müfred		– + – – / – + – – / – + – – /	

						+ + −	
33[b]	Âzerî	Añmaduñ bir kez ġam-ı ʻışḳuñla giryān olduġum Firḳatüñ-ile ḫānḳāh-ı ġamda mihmān olduġum Rāh-ı ʻışḳuñda sirişküm gibi ġalṭān olduġum Şimdilik gūş itmedüñ kūyuñda nālān olduġum İşidürsen bir zamān ḫāk-ile yeksān olduġum Uşda gitdüm ṣaġ esen ḳal imdi ḳurbān olduġum	Dostum yoluñda āḫir terk idüp cān u seri **Azerī**-veş vaᶜde-i hicrāna düşdüm serseri Aldı düşmanlar elümden sen gül-i nāzik-teri ʻÖmrüñ efzūn eylesün ḥaḳḳ ṣaġ olursañ ey perī İşidürsen bir zamān ḫāk-ile yeksān olduġum Uşda gitdüm ṣaġ esen ḳal imdi ḳurbān olduġum	Müseddes/5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
33[b]	?	Her ki vaḳt-i seḥerde ḫufte ola Aña ṣubḥ uyḫusı virür keselān	Evvel anuñ başına gün ṭoġmaz Ṣāniyen rızḳına virür noḳṣān	Kıt'a		+ + − −/+ − + − /+ + −	
34[a]	Tîgî	Yanuma gelmez görüp şavḳ-ile sūzān olduġum ʻAynına almaz ḥarīk-i nār-ı hicrān olduġum Gūşuna ḳoymaz enīs-i āh u efġān olduġum Diñlemez yād eylesem ney gibi nālān olduġum Yüzüme baḳmaz ne bilsün yār giryān olduġum Ḫāṭırum sormaz neden añlar perīşān olduġum	**Tīġī**yā derd u ġam-ı hecr ile olsam bī-ḳarār Eylesem deşt-i belāda niçe dem geşt u güẕār Bār-ı miḥnet eylese ṣabr u ḳarārum tārumār Aġlamaḳdan ḳan ile ṭolsa bu çeşm-i eşk-bār Yüzüme baḳmaz ne bilsün yār giryān olduġum Ḫāṭırum ṣormaz neden añlar perīşān olduġum	Müseddes/5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
34[a]	?	Ecel benüm ʻömrümi bir gün hebā ḳıla Aᶜżālarum ṭoprāḳ içinde cüdā ḳıla	Ya Rab ṣaḳla ol kişinüñ īmānını Kim ḫaṭṭumı görüp baña ol bir duᶜā ḳıla	Kıt'a		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
34[b]	Hâşimî	ʻĀlem içre seni gören gözler Hīç ola mı ġayre ide naẕar Olsa bir encümende biñ dilber Ṭolsa gül yüzlülerle ʻālem eger Olmaz ey ġonce-fem saña beñzer Gülşen-i dehr içinde bir gül-i ter	Ḳodı ḥayretde serv-i reftāruñ Güli şermende ḳıldı ruḫsāruñ **Hāşimī** seyr idince dīdāruñ N'ola olursa bülbül-i zāruñ Olmaz ey ġonce-fem saña beñzer Gülşen-i dehr içinde bir gül-i ter	Müseddes/ 5 bend		+ + − −/+ − + − / + + −	

35[a]	Cünûnî	Meger kim der ki nesl-i ādemsin Bir melek-zāde-i mükerremsin Leb-i la′lüñle derdüme emsin Baġrımuñ yāresine merhemsin Sen benüm hīç bilür misin nemsin Nūr-ı dīdem sürūr-ı sīnemsin	Mülk-i ḥüsn içre Yūsuf-ı ṣānī Ḳana ġarḳ itme çeşm-i giryānı Ey ölümli **Cünūnī**nüñ cānı Ḥaste-i ʻışḳa eyle dermānı Sen benüm hīç bilür misin nemsin Nur-ı dīdem sürūr-ı sīnemsin	Müseddes/5 bend		+ + − − / + − + − / + + −	
34[b]	Bağdatlı Rûhî	Gül ki ʻuşşaḳ eylesin ey ġonca-yı raᶜnā ṣafā Ġonca açıldıḳça eyler bülbül-i şeydā ṣafā	Ḳurtulurdum miḥnet u derd u belā vü ġuṣṣadan Dest-gīrüm olsa rūḥı çar-ı yār bā ṣafā	Gazel/5 beyit		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
35[a]	Bâkî	Ṣabr eyle dilā derdüñi cānāne ṭuyurma Cān içre nihān ol dil cānāne ṭuyurma	Ya′ḳūb-ṣıfat **Bākī**-yi oldı Yūsuf-ı ṣāni Ḥüzn içre ḳomaz ḳıṣṣa-ı iḫvānā ṭuyurma	Gazel/5 beyit		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
35[b]	Hâşimî	Bār-ı ġam çekmekde ḳaddüm yā gibi olursa ḫam Tīr-i hicrānuñ ucından cānuma geçdi sitem Ṭıp deyince ḥāṣılı cevrüñ baña (…) Hiç ola mı ġayraya deyr-i cihānda baş egem Senden özge bir büt-i raᶜnāya ger meyl eylemem Tañrıya iki dimişlerden olayın ey ṣanem	**Hāşimī**-veş hem-nişīnüz gerçi çoḳ dildār-ile Dil diler ola muḳārin sen ḳamer-ruḫsār-ile Şemᶜ-veş ḳarşuñda yanup āh-ı āteş-bār-ile Erġanūn-āsā ṣadā idüp diyem biñ zār-ile Senden özge bir büt-i raᶜnāya ger meyl eylemem Tañrıya iki dimişlerden olayın ey ṣanem	Müseddes/5 bend		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
36[a]	Sabrî	Yolında ḫidmet-ile bu dil nā-tüvān olup Cūy olmış idi pāyine yaşum revān olup Şimdi begenmez oldı beni kāmrān olup Baş çekdi kendü başına nā-mihribāñ olup Bir serv besledüm niçe yıl bāġbān olup Serkeşlik itdi ol daḫı dāmen-keşān olup	Ey **Ṣabrī** pāy-mālı olup sāye-veş bu ten Çoḳ çekmiş idüm anun içün ġuṣṣa vü miḥen Her gāh derdüm aña ḫaẕer eyle āhdan Ṭoġrusı ṣaḳınırdum eser yelden anı ben Bir serv besledüm niçe yıl bāġbān olup Serkeşlik itdi ol daḫı dāmen-keşān olup	Müseddes/5 bend		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
36[b]	?	Melāḥat mülkine sulṭān-ı ʻālīşānum İbrāhim Feṣāḥat kişverinüñ şāhısın sulṭānum İbrāhim Ḳapuñda bir ḳulum sensin şeh-i ḫūbānum İbrāhim	Benüm cānum bu ḥüsnüñ āfitābı ber-devām olsun Temāmet cümle ʻālem ḫalḳı ḳapuñda ġılām olsun Bu devlet ʻizzet u rifᶜat saña hem müstedām olsun Saña ʻarż itmege ḥālüm şehā bu söz temām olsun	Müseddes/5 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	

		Mürüvvet eyle luṭf it almaġıl efġānum İbrāhim Efendüm sevdügüm yārüm ʿazīzüm cānum İbrāhim Civānum nāzenīnüm cānuma cānānum İbrāhim	Efendüm sevdügüm yārüm ʿazīzüm cānum İbrāhim Civānum nāzenīnüm cānuma cānānum İbrāhim				
37[a]	Cinânî	Ḫalḳuñ ne ʿaceb ḥikmet olur ʿaḳd-ile ḥallī Her ḥāle münāsib görinür cümle maḥallī Eyler kimisi fikr-i teraḳḳide te[c]allī Gelmiş kimine ʿālem-i süflīde tesellī Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳılduḳda tecellī Her şey'i birer ḥāl ile ḳılmış müteselli	Erbāb-ı ġınā devlet u iḳbāl ile maġrūr Aṣḥāb-ı hüner fażl u kemālāt ile mesrūr Zühhāda **Cinānī** ḥarem-i cennet-ile ḥūr ʿUşşāḳa ṣadā-yı ney u āvāze-i ṭanbūr Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳılduḳda tecellī Her şey'i birer ḥāl ile ḳılmış müteselli	Müseddes/ 5 bend		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
37[a]	?	Mestāna ṭuyulmaz diyü mihr itme raḳībe	Ey māh cihānda eşidülmez ḫaber olmaz	Müfred		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
37[a]	?	Görüben seg raḳībin ol gül-i ter	Didi lāġ eyleyüp aña çe ḫaber	Müfred		+ + − − / + − + − / + + −	
37[b]	Ulvî	Te'āla'llah yed-i ḳudret ne demde urdı bünyāduñ Nedendür bilsem eyā āb u ḫāk u āteş u bāduñ Ne bāġuñ bāġbānı beslemişdür serv-i āzāduñ Ne ṣaḫn-ı dil-gūşāde çekdi ḳāmet-i ḳadd-i şimşāduñ Efendüm saña kim dirler ne yerdesin nedir aduñ Cefāyı kimden ögrendüñ be ẓālim kimdür üstāduñ	Müjeñ ġaddāresen bir merdüm-i ġaddāre beñzersin Niçe başlar keser ḳanlar döker ḫūn-ḫ[v]āra beñzersin Göñüller ḳapmada māhir büt-i ʿayyāre beñzersin Dil-i ʿ**Ulvī**ye raḥm itmez vefāsız yāre benzersin Efendüm saña kim dirler ne yerdesin nedür aduñ Cefāyı kimden ögrendüñ be ẓālim kimdür üstāduñ	Müseddes/5 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
37[b]	Nesimî	Sen yüzi māh-ı tamāmı buldum uş Cennet-i darü's-selāmı buldum uş	Çekmedin yolda beriyye zaḥmetin Ka[c]be vü beytü'l-ḥarāmı buldum uş	Ruba'i		− + − − / − + − − / − + −	
37[b]	Nesimî	ʿĀşıḳ u ma[c]şūḳ u ʿāşıḳ bir imiş Hem emen hem emziren bir şīr imiş	Ṣūretüñ muṣḥaf yüzüñ tefsīr-imiş Bü'l-[c]aceb ḳudret ʿaceb taḳdīr-imiş	Ruba'i		− + − − / − + − − / − + −	

38[a]	Tîgî	Meylüm benüm ol gözleri mekkāre mi olsun Ya ol müjesi ḳātil-i ġaddāre mi olsun Ya ol ṣaçı müjgīn siyeh-kāre mi olsun Ṣad-çāk tenüm derd ile bī-çāre mi olsun Her dilber içün sīnede bir yāre mi olsun N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun	ʿĀlemde ʿaceb miḥnet imiş derd-i muḥabbet Bu derde düşen bulmaz imiş hiç selāmet Bu dilber ile idemez çünki ḳanā'at **Tīġī** bu hevādan kesilüp eyle ferāġat Her dilber içün sīnede bir yāre mi olsun N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun	Müseddes/5 bend		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
38[a]	?	Ey elif-ḳad iki lām oldı saçuñ Ettaḥiyyātü's-selām oldı saçuñ	Ay yüzüñe çün niḳāb oldı saçuñ Perdedār-ı āfitāb oldı saçuñ	Ruba'i		– + – – / – + – – / – + –	
38[a]	?	Āfitāb-ı maṭla[c]-ı cāndur yüzüñ Rūşen oldı nūr-ı Yezdāndur yüzüñ	Çün medār ḳuṭb-ı devrāndur yüzüñ Mihr-i ʿālem māh-ı tābāndur yüzüñ	Ruba'i		– + – – / – + – – / – + –	
38[a]	Nesimî	ʿĀşıḳa īmān-ile dīndür yüzüñ Bir adı bütḫāne-i çīndür yüzüñ	(…) u Ṭaha vü yāsīndür yüzüñ ʿArş u kürsi vü ṭūr(…)dür yüzüñ	Ruba'i		– + + – / – + + – / – + –	
38[b]	Âzerî	Ṣanmañuz ʿālemde ancaḳ sāde ruḫsār isterüz Ṣīve-kār u ʿişve-kār şūḫ-ı sitem-kār isterüz Ḥüsn-i ḫulḳa ṭālibüz bir ḫūb-ı eṭvār isterüz Baḳmazuz her māh-rūya özge dildār isterüz ʿĀşıḳuz biz ʿāşıḳuñ ḳadrin bilür yār isterüz Virmezüz bī-mihre dil yār-ı vefādār isterüz	**Āẕerī** biz şāhid-i bāzāra meyyāl olmazuz Cevre māyiller içün şūrīde-aḥvāl olmazuz Pūte-i ʿışḳında her sīmīn tenüñ ḳāl olmazuz Cismimüz hāk eyleyüp bu yolda pā-māl olmazuz ʿĀşıḳuz biz ʿāşıḳun ḳadrin bilür yār isterüz Virmezüz bī-mihre dil yār-ı vefādār isterüz	Müseddes/ 5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
38[b]	Nesimî	ʿIşḳ-imiş sīmurg ʿāşıḳ kūh-ı ḳāf ʿIşḳa ṣığmaz lāf-ı ʿışḳ olmaz güzāf	Kim ki ister Ka[c]beyi ḳılmaḳ ṭavāf Hem içi ṣāfī gerek hem ṭaşı ṣāf	Ruba'i		– + – – / – + – – /– + –	
38[b]	?	Faẕl-ı Bismillāhirahmāndur yüzüñ Oḳudum āyāt-ı Ḳurāndur yüzüñ	İncil u Tevrāt u Furḳāndur yüzüñ Ḫalḳa bī-şek nass-ı bürhāndur yüzüñ	Ruba'i		– + – – / – + – – /– + –	
38[b]	?	Maṭla[c]-ı nūr-ı tecellīdür yüzüñ Sī u dü nuṭḳ-ı ilahīdür yüzüñ	Ṣūret-i ḥaḳḳuñ kitābıdur yüzüñ Āyet aña zülf u ḳaşuñla gözüñ	Ruba'i		– + – – / – + – – /– + –	

39[a]	Cinânî	Ne dilberde bir iki mübtelā ile ḳanāᶜat var Ne bu gerdūn-ı dūn-perverde aġyāra nihāyet var Ne bende iḫtimāl-i terk u imkān-ı ferāġat var Ne tende tāb-ı hicrāna taḥammül ṣabre ṭāḳat var Ne aġyār ile yāri iḫtiyāre ḳābiliyyet var Ne peyvend-i taᶜalluḳ ḳaṭᶜına ḫātırda ruḫṣat var	**Cinānī** niçe gündür firḳat-i dildār-ile zārem Belā küncinde ḳaldum pister-i miḥnetde bī-mārem Cefā-yı yār u cevr-i ṭa′n-ı aġyār-ile efkārem Bu efkār ile her şeb ṣubḥa dek bī-ḫᵛāb u bī-dārem Ne aġyār ile yāri iḫtiyāre ḳābiliyyet var Ne peyvend-i taᶜalluḳ ḳaṭᶜına ḫātırda ruḫṣat var	Müseddes/5 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
39[a]	?	Ey ṣanem silk-i cevāhir durur şekk Bir ‘aceb lūlū-i fāhir durur şekk	Aydan arı pāk u ṭāhir durur şekk Künc-i maḫfīye meẓāhir durur şekk	Ruba′i		− + − − / − + − − / − + −	
39[a]	?	Ādem oldur ādem oldur ādem ol Ol ki Ḥaḳḳuñ maẓharıdur fażlı bol	Ol durur esmā-yı küllüñ mebde′i Gel anı bil ādemoġlı ādem ol	Ruba′i		− + − − / − + − − / − + −	
39[b]	Hüdâyî	Ey ruḫı bāġ-ı leṭāfetde gül-i ḫandānum Ṭutdı bülbül gibi dünyā yüzini efġānum Az ḳalıpdur çıḳa burc-ı bedenümden cānum Ey lebi derd-i dile ḥikmet ile Loḳmānum Şerbet-i vaṣluñ-ile eyle benüm dermānum Düşmesin boynuña hecrüñle ölürsem ḳanum	Varayın derdüñ-ile ‘āleme destān olayın Düşeyin ṭaġlara Mecnūn gibi ‘üryān olayın Genc-i ‘ışḳuñla **Hüdāyī** gibi vīrān olayın Sāye-veş mihrüñ-ile ḫāk-ile yeksān olayın Bāġ-ı ḥüsn içre ṣalın serv gibi ey cānum Ṣulasun yollaruñı dīde-i ḫūn-efşānum	Müseddes/ 5 bend		+ + − −/ + + − − / + + − − / + + −	
40[a]	Lam′i	Yine aġyār-ı bed-ḫū başlayup iġvāya sulṭānum Dil-i şeydāyı geçmişler meger sen aya sulṭānum Dimişler ‘ışḳuñı fāş eyledi dünyāya sulṭānum İnandıñ mı ya andan töhmet-i aᶜdāya sulṭānum Neden çāḳ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānum Nedir bāᶜiş bu deñlü nāz u istiġnāya sulṭānum	Ḳapuñda itdügüm her şeb fiġān u āh içün olsun Dil-i şūrīde-meşreb ḫāṭır-ı gümrāh içün olsun Senüñ bu ḥüsn-i rūyuñ var iden Allah içün olsun Dil-i **Lem′ī** saña ḳul iden ol şāh içün olsun Neden çāḳ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānum Nedir bāᶜiş bu deñlü nāz u istiġnāya sulṭānum	Müseddes/5 bend		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
40[b]	Su′âlî	Yine naḳḳāş-ı ezel naḳş-ı ruḫuñ sāde ḳodı Yüzüñe ḳarşu göñül murġını feryāda ḳodı Beni gözyaşı gibi bir ulu deryāda ḳodı Seni cān gülşenine servi-veş azāde ḳodı Kimini sevdi Ḫüdā kimini sevdāda ḳodı Güli arāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı	Göreli sen güli ol ḫār-ile ḳan oldı yürek Göge yer yer çekilür āh-ı duḥānumla direk Naẓar it ḥāl-i **Su′ālī**ye gel ey ḳatı yürek Baña raḥm eyle didüm didi ol dilber gülerek Kimini sevdi Ḫüdā kimini sevdāda ḳodı Güli arāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı	Müseddes/ 5 bend		+ + − −/ + + − − / + + − − / + + −	

41[a]	Ulvî	Biñ su’āl itsem birine gelmez ol mehden cevāb Ṭālib olduḳça aña ol benden eyler ictināb Hiçbir vech ile olmaz eşiginde feṭḥ-i bāb Derd u miḥnet bī-ḳıyās u dāġ-ı ḥasret bī-ḥisāb Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb	Gördügüm dem düşdi göñlüm ‘ışḳına biñ cāñ-ile Olmadı vuṣlat müyesser ol şāh-ı ḫūbān-ile ‘**Ulvī**yā geçdi ‘ömrüm miḥnet-i hicrān-ile Ölmegüm ḳaldı hemān ol derd-i bī-dermān-ile Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb	Müseddes/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
41[b]	?	Ey perī-peyker melek-ṣūret elif-ḳāmetlü yār Şāh-ı merdān şīr-i Yezdān ey ‘Alīy-yi kām-kār Çünki sensin vāriṣ-i ‘ilm-i resūl-i kird-i kār N’ola olsañ yiridür ‘ālemde ḫatem-i çār-yār Zīra söylendi cihānda bu kelām-ı nāmdār Lā fetā illā ‘Alī lā sefye illā zül-fikār	‘Ālem-i mülke Resūl-ile çün itdüñ insilāk Ḳudret-i ḥaḳḳ-ile ehl-i şirki eyledüñ helāk Devr-i ‘aṣruñda cihān ḫalḳı küfürden oldı pāk Nice medḥ idem seni dirken ‘aceb bu derd-nāk Sem[c]ime hātifden irişdi ṣadā-yı sūz-nāk Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā zül-fikār	Müseddes/4 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
41[b]	Sâfî	Mehçe-i ikbāl-i lāmi’ ‘ālī-i i’lān-nişān Neyyir-i rūşen-nihād u vālī-i encüm-mekān	Tarz-ı şi[c]re **Sāfīyā** bir tarh-ı nev saldum yine Okıyan bu şi’rümi olsun müşārün bil-beyān	Gazel/ 6 beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
41[b]	?	Bārekallah-ı Te’ālā ḳudret-i perverdigār Bu leṭāfetle cemāl u ceşm u ebrū gül-‘iẕār Mürdeye canlar baġışlarsın naẓar ḳılsañ ey yār Ḥüsn-rūyuñdan güneş bir zerredür ey nāmdār Luṭf idüp bir kez naẓar it ḥālüme ol şāh içün Ḥüsnüñi var eyleyen Ḥaḳ ḥażret-i Allah içün	Ḥālümi ‘arż itmege hiç ṭāḳatüm yoḳdur benüm Cān fedā itmekden özge ḳudretüm yoḳdur benüm Görmesem bir dem seni hem rāḥatum yoḳdur benüm Dergehüñde ḳulluġuña üsc̣atüm yoḳdur benüm Luṭf idüp bir kez naẓar it ḥālüme ol şāh içün Ḥüsnüñi var eyleyen Ḥaḳ ḥażret-i Allah içün	Müseddes/5 bend		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
41[b]	Fuzûlî	Dün sāye ṣaldı başuma bir serv-i ser-bülend Kim ḳaddi dil-rübā idi reftārı dil-pesend Güftāre geldi nā-geh açup la’l-i nūş-ḫand Bir beste gördüm anda döker rīze rīze ḳand Ṣordum meger bu dürc-i dehendür didüm didi Yoḳ yoḳ devā-yı derd-i nihānuñ durur senüñ	Dün ṣubḥ-dem ki lāle u nesrīn ṣalur nikāb Gül çehresinden aldı ṣābā perde-i ḥicāb Gülẕāre çıḳdı seyr-ilen ol reşk-i ‘āfitāb Şebnem niṣārın itdi ber-gūş lü’lü’-i ḫ[v]āb Bunlar nedür ne dürr-i ‘adendür didüm didi Epsem **Fużūli** eşk-i revānuñ durur senüñ	Müseddes/5 bend		– – + / – + – + / + – – + / – + –	

2.2.2. Vr: 5[b]-42[b] Kafiye Şablonu

Kafiye: Kafiye, en az iki mısra sonundaki ses tekrarıdır. Bu ses tekrarının bulunduğu kelimelerin ya kendilerinin ya da anlamlarının farklı olması gerekir. Şiire ahenk katan unsurlardan birisi olan kafiye sadece Türk edebiyatına özgü değildir. Klasik edebiyat anlayışımızda vezin ile birlikte şiirin bulundurması gereken iki şartından birisidir. Kafiye, kelime sonundaki en az bir sesin tekrarı ile olur. Bu tekrarlanan ses, aslında tekrarlanan bir harftir. Bu harfin adı revi'dir. Bu harften sonra yani reviden sonraki ekler ve kelimeler ise redif adını alır.[12]

ŞİİR NO	KAFİYE ŞABLONU
1	abAB – cdAB – efAB
2	aaBB - ccBB – ddBB – eeBB – ffBB
3	aaAA – bcAA – deAA – fgAA – ahAA – jkAA – xyAA – zwAA – llAA
4	abAB – cdAB – efgB – bhAB – xyAB
5	abAB – cdAB – efAB – xyAB – jjAB – kkAB – llAB
6	abAB – cdAB – efAB – xyAB – jkAB – xxAB - yzAB
7	abAB – cdeB – fgAB – haAB – jaAB – aaAB – xyAB
8	abAB – acAB – daAB – efAB – bbAB
9	aaaaaaAA – bbbbbbAA – ccccccAA – ddddddAA - eeeeeeAA
10	abAB – cdAB – beAB – ffAB – ghAB – jkAB – xyAB – zwAB
11	aaAA – bcAA – daAA – eeAA – ghAA – xyAA – zwAA
12	aaaaaaaA – bbbbbbbA – ccccccA – ddddddA – eeeeeeeA
13	abAB – cdAB – xyAB
14	abAB – cdAB – xyAB
15	abAB – cdAB – efAB – xyAB – jkAB
16	aaAA – cdAA – xxAA – yyAA – aaAA – zzAA
17	aA – aA – aA – bB – cC – cC – cC – dD – eE – eE- eE – eE
18	aaaaaaAA – bbbbbbAA – ccccccAA – ddddddAA – eeeeeeAA – ffffffAA
19	aaAA – bcAA – deAA – fgAA – xyAA
20[13]	…. - ..AA - .bAA – cbAA – deAA
21	aaaaaaAA – bbbbbbAA – ccccccAA – ddddddAA - eeeeeeAA
22	
23	abAB – cdAB – xyAB
24	aaaaaaaA – bbbbbbbA – ccccccA – ddddddA – eeeeeeeA
25	abAB – cdAB – efAB – xyAB
26	aaaaaaBB – ccccccBB – dddddBB – eeeeeeBB – ffffffBB
27	aaaaaaA – bbbbbbA – ccccccA – dddddA – eeeeeeA
28	aAbA
29	aAbA

[12] SARAÇ, M.A. Yekta, *Klasik Edebiyat Bilgisi (Biçim – Ölçü – Kafiye)* , Gökkubbe Yayınları, İstanbul, 2012, s. 257.
[13] Tabloda üç nokta gösterilen yer mecmuada yıpranmış ve bu yüzden okunmamış olan yerdir.

30	aAbA
31	aaaaaaA – bbbbbbA – ccccccA – ddddddA – eeeeeeA
32	aaaaaaA – bbbbbbA – ccccccA – ddddddA – eeeeeeA
33	aA-aA-aA-aA-aA-aA-aA-bB-bB-bB-bB-bB-bB-aA
34	aaaaaaA – bbbbbbA – ccccccA – ddddddA – eeeeeeA
35	aA-aA-aA-aA-aA-aA-aA-bB
36	aaaaaaA – bbcbcbA – ddedfdA – xxyxaxA – zzkzkzA
37	aaaaaA – bbbbbA – bbbbbA – cccccA – dddddA
38	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
39	aaaaaA – bbbbbA – cccccA – dddddA – eeeeeA
40	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
41	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
42	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
43	AbcA
44	aAbA
45	aBcB
46	aBcB
47	aB – bB – cB
48	aAbA
49	aBcB
50	aB – cB – dB
51	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
52	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
53	Ab
54	aBcB
55	aBcB
56	aBcB
57	aB – cB – dB
58	aBcB
59	aB – cB – dB – eB – fB – gB- hB
60	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
61	aB – bB – cB – dB – eB – fB – gB
62	aB – cB - .D – dD
63	aBcB
64	aBcB
65	aBcB
66	aB – cB – dB
67	aBcB
68	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA
69	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – aaaaAA
70	aB – cB – dB – eB
71	aB – cB – bB – dB
72	aBcB
73	aBcB
74	aB – bB – cB – dB – eB – fB
75	aA – bA – cc – dA – fA
76	aB – cB – dB – eB
77	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – bbbbAA

78	aaaaAA – bbbbAA – aaaaAA – ccccAA – ddddAA
79	aBaB
80	aBcB
81	aBbB
82	Abcd
83	aBcB
84	aBcB
85	aBcB
86	aBaB
87	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – aaaaAA
88	aBaB
89	aBcB
90	aBbB
91	aBaB
92	aB – cB – bB
93	aBcB
94	aBcB
95	aBcB
96	aBcB
97	aAbA
98	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
99	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
100	aA – bA – cA
101	aBcB
102	AbAc
103	aB – cB – bB
104	aBcB
105	aBcB
106	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
107	aBcB
108	aB – cB – dB
109	aBcB
110	aBcB
111	aBcB
112	aBcB
113	aBcB
114	aBcB
115	aBcB
116	aBcB
117	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
118	aaaaAA – bbbbAA – aaaaAA – ccccAA – ddddAA
119	aBcB
120	aBcB
121	aBcB
122	aBcB
123	aBcB
124	aBcB
125	aB – cB – dB

126	aBcB
127	aBcB
128	AxAa
129	aBcB
130	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
131	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
132	aBcB
133	aBcB
134	aBcB
135	aBcB
136	aB – cB – dB
137	aB – cB – dB
138	aBcB
139	aBcB
140	aBcB
141	aBcB
142	Ab – cA – dA
143	AbcA
144	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
145	aBcB
146	aBcB
147	aBcB
148	aBcB
149	aBcB
150	aBcB
151	aBcB
152	aBcB
153	aB – cB – dB
154	
155	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddAA – eeeeAA
156	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
157	aBcB
158	aBcB
159	aB – cB – dB
160	aB – cB – dB
161	aBcB
162	aBcB
163	aBcB
164	aBcB
165	aBBB
166	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – aaaaAA – ddddAA
167	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ccccAA – ddddAA
168	AbAc
169	aBaB
170	aBaB
171	aBBB
172	aBcB
173	aBBB

174	aBcB
175	aBcB
176	aBcB
177	aBcB
178	AAAA
179	aBcB
180	aaaaAA – aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA
181	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – bbbbAA – ddddAA
182	aBcB
183	aBcB
184	aBcB
185	aBcB
186	aBaB
187	aBcB
188	AAbA
189	aBcB
190	AAAA
191	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – aaaaAA – ccccAA
192	aaaaAA – aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA
193	aAbA
194	Aa
195	Ab
196	Aa
197	aaaaAA – bbbbAA – aaaaAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
198	aBcB
199	aaaaAA – bbbbAA – aaaaAA – ccccAA – ddddAA
200	aAbA
201	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
202	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – aaaaAA – ddddAA
203	aA – bA – cA – dA – cA
204	aA – bA – cA – dA – cA
205	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
206	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
207	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – aaaaAA – ddddAA
208	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – aaaaAA – ddddAA
209	abCC
210	aaaaAA – aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA
211	aAbA
212	AAAA
213	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
214	AAAA
215	AAAA
216	AAAA
217	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – aaaaAA – aaaaAA
218	AAAA
219	AAAA
220	AAAA
221	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – ddddAA

222	AAAA
223	AAAA
224	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – aaaaAA – ddddAA
225	aaaaAA – bbbbAA – aaaaAA – ccccAA – ccccAA
226	aaaaAA – aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA
227	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
228	aaaaaA – bbbbbA – cccccA – dddddA
229	aA – bA – cA – dA – eA – fA
230	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA
231	aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA

Kafiye şemasına bakıldığı zaman şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

- Kıt'alar genellikle aBcB şeklinde kafiyelenmiştir. AAAA şeklinde kafiyelenen kıt'alar da mevcuttur.
- Müstezadlarda ilk mısra ziyadesi ile kafiyelenirken (aa), ikinci mısrada kafiyenin değiştiğini fakat ziyadenin değişmediğini görmekteyiz (abAB – cdAB – efAB).
- Çalışmamızda 2. sırada yer alan Civânî'ye ait müstezad ise aaBB – ccBB – ddBB şeklinde bir kafiye düzeni ile oluşturulmuştur. 16. sırada yer alan müstezadın kafiye düzeni aaAA – cdAA – bbAA – ddAA şeklinde gitmektedir. 2. bentin ilk mısrası ve ziyadesi arasında kafiye bozulmuştur.
- Müseddeslerin kafiye düzeni genellikle "aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – ddddAA – eeeeAA" şeklinde gitmektedir. Bunun yanı sıra 36. sırada Azerî'ye ait müseddesde kafiye aaaaaaA şeklindeyken diğer bentlerde bbcbcbA – ddedfdA – xxyxaxA şeklinde devam ettiği durumlar da görülmektedir.
- 155. sırada yer alan malta'ı Ulvî'ye tesdisi Ahmet Paşa'ya ait olan tesdisin 4. bendi mecmuada yarım bırakılmış ve kafiye düzeni aaaaAA – bbbbAA şeklinde giderken ddAA şeklinde oluşmuştur. Bu müstensihin yazım hatasından kaynaklanmaktadır.
- Müseddesler genel itibariyle müseddes-i müzdevic özelliği taşır. Bu müseddeslerin bazılarında akış sırasında, kafiye değişikliği ya da tekrarı görülmektedir. Örneğin; 180. ve 181. sırada yer alan ve Ulvî'ye ait olan müseddesin kafiye şeması: aaaaAA – bbbbAA – ccccAA – bbbbAA – ddddAA şeklindedir. Müseddesin 4. bendi ile 2. bendi birbiri ile kafiyelenmiştir.

Mecmuanın çalışmamıza konu olan varakları arasında ise kafiyesiz bir şiire rastlanılmamıştır.

2.2.3. Şekil Özellikleri (vr. 5^{b} - 42^{b})

Mecmuanın incelenen varaklarında çokluk sırasına göre; 120 kıt'a, 43 müseddes, 18 müstezâd, 7 gazel, 10 rubâ'i, 6 müsemmen, 6 müsebba', 5 tesdis ve son olarak 7 mısra bulunmaktadır. Mecmuada yer alan nazım şekilleri kısaca şöyledir:

Mısra – Beyit: Bir edebiyat terimi olarak aruz ile söylenilmiş beyitin yarısıdır. Ev, oda, çadır anlamlarına gelen beyit ise edebiyat terimi olarak aynı vezinde iki mısradan oluşan nazım birimidir. Beyit müstakil olarak söylenilmiş ise, yani altında veya üstünde bir başka beyit yoksa ferd ve müfred adlarını alır. Müfred beyitlerin mısraları kafiyeli ve kafiyesiz olabilirler.[14]

Mecmuada yer alan mısraların iki tanesi Kemal Paşazâde'ye ait olup veciz nitelğindedir. Diğer iki mısranın kime ait olduğu belli olmayıp bir tanesi kendi içinde kafiyeli iken diğeri kafiyeli değildir.

Kıt'a: Sözlük anlamı "parça, bölük, cüz"dür. Matla beyiti olmayan yani xaxa şeklinde kafiyelenen nazım biçimine kıt'a adı verilir. Kıt'alarda şairler genellikle mahlas kullanmamışlardır. Kıt'alarda, nükte, yergi hikmet… vb. her konu işlenebilir. Divanlarda mukatta'ât başlığında verilmişlerdir. Tarihler genellikle kıt'a nazım şekli ile yazılmıştır.[15]

İki veya daha çok beyitten oluşan divan edebiyatı nazım şeklidir. Matla ve mahlas beyti bulunmayan bir gazele benzer. Fakat iki beyitlik gazelin bulunmaması, gazelin mısra sayısının sınırlı olması onu kıt'adan ayıran başlıca özelliklerdendir. Konu açısından baktığımızda gazeller genellikle aşk ve sevgi mevzularını işledikleri halde kıt'anın konusu daha geniştir. Felsefî, tasavvufî bir fikir, bir hayat görüşü, bir nükte, bir kişiyi övme ya da yerme, bir olayın tarihi kıt'anın konusu olabilir.[16]

Elimizdeki mecmuada en çok kıt'a vardır. En çok kıt'a ise Kemal Paşazāde ve Zāti'ye aittir. Bazıları dörtlük şeklinde iken bazıları ikişerli beyitler halinde toplam üç beyitten oluşmaktadır. Kıt'alar mecmuanın derkenarlarına yazılmıştır. Mecmuada yer alan kıt'alar genellikle nasihat verme özelliği göstermektedir.

---

[14] SARAÇ, M.A. Yekta, *Klasik Edebiyat Bilgisi (Biçim – Ölçü – Kafiye)* , Gökkubbe Yayınları, İstanbul, 2012, 15. s.

[15] MERMER, Ahmet ve KESKİN KOÇ, Neslihan, *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü,* Akçağ Yayınları, İstanbul, 2011, 60. s.

[16] İSEN, Mustafa, HORATA, Osman, MACİT, Muhsin, KILIÇ, Filiz ve AKSOYAK, Hakkı. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2015, 263. s.

Gazel: Klasik Türk şiirinin en çok kullanılan ve sevilen nazım şeklidir. Gazel kelimesi sözlükte "kadınlarla sevgi üzerine konuşmak, söyleşmek" anlamına gelir. Arap edebiyatında gazel bir nazım şekli olmayıp kasidelerin başında aşktan, sevgiliden söz eden bölümlere verilen addır ve "nesîb" karşılığında kullanılmıştır. Daha sonraları şairin aşk, sevgili, şarap, bahar gibi coşkulu haller karşısındaki duygularını anlatan şiirlere uzun yahut kısa olsun gazel denilmiştir. [17]

Mecmuada yedi adet gazel bulunmaktadır. Bu gazeller Baki, Şeydâyî, Rüstem, 'Işkî, Hüdâyî ve Fuzulî'ye aittir. Rüstem'e ait bir tane gazel bulunmaktadır. Şeydâyî'ye ait gazel yirmi beyitten oluşmaktadır yani gazel-i mutavveldir. Rüstem'e ait gazelin sekiz beyitten oluşmakta ve hikemi gazel olma özelliğini taşımaktadır. Hüdayi'ye ait gazel yine on beş beyitten oluşmakla birlikte âşıkâne gazel niteliğindedir.

Rubâ'î: Sözlük anlamı dörtlük, dörtle ilgili olan demektir. Terim olarak Eski Türk Edebiyatı'nda iki beyit veya dört mısradan oluşan, aaxa kafiye şemasıyla yazılan nazım şeklinin adıdır.[18] Bütün mısraları kafiyeli aaaa şeklinde rubaîler de vardır. Bunlara rubaî-i musarra veya terane denir.

Rubâ'î, aruzun hezec bahrindeki özel kalıplar ile yazılır. Dört mısralık nazmı ve tuyuğu rubaîden ayıran bu kalıplardır. Bunlardan mef'ûlü ile başlayan 12 kalıba *ahreb,* mef'ûlün ile başlayan diğer 12 kalıba ise *ahrem* denir.

Bütün nazım şekillerinde baştan sona aynı veznin kullanılması zorunlu olduğu halde; rubaîlerde her mısra ayrı bir vezinle yazılabilir. Rubaîde daha çok felsefi, tasavvufi fikirler, bir dünya görüşü, bir hiciv veya nükte kısa ve özlü bir şekilde ahenkli olarak ifade edilir. Rubâ'ilerde genel olarak mahlas söylenmez Ancak bazı şairlerin mahlas kullandıkları görülmüştür.[19]

Bizim çalışmamızda da 10 adet rubâ'i başlığı bulunmaktadır ve hiçbirinde mahlas söylenmemiştir. Kalıp ise aruzun hezec bahrindeki özel kalıplar değildir. Müellif bu dörtlüklere kendince rubâ'i başlığı vermiştir. 4 rubâ'inin yazarı bellidir.

---

[17] İPEKTEN, Haluk, "Gazel", *DİA,* C. 13, 440. s.

[18] MERMER, Ahmet ve KESKİN KOÇ, Neslihan*, Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, İstanbul, 2011, 88. s.

[19] İSEN, Mustafa, HORATA, Osman, MACİT, Muhsin, KILIÇ, Filiz ve AKSOYAK, Hakkı. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2015, 270. s.

Müstezâd: Çalışmış olduğumuz mecmuada bir hayli müstezâd bulunmaktadır. Divan edebiyatında her mısra veya beytin sonunda aynı veznin bir cüzüyle yazılmış birer kısa mısra bulunan manzume.[20]

Arûzun hezec bahrinin mef'ûlü mefâîlü mefâîlü faûlün ölçüsüyle gazel biçiminde yazılan, ama her dizenin sonuna bu ölçünün mef'ûlü faûlün cüz'lerine uygun birer kısa dize eklenerek, bir uzun bir kısa dizelerin bir araya gelmesinden oluşan bir nazım biçimidir. Müstezat'ta çoğu kez uzun dizeler kendi aralarında, kısa dizeler de ayrıca kendi aralarında değişik uyaklarla, gazel gibi uyaklandırılırlar. Uzun dizelerle kısa dizelerin yine gazel düzeninde, ama tek uyağa bağlandığı da olur.[21]

Ziyadeleri veya uzun mısraları tekrarlanan müstezadlara "mütekerrir müstezad", ziyade mısraı kendinden sonra gelen mısraın başında tekrarlanan müstezadlara "müdevver müstezad", ziyade mısraı uzun mısradan önce gelen müstezadlara "mutarraf müstezad", ziyadeleri çift olan müstezadlara "çifte müstezad" adı verilir. Tek ziyadeli müstezadlara oranla iki ziyadeli olanların sayısı çok azdır. Müstezadlar hangi nazım şekliyle yazılmışsa o şeklin ismi müstezad tabirinin önüne getirilerek adlandırılır.[22]

Müstezadlarda en çok kullanılan kafiyelerin şeması şöyledir:

1. Aa Aa / BbAa / CcAa
2. Aa Aa / BxAa / CxAa
3. AbAb / CcAb / DdAb
4. AbAb / CxAb / DxAb

Çalışmamızda toplam 18 adet müstezad bulunmaktadır. Bunlar Habibî, Civânî, Da'î, Habîbi, Resmî, Melihî, Bâki, Nesîmî, Kâsım, Du'âyî, Fazlî, Cûdi, Hafî, Sabâyî, Ca'ferî ve Selâmi'ye aittir. Bâki'ye ait müstezad divanda bulunmamıştır. Sabâyî'ye ait müstezad ise ziyadeleri tekrarlandığı için mütekerrir müstezad olma özelliği taşır. Mecmuada bir tane daha mütekerrir müstezad örneği vardır fakat mecmua yıprandığı için ve mahlas bulunmadığı için kime ait olduğu belirlenememiştir.

Müseddes: Sözlük anlamı, "altılama"dır. Aynı vezinde altı mısralık bendlerin birleşmesinden oluşan musammatlara verilen addır. Genellikle 5- 7 bend arası yazılırlar. Müzdevic ve mütekerrir olmak üzere iki şekli vardır.

Mütekerrir müseddesin kafiye düzeni iki şekildedir:

1. aaaaaA, bbbbbA, cccccA
2. aaaaAA, bbbbAA, ccccAA

[20] KILIÇ, Filiz, "Müstezâd", *DİA, C.* 32, 149. s.
[21] DELİGÖNÜL, Mehmet, "Müstezât", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten,* C. 20, 93- 102. s.
[22] KILIÇ, Filiz, "Müstezâd", DİA, C. 32, 149. s.

Müseddes-i müzdevicin kafiye düzeni ise şu şekildedir:

1. aaaaaa, bbbbcc, ddddee (Bendlerin son iki mısrası kendi arasında kafiyeli.)
2. aaaaaa, bbbbba, ccccca (Her bendin ilk beş mısrası kendi içinde, bendlerin son mısraları da ilk bendle kafiyeli).

Müseddes şekli Halk Edebiyatında da kullanılmış ve yazıldığı vezne göre değişik şekillerde adlandırılmıştır. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla yazılan müseddeslere *Divan*, Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün vezniyle yazılan müseddeslere *Semai,* Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün kalıbıyla yazılan müseddeslere *Kalenderi*, Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün kalıbıyla yazılan müseddeslere ise *Selis* adı verilmektedir.[23]

Mecmuadaki müseddesler Azerî, Beyânî, Cinânî, Cunûni, Fevrî, Hâli, Hâşimî, Hayretî, Huzûri, La'lî, Lem'î, Medhi, Sâ'i, Sabri, Sâdık, Senâyi, Su'âlî, Tîgı, 'Ulvî, Vâlihî, Yahya ve Zâti'ye ait olup toplamda 43 tanedir. En çok müseddes 'Ulvî'ye aittir ve toplamda 8 adet müseddes vardır. Bu müseddesler mütekerrir müseddes olma özelliği taşır.

Tesdis: Sözlük anlamı " altılama"dır. Bir gazelin her beytinin önüne aynı vezinde dört mısra ilâvesiyle düzenlenen tesdîs, çok kullanılan bir musammat şekli olmayıp örneklerine nâdiren rastlanır. Türk şiirinde bu nazım şeklini Fevrî meşhur etmiştir.

Gazelin ilk beyitine tesdis yazılması daha yaygın bir durumdur. "aaaaaA – bbbbbA – cccccA…" şeklinde kafiyelenir.

Bir diğer çeşit tesdis örneği ise sadece matla beyitinin önüne dörder mısra ilavesiyle oluşandır. Bu da " aaaaAA – bbbbAA – ccccAA" şeklinde kafiyelenir.

Mecmuada toplamda 5 adet tesdis bulunmaktadır. Hayâli'nin meşhur Cihân-ârâ cihân içindedir ârâyı bilmezler / Şu mâhîler ki deryâ içindedir deryâyı bilmezler gazeline Günâhi tarafından bir tesdis yazılmıştır. Bir diğer tesdis ise Kıyâsî tarafından 'Ulvî'nin gazeline yazılmıştır. Diğerleri ise Sabrî, Pinâhi ve Ahmet Paşa'ya aittir. Ahmet Paşa'nın yazdığı tesdis ise yine 'Ulvî'nin gazelinedir.

Müsebbā': Genellikle beş-yedi bend halinde tertiplenir. Türk edebiyatında örnekleri az olup bunlarda da nakaratla bağlanan mütekerrir şekli kullanılmıştır.

Mecmuada Âzerî, Fevrî, Selikî, Siyahî, 'Ulvî ve Usûli'ye aittir. Toplamda 6 tanedir. Fevrî'ye ve Siyahî'ye ait müsebbâ'da nakarat kullanılmamıştır.

Müsemmen: Bend sayısı değişken olan müsemmenin müzdevic örnekleri pek azdır. Mütekerrir şekli daha çok terciibendlerle karıştırılmış ve divanlarda bu adla yer almıştır.

[23] SARAÇ, M.A. Yekta, Klasik Edebiyat Bilgisi (Biçim – Ölçü – Kafiye) , Gökkubbe Yayınları, İstanbul, 2012, 136. s.

Çalışmamızda Emrî, Fevrî, Gam'ı, 'Ulvî'ye ait müsemmenler bulunmakla birlikte 2 tane de mahlası olmayan müsemmen mevcuttur. Yukarıda belirtildiği üzre bend sayıları değişiklik göstermekle birlikte mütekerrir şekli görülmektedir.

2.2.4. Deyimler Atasözleri ve İnanışlar

Deyimler

A

Ayrılık ateşine yanmak: Çok sevdiği birinden veya bir yerden ayrılan insanların çektiği acıyı ifade etmek için kullanılan bir deyimdir. Ayrılık acısı çeken kişinin içi acır ve bağrında ateşler yanar. Sevgiliden ayrılan âşık her daim sevgilinin ayrılığı ile ateşlerde yanar.

Dilden bu dile ẕikr-i cānān iderek geldüm
Firḳat odına yanup efġān iderek geldüm (25/1)[24]

Ayağına düşmek: Ayağa düşmek ifadesi, değer, itibar kaybetmek anlamının yanı sıra halden düşmek takatsiz kalmak anlamında da kullanılır. Sevgiliye karşı gururunu ayaklar altına alan âşık sevgilinin ayağına kapanarak ona yalvarır. Yalvar yakar önünde iki büklüm olmak anlamında bir deyimdir.

Düşdükçe semti eyle yüri eyle ʿarż-ı ḥāl
Yalvar yaḳar *düş ayaġına* virme hiç mecāl (77/2)

Aklını dağıtmak: Birinin bir şeye olan dikkatini dağıtıp başka yere vermesi anlamında kullanılan ifadedir. Aklın dağılması için kuvvetli bir şey olması gerekir. Divan şiirinde aşkın ve sevgilinin varlığı her zaman için âşığın aklını dağıtmasına, aklının başından gitmesine neden olmuştur.

Ġūyiyā ʿummān olup ẕātumı ḫāmūş eyledüm
ʿAḳl u fikrüm ṭaġıdup kendüm ferāmūş eyledüm (21/3)

B

Bağrı kan olmak: Çok fazla acı çeken, derdi çok olan insanların durumunu ifade etmek için kullanılan deyimdir.

Nafe; Hıta ülkesinde yaşayan bir çeşit ceylanın göbeğindeki urdur. Ceylanlarda bulunan bu urun, ele geçirilebilmesi için misk avcıları, hayvanın çok koşturulmasını sağlayarak bu urun oluşmasına neden olur ve daha sonra da onun bu uru düşürrmesini

[24] Örneklerde parantez içinde verilen numaranın ilki şiir numarası ikincisi ise bent numarasıdır.

tertiplerlermiş. Ham madde olarak da kullanılan bu urdan, misk elde edilirmiş.[25] Divan şiirinde ise âşık kendini durumunu bu benzetmeden yola çıkarak ifade eder.

Ḳaddümi ḫatem gibi ḫam ḳıldı ol laʾl-i nigīn
Nāfe gibi *baġrumı ḫūn* eyledi bir müşg-i çīn (24/6)

Başını ortada koymak: İnsanın bir şey için ölümü göze alabileceğini, canından vazgeçebileceğini ifade etmek için kullanılan bir deyimdir. Divan şiirinde âşık seve seve başını ortaya koyabilir ki zaten bu onun vasıflarındandır. Çekinmeden başını ortaya koyan âşık hürmetten ve itaat etmekden geri kalmamaktadır.

Ey baña seng-i melāmetden iden ʿār diyen
Benem ol *başını ortada ḳoyan* yār diyen (69/1)

Başı āzāde yürümek: Özgürce ve tasasız bir şekilde yaşayan insanlar için kullanılan bir deyimdir. Âşık, sevgiliye rast gelmeden evvel özgür bir şekilde yaşarken, sevgilinin varlığı ile ona kul olmuştur.

Beni ḳul itdi *yürürken başuma āzāde*
Şimdi baḳmaz yüzüme hem-dem olup her yāda (144/3)

Bel bağlamak: Birine, bir şeye güvenmek, bir işin olacağına inanmak anlamında kullanılan deyimdir.

Zülf-i kāfir kişiñüñ sevdāsı ḳıldı mübtelā
Bağlayup zünnār-ı ʿışḳa *bel* göñül virdüm saña (205/3)

Boynunu büzmek/ bükmek: Çaresiz bir durumda kalmak ve bir durumu ister istemez kabul etmek anlamlarında kullanılan deyimdir.

Dergehuñda ṭurayum bir eli bağlu ḳul gibi
Ḫüzn ile düşdüm yere *boynum büzüp* bir yol gibi (21/4)

Boynun kana düşmesi: Bir işin sonucunda oluşacak şeylere katlanmak anlamındadır. Günahı boynuna veya vebali boynuna deyimleriyle aynı anlamda kullanılan deyimdir.

Şerbet-i vaṣluñ-ile eyle benüm dermānum
Düşmesin boynuña hecrüñle ölürsem *ḳanum* (225/3)

Bin şekle girmek: Şekilden şekile giren insan veya durumu ifade etmek için kullanılan deyimdir.

Girer biñ şekle maḥbūb-ı bī-hemtāyı bilmezler

[25] PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Edebiyatı Sözlüğü,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2008, s.286.

Ṭoġar her yüzden ol mihr-i cihān-ārāyı bilmezler (38/1)

C

Canı kurban etmek: Bir amaç uğruna canını düşünmeden feda etmek. Divan şiirinde âşık, sevgili uğruna her daim canını kurban etmeye hazırdır.

Ḳaşlaruñ yāyına biñ *cān* ile *ḳurbānuñ olam*

Bir iki gün bu fenā dünyede mihmānuñ olam (225/4)

Candan usanmak: Ölümü düşünecek veya göze alacak kadar sıkıntı yaşamak. Yine divan şiirinde sevgili yaptığı bin naz ile ve rakiple yakın olmasıyla âşığı canından usandırır.

N′ola bī̇zār olur-ısam dil-i nālānumdan

Cānuma geçdi *uṣandurdı* beni *cānumdan* (154/1)

Can gözüyle gözlemek: Bakılan şeyi iyice anlamaya çalışarak büyük dikkat ve titizlikle bakmak.

Cān göziyle gözleseñ cümle cihānuñ ḫalḳını

Her birine görinür biñ dürlü sevdā vü hevā (76/3)

Canı çıkmak: Ölmek anlamında kullanılan bir deyimdir. Karşılaşılan zorluğun ne derecede olduğunu ifade etmek için kullanılır.

Var kūy-ı yāre anda idin meskeni maḥal

Cānuñ çıḳınca bekle ḳapısını gitme gel (77/5)

Ciğerin kebap olması: Büyük bir acıya uğramak, bir acıdan içi yanıyor gibi olmak, acı içinde kıvranmak.

Bu beyitlerde, deyimin daha çok kullanılma sebebi olarak; şarap içerken yanında daha çok meze olarak kebabın yenilmesinin tercih edilişi gösterilebilir. Sevgili; lal renkli şarap dudaklarını sununca, âşık da bağrının kebabını sunmaktadır.[26]

Cigeri āteş-i şavḳuñla *kebāb eyleyelüm*

Mey-i la′lüñle dil-i mesti ḫarāb eyleyelüm (192/3)

Cana kār eylemek: Bir durumun insan üzerinde oluşturduğu olumsuz etkinin artık son seviyede olduğunu göstermek için kullanılan deyimdir. "Canına yetmek" deyimi ile aynı anlamda kullanılır. Divan şiirinde sevgilinin, âşığın başına açtığı dertler ve sıkıntılar âşığı canından bezdirmektedir.

Başuma üşdi benüm zenbūr-ı endūh-ı belā

[26] UYANIKER, Nursel, " Pervane Beg Mecmuasının İlk Yüz Varağında Halk Kültürü ile İlgili Unsurlar" Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2006, s.144.

N'eyleyem kim *cānuma kār eyledi* cevr u cefā (37/4)

D

Dünyayı başına dar etmek: Hayatı çekilmez hâle getirecek kadar eziyet etmek.

Yerümi ey yüzi gül firḳat-ile ḫār itme
Dār-ı *dünyāyı* meded *başuma* gel *dār itme* (17/14)

Dünyadan el çekmek: Bütün dünya işlerinden kendini soyutlamak ve kendi halinde yaşam sürmek.

Bu *dünyenüñ el çek* dükeli derd-i serinden
Sulṭān-ı cihān ol (23/1)

Def gibi döğünmek: Dövünmek, bir acı ve üzüntü karşısında çaresizce insanın kendisine yaptığı eziyet. Def ise benzetme aracı olarak kullanılmıştır.

İlā ey bezm-i ġamda ney gibi nālān olan göñlüm
Döginüp def gibi her dem işi efġān olan göñlüm (31/1)

Dem sürmek: Neşe içinde ve tasasız bir hayat sürmek.

Cem cāmını nūş itdi *sürdi* niçe *dem* Rüstem
Bu bezm-i girū bākī̄ ʻālem yine bu ʻālem (33/7)

Dili varmamak: Kötü bir şey söylemekten çekinmek, söyleyememek, ifade edememek.

Dilüm varmaz gücüm yetmez saña ʻarż eyleyem ḫālüm
Cefā vü cevrüñe yoḳ ṭāḳatüm ey ruḫları alum(207/4)

Dünyayı tutmak: Bir şeyin her yere yayılması.

Ey ruḫı bāġ-ı leṭāfetde gül-i ḫandānum
Ṭutdı bülbül gibi *dünyā* yüzini efġānum(225/1)

Dilin tutmak: Bir şey hakkında konuşurken gelişigüzel konuşmak yerine ölçüp tartmak gerekirse konuşmamak anlamında kullanılan bir ifadedir. "Dilini tutmak" ve "ağzına mühür vurmak" deyimleri sabrı da ifade eder.[27]

Ġażab vaḳtinde ṣābir ol ziyāde
Eli incitmege sen düşme küb küb
Dilin ṭut kimseye düş-nām ḳılma
Küpe küp diyecek küp dāḫı dir düb(122)

[27] UYANIKER, Nursel, " Pervane Beg Mecmuasının İlk Yüz Varağında Halk Kültürü ile İlgili Unsurlar" Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2006, s.214.

E

El götürmek: Dua etmek için el açmak, el kaldırmak, bir işi yapmaya başlamak.

El götürüben ḳāmetüñe ḳıldı du'ālar
Şimşād-ı ḫırāman(6/2)

Eli bağlı olmak: Yapmak istenilen şeyin çaresizlikden dolayı yapılamaması durumu.

Dergahuñda ṭurayum bir *eli baġlu* ḳul gibi
Ḫüzn ile düşdüm yere boynum büzüp bir yol gibi (21/4)

El vermek: Zamanı gelmek, yardımcı olmak, izin vermek.

El virdi çü fırṣat sürelüm zevḳ-ile bārī
Eyyām-ı bahārı (11/1)

Eser yelden sakınmak: Bir şeye karşı aşırı hassas olmak ve onu korumak.

Her gāh derdüm aña ḥaẕer eyle āhdan
Ṭoġrusı *ṣaḳınırdum eser yelden* anı ben (206/5)

Eşiğine yüz sürmek: Birinden bir dilekte veya istekte bulunmak için o kişinin önünde hürmetle eğilmek anlamındadır. Birine itaat etmek, onun emri altına girmek, hizmetine girmeye gönüllü olmak.

İşigine yüz sürüp benden du'ā itdükde ger
Deyr-i miḥnetde ṣorarsa çekdügüm ġamdan ḫaber(34/4)

F

Fırsatı fevt etmemek: Bu deyim toplumumuzda; fırsatı kaçırmamak, elverişli durumdan yararlanmak; yarar sağlayacağı uygun durum ve zamanı değerlendirmek anlamlarında kullanılmaktadır.

Ḳarnı ṭoḳ iken gerek kim çalışa
Acıḳacaḳ aña kim ekmek gerek
Ḳādir iken *fırṣatı fevt itmeyüp*
Vaḳti ile dāneyi ekmek gerek (179)

G

Göz ucu ile bakmak: Bir şeye onu değersizleştirecek şekilde bakmak.

Göz ucı ile bir *naẕar eylerse* nihānī
Ol şūḫ-ı cihānum (1/5)

Gözde uçar olmak: Çok özlemek, "burnunda tütmek". Çok özleneni hasretle anmak, görmeyi dilemek.

Gözümde uçar oldı ḥālet-i zevḳ u vaṭan şimdi
Bana zindān olupdur ʻUlvīyā ṣaḫn-ı çemen şimdi (9/5)

Gözü ağlayı gitmek: Gözünün arkada kalması, dünyada yapmak istediği işleri tamamlayamadan ölmek.

Dünyāda eger Faẓlī *gözi aġlayı gitse*
Yüzüñ hevesinden (13/5)

Gökde ararken yerde bulmak: Çok güçlükle elde edebileceğini, bulabileceğini, görebileceğini sandığı bir şeyle ya da bir kimseyle birdenbire karşılaşmak.

Gökde isterken arayup bu dil-i şeydāsını
Yerde virdi ey Mesīḥā dem aña mevlāsını (40/1)

Gam yememek: Kaygılanmamak, üzülmemek.

Ḳıldı ġam ḫaylini şādī leşkeri çün tārumār
Öldügüme *ġam yemem* şimden gerü gül-ʻiẕār (41/2)

Gönül vermek: Yürekten sevmek, tutulmak, bütün sevgisini vermek, birine sevgiyle bağlanmak.

Zülf-i kāfir kişiñüñ sevdāsı ḳıldı mübtelā
Bağlayup zünnār-ı ʻışḳa bel *göñül virdüm* saña (205/3)

Guş etmek: İyi anlamak, dikkatle dinlemek. Can kulağı ile anlayıp dinlemek.

Gūş eyle nedür bülbüle remz ile seḥergāh
Bu ṣaḫn-ı çemende (23/2)

H

Hayâl olmak: Gerçekleştirilememek, gerçekleşmesi sağlanamamak; geçmişte kalmak, hatıra olmak.

Yine bir mū-miyānuñ derd-i ʻışḳıyla *ḫayāl oldum* (9/3)

Hâk ile yeksan olmak: Temelinden yıkıp harap etmek veya olmak; yerle bir etmek.

Düşdüm ḳalup ayaḳda *ḫāk-ile yeksān oldum*
Virdüm yoluna cānı ʻışḳına ḳurbān oldum (26/4)

Heves etmek: Bir şeye karşı istek ve eğilim göstermek.

Tā ki bu devrde sen ehl-i fiġān olmayasın
Dil-ile kimseyi incitmege sen *itme heves*
Dildür üftāde senüñ başuña ġavġa getüren
Dil ucından nice feryād ider gör ki ceres (120)

İ

İki kat olmak: Yaşlılık, hastalık, saygı gösterme gibi nedenlerle beli beli bükülmek; iki kat olmak

Dūd-ı āhum çarḫa ḥasretle çıḳar ṣubḫ u mesā′
Māh-ı nev gibi büküldi ḳāmetüm *oldı dü-tā* (78/4)

K

Kan ağlamak: Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan, büyük üzüntü duyup çok yakınmak; derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak.

Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
Kime *ḳan aġlayayın* dīde-i giryānumdan (144/1)

Kanını içmek: Birinin kanını içmek onu öldürmek. Âşığın kanını içmek ise sevgilinin cefasıyla âşığa yaptığı bir eziyettir. Sevgili, âşığa yüz vermeyerek ona ızdırap çektirir.

Zinhār ṣaḳın mey yerine *ḳanuñ içerler*
Keyfiyyetüñ ol gözler mestāne ṭuyurma (204/2)

Kapısını beklemek: Birinin yanından yöresinden bir an olsun ayrılmamak.

Her gice bekle kūyını it āh-ı bī-şomār
Her gün *ḳapusını* ḫalḳa gibi *bekle* vār (77/4)

Kana gark etmek: Kanın çok dökülmesi, birini öldürmek anlamında kullanılan deyimdir. Âşığın gözyaşları o kadar çoktur ki artık kana boğulmuştur ve kan ağlamaktadır. Divan şiirinde ve örnek beyitten hareketle kana boğulan şeyin âşığın gözleri olduğunu görmekteyiz.

Mülk-i ḥüsn içre Yūsuf-ı ṯānī
Ḳana ġarḳ itme çeşm-i giryānı (202/5)

Kulağına küpe olmak: Başına gelen veya gelmesi muhtemel bir olaydan ders çıkarıp ona göre davranmak.

Diñle bir ġarra naṣīḥat **Zātī**-i bī-çāreden
‘Ākil olan anı cān *gūşına eyler gūş-vār* (111)

M

Mahrum eylemek: Bir şeyden alıkoymak, bir şeye hasret bırakmak.

Maḥrūm-ı temāşā-yı cemāl *eyleme* bir an
İn′āmun ḳıl ‘ām (14/5)

Meydana atmak: Belli olmak, belirmek, anlaşılmak; ortaya çıkmak; ortada kendini göstermek.

Sözüñüñ ardın öñin itmedin fikr

Götürüp kendüñi *meydāna atma* (81)

Murad almak: İsteğine, arzusuna, dileğine kavuşma.

Ey göñül çār-sū-yı dehr içre

ʻAcaba var mʼola *murād almış* (86)

Ö

Özünü ayağa salmak: Değerini, itibarını kaybetmek, kendinden ödün vermek.

Çoḳ ʻāli nesebler *özüni ṣaldı ayaġa*

Ḳul oldı ṣanavber (13/1)

S

Sözünü tutmak: Verdiği sözü yerine getirmek.

Umaruz diñlemeye düşmen-i bed-ḫᵛāh sözin

Ehl-i ʻirfānuñ işide *ṭuta* her gāh *sözin* (17/20)

Saf bağlamak: Saf saf durmak, sıra sıra olmak.

Ger dilerseñ saña el *ṣaf baġlayup* ḳarşu ṭura

Yüri bir ʻālī cenāba arḳa vir miḥrāb-vār (111)

Y

Yıldızı düşmek: Bahtsız, talihsiz; gözden düşmüş.

Eski astronomi telakkisine göre de yıldızların insanlar üzerinde tesiri olduğuna inanılırdı. Bu telakki şöyle izah edilebilir: Dokuzuncu gök dönerken diğer felekleri ve dolayısıyla yıldızları da beraberinde döndürmektedir. Yıldızlar bu esnada birbirlerine yaklaşırlar veya uzaklaşırlar. Bazen de bir burçta birleşirler. Eski inanca göre bu durum, insanların kaderine tesir etmektedir. Yine eski inanca göre insan, doğum anında hangi yıldızın tesirinde kalırsa, yıldızın durumuna göre, bahtı açık veya kapalı olur. Eğer uğurlu bir yıldızın tesirinde doğmuşsa o insan için "yıldızı yüksek", "yıldızı parlak" tabirleri kullanılırken; uğursuz bir yıldızın tesirinde doğanlar için de "yıldızı düşkün" vb. tabiri kullanılmaktadır.[28]

Devr idüp senden beni ey meh bu çarḫ-ı nīl-gūn

Āh kim *düşdi sitārem* baḫtum oldı ser-nigūn (87/1)

Yele vermek: Rüzgârda savurmak, boşa harcamak, hebâ etmek.

Virüp yile evrāḳın ider nüsḫasın ebter

[28] DENİZ, Sebahat, "16. yüzyıl Bazı Divan şairlerinin Türkçe Divanlarında Kozmik Unsurlar (Baki-Fuzuli-Hayali Beg-Nevʻi-Yahya Beg)", M.Ü., Türkiyat Araşt. Enst. (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1992, 109.s.

Verd-i ruḫı yāruñ (10/1)

Yakasın yırtmak: "Kıskançlık ve üzüntüden üstünü başını parçalamak" anlamına gelen "yakasını çâk etmek" ve "yakayı çâk eylemek" şeklindeki deyimdir. Büyük bir üzüntü ve çaresizlik içinde bulunmak anlamına gelmektedir.

Yırtdı yaḳasın vecde gelüp eyledi nāle

Ol şavḳ-ıla bülbül (15/2)

Yerden göğe farkı olmak: Çok fazla, kıyaslanamayacak kadar çok farkı olmak.

ʻĀlim ile cāhilüñ *farḳı* bu *yer gök* gibidür

ʻĀşıḳuñ da ʻāḳil ile eyledür farḳı şehā (75/2)

Yolunda pâymâl olmak: Uğruna kendini feda etmek anlamında kullanılan deyimdir.

Niçe yıllar *pāymāl olsam eşiginde* eger

Bir ḳadem ḫākimden ol serv-i revān itmez güẕer (199/2)

İnanışlar ve Adetler

Ah Dumanın Göğe Çıkması:

Kur'ân-ı Kerim'deki iki âyette göklerin direksiz olarak yaratıldığı bildiriliyor: "Allah odur ki semalara direksiz irtifâ verdi onları görüyorsunuz-…"; "Gökleri direksiz yarattı onları görüyorsunuz-…".[29] Şairler direksiz olarak yaratılan gök kubbeyi kendi ahlarının direk olduğunu ifade ediyorlar.[30] Aşağıdaki beyitte şair sevgiliyi güle, rakibi ise dikene benzetmiştir. Sevgiliyi rakible yani gülü dikenle gören aşığın bağrı kan ile dolmuştur. Âşık burada kendini bülbül olarak hayal etmiştir. Bağrı kan ile dolan âşık acıyla öyle ahlar çeker ki ahının dumanı göğe ulaşır.

Göreli sen güli ol ḫār-ile ḳan oldı yürek

Göge yer yer çekilür āh-ı duḫānumla direk (227/5)

Ab-ı Hayat Hızır:

Türk Edebiyat'ında ve inanışlarda Hızır, ab-ı hayat ile birlikte anılır. Efsaneye göre ölmezlik suyunu içen Hızır ebedî bir hayata kavuşmuştur. Hükümdar olan İskender, karanlıklar ülkesi olan Zulûmat'ta kaynağı bilinmeyen âb-ı hayat suyunu aramaya çıkar. Vezirleri Hızır ve İlyas da İskender'in yanındadır. Zulûmat ülkesine vardıklarında suyu aramak için ayrılırlar. Hızır ve İlyas yorulup bir pınar başına oturup yanlarında getirdikleri

[29] Kur'ân-ı Kerim: 13/ Ra'd/2; 31/Lokman/10.
[30] ZÜLFE, Ömer, *Şiirin İzinde Sözün Gölgesinde,* Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2011, s.76.

pişmiş balıkları yerler. Balıklardan birinin suya düşüp canlanmasıyla bu suyun âb-ı hayat olduğunu anlarlar ve sudan içip ebedi hayata ulaşırlar.

Ölümsüzlük suyundan içen Hızır, sadece sonsuz bir hayata ulaşmamış aynı zamanda ölüleri diriltmiş, eksik bir uzvu tamamlamış, insana canlılık ve tazelik katmıştır. Aşağıdaki beyitte de cana seslenen şair, Hızır gibi zinde olmanın yolu ab-ı hayat içmektir der. Ab-ı hayatın, içenlere canlılık kattığına telmihte bulunur.

Ḫıżrī gibi zinde olayum diriseñ ey cān
Gel *āb-ı ḥayāt* iç (3/3)

Başda Karanfil Olması:

Divân şiirinde karanfil, 16. yüzyıl şairlerinin ilgisini çekmiş bir çiçektir. Karanfil divan şiirinde en çok âşığın yaralarına benzetilir. Bu benzetmede karanfilin kırmızı renkli olması etkin rol oynar. Âşığın yaraları da tıpkı karanfil gibi kırmızı yani kanlı yaralardır. Kâmus-ı Türkî'de karanfile verilen " baharat, kokulu bir ağaç ve bu ağacın tomurcuğu" anlamı ile sevgilinin beniyle de bir benzerlik kurulmasına neden olmuştur.

Bir güzellik unsuru olarak, eskiden kadınların burunlarına karanfil takması ve bu karanfilin kokusundan yararlanması söz konusuydu. Bir başka adet ise başta karanfil taşımakdı. Eskiden başlarına sarık takan erkekler, sarıklarına karanfil iliştirerek yine karanfilin güzel kokusundan faydalanırlardı.

Başda dāġ-ı ḫāl-i ruhsāruñ *ḳaranfil* vardur
Dīdede çeşmüñ ḫayāli nergis-i bīdārdur (34/3)

Başda Buriya Yakmak:

Başda ateş yakmak, bir derdi, sıkıntıyı ifade etme biçimi olarak kullanılmıştır. "Eskiden zulüm gören halk tarafından padişahın, vezirlerin, vâlilerin geçeceği yol üzerinde başlarında ot, hasır, paçavra gibi şeyler yakarak durmak, böylelikle dikkat çekip dert dinletmek âdetmiş."[31]

Būriyālar yaḳayın başuma çullar giyeyin
Yollar üzere ṭuruben ol şeh ḥasta diyeyin (131/2)

Başdan Çevirdikten Sonra Azâd Etmek:

Eskiden birine verilen sadaka, veren kişinin başının üstünde çevirilmesi sonucu verilirdi. Bu " başımın gözümün sadakası olsun" şeklinde yorumlanırdı. Bir sevabı varsa veren kişiye gelmesi için yapılan bu ritüel şiirin dünyasında yer bulmuştur.

[31] ONAY, Ahmet Talat*, Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, (haz. Cemal Kurnaz), MEB Yayınları, İstanbul, 2004,s.132.

Canını bir kuşa benzeten şair, sevgilinin yolunda bu kuşu azad edeceğini ifade eder. Bunu da eskiler gibi başından çevirip öyle azad eder.

Çevürüp başuma cān murġını *azād ideyin*

Rāh-ı kūyuñda ten-i ḫākimi ber-bād ideyin (131/1)

Can Riştesi:

İnsanın hayat kaynağı ve hayatın bağlı olduğu ip diye nitelenen rişte-yi can "can damarı, şah damarı" diye tanımlanabilir. Şairler hayatlarının bağlı olduğunu söyledikleri bu can ipini, türlü hayallerle süsleyerek şiirin konusu içine çekmişlerdir. Bunlardan bir tanesi de mumun fitiliyle rişte-yi can arasında ilgi kurulmasıdır. Muma teşbih edilen insanın, sevgili uğruna mumun fitili gibi can ipini yakması söz konusudur.[32]

Şem' olup ol bezme *cānum riştesi* sūzān olur

Zerd olup beñzüm dem-ā-dem gözlerüm giryān olur (37/3)

Dört Unsur:

Anâsır kelimesi sözlükte "asıl, kök, soy; şeref ve asâlet" gibi mânalara gelen unsur kelimesinin çoğuludur. Bu dört unsurdan yani anâsır-ı erbaadan kasıt toprak, hava, su ve ateştir.

Klâsik edebiyatta nesîm de haberci rüzgârlardandır. Özellikle sevgilinin saçlarının kokusunu âşığa taşımasıyla görülür. Bu sebeple hep güzel râyihalıdır ve sabah vakti eser.

Divan edebiyatında su birçok yönlerden ele alınmıştır. Dünya üzerindeki nesneleri tahrip etme, batırma gibi özellikleri ile tehlike arz ederken temizleme ve güzelleştirme yönleriyle de nimet gibidir. Divan şiirinde âşığın gözü çeşme, gözyaşı ise akan bir sudur. Su bazen sevgilinin boyu için de kullanılır. Bu şekildeki kullanımlarda âb-ı revan tamlaması yer alır. Divan şiirinde sevgilinin gönlü taş olduğundan âşık bu taşı yumuşatmak için devamlı gözyaşı döker.

Divan edebiyatında ateş genellikle âşık ile birlikte anılmaktadır. Aşığın sevgilisine duyduğu özlem ve hasret ateş şeklinde kendini gösterir ve sürekli aşığı yakar. *"Ateş, gözde tutuşur ve gönülde alevlenir."* Âşık bu ateşi söndürebilmek için gece gündüz ağlar. Ancak o ateş asla sönmez. Sevgilinin yanağı ve dudağı renk dolayısıyla ateşe benzer. Onun yakıcı özelliği buradan gelmektedir. Kısacası ateş aşığın aşkını, sevgilinin güzelliğini, yanağının, dudağının rengini, şarabın kızıllığını anlatmak üzere kullanılan dört unsurdan biridir. Ateşin yakıcı özelliğinin dışında aydınlatma, temizleme gibi özellikleri de vardır. Kirli olan insanlar

[32] ZÜLFE, Ömer, *Şiirin İzinde Sözün Gölgesinde,* Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, s.170.

cennete giremez. Onun için Allah da insanları kirlerinden temizlemek için cehennemi yaratmıştır. Böylece ateş temizleyici bir unsur olarak karşımıza çıkar.[33]

Divan şiirinde genellikle toprak yerine hak kelimesi kullanılmaktadır. Toprak bazen sevgilinin övgüsü için ele alınmaktadır. Bu durumda toprakta kıymetli hazineler ve cevherler bulunur. Kara olarak değerlendirilen toprak insanın yaratılışı dolayısıyla anıldığı gibi ölenlerin toprak olacağı düşüncesini de hatırlatır. Ölen kişi âşık ise onun kokuları etrafa aşk kokusu saçar. Toprak dört unsur içerisinde en aşağıdadır. Bu nedenle tevazua işarettir. Divan şiirinde âşık sevgilisinin uğrunda ölmeyi bile göze alır. Bu durumda toprak olan âşık sevgilisinin onun üzerine basmasını ister. Çünkü böylece değer bulacaktır.[34]

Te'āla'llah yed-i ḳudret ne demde urdı bünyāduñ
Nedendür bilsem eyā *āb* u *ḫāk* u *āteş* u *bād*uñ (211/1)

Felaketlerin Bed Ahterden Olması:

Halk arasında yıldızlarla ilgili bazı batıl inanışlar da mevcuttur. Bu inanışlardan biri; kuyruklu yıldızın uğursuzluk alameti sayılmasıdır. Zira eskiden kuyruklu yıldızın görünmesinin arkasından salgın hastalıkların, zelzele, sel gibi felaketlerin geleceğine inanılırdı. Bununla birlikte yıldızlar sık ve parlak görülürlerse; çok soğuk olacağı düşünülür ve don olayı beklenirdi. Bir diğeri ise yıldız kayması ile ilgili inanıştır. Yıldız kayması halk arasında şu şekilde yorumlanır: melekler, göğe çıkmak isteyen şeytanları engellemek için taslarlarmış. Ayrıca yıldız kaymasından sonra bir insanın öleceğine de inanılır. Çünkü yeryüzündeki her insanın gökte bir yıldızı olup; o insan ölüce gökteki yıldızı da kayarmış.[35]

Yārdan yād olduġum bu baḫt-ı bī-ferden midür
Yā *felāketler felekden mi bed-āḫterden* midür (39/1)

Hırka Giymek:

Hırka giymek, tasavvufi hayata girişi ifade eden, temeli ilk dönem zahidlerine kadar uzanan eski bir gelenektir. Bu gelenek, sûfîlerce; ahit almak ve zikir telkini ile birlikte manevi yola girişin üç temel unsurundan birisi olarak değerlendirilmiştir.[36] Tasavvufun ortak değerlerinden olan hırka, Bektaşilikte de çok önemli bir yere sahiptir. Hırka, kimsenin ayıbını

[33] PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Edebiyatı Sözlüğü,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2008,s.41.
[34] PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Edebiyatı Sözlüğü,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2008,s.183.
[35] BORATAV, Pertev Nail, *100 Soruda Turk Folkloru (İnanışlar, töre ve törenler, oyunlar),* Gerçek Yayınları, İstanbul, 1973, s.24.
[36] ULUÇ, Tahir , *Tasavvuf Geleneğinde Hırka Giymek ve Giydirmek*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.11.

görmemenin, gördüğünü örtmenin ve görmediğini söylememenin simgesidir. Mevlevilikte hırkanın yenlerinin bol olmasının kusur örtmeyi ifade ettiği şeklinde yorumlanırken, Bektaşilikte hırkanın yenlerinin dar olması kusur görmemenin yaşam tarzı olması gerektiği vurgusuna işaret etmektedir.[37]

Dervişlerin hırka giydikten sonra dünyadan el etek çekmelerinden dolayı cismini üryan eyle ifadesi kullanılmıştır.

ʻUlvīyā *ḫırḳa giyüp* cismüñi ʻüryān eyle
Dest-i şavḳ ile çeküp çāk-ı ġirībān eyle (106/5)

Kâlû Bela:

Bezm-i elest dinî-tasavvufî edebiyatta bazan yalnızca "elest" şeklinde geçer ve "bezm-i ezel" olarak da bilinir. Bezm-i elest terkibi kelime oyunları, edebî sanatlar, vezin ve kafiye endişesi vb. sebeplerle şiirde "bezm-i cân", "kālû belâ" gibi çeşitli tamlama ve tabirler halinde de kullanılmıştır.

Allah (c.c.) ruhlar âlemini yarattığı zaman bütün ruhlara hitaben "Elestu bi- Rabbikum (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?)" buyurunca ruhlar "Kalu: Bela (Evet, sen bizim Rabbimizsin) dediler." İşte o zaman ikrar vermiş olan insanoğlu, dünya hayatına geldiği zaman bu verdiği söze sadık kalmalıdır. Çünkü Allah (c.c.), sözünden dönen olmasın diye ruhları birbirine şahid tutmuştur. Bu olay Kur'an-ı Kerim'de de anlatılır.

Klasik Şark-İslâm edebiyatlarındaki yaygın anlayışa göre âşıklar sevgililerine elest bezminde âşık olmuşlardır. Elest günündeki ruhlar meclisinde âşık uyanık olduğunu, sevgilisini ilk defa orada gördüğünü ve görür görmez hemen âşık olduğunu söyler. Bu aşkın o günden beri sürüp geldiğini, aşk şarabının kendisine o gün içirildiğini ve cömertliğin o gün takdir edildiğini belirten âşık, sevgilinin en büyük âşığının da kendisi olduğunu ima eder. Âşığın elest günündeki uyanıklığı mecazidir, aslında âşık sevgilinin güzelliği karşısında sarhoş ve sergerdândır. Bu hal o günden beri devam ettiğinden âşığın olup bitenlerden haberi yoktur ve haberdar olmayı da istemez. Çünkü o gün herkes söz vermiş ve yemin etmiştir. Sevgilinin aşkına sadık kalacağına dair söz veren âşık da bunu yerine getirmek mecburiyetindedir.[38]

Geçmeyem hergiz belā-yı derd-i ʻışḳ-ı yārdan
Dönmeyem *ḳālū belāda* itdügüm iḳrārdan (34/1)

[37] GÜMÜŞOĞLU, Dursun, "Bektaşilik ve Alevilikte Hırkanın Önemi*", Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, S. 60 ,2011, s.401.
[38] PALA, İskender, *"* Bezm-i Elest*", DİA*, C.6, s.108.

La'l Bedahşan:

Bugün bir kısmı Afganistan bir kısmı da Rusya sınırları içinde kalan yukarı Sind ve Horasan bölgesinde, Kâbil ile Yarkent arasındaki dağlık memleket Bedahşan'dır. Çok eski zamanlardan beri burada bedahş denilen yakut madeni çıkarılır. Bedahşan edebiyatta da daima bir yakut cinsi olan kırmızı la'l taşı ile birlikte anılır. Bu taş sevgilinin dudağını temsil eder, hemen her şairde bu imaja sık sık rastlanır ve dudak la'l-i Bedahşan'a benzetilir. [39]

Ger ḳara ṭaşı ḳızıl ḳan-ıla rengīn itseñ
Ṭabʿı taġyir oluben *laʿl-i bedaḫşān* olmaz (153)

Zülfikar:

Türk edebiyatında daima Hz. Ali'ye izâfe edilerek anılan zülfikar düldülle birlikte ona Allah tarafından bahşedilen efsanevî bir kılıç olarak yer almıştır. Zülfikar şiirlerde Hz. Ali'nin kılıcı olarak gerçek anlamıyla zikredildiği gibi teşbih, istiare, telmih ve mecaz yoluyla bazı kavram ve unsurların tanımlanmasında da kullanılmıştır. Zülfikar, Türkler'de eski bir gelenek olan silâh üzerine yemin etme âdetinde bir yemin unsuru olmuştur. Hz. Ali nasıl yiğitlerin şahı ise zülfikar da silâhların en mükemmelidir. Sevgilinin can alıcı gamzesi etkili ve tahripkâr yönüyle divan şiirinde zülfikara benzetilir. Esasen gamze göz, kaş ve kirpiklerle birlikte âşığa cefa eden sevgilinin kan dökücü silâhlarıdı.[40]

Zīra söylendi cihānda bu kelām-ı nāmdār
Lā fetā illā ʻAlī lā sefye illā *zülfikār* (229/1)

Tarihi ve Mitolojik Şahsiyetler

Câm-ı İskender:

Camdan kasıt burada aynadır. İskender'in aynası olarak geçer. Bu aynanın cihanı gösteren bir ayna olduğu rivayet edilir. Bu ayna hakkında çeşitli rivayetler mevcut olup bunların birçoğu efsane niteliği arz eder. İskender İskenderiye şehrini kurduğu zaman orada bulunan hekimlerden Belinas, Hermis ve Valines bir ayna yapmışlar ve yüksek bir yere koymuşlardı. Güya bu aynada oraya gelmekte olan gemiler daha bir aylık yolda iken görülebilirmiş. Eğer gelen düşman gemisi ise bu aynadan güneş ışığı yansıtılarak daha uzaktayken yakılabilirmiş. İskender tarafından hocası Aristo'ya yaptırıldığı da rivayet edilen bu aynanın bir gece, bekçileri uyurken çalınıp denize atıldığı yine efsâneler arasındadır. Doğu edebiyatlarında efsanevî yönleriyle, sık sık ele alınan Âyine-i İskender, tasavvufta da kâmil

[39] PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Edebiyatı Sözlüğü,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2008,s.61.
[40] SARIKAYA, Y. Meliha, *" Zülfikâr", DİA*, C.44, s.556.

insanın Allah'tan başka şeylerden arınmış olan kalbini ifade eder. Bu kalbde ancak hakikatler akseder.[41]

Nergis eline ya′ni vire *cām-ı Sikender*

Def′ine ḫumāruñ (10/2)

Gencine-yi Kârûn:

Kur'ân-ı Kerîm'de Kârûn ve hazinesinden söz eden âyetlerden anlaşıldığına göre (el-Kasas 28/76, 78, 81; el-Ankebût 29/39; el-Mü'min 40/23-24) Kârûn, Hz. Mûsâ'nın kavmi arasında hazinelerinin anahtarını ancak güçlü, kuvvetli, büyük bir topluluğun taşıyabileceği çok zengin bir kişiydi. Bundan dolayı Türk edebiyatında atasözü ve deyimlerde daha çok hazineleri, zenginliği ve cimriliğiyle söz konusu edilmiştir. Kârûn'un hazineleri "genc-i Kârûn, mâl-ı Kârûn" diye anıldığı gibi her gittiği yere hazinesini de beraberinde götürdüğü için "genc-i revân" (yürüyen hazine) olarak da adlandırılmıştır. Kârûn, cimriliği ve zenginliği sebebiyle gururlanmasından dolayı yerin dibine batırılınca çok güvendiği hazineleri de kendisiyle birlikte yok olmuştur.[42]

Girse her laḥẓada *gencineñe māl-ı Ḳārūn*

Müjenüñ kebkebi dürr olsa libāsuñ zer beft (160/2)

Hallac-ı Mansur:

Hakkında birçok menkıbeler vücûda getirilen Mansûr, aslında hallâc (atımcı, pamuk atan) değildir. Birgün hallâc olan bir dostuna bir iş buyurdu. O da bu işi yapmak için dükkândan ayrılınca Mansûr onun vaktini çaldığını düşündü ve parmağının işaretiyle dostunun işlerini devam ettirdi. Dostu geri dönüşünde bu kerâmeti gördü ve o günden sonra Mansûr'a "Hallâc" lakabı verildi. Tasavvuf yolunda ilerleyince fenâfillâha ulaştı ve "Ene'l Hakk (Ben Hakkım)" dedi. Bağdat'ın meşhur simaları ve seçkinleri arasında dostları olduğu gibi muhâlifleri de vardı. Bu sözün bâtınî mânâsını değil de zâhirî mânâsını ele alanlar onu münkir kabul ettiler. Bazıları da sırları, ehil olmayanlara fâş ettiği için üstâdının bedduâsına uğradığını söylerler. Bunun üzerine Hallâc'ı hapse attılar. 8 yıl hapiste kaldı ve bu sırada "Tavâsî" adlı tasavvufi bir eser yazdı. O sırada Karmatîler Kâ'be'yi tahrip etmişlerdi. Mahkemede bu olaya Hallâc'ın sözü sebep gösterildi. Kadı Ebû Ömer-i Hammâdî katline hüküm verdi. Halîfenin de tasdikiyle Bağdat'ta sırayla kamçılandı, vücûdu parça parça edildi, darağacına çekilerek teşhir edildi, sonra da kafası kesilerek cesedi yakıldı.[43]

---

[41] PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Edebiyatı Sözlüğü,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2008,s.48.
[42] ŞENER, H. İbrahim, *" Kārūn", DİA*, C.24, s.520.
[43] PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Edebiyatı Sözlüğü,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2008, s.197.

Gülşeni dükkān-ı *Ḥallāc* eyledi bād-ı şitā
Döne döne anı ber-dār eyledi *Manṣūr*-ı vār (100/6)

Hz. İbrahim:

İsmin Arapça kaynaklı olmadığını kabul eden Arap dilcileri, sözcüğün eb rahîm: merhametli baba şekliyle Süryanice olduğu kaydıyla birlikte çağdaş araştırmacılar sözcüğün kökeninin İbranice Abraham olduğunu da belirtirler.[44] O, putları kırması, ateşe atılması, ateşten Allah'ın izniyle kurtulması kıssaları ile Kur'ân'da geçmektedir. Divan şiirinde sevgilinin yanağı ateş olarak düşünülünce âşık, İbrahim olmak ister. Bazen sevgilide İbrahimlik özellikleri var gibi gösterilir.[45]

(…) Āzer Āzer *İbrāhim*
Ala sen gibi iḫtiyārı degil
Beni bir āteşe bıraḳdı kim
Nar-ı Nemrūd anuñ şerārı degil (91)

Lokman:

Eski Araplar arasında ünlü olan Lokman'ın bir peygamber veya nebi olduğu hakkında tefsirlerde söylentiler vardır. Ancak çoğunluk, onun sâlih bir kul olduğunu ifade eder. Anlatılanlara göre o hikmet ve hekimliğin piri ve simgesi olarak bilinir. Bitkilerin dilini bildiği, hangi bitkinin hangi hastalığa iyi geldiği hususunda engin bir bilgiye sahip olduğu rivayet edilir. Divan şiirinde tıp alanındaki bilgi ve becerisi ile işlenen bir kişidir. Maddi yaraları iyileştirebileceği, manevi dertlere çare bulmakta aciz kalacağı şiirde işlenen temalardandır.[46]

Az ḳalıpdur çıḳa burc-ı bedenümden cānum
Ey lebi derd-i dile ḥikmet ile *Loḳmānum* (225/1)

Hz. Musa – Yed-i Beyza:

Edebiyatta Hz. Musa'nın, Allah ile konuşması, Firavun'un sihirbazlarını âciz bırakması, ejderha olabilen, denizi yaran âsâsı, Yed-i beyzâ'sı, Firavunla mücadelesi ve onu suda boğması gibi mucizevi yönleriyle ele alınır.

Yed-i beyzâ (beyaz el), Tevrat'a ve Kur'an'a göre Hz. Mûsâ'nın peygamberliğini kanıtlamak için gösterdiği bir mûcizedir. Kur'ân-ı Kerîm'e göre de Hz. Mûsâ ailesiyle birlikte

[44] YILDIRIM, Nimet, *Fars Mitolojisi Sözlüğü,* s. 407.
[45] PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Edebiyatı Sözlüğü,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2008, s.224-226.
[46] ZAVOTÇU, Gencay, "*Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü"* ,İstanbul, Kesit Yayınları, 2003, s.454.

Medyen'den dönüşünde dağda gördüğü ateşe yaklaştığında Allah ona hitap eder ve kendisini elçi olarak seçtiğini bildirir. Ardından elindeki asâyı yere atmasını emreder ve asâ yılana dönüşür, daha sonra elini koynuna sokmasını, onu çıkardığında kusursuz bembeyaz olacağını haber verir ve, "Bu iki şey, senin rabbin tarafından Firavun'a ve onun çevresindeki seçkinlere gönderilen bir elçi olduğunu gösteren alâmetlerdir" der. Böylece büyük mûcizelerden bir kısmı gösterilmiş olur (Tâhâ 20/22; en-Neml 27/12; el-Kasas 28/29-32). Arap, Fars ve Türk edebiyatlarıyla Türk halk inanışlarında yer alan yed-i beyzâ Hz. Mûsâ'nın mûcizeleriyle beraber şahsı etrafında gelişen ve şairlerin farklı yorumlarıyla zenginleşen bir edebî unsur, remiz ve mazmun haline gelmiştir.[47]

Mūsā gibi gösterdi yañaġuñ *yed-i beyżā*
Ṣ'abān ṣaçuñla (6/6)

Nağme-yi Davud:

Davud İbrânicede "sevilen, en çok sevilen kişi, göz bebeği" anlamlarına gelir.[48]İslâmî kaynaklarda nakledildiğine göre Hz. Dâvûd'un sesi hem çok gür hem de çok güzeldi. Dâvûd o gür ve güzel sesiyle Zebur'u okumaya başladığında kurt kuş durup onu dinler, sesinden dağlar yankılanırdı. Bu sebepten dolayıdır ki, halk arasında gür ve güzel sesler için "Davudi ses" tabiri kullanılmıştır. Aynı zamanda Divan edebiyatında da gür ses için bu tabir kullanılmıştır.

Bezminde göñül bülbül'ider *naġme-yi Dāvud*
Her laḥẓa ser āġāz (10/6)

Yûsuf :

Hz. Yakup'un oğludur. Divan şiirinde adı en çok anılan peygamberlerden biri Yusuf'tur. Harikulâde güzelliği ile çok zaman sevgili ona benzetilir. Sevgili, Yusuf-ı sânî (ikinci Yusuf) olarak nitelenir. Ay ile güneşin ona secde etmeleri, kuyuya atılması, terazi ile tartılıp ağırlığınca altın karşılığı satılması, Züleyhâ ile olan maceraları, zindana atılması, güzel rüya tâbir etmesi, Yakup'tan ayrı oluşu, köle iken Mısır'a sultan oluşu vs. kıssalar nedeniyle birçok beytin konusunu oluşturur.

Ya'ḳūb-ṣıfat beni ḳoma zār u perīşān
Ey *Yūsuf-ı ṣānī* (8/2)

Yûsuf-ı Gül Pirahen:

Hz. İbrahim'in torunu ve Hz. İshak'ın oğludur. Pir-i Kenan olarak adlandırılır. Kardeşlerinin Yusuf'u kuyuya atmalarından sonra onun hasretiyle "*Beytü'l Ahzân*" (hüzünler

[47] HARMAN, Ömer Faruk, "Yed-i Beyzâ", *DİA*, C. 43, s.377.
[48] YILDIRIM, Nimet, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, s.233.

evi) denilen kulübesinde yıllarca ağlamış ve ağlamaktan gözleri kör olmuştur. Yıllar sonra oğlu Yusuf, Bünyamin ile ona gömleğini göndermiş ve gözleri açılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de onunla ilgili 15 kadar âyet-i kerîme vardır. Edebiyatta daima Hz. Yusufla ilgili olarak anılır. Gözlerinin görmez oluşu, yıllarca ağlaması, kulbe-i ahzanı, gözlerinin açılışı vs. telmih konuları ile ele alınır. Âşık bu çileleri yüzünden kendini veya gönlünü Hz. Yakub'a benzetir.[49]

Beni terk eyledi ol *Yūsuf-ı gül pīrahen* şimdi
Gönül Ya'ḳūbuna oldı cihān beyt'ül-ḥazen şimdi (9/5)

Atasözleri

İne girmeyen yılan doğrulmaz:

Bir kişi ben ne kadar doğruyum dese de, o kişinin doğruluğu ancak olaylar karşısında nasıl tepki verdiği ile belli olur. Ağızın ne söylediği değil, pratikte insanın ne yaptığı önemlidir.

Ṭoġrıdur nefsüm diyen söyler yalān
Girmeyince ine ṭoġrulmaz yılan
Başını seng-i belādan ḳorur
Ḫalḳuñ içinde yılan gibi yalan (188)

Evvel anun başına gün toğmaz saniyar rızkına verir noksan:

İslam dinine inanan Müslümanlar, sabah vakti, melekler tarafından gökyüzünden yeryüzüne rızkların indirildiğine ve nasiplerin dağıtıldığına inanırlar. Kişinin, sabah vakti erkenden kalkıp namazını kıldıktan sonra evinin pencerelerini açarsa evine bereket geleceğine inanılır. Sabah uykusu tembelliktir. Bu sebeple "Sabah güneşi üzerinize doğmasın" diyen eskiler, insanların çalışmasını istemişlerdir. Ayrıca "Erken kalkan yol alır" atasözü de, halk arasında erken kalkmanın kazançlı olacağı anlamında kullanılır.[50]

Her ki vaḳt-i seḥerde ḫufte ola
Aña ṣubḥ uyḫusı virür keselān
Evvel anuñ başına gün ṭoġmaz
Ṣāniyen rızḳına virür noḳṣān (198)

[49] PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Edebiyatı Sözlüğü,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2008,s.478.
[50] UYANIKER, Nursel, " Pervane Beg Mecmuasının İlk Yüz Varağında Halk Kültürü ile İlgili Unsurlar" Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2006, s.452.

Eyülüğü eyle suya sal bilür hālik n'ola bilmezse balık:

İyilik yap suya sal, balık bilmezse hâlik bilir atasözüdür. İnsanlar bir iyilik yapacağı zaman bunu Allah için yapmalıdır. Başkalarının konuşması için yapılan iyilik, iyilik değildir. Kul bilmese de Allah yapılan iyiliği bilir ve bir gün muhakkak mükâfatını verir.

Gözi yaşına raḥm it her faḳīrüñ
Senüñ de ḥālüñe raḥm ide Ḫāliḳ
Dimişler *eyiligi eyle ṣuya ṣal*
Bilür Ḫāliḳ n'ola bilmezse balıḳ (123)

Dostluklar etdüğünden cahilin 'âlimin düşmanlığı yeğdir sana:

Cahil dostun olacağına akıllı düşmanın olsun atasözünü ifade eder. Eskiler cahille dostluğun kesilmesi gerektiğini her daim bilgili insanlarla bir arada olmamız gerektiğini ifade eder.

Dostluḳlar itdüginden cāhilüñ
'Ālimüñ düşmenliği yegdür saña (125)

Kıyamet gününün pazarı germ olur:

Nahl sûresi 109. ayet der ki: "Hiç şüphesiz onlar, ahirette ziyana uğrayanların ta kendileridir." Bu ayeti yorumlayan din âlimleri kıyamet günü bir pazar kurulacağından bahseder. Ziyana uğrayan bu kişiler, ömür sermayesini dünya pazarında harcamış ve bir fayda elde etmemişlerdir. İflas etmiş kişiler gibi kıyamet gününde eli boş ve pişmalıkla döneceklerdir.

Müşkül oldur şol zaman *kim germ ola bāzār-ı ḥaşr*
Olmaya naḳd-i 'amel ḳalam ḳıyāmet yoḫsulı (149)

Geçme ardına huyun bilmediğin hayvanın:

Huyunu bilmediğin hayvanın ardına geçme atasözüdür. Huyunu bilmediğin atın arkasına geçme şeklinde söylemi de vardır. Dibini görmediğin sudan geçme atasözü ile benzerlik gösterir. Kişi önünü göremiyorsa, bir işin sonunu kestiremiyorsa o işe kalkışmamalıdır. Bedeli o kişiye ağır gelebilir.

Ehl-i dil ẓann idüben itme laṭīf-ile kelām
Geçme ardına ḫuyın bilmedügüñ ḥayvānuñ (44)

Yamanlar yahşi vü yahşi olanlar yaman olmaz:

Kötü insan her daim kötüdür ondan iyilik gelmez. Özünde kötülük barındıran bir kişi sonradan iyilik etsede kâr etmez. Bir insan yedisinde ne ise yetmişinde de odur. Kalbinde iyilik olan ise kötülüğü hiç düşürmez.

Meşeldür māteḳaddemden bu söz hergiz yalan olmaz
Yamanlar yaḫşi vü yaḫşi olanlar hem yaman olmaz (60/2)

Sözünün ardını düşünmeden meydana atma:

Atalarımız düşünmeden konuşmanın kötü sonuçlar doğuracağı konusunda bizleri hep uyarmıştır. İki dinle bir söyle diyen atalarımız, söyleyecek sözü ölçüp tartmadan, uygun ortam olmadan söylemememiz konusunda uyarıda bulunmuşlardır. Allah iki kulak bir ağız vermiştir ki insan iki dinlesin bir söylesin.

Sözüñüñ ardın öñin itmedin fikr
Götürüp kendüñi meydāna atma
Ḫacālet ḥāsıl eylersin ṣoñunda
Nişān gözle oḳı yabāna atma (91)

Cihanda kimse aç kalmaz:

"Allah deldiği boğazı aç koymaz" sözünü destekleyen bir atasözüdür. Allah'ın bedenlerin ve ruhların gıdasını yaratıp verdiğinin nişanıdır. Herkesin rızkıyla var olduğunu, herkesin rızkı kadar var olduğu, hırs ateşinin insana zarar verdiğini ifade eder atalarımız.

Nān içün düşme āteş-i ḥırṣa
Kimi görmiş cihānda aç ḳalmış (86)

Bağda meyvedar olan şecerün taş atar üstüne hʾâs u 'âm:

Meyve veren ağacı taşlarlar atasözüdür. Toplumda üreten, çalışan insanlar genellikle haset insanlar tarafından kötülenir ve ayağı kaydırılmaya çalışılır. Bunun üstüne söylenmiş bir sözdür. Lakin ağaç taşlanıyor diye ağaç meyve vermeyi bırakmaz. Cahil insan yaptığı ile kalır.

Ṭaʾna ṭaşın atarsa baña 'adū
Ṣaḳın incinme ey dil-i nā-kām
Bāġda mīvedār olan şecerüñ
Ṭaş atar üstine ḫᵛāṣ u 'ām (89)

El- hasûdü lâ yesûdü:

Arapça bir atasözüdür. Haset (insan), mutlu olmaz demektedir.

Ḳılmayasun tā ki ey ḫᵛāce ziyān
Kimse ile ḳılma ḥased olma ḥasūd
Umma esbāb-ı ḥasedden fāide
Kim dimişler *el-ḥasūdu lā-yesūd* (112)

Rabbena enzel ʻaleynā māʾide:

Mā'ide suresinin 114. ayetinde geçer. Diyanet işlerinin meali şu şekildedir: "Meryem oğlu İsa, "Ey Allahım! Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofra indir ki; önce gelenlerimize (zamanımızdaki dindaşlarımıza) ve sonradan geleceklerimize bir bayram ve senden (gelen) bir mucize olsun. Bizi rızıklandır. Sen rızıklandıranların en hayırlısısın" dedi.

Aç idüp nā-merde muḥtāc eyleme
Rabbena enzel ʻaleynā māʾide (178)

Ma'na-yı has eyü oğul gibidir:

Güzel, anlamlı bir söz/ iş iyi evlat gibidir. Her daim o sözü veya işi güzellikle dualarla anar insan.

Maᶜna-yı ḫāṣ eyi oġul gibidür
Añdurur ṣāḥibin duᶜāda olur (109)

Teslim ü rıza:

Kazaya rıza gerekir atasözünü çağrıştırır. Bakara sūresi 216. ayet der ki: "Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde, size farz kılındı. Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz." Olup biteni değiştiremeye kimsenin gücü yetmez.

Teslīm ü rıżā ḳapladı mülk-i dil u cānı
Ey rūḥ-ı revānum (1/1)

Atasözleri ve deyimler bir dilin zenginliğini ve bir dilin köklerini, tarihinin ne kadar eskilere gittiğinin göstergesidir. Kullanıldıkları yerde anlamı derinleştirir ve zenginleştirir. Bizim şairlerimiz de sözü etkili kılmak adına atasözlerine ve deyimlere sıkça başvurmuştur. Doğru yerde doğru sözü kullanmak bir ustalık işidir ve şairlerimiz sözü bu deyimler ve ataöszleriyle adeta işlemiştir.

Bir diğer husus ise inanışlardır. Divan şiiri her ne kadar saraya ait ve anlaşılmaz olarak gösterilmeye çalışılsa da bunun böyle olmadığı aşikârdır. Divan şairleri sosyal hayattan kopuk

değillerdir. Bunun en bariz örneği de şiirlerinde yer alan sosyal hayat unsurlarıdır. Günlük hayatta uygulanan ritüeller divan şiirini zenginleştiren birer unsur olmuştur. Çalıştığımız mecmuada da rastladığımız ve anlamlandırdığımız inanışlara yer verilmiştir.

2.2.5. Vr: 5b-42b Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Aruz Kalıpları ve Bunların Kullanım Sıklığı

KULLANILAN ARUZ KALIBI	KULLANILMA SIKLIĞI
REMEL	
Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün	42
Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün	26
Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün	24
Feʿilātün feʿilātün feʿilün	9
HEZEC	
Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün	14
Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün	31
Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün	1
Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün	27
Mefʿūlü mefāʿīlün feʿūlün	3
MUŻĀRİʿ	
Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün	12
Mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün	1
HAFİF	
Fāʿilātün mefāʿilün feʿilün	1
CEDĪD	
Feʿilātün mefāʿilün feʿilün	36
SERÎ	
Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün	1
MÜNSERİH	
Müfte'ilün fe'ilātün müfte'ilün fe'ilün	1

Mecmuada en fazla remel bahrinin ve fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün kalıbı kullanılmıştır. Kıt'aların genellikle cedîd bahrinde ve *feʿilātün mefāʿilün feʿilün* kalıbında yazıldığı görülmüştür. Ayrıca mecmuada bir tane serî bahrinde ruba'i ve bir tane de münserih bahrinde bir kıt'a bulunmaktadır.

Mecmua müstezâdlarla başlamıştır ve on dokuz adet müstezâd vardır. Bu müstezâdlar hezec bahrinde ve Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün kalıbında yazılmıştır. En az kullanılan bahir ise serî ve münserih bahirleridir. Birer adet kullanılmıştır. Mecmuada hiçbir kalıba uymayan bir dörtlük mevcuttur. Metin bölümünde 165. sırada yer almaktadır. Onun dışında yazılan bütün nazımlar aruz veznindedir. Müstensihten kaynaklı vezin hataları çok fazladır. Veznin aksak olduğu yerler dipnotta gösterilmiştir.

2.2.6. Mecmuada Karşılaşılan Problemler (5^{b}-42^{b})

Mecmualar insan eliyle oluşturulmuş not defterleridir. Burada şiirden reçeteye, faydalı bilgilerden yemek tariflerine uzanan geniş bir bilgi kaynağı vardır. Edebiyatımızın konusu tabiki de şiirlerdir. Dönemin şartlarıyla oluşturulan bu şiir defterleri bazen zamana bazen kullanılan malzemeye yenik düşerler. Müstensihin yaptığı kelime hataları ve harf hataları olabilir. Bazen bir nokta fazladan koyulup bütün anlamı değiştirebilir. Mecmuanın incelenen varakları arasında da böyle hatalar mevcuttur. Bazen müstensih yaptığı hatayı farkedip beyitin altına veya sayfa sonuna not düşmüştür. Bir diğer karşılaşılan problem ise sayfanın birbirine yapışması ve mürekkebin tamamen silinmesidir. Bu tarz bir problemle karşılaştığımız yerlerde metin tamiri yapılması gereken durumlarda metin tamiri yapılmıştır. Yapılamayan yerler ise (…) şeklinde gösterilmiştir.

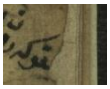 5^{b} derkenar Müstezad-ı Civani'nin 3. bendin başı sayfa yıprandığı için okunamadı.

 Aynı şekilde 5^{b} derkenar Müstezad-ı Civani'nin son kısmı sayfa yıprandığı için okunamadı.

 10^{a}'da yer alan şiir sayfa yıprandığı için okunamadı. Aynı şekilde 10^{b}' de sayfa yıprandığı için okunamadı.

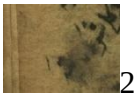 27^{a} derkenarda yer alan nazım mürekkep aktığı için okunmamaktadır.

36[b]'nin 3. bendinin 4. mısrasının altına not düşülmüş ve şiirde düzeltme yapılmıştır.

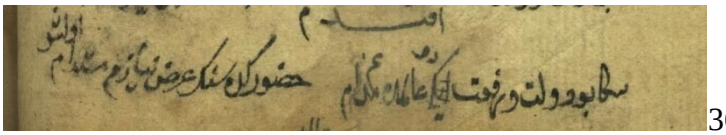
36[b]'nin son bendinde yer alan şiirde 3. ve 4. mısra yer değiştirmiş ve bu da derkenara not edilmiştir.

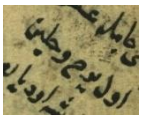
11[b]'de yer alan şiirde *"ol"* dan sonraki kelime anlamlandırılamamıştır.

Ayrıca mecmuada 153. sırada yer alan kıt'a, müstensih tarafından Kemalpaşa'ya ait olduğu belirtilmiştir. Fakat kıt'anın Fuzûlî'ye ait olduğu tespit edilmiştir.

155. sırada yer alan şiirin matlaı Ulvî'ye aittir diye yazılmıştır. Fakat matla Ahî'ye aittir. Yine aynı şiirin dördüncü bendi eksik yazılmıştır.

Bütün bunların yanı sıra müstensihten kaynaklı çok fazla vezin problemi ile karşılaşılmıştır. Veznin aksak olduğu mısralar dipnotta belirtilmiştir.

3. METİN

3.1. Metin Tesisinde Takip Edilen Metot

- Metin tamiri gereği metne eklenen kısımlar köşeli parantez "[ ]" işaretiyle gösterilirken tamamen okunmayan kısımlar (…) şeklinde gösterilmiştir.

  Ör: Cān gözleyüben ġamzelerüñ gizledügin
  Zülfüñde (...)

  Ör: [D]üşeli şehā ʻışḳuñla cismine anuñ nār
  Ey ruḫları gülnār

- Vezin, şiir numarasının altında verilmiş olup veznin ait olduğu bahir belirtilmiştir.

  Ör: 2.
  Mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün
  Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

- Mecmua ve divan arasındaki kelime/ibare farklılıkları dipnotta şiir numarasının altında gösterilmiştir. Divanda yer alan kelime/ibareler için "D."; mecmuada kelime/ibarelerden sonra "M." ifadesi kullanılmıştır.

  Ör: yüz yakaranı M. / yüzü karanı D.

- Şairin mahlası beyitte koyu (**bold**) harflerle yazılmıştır.

  Ör: ***Dāʼī*** bugün ol nām-ile ʻālemde nişāndur
  Her ʻilm ü hünerden

- Mecmuada derkenarda yer alan şiirler, dipnotta varak numarası verildikten sonra yanına "dk" şeklinde not düşülerek ifade edilmiştir.

  Ör: 9[b] dk

- Metinde geçen özel isimlerden sonra gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır.

  Ör: Ḫüdāyā ***Fevrī***nüñ itdügi āh u vāh ḥaḳḳıçün

- Vokalle biten kelimelerden sonra vokal ile başlayan bir kelime geldiğinde vezin gereği vokallerden birinin düşürülmesi gerektiği durumlarda vokalin düştüğü yer kesme işareti ile gösterilmiştir.

  Ör: Felekler güm güm olsa yeridir āh u fiġānumdan
  Zemīni ġarḳ-ı ḫūn itsem *n'ola* eşk-i revānumdan (9/1)

- Geçmiş zaman hikâye eki düz vokalli şekilde yazılmıştır.

Ör: Zülfüñ girihiyl’ *oldı* ṭapuñda niçeler bend

Aḥsend şeh aḥsend (2/4)

- Geçmiş zaman rivâyet eki daima düz ve dar vokalli şekilde yazılmıştır.

Ör: Ḍarb u ḥarbinden anuñ ḳana boyan*mış*dur şafaḳ

Ḳorḳusundan lāleler bir bir götür*miş*dür ayaḳ (27/4)

- Fiile ve isme getirilen birinci teklik şahıs ekinin vokali düz-geniş olarak yazılmıştır.

Ör: Ḥasret odına niçe yaḳ*am* şavḳ-ı ruḫuñdan

Pervāne gibi per (4/4)

- Partisip eki olan dık[4] daima yuvarlık vokalli şekilde kullanılmıştır.

Ör: Benüm ölmekden özge çek*düg*üm derde devā olmaz (9/4)

- Metin boyunca soru eki kelimelerden ayrı ve düz dar vokalle yazılmıştır.

Ör: Bir cur’a şarāb istedüm ey sāḳi lebüñden

Ser-ḫoş *mı*-dı bilmem (13/3)

- Geniş zaman eki sadece yuvarlak vokalli şekilde yazılmıştır.

Ör: Cān almaġ-içün ġamzeleri virmez emānı

Pes ne *gelür* elden (4/1)

- Birinci tekil şahıs eki ve birinci çoğul şahıs iyelik eki metin boyunca yuvarlak vokalle yazılmıştır.

Ör: Kime ḳan aġlaya*yum* ol gül-i ḫandānı ḳoyup (36/1)

- Bildirme eki yuvarlak vokalle yazılmıştır.

Ör: Ben bendeye ḫışm eylemek ol nergis-i şehlā

Her dem ne belā*dur* (5/1)

- -ıp[4] gerindium ekinin yalnızca "-up, -üp" şekli kullanılmıştır.

Ör: Şerm ile ḳızardı işid*üp* ruḫları vaṣfın

Çün kim gül ü lāle (5/2)

- -tır eki daima d'li şekliyle ve yuvarlak vokalli şekilde kullanılmıştır.

Ör: Beḳā *yoḳdur* bilürsin ‘āḳıbet devlet külāhında (156/4)

- Genitif eki yuvarlak yazılmıştır.

Ör: Her mey ki leb*üñ* şehd-i leb*üñ* ola lisānı

Şekerdür idāmı (3/5)

- "İle" edat ya da bağlacının yazımında üç yol kullanılmıştır:
    1. Kelimeden ayrı yazılıp vezin gereği de ayrı yazılması gerekiyorsa ayrı yazılarak gösterilmiştir.

       Ör: Aġyār *ile* yār olma ḳarīb olma raḳībe

       Engelden ırāġ ol
    2. Kelimeye bitişik yazılıp vezin gereği kelimeden ayrı okunması gerektiğinde kısa çizgi kullanılmıştır.

       Ör: Şu kim göre bu ḥüsn-*ile* sen ḳaşı kemānı

       Bulmaya emānı (2/3)
    3. Kelimeye bitişik yazılıp vezin gereği de bitişik yazılması gereken durumlarda bitişik yazılmıştır.

       Ör: Cevr ile cefā ʻāşıḳa itmekde gel ey yār

       Orānı*yla* eyle (4/2)
- "İmek" ek-fiilinin şart, hikâye, rivâyet çekimlerinin yazımında metindeki imla göz önünde tutulmuştur.
    1. Metinde fiil, önceki kelimeden ayrı yazıldıysa ayrı gösterilmiştir.

       Ör: Eger insān iseñ sende günāhuña pişmān ol (68/1)
    2. Fiil, önceki kelimeye bitişik yazıldıysa ve vezin gereği ayrı okunması gerekiyorsa kısa çizgi kullanılmıştır.

       Ör: Ẕerrece ger ʻışḳa meylüñ var-ısa (61/4)
    3. Fiil, metinde kelimeye bitişik yazıldıysa ve vezin gereği bitişik okunması gerekiyorsa ek kelimeye bitişik yazılmıştır.

       Ör: Ḫıżrī gibi zinde olayım dir*iseñ* ey cān

       Gel āb-ı ḥayāt iç (3/3)
- Kāil, māil vb. hemzeli kelimelerin gösterilmesinde, hemzeli yazım tercih edilmemiştir. Metindeki imlası farklı ise bu dipnotta gösterilmiştir.

  Ör: Pertev-i mihr-i ruḫuñ sīnede *zāil* mi olur

  Ẕerreler hiç güneşüñ tābına *ḥāil* mi olur (52/1)
- Şeddeli kelimelerin imlasında vezne uyulmuştur.

  Ör: Bir *kerre* n′ola belüñe ḳolum kemer olsun

  Olsun begüm olsun (19/2)

- Vav-ı ma'dûle " ^{v} " işaretiyle gösterilmiştir.

  Ör: Ey ḫaṭṭ-ı yeşil ṣūret-i ḫūb dilber-i ġam*ḫ^{v}ār*

  Vey āb-ı revānum (7/5)

- Atıf vavları daima ayrı yazılmıştır.

  Ör: Teslīm ü rıżā ḳapladı mülk-i dil u cānı

  Ey rūḥ-ı revānum(1/1)

- Farsça ön ekler kelimeden kısa çizgi ile ayrılarak yazılmıştır.

  Ör: ʻAdem baḥrinde *nā-peydā* idüm çün reşḫa-yı mübhem (12/3)

- Mecmuada "gonca" kelimesinin yazımında müstensih bazen "gonça" bazen ise "gonçe"yi ve bazen de "gonce"yi kullanmıştır. Metin boyunca tutarlı olmak açısından "gonca" yazımı kullanılmıştır.
- Farsçada tekrarlanan kelimeler arasına getirilen ek/edatlardan oluşan ibarelerde kelimeler arasındaki ek/edatlar kısa çizgi ile ayrılmıştır.

  Ör: Ruḫsārun evṣāfın ider *dem-be-dem* ezber

  Ol lāle ʻiẕāruñ (10/6)

- Şiirlerin başında bulunan ifadeler (velehü, tesdis-i Günâhî.) metne dâhil edilmiştir.

  Ör: Müsebbaʼāt Fihend

  El Mecmuʼa

  Aded 5

3.2. Divanlar ile Mecmuanın Karşılaştırılması

Mecmuanın ve çalışılmış divanların karşılaştırılmasında, kelime farklılıkları dipnotta belirtilmiştir. Mecmua ve divan arasındaki kelime farklılıkları şu şekilde gösterilmiştir:

Ör: bilüben M. / deyüben D.

Karşılaştırmada beyit fazlalıkları ve eksiklikleri ise bu başlık altında tek tek gösterilecektir.

- Mecmuada ilk sırada yer alan Hayretî'ye ait müstezadın divanda 3. ve 4. bentleri arasında

  Ger cevr ü cefā eyle gerek mihr ü vefā ḳıl
  Ḫoşdur ḳamusından
  'Işḳuñ baña hep yaḫşıdur el-ḳıṣṣa yamanı
  Sūd oldı ziyānum

  bu bent yer almaktadır. Ayrıca divanda 8. ve 9. bentleri arasında da

  Ben ṣaḳlar idüm sīnede cānum gibi zārı
  Ḳan eyledi ammā
  Fāş itdi yine gözlerümün eşk-i revānı
  Esrār-ı nihānum

  bendi yer almaktadır.
- 7. sırada bulunan Bâkî'ye ait müstezad divanda yer almamaktadır.
- Mecmuada 8. sırada yer alan Nesîmî'ye ait müstezat, mecmuada 5 bentten oluşurken, divanda bir bent daha fazladır. Mecmuada yer almayan bent, divanda 2. ile 3. bent arasındadır:

  Ārāmım ile akl u hem īmān u dil ü din
  Kimdir sanemā sen
  Her kim ki götürmez hat ile haline īmān
  Kāfir derim anı

- Mecmuada 9. sırada Ulvî'ye ait müsemmenin 2. bendi farklılıklar göstermektedir. Divanda şu şekilde yer almaktadır:

  Ġarīb u bī- kesüm gerçi ne yārum ne diyārum var
  Göñül dirler bu illerde hele bir ġam-küsārum var

  Mecmuada ise:

  'Aceb mi serseri gezsem ne yār u ne diyārum var

Ne göñlüm gibi derdüm dökmege bir yār-ı ġārum var

şeklindedir.

3. bend divanda bu şekilde yer almaktadır :

Teb-i tāb-ı miḥnetden ṣarardum bir hilāl oldum

Reh-i ġamda düşüp ḳaldum żaʹīf ü bī- mecāl oldum

Ḳatı düşkünlügüm var ʻāşıḳ-ı şūrīde-ḥāl oldum

Belā vādīlerinden sālik-i rāh-ı miṣāl oldum

Yine ol mū-miyānuñ derd-i ʻaşḳıyla ḫayāl oldum

Beyābān-ı maḥabbetde gezüp Mecnūn- miṣāl oldum

Mecmuada ise:

Yine bir mū miyānuñ derd-i ʻaşḳıyla ḫayāl oldum

Yanup nār-ı muḥabbetden ṣarardum bir hilāl oldum

Reh-i ġamda düşüp ḳaldum żaʹīf u bī-mecāl oldum

Ḳatı düşkünlügüm var ʻāşıḳ-ı şūrīdeḥāl oldum

Belā vādīlerinde sālik-i rāh-ı melāl oldum

Beyābān-ı muḥabbetde gezüp Mecnūn miṣāl oldum

şeklindedir.

- Mecmuada 15. sırada yer alan Hafî[51]'ye ait müstezatın son bendi divanda yer almamaktadır. Divanda müstezat mahlassız kalmıştır. Mecmuada olan fazla kısım ise şöyledir :

Firḳat odına yanar ve ḥasret yaşına ġarḳ

Cevr ile cefāya

Bī-çāre **Ḫafī** birgün irem diyü vişāle

Eylerdi taḥammül

Ayrıca 2. bendin 2. beyiti de divanda mevcut değildir. Mecmuada olan kısım ise :

Yırtdı yaḳasın vecde gelüp eyledi nāle

Ol şavḳla bülbül

şeklindedir.

[51] DİNÇER, Sedanur, " Hafî Hayatı, Sanatı, Şiirleri", Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, 2010.

- Mecmuada 19. sırada yer alan Sabâyî'ye ait müstezat, Rüstem Kavaklı'nın yüksek lisans tezi olarak çalıştığı Sabâyî Divançe'sinde yer almamaktadır.
- Mecmuada 24. sırada Emrî'ye ait müsemmenin 2. bendi divanda 3. bent olarak gözükmektedir. 3. bent ise 2. bent olarak gözükmektedir.
- Mecmuada 31. sırada Ulvî'ye ait müsebba'nın 1. bendin 3. mısrası mecmuada:

  Muḥabbet cāmın içüp mest u sergerdān olan göñlüm

  şeklinde iken divanda :

  Maḥabbet cāmın içüp mest-i sergardān olan gönlüm

  şeklindedir. Mecmuada arada "u" varken divanda tamlama yapılmıştır.
- Mecmuada 99. sırada yer alan Cinânî'ye ait müseddes mecmuada 5 bentten oluşurken divanda 6 bentten oluşmaktadır. Divanda 4. bent şu şekildedir:

  Ḳan yuṭup derd u ġam-ı 'ışḳ ile peymāne gibi
  Yanaram ateş-i hicrān ile pervāne gibi
  Bir ṭarīḳ ile duḫūl itmek içün şāne gibi
  Bağlanup kāküli zencirine dīvāne gibi
  Yine sevdāzede-yi zülf-i siyehkār oldum
  Yine bir olmayacaḳ derde giriftār oldum
- Mecmuada 100. sırada yer alan Beyânîye ait müseddes divanda yer almamaktadır.
- Mecmuada 118. sırada yer alan Ulvî'ye ait müseddesin 3. bendi divanda 2. bent olarak yer almakta, mecmuada 4. sırada yer alan bent divanda 3. sırada yer almaktadır. Mecmuada 2. sırada yer alan bent divanda 4. bent olarak geçmektedir. Son bent ise divanda şu şekilde yer almaktadır :

  Ḥāl-i dil miḥnet-i 'aşḳ ile diger-gūn olalı
  Ḫāṭırum ġuṣṣa-ı hicrān ile maḥzūn olalı
  'İşret-i la'l-i lebüñle cigerüm ḫūn olalı
  Leylī-i zülfüñe 'Ulvī gibi Mecnūn olalı
- Mecmuada 193. sırada yer Ulvî'ye ait müseddesin 4. bent divanda 5. bent olarak geçmektedir. Müseddes 6 bentten oluşmaktadır. 4. bent ise şu şekildedir:

  Şems-i 'ālem gibi gün yüzüñi pinhān itdüñ

Ra′d-veş işümi feryād ile efġān itdüñ
Aġladup gözlerümüñ yaşını bārān itdün
Niçe gündür ki beni hicr ile giryān itdüñ
Bezme gel bu gece ey ‘ālem-i ḥüsnüñ māhı
Yoḫsa yerden göge dek incinürüz vāllāhi

- Mecmuada 207. sırada yer alan Sabrî′ye ait müseddesin 4. bendi divanda şu şekilde sıralanmıştır:

Dilden hevā-yı ‘ışḳı anuñ zāīl olmadı
Ṣalunma ġayrı ile didüm kābil olmadı
Ol naḫl-ı tāze baña veli māīl olmadı
Çoḳ minnet eyledüm aña velḥāṣıl olmadı

3.3. Transkripsiyonlu Meti

TRANSKRİPSİYONLU METİN

1.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

Müstezāt fi haza

Ḥayretī Goft

el mecmu'a

Aded 19

1. Teslīm ü rızā ḳapladı milk-i dil u cānı
Ey rūḥ-ı revānum
Ḥāşā ki cefā tīġı dökerse yere ḳānı
Lā diye zebānum

2. Ger tīr-i cefā at baña ger seng-i melāmet
Hey hey nice sīne
Dönmem dile cān it dile dil eyle nişānı
Ey ḳaşı kemānum

3. Fehm itmege bir rind-i sebuk rūḥ gerekdür
Fenn-i ġam-ı 'ışḳı
Bu 'ilme duḫūl eyleyemez Molla Gürānī
Ey mūnis-i cānum

4. Girdi elüme naḳd-i muḥabbet yine nā-gāh
Ey ḫ[v]āce-yi 'aynum
Ümmīd budur ki ebedi olmaya fānī
Bu genc-i nihānum

5. Ger 'āşıḳ isem baña viṣāl-ī ebedīdür
Eyyāmda bir kez
Göz ucı ile bir naẓar eylerse nihānī
Ol şūḫ-ı cihānum

6. Aġyār ile yār olma ḳarīb olma raḳībe
Engilden ırāġ ol
Bī-ḫār yaraşur gül-i gülẕār-ı cinānī
Ey ġonçe-dehānum

---

[1]. 5[b], HYD,128.

4. ḫ[v]āce-yi 'aynum M. / ḫ[v]āce ġanīyem HYD.

7. Baş oynamadur yoluña aḳṣā-yı murādı
Erbāb-ı vefānuñ
Bāzīçe durur ʻışḳ feżāsında ḳalanı
Ey tāze civānum

8. Tek dāmenüñi ṣaḳla hemān yol dikeninden
Ol serkeş olursañ
Ey ḳāmeti cān gülşeninüñ serv-i revānı
Ya'nī ki revānum

9. Ey **Ḥayretī** dirdüm ki güzel sevmeyem ayrıḳ
İllā n'ideyim ah
Adın dimek olmaz yine bir şūḫ-ı cihānı
Sevdi dil u cānum

2.

Müstezād-ı Civānī

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Şerm eyler idi görse yüzüñ bāġ-ı cinānı
Ey Yūsuf-ı ṣānī
Yoluña niṣār eylemişem ben dil u cānı
Hīç ṭutma gümānı

2. Rāhuñda nice ḳılmayayın cānı fedā ben
Ḫāk ola idi ten
Zīrā göreli gün ruḫuñ ey nūr-ı nihānı
Terk itdi cihānı

3. ʻAşḳuña(?) revān eyleye ol cān u dil u ser
Ey lebleri kevṯer
Şu kim göre bu ḥüsn-ile sen ḳaşı kemānı
Bulmaya emānı

4. Zülfüñ girihiyl' oldı ṭapuñda niçeler bend
Aḥsend şeh aḥsend
Sensin çü bugün ḥüsn elinüñ şāh-ı cihānı
Ẓulmüñ ḳanı oranı

---

7. Baş M. / Cān HYD.
2. 5^{b},dk.

5. [D]üşeli şehā ʻışḳuñla cismine anuñ nār
Ey ruḫları gülnār
(…) gör nice ḳılur āh u fiġānı
(…) **Civānī**

3.

Müstezād-ı Dāʼī

Mefʻūlü mefāʻīlü mefāʻīlü feʻūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Sāḳī getür ol bāde-i yāḳūt-ı revānı
Her laḥẓa müdāmī
Ol cāna nidā ḫāṣiyeti ḳut-ı revānı
Yaʼnī ṭolu cāmı

2. Gevher kim anuñ ḳıymetidür mülk-i bedeḫşān
Ẕī laʼl-i mürevvaḳ
Yaḳūta-ı seyyāle kim anuñ seyelānı
Ḥażm ide ṭaʼāmı

3. Ḫıżrī gibi zinde olayum diriseñ ey cān
Gel āb-ı ḥayāt iç
Zīrā ne bilür leẕẕet-i ab-ı ḥayvānı
Her cāhil-i ʻāmī

4. Fırṣat çü ġanīmetdür anuñ vaḳtini gözle
Ey pīr-i ḫıred-mend
Fevt olmaz iken ġaflet-ile ʻömr-i civānı
İç dost bu kāmī

5. Ṭolu içene nuḳl gerek kim ṣuna sāḳī
Bādām-ı şekerden
Her mey ki lebüñ şehd-i lebüñ ola lisānı
Şekerdür idāmı

6. Elinden ayaġ alma ṣaḳın yār-i żaʼīfüñ
Bir öpmedin aġzın
Sāḳī kim ola ḥüsn-ile ol Yūsuf-ı ṯānī
ʻĀlemde tamāmı

7. Sāḳī ḳadeḥi vāʼiẓe ṣun içe ḫaṭībe
Ta germ ola meclis
Ger mest ideyin ḳāḍı ile şeyḫ-i emānı

---

3. 5[b]

Reşk ide imāmı

8. İḫlāṣ-ı ḳarīn zerḳ ideyin ol ṣūfi-i sālūs
Kim bāl u perī yoḳ
Ṭāvūs ola ger ḳomayalar uçmaġa anı
Heyhāt revā mı

9. **Dā'ī** bugün ol nām-ile ʻālemde nişāndur
Her ʻilm ü hünerden
Birgün ola kim ḳalmaya hīç nām u nişānı
Ḫatm ola kelāmı

4.

Müstezād-ı Ḥabībī
Mefʻūlü mefāʻīlü mefāʻīlü feʻūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Sevdüm yine bu lāle ḫad u ġonçe-dehānı
Biñ cān u göñülden
Cān almaġ-içün ġamzeleri virmez emānı
Pes ne gelür elden

2. Cevr ile cefā ʻāşıḳa itmekde gel ey yār
Orānıyla eyle
Her demde revā mı işidem acı zebānı
Sen şāh-ı güzelden

3. Ṭuymaya raḳībüñ diyü pinhān ider idüm
Sīnemde ḫadengüñ
Fāş itdi n'idem gözleri ol sırr-ı nihānı
Ḳaşuña o yelden(?)

4. Ḥasret odına niçe yaḳam şavḳ-ı ruḫuñdan
Pervāne gibi per
Bülbül gibi itmekdeyüm āh u fiġānı
Ayrulalı gülden

5. Kūyında görem diyü **Ḥabībī** ṭaleb itme
Zīrā ki meşeldür
Bulmaz kişi ölmeyince ḥūr-ile cinānı

---

8. 8/1 vezin aksak.
4. 6[a],dk.

Çün ḳısmet ezelden

5.

Müstezād-ı Resmī

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ben bendeye ḫışm eylemek ol nergis-i şehlā
Her dem ne belādur
Ḳılmaḳ dil u cān milketini ẓulm-ile yaġma
Şāhum ne revādur

2. Şerm ile ḳızardı işidüp ruḫları vaṣfın
Çün kim gül u lāle
Baş egmese ḳaddin göricek serv-i dil-ārā
Bī-berg-i nevādur

3. Ey nisbet iden sünbül-i zülfüne ḥabībüñ
Terk eyle bu fikri
Kim ehl-i naẓarlardur aña 'anber-i sārā
Ya misk-i ḫıṭādur

4. Şol kimse ki bir dilber-i r'anā ile her dem
Nūş itmege cāmı
Hep 'ömri ḥaḳiḳatde anuñ 'ārif u dānā
Yanında hebādur

5. Bu sīne-i pür-derdümi ḳılursa nişāne
Ebrū-yı kemānı
Peykānları dilde ṭutam cān gibi ā'lā
Çün tīr-i ḳażādur

6. Şükrāne niṯār olsa n'ola vaṣlına biñ cān
İrişmege yāruñ
Virse yüzini görmege dünya ile 'uḳba
Ṣanma ki bahādur

7. Şol zülfi olaldan berü **Resm**ī eşitkim
Cān boynına zencīr
'Aḳl oldı perākende vü dil vālih u şeydā
Gör kim ne ṣafādur

---

5. 6[b]

7. 7/1 Vezin aksak.

6.

Müstezād-ı Melīhī
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Zülfüñe bedel düşmedi bir dāne-i āhū
Ṣaḥrā-yı ḫotende
Dişüñ gibi bulunmadı bir ḳıymet-i lü'lü'
Deryā-yı 'adende

2. El götürüben ḳāmetüñe ḳıldı du'ālar
Şimşād-ı ḫırāman
Çün serv-i serefrāzı bugün ol ḳadd-i dil-cū
Ḳul itdi çemende

3. Ger 'ākil ise eylemesün pend u naṣiḥat
Dīvāne-yi nāṣıḥ
K'işbu dil-i dīvāneyi ol ḥalḳa-ı gīsū
Baġladı resende

4. Cān gözleyüben ġamzelerüñ gizledügin(?)
Zülfüñde (...)
Tīr ile kemān-tīşe gerek çün eli baġlu
Naḥcir-i kemende

5. Dil gūşesin itdüm ġamıñg ḫaṣ serāyı
Zemmine ḥasūduñ
Yoḳ ẕerrece ġayruñdan eṣer ey şeh-i mihr
Rūḥ ile bedende

6. Mūsā gibi gösterdi yañaġuñ yed-i beyżā
Ṣ'abān ṣaçuñla
Çün buldı nihāyet ol ġamze-i cādū
Siḥr ile fitende

7. Şāh-ı kerem u kān-ı melāḥat seni gördüm
Ey ṭāli'-i mes'ūd
Baḫtı var imiş oldı **Melīḥī**-i du'ā-gū

---

6. 6[b]
5. 5/1 ve 5/2 Vezin aksak.
6. 6/2 Vezin aksak.

Eşigüñe bende

7.

Müstezād-ı Bāḳī̄
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Şol ṣūret-i maḥbūb-ı ẓerāfet ki senüñ var
Ey şāh-ı cihānum
Taḥsīn senüñ luṭfuña iḥsānuña ṣad bār
Ey rūḥ-ı revānum

2. Bildüm seni kim nūr-ı Ḫūdā maẓharı olduñ
Taḥḳīḳ-i gümānsız
Maẓhar seni vallah ki ne ḫoş eylemiş Allah
Maḥv oldı kemānum

3. 'Ömrüm gününiñ biñ güni bir dem gibi geçdi
Eyvāh ne müşkül
Zībā yüzüñi görmeyeli ey meh-i ruḫsār
Vey rāz-ı nihānum

4. Luṭfuñ güneşi ḳıldı ḳamu şey'e tecellī
Ey yār-ı vefādar
Gel 'ıyş idelüm fırṣatı fevt eyleme zinhār
Maṭlūb-ı zamānum

5. Dirler ki aḳarṣu çemen u ṣūret-i maḥbūb
Göñül ġamını yur
Ey ḫaṭṭ-ı yeşil ṣūret-i ḫūb dilber-i ġamḫᵛār
Ve'y āb-ı revānum

6. Yüzüñ günini görmege cānum heves eyler
Göster ki revādur
Ta kim göñüle raḥmet içün keşf olur esrār
Sulṭānum u cānum

7. Rabbānī̄ mekān ister-idi kim ola **Bākī̄**
Ḥaḳḳında ezelden
Maḳṣūd yine irgürdi şükür ḫāliḳ-i muḫtār
Ḥayy oldı mekānum

---

7. 7[a] *Bâkî Divanı*'nda bulunmadı.

8.

Müstezād-ı Nesīmī
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ṣal burḳa'ı yüzüñden eyā ṣūret-i Raḥmān
Ṭarḥ eyle kemānı
Her kim ki cemālüñ göre ey ḫüsrev-i ḫūbān
Ḳurbān ide cānı

2. Fāriġ degülem şavḳ-ı ruḫuñdan dün u gün ben
Yanmaḳdayam ey dost
Ya'ḳūb-ṣıfat beni ḳoma zār u perīşān
Ey Yūsuf-ı ṣānī

3. Raḥm eyle eyā server-i ḫūbān ki faḳīrem
Sen şāh-ı ġanīsin
Bu ḫāl u ḫaṭuñ 'āşıḳa hem ḳıble-i īmān
Ey baḫr-ı me'ānī

4. Her kim ki seni ḥaḳ bilüben secdeye inmez
İnkāra düşüpdür
Ḳıl gel naẓaruñdan anı merdūd çü şeyṭān
Ol yüz yaḳaranı

5. Pervāne-ṣıfat şem'-i ruḫuñ nārına yandı
Bī-çāre **Nesīmī**
Raḥm eyle aña luṭf-ile ey ḫüsrev-i ḫūbān
Yandırmaġıl anı

---

8. 7[a],362,ND.
2. beni koma M. / kılma beni ND.
3. bu ḫal M. / o ḫal ND. , kıble-yi īmān M. / kıble vü īmān ND.
4. bilüben M. / deyüben ND. , kıl gel M. / kılgıl ND. , yüz yakaranı M. / yüzü karanı ND.

9.

Müşemmenāt Fi haza
el Mecmuᶜa
Aded 7

ʻUlvī
Mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

I

1. Felekler güm güm olsa yeridür āh u fiġānumdan
2. Zemīni ġarḳ-ı ḫūn itsem nʼola eşk-i revānumdan
3. ʻAlevler ẓāhir oldı sīne-i sūz nihānumdan
4. Ciger ḳan oldı aḳdı geldi çeşm-i ḫūn-feşānumdan
5. Devāsız derde uġradum uṣandum ḫasta cānumdan
6. ʻAceb mi ḳalmasa hergiz eşer nām u nişānumdan

7. Diyār-ı ġurbete gitdüm cüdā düşdüm mekānumdan
8. Ġarīb illerde ḳaldum ayru düşdüm nev-civānumdan

II

1. ʻAceb mi serserī gezsem ne yār u ne diyārum var
2. Ne göñlüm gibi derdüm dökmege bir yār-ı ġārum var
3. Ne künc-ü ġamda ḥālüm yanmaġa bir ġam-kusārum var
4. Ne dilde ṭāḳat u ṣabr u ne elde iḫtiyārum var
5. Ne bir yerde hevā-yı zülf-i yār ile ḳarārum var
6. Ṣafā-yı ḫāṭrum yoḳ ġāyet ile inkisārum var

7. Diyār-ı ġurbete gitdüm cüdā düşdüm mekānumdan
8. Ġarīb illerde ḳaldum ayru düşdüm nev-civānumdan

---

9. 7ᵇ,150,UD.
I
1. olsa M. / ötse UD.
4. akdı: ø UD.
5. hasta M. / kendü UD.
7. mekānumdan M. / nigārumdanUD.
II
3. künc M. / genc UD. , yanmaġa M. / anmaġa UD. , ġamkusārum M. / yār-ı ġarum UD.
5. zülf-i yār M. / būy-ı zülfünle UD.
6. yoḳ ġāyet ile M. / yoḳdur be- ġāyet UD.
7. mekānumdan M. / niġārumdan UD.

III

1. Yine bir mū-miyānuñ derd-i ʻışḳıyla ḫayāl oldum
2. Yanup nār-ı muḥabbetden ṣarardum bir hilāl oldum
3. Reh-i ġamda düşüp ḳaldum żāʼif u bī-mecāl oldum
4. Ḳatı düşkünlügüm var ʻāşıḳ-ı şūrīde-ḥāl oldum
5. Belā vādīlerinde sālik-i rāh-ı melāl oldum
6. Beyābān-ı muḥabbetde gezüp Mecnūn-miṣāl oldum

7. Diyār-ı ġurbete gitdüm cüdā düşdüm mekānumdan
8. Ġarīb illerde ḳaldum ayru düşdüm nev-civānumdan

IV

1. Firāḳa çekme ġam hergiz viṣāl-i dil-rubā olmaz
2. Ḫayālüñ ḥamm-vārdur dehr-i fānīde vefā olmaz
3. Benüm ölmekden özge çekdügüm derde devā olmaz
4. Issız yerler durur bunda göñül dāruʼş-şifā olmaz
5. Ġarībem ben ġarībe hic kimesne āşinā olmaz
6. Cihānda ayrılıḳ gibi hele müşkül belā olmaz

7. Diyār-ı ġurbete gitdüm cüdā düşdüm mekānumdan
8. Ġarīb illerde ḳaldum ayru düşdüm nev-civānumdan

V

1. Beni terk eyledi ol Yūsuf-ı gül pīrāhen şimdi
2. Göñül Yaʼḳūbuna oldı cihān beytʼül-ḥazen şimdi
3. Gözümde uçar oldı ḥālet-i zevḳ u vaṭan şimdi
4. Bana zindān olupdur **ʻUlvīyā** ṣaḫn-ı çemen şimdi
5. Kiminle ṣalınur ol ḳāmeti serv-i semen şimdi
6. ʻAceb kimlerle seyrān eyler ol ḫulḳ-ı ḥasen şimdi

7. Diyār-ı ġurbete gitdüm cüdā düşdüm mekānumdan
8. Ġarīb illerde ḳaldum ayru düşdüm nev-civānumdan

III
1. Bu bend divanda şu şekilde yer almaktadır:
7. mekānumdan M. / nigārumdan UD.

IV
1. hergiz M. / her dem UD.
2. ḫayālün M. / ḥayatun mevti UD. , vefā M. / bekā UD.
4. yerler durur M. / illerdürür UD.
5. hiç kimesne M. / kimse hergiz UD.
7. mekānumdan M. / nigārumdan UD.

V
7. mekānumdan M. / nigārumdan UD.

10.

Müstezād-ı Ḳāsım

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Gül niçe ki sa'y ile düzer yazmaġa defter
Medḥini bahāruñ
Virüp yile evrāḳın ider nüsḫasın ebter
Verd-i ruḫı yāruñ

2. La'lin ḳadehin ḳıldı ṭolū ṣaḥn-ı çemende
Çün lāle seḥerden
Nergis eline ya'ni vire cām-ı Sikender
Def'ine ḫumāruñ

3. Gīsūlarını sünbülüñ itmege perīşān
Ḳaṣd itdi benefşe
Sūsen görüben çekdi aña ḫışm-ile ḫançer
Dir ṣaḳla vaḳāruñ

4. Çün ṭutdı semen yiline(?) serā-perde-i tācı
Gül ṭıflına ḳarşı
Ḳılmaġa dehānını ṭolu şehd-le şekker
Kesile enāruñ

5. Dībā-yı zeberced giyüben serv-i ser-efrāz
Bostanlar içinde
Diler ki ḳıla kendüyi cehd ile berāber
Ḳaddine o yāruñ

6. Bezminde göñül bülbül'ider naġme-yi Dāvud
Her laḥẓa ser āġāz
Ruḫsārınuñ evṣāfın ider dem-be-dem ezber
Ol lāle-'iẕāruñ

7. Dest urdı meger bād-ı ṣabā bu gece varup
Zülfine ḥabībüñ
Kim ḳıldı damaġını ṭolu nükhet-i 'anber
Her dār u diyāruñ

---

10. 7[b],dk.

8. Anuñ kim ola nuḳl u kebāb u mey u maḥbūb
Bezminde bu demde
Firdevs-i cinān leẕẕetine ḳalmaya hem-ser
Zevḳi bu çehāruñ

9. Ger vaṣl-ı cevān olmasa bir dem saña **Ḳāsım**
Bir laḥẓa muḳārīn
Maḥv ide firāḳ odı yaḳup cismi ser-ā-ser
Ḳalmaya ġubāruñ

11.

Müstezād-ı Du'āyī

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ey sāḳi-i gül-ruḫ berü ṣun bāde-i nārı
Def' eyle ḫumārı
El virdi çü fırṣat sürelüm zevḳ-ile bārī
Eyyām-ı bahārı

2. Būy-ı gül u reyḥān ile bezm oldı mu'aṭṭar
Ṭaġıtdı ṣabā çün
Şol ṭurre-i 'anber-şiken u ġālibe yārı
Kim aldı ḳarārı

3. Varup ider aġyār-ile ol yār teferrüc
Şeydāsına ḳarşu
Ta kim göre hem-dem gül-i ḫandān-ile ḫārı
Bülbül ḳıla zārı

4. Bu ḳāmet-i dil-cū ile kim ḳılsa temāşā
Ḳadri ola a'lā
Bu gözleri āhū kimüñ olursa şikārı
Baḫtı ḳıla yārī

5. Kām-ı dil u cān ister-iseñ ṣaḥn-ı çemende
İç bāde-i gül-reng
Al çingine bir serv-i ḳadd u lāle-'iẕārı
Ḳıl būse kenāri

---

11. 8[a],dk.
5. çing: omuz

6. Raḳṣ urduġıçün ḳaddi hāvāsıyla ḥabībüñ
Bostanda seḥer serv
Altun ṣaçar üstine güneş geh ide niṣārı
Gör ʿizzet-i yārı

7. Gel muntaẓır olma hele ferdāya **Duʾāy**ī
Dīdār dilerseñ
Gör āyine-i dilde bugün rūy-ı nigārı
Maḥv ide ġubārı

12.

Fevrī
Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
Hezec + – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

I

1. Ḥüdāyā ḳullaruñdan kimine tāc u ḫilāfet vir
2. Kimin sulṭān-ı ʿālem-gīr idüp külli riyāset vir
3. Kimin bir şāh-ı gerdūn-ı ḳadre düstūr it vezāret vir
4. Kimin ṣāḥib-i menāṣıb eyle devlet vir siyādet vir
5. Cihān ehline sevḳ ile baña şavḳuñla ḥālet vir
6. Keşāfet ḳalbi jeng itdükce ṣayḳıl ḳıl leṭāfet vir
7. Kemāl u faẓl u ḳut-ı lā-yemüt ile saʾādet vir

8. Dem-i āḫirde ʿīmān dünyede ṣabr u ḳanāʾat vir

II

1. Şeref add eyleyüp faẓl u kemāl izz u nāzum yoḳ
2. Cihānuñ manṣıb [u] cāhına çendān ḥırṣ u āzum yoḳ
3. Ḳażā-yı devlet-i mā-fat içün söz u kezāzum yoḳ
4. İgen dünyā içün ṭul-ı emel fikr-i derāzum yoḳ
5. Edāniye dini dünyā içün aṣla niyāzum yoḳ
6. Ṭapuñdan ġayrı bir ferde cihānda keşfi-i rāzum yoḳ
7. Faḳīrem derd-mendem senden özge çāre-sāzum yoḳ

8. Dem-i aḫirde ʿīmān dünyede ṣabr u ḳanāʾat vir

III

1. Olaldan cārı ṣaḥrāyı vücūda ḳulzüm-i ʿālem
2. ʿAdem baḥrinde nā-peydā idüm çün reşḫa-yı mübhem
3. Çıḳarduñ ʿāḳıbet rūy-ı zemīne eyledün ādem

---

12. 8[a],134,MG.

4. Beni nev’üñ cihānda ekşerinden eyledüñ ekrem
5. Düşürdüñ raḥm ḳılduñ ten u dīn feyż eyledüñ cān hem
6. Ta’ayyün eyleyüp a’ta miṣāl-i ḳaṭre-yi şebnem
7. Bu günden ṣoñra Yarabbi bi-ḥaḳḳ-ı ismike’l-a’ẓam

8. Dem-i āḫirde ‘īmān dünyede ṣabr u ḳanā’at vir

IV

1. İlahi fażl cūduñ gibi luṭf-ı bī-nihāyet ḳıl
2. Ṭarīḳ şer’i faḫr ‘āleme ir gör hidāyet ḳıl
3. Dil u cānı şürūr nefs-i şeyṭāndan ḥimāyet ḳıl
4. Gece gündüz işüm gücüm riyāzet ḳıl ‘abādet ḳıl
5. Kesel geldikce şavḳuñ birle ḳuvvet vir i’ānet ḳıl
6. Kemāl u fażl u ‘ilm u ḥilmi dāīm banā ‘ādet ḳıl
7. Ḳamu cürm u günāhum maġfiret eyle ‘ināyet ḳıl

8. Dem-i aḫirde ‘īmān dünyede ṣabr u ḳanā’at vir

V

1. Ḫüdāyā **Fevrī**nüñ itdügi āh u vāh ḥaḳḳıçün
2. Yoluñda baş u cān viren gedā vü şāh ḥaḳḳıçün
3. Müsemmā-yı maḳām-ı ḳurb olan dergāh ḥaḳḳıçün
4. O dergāh içün olan nāle ile āh ḥaḳḳıçün
5. Ḫavāṣı ṭapuña irişdüren şeh-rāh ḥaḳḳıçün
6. O rāh içre bulınan fażl u ‘izz ü cāh ḥaḳḳıçün
7. Cemī’-i enbīyā-ile Resūlullāh ḥaḳḳıçün

8. Dem-i āḫirde ‘īmān dünyede ṣabr u ḳanā’at vir

13.

Müstezād-ı Fażlī

Mef‘ūlü mefā‘īlü mefā‘īlü fe‘ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ey serv-i sehī sen geleli seyr ide (…)
Ser çekmedi ‘ar ‘ar
Çoḳ ‘āli nesebler özini ṣaldı ayaġa
Ḳul oldı ṣanavber

2. Şol ḫālüñ içün zülfüñe çoḳlar dolaşupdur
Ancaḳ beni bilme
Bir dāne içün gör niçe ḳuş düşdi duzaġa
Dām oldı musaḫḫer

13. 8ᵇ,108,MG.dk.

3. Bir cur’a şarāb istedüm ey sāḳi lebüñden
Ser-ḫoş mı-dı bilmem
Çeşmüñ beni öldürmege yapışdı bıçaġa
Çekdi baña ḫançer

4. Şol nūr-ı tecellī güneşi perde yüzüñden
Bir gice götürse
Pervāne gibi yana yüzüm şem’i çerāġa
Göklerdeki aḫter

5. Dünyāda eger **Fażlī** gözi aġlayı gitse
Yüzüñ hevesinden
Raḥmet yaġışı ṭopraġınuñ üstüne yaġa
Ḳabri ola enver

14.

Müstezād-ı Cūdī
Mef‘ūlü mefā‘īlü mefā‘īlü fe‘ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Bir şūḫ-ı dil-ārāya göñül virdi yine cān
Aḥmed Çelebi nām
Bir ġonce-leb u lāle-‘iẕār u ḫaṭ-ı reyḥān
Bir serv-i gül-endām

2. Nergis gibi mestāne ṭurup bezm-i çemende
Yürütgil ayaġı
El virmiş iken devr-i (…) bize devrān
Ey sāḳi-i gül-fām

3. Ey māh-liḳā gün gibi rūşen görünürken
Bedr-i āy cemālüñ
Sen ḥūr u perī çehreye ādem mi dir insān
Bu ḥüsn-ile mādam

4. Ser-geşte olup mihr-ile ruḫsāruña nisbet
Naḳşını bilüp māh
Dir ḥüsn ü cemālüñi ziyād eyleye yezdān
Ḳaddini ḳılup lām

---

14. 8[b],dk.

5. Eyle der-i devletde eyā şāh-ı civān baḫt
Cūdī ḳuluñı ḫāṣ
Maḥrūm-ı temāşā-yı cemāl eyleme bir an
İn'āmunı ḳıl 'ām

15.

Müstezād-ı Ḫafīf
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ey gözleri nergis yüzi gül gözleri lāle
Gīsūları sünbül
Umar ki leb-i la'lüñe yāḳut ola lāle
Lü'lü' dişüñe ḳul

2. Ey ġonçe-dehen gördi yüzüñi utanup gül
Ḳızardı ḥayādan
Yırtdı yaḳasın vecde gelüp eyledi nāle
Ol şavḳ-ıla bülbül

3. Çāk eyleyüben ġam yaḳasın 'ıyş u ṭarab[dan]
Şād oldı dil u cān
Yār ile ider nūş müdām elde piyāle
Hem bāde ṭolu mül

4. Gördi dil u cān ḫaṭṭuñ ile ruḫlaruñ ey dost
Derlerdi didiler
Cennet çemeni içre düşüpdür gibi jāle
Bitmiş semen u gül

5. Firḳat odına yanar u ḥasret yaşına ġarḳ
Cevr ile cefāya
Bī-çāre **Ḫafī** birgün irem diyü viṣāle
Eylerdi taḥammül

---

15. 9[a],145,HD,dk.
1. gözleri M. / ruhları HD. , ola lale M. / ola valih HD.
2. Yırtdı yaḳasın vecde gelüp eyledi nāle / Ol şavḳ-ıla bülbül ø HD.
4. derlerdi M. / dillerde HD. , gibi M. / bigi HD.
5. **Bu bent divanda yer almamaktadır.**

16.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Sevdi yine dil 'aşḳ-ile bir tāze civānı
Maḥbūb-ı cihānı
Bir ġamzeleri āfet u ebrū-yı kemānı
Bir ġonce-dehānı

2. Alnı ḳamer u yüzi güneş ḳaşı meh-i nev
Ay yüzüñe baḳsam
Bir lāle-ruḫ u serv-ḳad u şūh-ı cihānı
Fettān-ı zamānı

3. Başdan ayaġa ġonce-i lāleyle müzeyyen
Ol ṣūret-i aḥsen
Bir ṣaçları sünbül lebi mül ḥūr-ı ḫubānı
Kim sevmeye anı

4. Sīmin beden u fitne kaş u gözleri cādū
Baḳışları āhū
Bir zülf-i dil-āvīz u şeh-i ḥūr revāni
Virdim aña cānı

5. Naḳş ideli ḳudret eli bu ḥüsn-i cemāli
Gelmedi miṯāli
Var-ise meger bu dehr ol Yūsuf-ı ṯānī
Hīç ṭutma gümānı

6. Göz gördi göñül sevdi olup ḥükmine fermān
Yolında virüp cān
Bir rūḥ-ı muṣavver ṣanem u ibn-i Felānī
Fāş itmezem anı

---

16. 9[a],dk.

5. 5/2 vezin aksak.

17.

Şeydāyī Fermāyid
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Olsa ża'if ġam-ı hecrüñle tenüm çün ḫāşāk
Ḳomasa bende bu ālām-ı firāḳuñ idrāk
2. Eylese tıġ-ı cefā vü sitemüñ sīnem çāk
Beni endūha belā vü elemüñ ḳılsa helāk
3. Niçe yıllar reh-i 'ışḳuñda senüñ olsam ḫāk
Giderüñ āḫir-i kār olsa yerüm zīr-i ma'āk
4. Yine cān ile senüñ bende-i fermān-berüñem
Ḳullaruñ gerçi ki çoḳ ben daḫı bir kemter u kem
5. Gāh biñ nāz-ile sen seyre çıḳ ey ġonçe-dehān
Seni bülbüllerüñ eṭrāfdan itsün seyrān
6. Kimisi 'ārız-ı gül-fāmuña olsun nālān
Kimisi mūy-ı dil-āvīzüñe virsün yüz cān
7. Kimisi firḳatle ḳarşıdan itsün efġān
Bir ṭarīk ile saña her biri olsun nigerān
8. Ben ıraḳdan baḳayın derd-ile çıḳsın cānum
Çekeyin cevr u cefāñı ne ise sulṭānum
9. N'ola ẓāhirde perīşān ise bu ṣūretimüz
Olmasa pādşehüm sīm ü ẕere ḳudretimüz
10. Manṣıb u cāhla biz istemezüz rif'atimüz
Sidreden 'āliyedür mertebede hestīmüz
11. Bülbül-i gülşen-i ḳuds olmaġadur niyyetimüz
Ḳalbi ṣāf itmededür şām u seḥer diḳḳatimüz
12. Gevher-i ma'rifet u 'ilme efendi gānuz
Gerçi kemter ḳuluñuz līk şeh-i devrānuz
13. Ḳullaruñdan güzelüm pādşehüm 'ār itme
Beni derd u elem u hecr-ile bīmār itme
14. Yerümi ey yüzi gül firḳat-ile ḫār itme
Dār-ı dünyāyı meded başuma gel dār itme
15. Ḥālümi ġuṣṣa-ı hicrān-ile düşvār itme
Uyma aġyār-ı cefā-ḫūya beni zār itme
16. Diñleme ḳavm-i 'adūnuñ sözin iḥsānuñdan
Bende-i muḫliṣüñi eyleme redd yanuñdan

17. 9[a]

17. Başum üzre çekeyüm cümle ġam-ı ʿādāyı
Girye vü zār-ıla geşt eyleyeyin dünyāyı

18. Alayın başumı ʿışḳuñda ġam-ı sevdāyı
Olayın kūy-ı melāmetde yine rüsvāyī

19. Ya Allah göre şāyed ki bu ben **Şeydāyī**
Naẓar u merḥamet-ile baḳa ol hercāyi

20. Umaruz diñlemeye düşmen-i bed-ḫᵛāh sözin
Ehl-i ʿirfānuñ işide ṭuta her gāh sözin

18.

Ġammī Fermāyid
Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. Dün görüp dilberi ölsün bire ġaddār didüm
2. Gelmedüñ yanuma gitdüñ ḳanı iḳrār didüm
3. Ne revādur ṭaḳına sen güli her ḫār didüm
4. İdesin cān u cihāndan beni bīẕār didüm
5. Bülbülüñ zārın işit ey gül u gülzār didüm
6. ʿAhd u peymānuña gel eyleme inkār didüm

7. Meded Allahʾı severseñ meded ey yār didüm
8. Vaʾde-i vaṣla ḫilāf eyleme zinhār didüm

II

1. Ḳahr idüp döndi baña ḫışm-ıla ol yār didi
2. Bah ne verdüñ [almazsın şu baña var didi]
3. Senüñ-içün baña çok ṭʾan ider aġyār didi
4. Varayın ḫanuña [bir şeb yeter ol zār didi]
5. Ṣunayın aġzuña ḫoş laʾl-i şeker - bār didi
6. Dehanuñdan bu ḫaber çıḳmaya [zīnhār didi]

7. Meded Allahʾı severseñ meded ey yār didüm
8. Vaʾde-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

III

1. Ey lebi mül ṣaçı sünbül yüzi gülzār didüm
2. Başuma eyledi dünyāyı ġamuñ ṭār didüm
3. Çekerin çünki senüñ cevrüñi bisyār didüm
4. Ḫidmetüñde ḳuluñam bir dilegüm var didüm

---

18. 9ᵇ,135,MG.

5. Ḥasretüñ eylemedin cān u dile kār didüm
6. Merhem-i sīneñe ben ḫastañı bir ṣar didüm

7. Meded Allah’ı severseñ meded ey yār didüm
8. Va’de-i vaṣla ḫilāf eyleme zinhār didüm

IV

1. Beni gerçek sever-iseñ bire bī-kār didi
2. Seg raḳībe dilek eyle yüri yalvār didi
3. Göndere saña beni şāyed o murdār didi
4. Yaḫud öldür ol iti sen beni ḳurtar didi
5. Görsün [o] mihr ü vefā nice olısar didi
6. Nice ṣayd olur imiş ‘āşıḳa dildār didi

7. Meded Allah’ı severseñ meded ey yār didüm
8. Va’de-i vaṣla ḫilāf eyleme zinhār didüm

V.

1. Söylesem ‘ışkuñ-ile ṭañ mıdur eş’ār didüm
2. ‘Āşıḳuñ kārı degildür güzelim ‘ār didüm
3. Künc-i ḥasretde benüm derd-ile bīmār didüm
4. Vaṣl ile eyler-iseñ sen baña tımār didüm
5. Gelesin diyü seni cān ḳatı umar didüm
6. Gözlerüm ṣubḥa degin her gece bīdār didüm

7. Meded Allah’ı severseñ meded ey yār didüm
8. Va’de-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

VI

1. [Yeter öldüñ **Ġammī**yā hecr] ile ġamḫᵛār didi
2. Ḫāne-i ḳalbüñi teñg itmesin efkār didi
3. [Varuram bekliyesin] dār ile dīvār didi
4. Bu gece ‘arż iderüm çeşmüñe dīdār didi
5. [Sırruñı] eyleme tek kimseye iẓhār didi
6. Ṣubha dek saña ḳılam vaṣlumı īṣār didi

7. Meded Allah’ı severseñ meded ey yār didüm
8. Va’de-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

VI
3. Vezin aksak.

19.

Müstezād-ı Ṣabāyī

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Dirseñ yoluña terk-i dil u cān u ser olsun
   Olsun begüm olsun
   Tek ben ḳuluña ẕerre ḳadar bir naẓar olsun
   Olsun begüm olsun

2. Yād eylemedüñ ḳavlüñ-ile ḳuluñı bir kez
   'Ahdüñi unutduñ
   Bir kerre n'ola belüñe ḳolum kemer olsun
   Olsun begüm olsun

3. 'Aḳl u dil u cān ise murād oldı müheyyā
   Terk eyle dir iseñ
   Ser daḫı nedür iki cihāndan güẕer olsun
   Olsun begüm olsun

4. Ben cāzibe-i 'ışḳuña ṣayd olduġum-içün
   Ṭa'n eyledi zāhid
   Göster yüzüñi ol daḫı benden beter olsun
   Olsun begüm olsun

5. (…) **Ṣabāyī** ḳuluñuñ diyesin ey dost
   Düşmanlar içinde
   Āzār ideyin anı ki itden beter olsun
   Olsun begüm olsun

20.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. (…)
   (…)
   (…)
   (…)

2. Gel 'ıyş idelüm tā ki raḳīb (…)
   Baġrında çıḳup baş (…)

---

19. 9[b],dk, *Sabâyî Divançesi*'nde bu şiir yer almamaktadır.

20. 10[a], dk. *Âhî Divanı*'nda bulunamadı.

Nuḳlı ġam u ġuṣṣası ḫūnī-i ciger olsun
Olsun begüm olsun

3. Ḳurduḳça ḳaşuñ yāsını dil cān-ıla (…)
Ey ġamzesi kāfir
Tīr-i müjeñe sīne-i ʻāşıḳ siper olsun
Olsun begüm olsun

4. Göster yüzüñi ṭurre-i şeb-reng arasında
Ey maẓhar-ı enver
Dil ḫānesi pür-şuʼle-i nūr-ı ḳamer olsun
Olsun begüm olsun

5. Zülfüñ ṣanʼatın diler **Āḫī** ide muṭavvel
Ey ḫükm-i revānum
Dirseñ dehenüñ gibi sözüm muḫṭaṣar olsun
Olsun begüm olsun

21.

Müsemmen
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Ey güzellik bāġına serv-i ḫırāmānum benüm
2. Vey melāḥat gülşeninde verd-i ḫandānum benüm
3. Kūyuñı ṭutdı meded feryād u efġānum benüm
4. Bülbül-i āşüfteñem raḥm eyle ey cānum benüm
5. Umaram luṭf ide bu ḳuluna sulṭānum benüm
6. Yüzüñi göster baña ey şems-i raḫşānum benüm

7. Dil-nevāzum çāre-sāzum māh-ı tābānum benüm
8. Ḥüsn ü ān ile güzeller şāhı cānānum benüm

II

1 Bir senüñ gibi dil-ārā var mıdur ḫūbānda
2. Bir nihāl-i tāze bitmez bāġ-ile bostānda
3. Beñzemez ḳaddüñe ṭūbā ravża-ı rıḍvānda
4. Ḥüsnüñe olmaz müşābih zümre-i ġılmānda
5. Hīç naẓīrüñ yoḳdurur bu luṭf-ile iḥsānda
6. Müstaḥaḳdur olasın ser defter-i cānānda

---

21. 10[b]

7. Dil-nevāzum çāre-sāzum māh-ı tābānum benüm
8. Ḥüsn ü ān ile güzeller şāhı cānānum benüm

III

1. Cām-ı ʿışḳuñ dil-rübā çün ṣıdḳ-ıla nūş eyledüm
2. Baḥr-ı ḳulzüm gibi ṭaşup çaġlayup cūş eyledüm
3. Ġūyiyā ʿummān olup ẕātumı ḫāmūş eyledüm
4. ʿAḳl u fikrüm ṭaġıdup kendüm ferāmūş eyledüm
5. Terk-i cān itdüm anuñla ḥālümi ḫoş eyledüm
6. Varlıġumdan el çeküp ʿışḳıyla bī-hūş eyledüm

7. Dil-nevāzum çāre-sāzum māh-ı tābānum benüm
8. Ḥüsn ü ān ile güzeller şāhı cānānum benüm

IV

1. Ḳo beni ʿışḳuñla feryād ideyüm bülbül gibi
2. Gülşen-i ḥüsn içre ey ġonce açıl gül gül gibi
3. Kākül-i ʿanber şemīmüñdür bāña sünbül gibi
4. Dergehuñda ṭurayum bir eli baġlu ḳul gibi
5. Ḫüzn ile düşdüm yere boynum büzüp bir yol gibi
6. Nār-ı hecrüñ yaḳdı yandurdı vücūdum kül gibi

7. Dil-nevāzum çāre-sāzum māh-ı tābānum benüm
8. Ḥüsn ü ān ile güzeller şāhı cānānum benüm

V

1. Niçe bir cevr ü cefā vü niçe bir endūh-ı ġam
2. Ya niçe derd ü belā vü miḥnet-i hecr u elem
3. Niçe bir ḥasret nedāmet firkat u ġuṣṣa-ı sitem
4. Görinür her laḥẓada gözlerüme mülk-i ʿadem
5. Nār-ı hicrāna niçe biñ kerre yanam yaḳılam
6. Rāżıyam cānā seni bir kerre luṭfuñla görem

7. Dil-nevāzum çāre-sāzum māh-ı tābānum benüm
8. Ḥüsn ü ān ile güzeller şāhı cānānum benüm

22.

Müstezād-ı Viṣālī
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. (…)
(…)
(…)
(…)

2. (…)
Gönlümde bulurum
Bulur arayan kişi belī genc-i nīhanı
Vīrānlar içinde

3. Ḥāl-i dü cān neydigüni çāh-ı zeḳandan
Ol kişi bilür kim
Geçmişdür anuñ miḫnet-ile niçe zamānı
Zindānlar içinde

4. Āvāre idüpdür gözüñ āhū-yı ḫıṭāyi
Ṭaġlar arasında
Şūrīde ḳılupdur yañaġuñ āb-ı revānı
Bostānlar içinde

5. Çün çekdi cefāsını ser-ā-ser ramażānuñ
Aşüfte **Viṣālī**
Demdür ki irüp 'ıyda fedā eyleye cānı
Ḳurbānlar içinde

23.

Müstezād-ı Ca'ferī
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Gel 'ārif iseñ al ḫaberi ma'na erinden
Bī-şekk u gümān ol
Bu dünyenüñ el çek dükeli derd-i serinden
Sulṭān-ı cihān ol

---

22. 10[b]
3. 3/1 vezin aksak.
23. 11[a], ,dk.*Ca'ferî Divanı*'nda bulunmadı.

2. Gūş eyle nedür bülbüle remz ile seḥergāh
Bu ṣaḥn-ı çemende
Ya′nī ki cihānuñ beri ol şūr u şerinden
Ser-defter-i cān ol

3. Bī-ṭabl u ‘alem pādişeh-ı rūy-ı zemīndür
‘Ārifler efendi
Cehd eyle sa′ādet bul olaruñ naẓarından
Serdār-ı zamān ol

4. Mecnūn gibi irmek diler-iseñ saña bir gün
Nūr-ı ruḫ-ı Leylī
Ṣābit ḳadem ol bir dem ırılma güẕerinden
Gözle nigerān ol

5. Ey **Ca′ferī** gel sür yüzüñi yār eşigine
K′ol ḳıble-i cāndur
Ḳıl cism-ile cānuñı fedā māḥażarından
Ḫoş rūḥ-ı revān ol

24.

Emrī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Dīde lāle-‘ārıżuñ-çün jāle-bār olmış durur
2. Her müjeñ ḥüsnüñ gülinsiz gözde ḫār olmış durur
3. Sīne ‘ışḳuñ āteşinden pür-şerār olmış durur
4. Cān firāḳ-ı la′l-i nābuña figār olmış durur
5. Dil hevā-yı kākülüñle bī-ḳarār olmış durur
6. ‘Aḳl u fikr ṭurren-ile tārumār olmış durur
7. Ten ġam-ı zülf-i ruḫuñla ḫāksār olmış durur
8. Üstüḫᵛān[um] ser-mekān-ı mūr u mār olmış durur

---

24. 11ᵃ,8,ED.

I

3. āteşinden M. / āteşiyle ED.
4. nābuña M. / nābuñla ED.
6. fikr M. / fikrüm ED., vezin aksak.
7. ruḫuñla M. / zülf ü hatuñla ED.

II

1. Ḳıfl-ı yāḳūtuñ dilin açup yine ol nāzenīn
2. Ben faḳīr üftādeye derdi niçe dürr-i şemīn
3. Nāẓır oldıġı zamānda gözlerüm ʻayneʼl- yaḳīn
4. Gördi müşgīn nāfe vü bir miṣli yoḳ engüşterīn
5. Ḳaddümi ḫatem gibi ḫam ḳıldı ol laʼl-i nigīn
6. Nāfe gibi baġrumı ḫūn eyledi bir müşg-i çīn
7. Geh ġam-ı kākül gehi zülf-i nigār-ı ʻanberīn
8. ʻIyş u nūşı ben ġarībüñ zehr-i mār olmış durur

III

1. Çarḫ abdaluñdur ey meh daġlar seyyāresi
2. Ṣubḥ küşteñdür ki ḫūn-ālūdedür ruḫsāresi
3. Eyledi mirrīḫi meftūn ġamzeñüñ seḥḥāresi
4. Sīne-çāküñdür hilāl eksük degildür yāresi
5. Gül helāküñdür ki ḳulaġıncadur her pāresi
6. Bir leged köpek durur sünbül yüzinde ḳāresi
7. Olduġu-çün bāde-i laʼl-i lebüñ āvāresi
8. Bād ḳabrinde ḥabābuñ türbedār olmış durur

IV

1. ʻAks-i ḳavsüñ çeşm-i ḫūn-bārumda ey nāzik-fiken
2. Zaḫm-ı pür-ḫūnumda zerrīn ḫançerüñ ey sīm-ten
3. Çāk-ı sīnem ẓāhiren ḫūn içre ey şemşīr-zen
4. Ḳanlu pīrāhen içinde bir dü-tā olmış beden
5. Laʼl-i mirʼāt içre ḳaşuñ ʻaksi ey ġonce-dehen
6. Rūy-ı gül-gūnuñda nāḫın zaḫmı ey rengīn-süḫan
7. Didi laʼlīn-cām içinde ʻaksi engüştüñ gören
8. Māh-ı nevdür kim şafaḳda āşikār olmış durur

II
1. ḳıfl M. / ḳufl ED.
2. derdi M. / virdi ED.
3. nazār M. / zāhir ED. , zamanda M. / naʼarda ED.
4. nāfe vü M. / nāfeyi bir ED.
6. bir M. / bu ED.
7. gehi M. / gibi ED. , zülf-i nigār-ı M. / sevdā-yı zülf-i ED.

III
3. eyledi M. / oldı ED., meftūn M. / sipihrün ED. , seḥḥāresi M. / mekkāresi ED.
6. yüzünde M. / gitmez ED.
7. bāde-yi laʼl M. / sāgar-ı bade ED.

IV
1. nāzik M. / nāvek ED.
3. ẓāhirā M. / āhirā ED.
6. rengīn M. / şīrīn ED.
8. kim M. / ki ED. , şafaḳda M. / şafaḳdan ED.

V

1. Ḳāmetüñ bālādur ey servüm miyānuñdur vasaṭ
2. Ṣafḥa-i güldür ʻiẕāruñ beñlerüñ müşgīn nuḳaṭ
3. Levḥ-i dilden yuyamaz ġuṣṣañ gözüm olursa şaṭ
4. Laʼlüñ içün yazdı Kevṣer sūresin gūyā ġalaṭ
5. Kim ḳazıtdı ey cemāli muṣḥafum ṣafḥanda ḫaṭ
6. Ḳanına ʻışḳ ehlinüñ laʼlüñ getürdi dest-i ḫaṭ
7. Birgün ola **Emrī** içün diyeler ey sebz-i ḫaṭ
8. Bir ḫaṭ-ı sebzüñ ġamıyla ol ġubār olmış durur

25.

Müstezād-ı Selāmī

Mefʻūlü mefāʻīlü mefāʻīlü feʻūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ben bendenüñ aḥvālin ilet luṭf-ıla yāre
   Ey bād-ı ṣabāyī
   Şāyed ide bī-çāre senüñ derdüñe çāre
   Ol merd-i ʻaṭāyī

2. Bir gice mey-i cām-ıla ʻişret olur ise
   (…)
   Çengīn çalup zühre erişe o diyāra
   Mest eyleye anı

3. Zencīr-veş uzatduġı zülfüni yārüñ
   Göñülle vü cānı
   Manṣur gibi yaʼni aṣa nā-ḥaḳ yere dāra
   Tedbīr ile zāyī

4. [Uş]şāḳa nʼola vācib ise cevrini çekmek
   Her demde ḥabībüñ
   Līken aña lāyıḳ degil itmek bu ḳarāra
   Hem cevr ü cefāyı

V

2. beñlerüñ M. / leblerüñ ED.
3. ġuṣṣañ M. / hattuñ ED.
4. içün M. / üzre ED.
6. ʻışḳ ehlinüñ M. / ʻāşıḳlaruñ ED. , dest-i ḫaṭ M. / çünki ḫaṭ ED.
8. ġamıyla ol ġubār M. / ġamından dil- figār ED.

25. 11[b]*Selami Divanı'nda* müstezât bulunmamıştır.

3. 3/1 vezin aksak.

5. Cevr ile baña ṭāli′ olan necm ü nuḥūsı
Ah ben ne ḳılam çün
Devrümde ġurūb itmiş-iken sedd-i sitāre
Taḳdīr-i Ḫüdāyī

6. Yazıḳdur aḫi mihr ü vefā eylegil ey yār
Ben bendeye bir kez
Ger ṣābir isem gelmeye ḥadd-i şehāda
Ben bende kināyī(?)

7. Gül rūḫı ḥasret ile alsa selāmı
Bī-çāre **Selāmī**
Üftāde olup bülbül-veş nāle-yi ḫāra
Kim çeke belāyı

26.

Müsemmen
Mef′ūlü mefā‘īlün mef′ūlü mefā‘īlün
Hezec – – + /+ – – – /– – + /+ – – –

I

1. Ol ‘ālem-i vaḥdetden cevlān iderek geldüm
2. ‘Işḳ-ile bu dünyāya seyrān iderek geldüm
3. Vuṣlat ṭalebindeyken hicrān iderek geldüm
4. Gözyaşlarını ta kim ‘ummān iderek geldüm
5. Dilden bu dile ẕikr-i cānān iderek geldüm
6. Firḳat odına yanup efġān iderek geldüm

7. Dermāndeligüm vardur bilmem ne ḳılam yāre
8. Bī-çāreligüm vardur bilmem ne idem çāre

II

1. Ġāyetde zebūn itdi hecri beni dil-dāruñ
2. Cevrini çeküp dāīm ol yār-i cefā-kāruñ
3. Ḳahr u elem u derdin gördüm o sitem-kāruñ
4. Bilmem nice olur ḥālüm ḥasretligine yārüñ
5. Öldürdi beni zaḫmı yanındaġı her ḫāruñ
6. Āşüftesi oldum çün ol yār-i dil-āzāruñ

7. Dermāndeligüm vardur bilmem ne ḳılam yāre
8. Bī-çāreligüm vardur bilmem ne idem çāre

---

7. 7/1 ve 7/2 vezin aksak.
26. 11[b]

III

1. Ḥalümi ṣorarsañ bil cānuma cefā oldı
2. Hem-dem şeb-i firḳatde derd ile belā oldı
3. Geh ḥasret ile firḳat ki renc u ʻınā oldı
4. Bu ʻışḳ u muḥabbet bil-cümle hevā oldı
5. Yolında ḳamu varlıḳ yoḳ oldı hebā oldı
6. Bu işler ile baña çoḳ cevr u ezā oldı

7. Dermāndeligüm vardur bilmem ne ḳılam yāre
8. Bī-çāreligüm vardur bilmem ne idem çāre

IV

1. ʻIşḳa düşeli cānā rüsvā-yı cihān oldum
2. Ḥüsnin göreli yārüñ vālih ü ḥayrān oldum
3. Düşdüm ḳalup ayaḳda ḫāk-ile yeksān oldum
4. Verdüm yolına cānı ʻışḳına ḳurbān oldum
5. Her emrine cān-ile tābīᶜ u fermān oldum
6. Olmadı baña ḥāṣıl cān gibi nihān oldum

7. Dermāndeligüm vardur bilmem ne ḳılam yāre
8. Bī-çāreligüm vardur bilmem ne idem çāre

V

1. Yā Rab baña raḥm eyle luṭfuñla ʻināyet ḳıl
2. Ḫālüme idüp şefḳat cūduñla hidāyet ḳıl
3. Raḥmetle mürüvvetle esrüge himāyet ḳıl
4. Göster baña ol māhı anuñla riʼāyet ḳıl
5. Maḥv eyle ṣuçum çoḳdur ʻafvuñla ʻināyet ḳıl
6. Eksikli ḳuluña dāīm raḥmüñle ḥimāyet ḳıl

7. Dermāndeligüm vardur bilmem ne ḳılam yāre
8. Bī-çāreligüm vardur bilmem ne idem çāre

IV

2. Vezin aksak.
3. Vezin aksak.
4. Vezin aksak.
5. Vezin aksak.

27.

Müsebbe′āt fī haza
el mecmu′a
aded 5
Siyāhī
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Ḥamdulillah kim şitā gitdi erüşdi nev-bahār
2. Pādişāh-ı gül melāḥat raḫşına oldı süvār
3. Her şukūfeyle ṭonandı bāġ u rāġ-ı kūhsār
4. ‘Asker-i ezhār ile ṭoldı bu ‘ālem bī-şümār
5. Cem′olup tā ᶜarṣa-ı gülşende ḳıldılar hezār
6. Aldı ṣūsen ceng-içün destine tīġ-ı ābdār
7. ‘Asker-i ġam niçe olma seni göricek tārumār

II

1. Gül çemen sulṭānıdur kim ḳıldı her sūya naẓar
2. Nergis iç oġlānıdur başına giydi tāc u zer
3. Cemᶜ olup cümle şükūfe aña taᶜẓīm itdiler
4. Servler bir [bir] gelüp yeşil ‘alemler dikdiler
5. Nāgihān çün lālenüñ sem′ine degdi bu ḫaber
6. Bir ṭarafdan tāc-ı sürḫ-ile belürdi lāleler
7. Ṣan ḳızıl baş ‘askeri ṣaf ṣaf ṭurup ḳıldı ḳarār

III

1. Şāh-ı gül emr eyleyüp çekdi levā vü ‘askerin
2. Aḫżar u ebyāż u āl-ile ṭonatdı beglerin
3. Anı gördi beline ṣūsen ṭaḳındı ḫançerin
4. Neşterin ḍarbıyla oynadur al-ile gönderin
5. Ağız açup ġoncalar ider ḫezārān āferin
6. Ṣanki ‘Oṯmān oğlıdur aldı ḳızıl baş illerin
7. Lālenüñ başına ḳıldı bu geñiş dünyāyı ṭār

IV

1. Yāsemen aḳ börk-ile gül şāhına olmış ṣolāḳ
2. Ṣūseni gör ceng-içün destine almışdur yaraḳ
3. Urmaġ-içün gerdeninden düşmenüñ ḫışmıyla çaḳ
4. Ḍarb u ḥarbinden anuñ ḳana boyanmışdur şafaḳ
5. Ḳorḳusundan lāleler bir bir götürmişdür ayaḳ
6. Çehresi donmış zaᶜferāne ḳurumış dil ṭamaḳ

---

27. 12ᵇ,*Siyāhî Divan′ında* bulunamadı.

7. Lāle ṣanmañ görinen yaş döküp aġlar zār u zār

V

1. Lāleler ḳalmış bu cer̂ġ içinde zār u nā-tuvān
2. Başdan ayaġa ḳızıl ḳana boyanmış erġuvān
3. Servler sancaḳ çeküp bāġ üzre ḳonmışlar yayan
4. Ṣan ʻAcem mülkün alup Baġdād'a dikmişdür nişān
5. Ḥükm ile taḫt-ı sa'ādet üzre şāh-ı kāmrān
6. Ey **Siyāhī** kimdür ol sulṭān Süleymān-ı zamān
7. Gün gibi ʻālemde anuñ ʻömri olsun ber-ḳarār

28.

Ḥālet

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Bī-zevḳ mey efsūrde-dimāġ eyleme yā Rab
   Fānūs-ı dilüm mürde- çerāġ eyleme yā Rab
   Virmezsem eger zevḳ-i cihānı ġam-ı ʻışḳa
   Bir laḥẓa beni dünyede ṣaġ eyleme yā Rab

29.

Velehu

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. ʻIşḳuñla baña ṣıdḳ u ṣafā vir yā Rab
   Her derdüñle devā vir yā Rab
   Ḫākister-i düzeḫ-i belā ḳıl tenümi
   Tek āyine-i dile cilā vir yā Rab

30.

Velehu

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Dil mülkini derdüñe vaṭan ḳıl yā Rab
   Çeşmüm ʻadn ile hem (…) ḳıl yā Rab
   Bir destüm olursa büt-tırāş-ı ümmī̂d
   Bir destüm de ṣanem-şiken ḳıl yā Rab

---

28. 13[a],dk.

29. 13[a],dk.

1.Rubâînin 1,2 ve 4. mısraları mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlün/fâ' vezninde iken, 3. mısrası mef'ûlü/mefâ'ilün/mefâ'îlü/fe'ûl veznindedir.

30. 13[a],dk.

31.

ᶜUlvī Fermāyed

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
Hezec + – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

I

1. İlā ey bezm-i ġamda ney gibi nālān olan göñlüm
2. Döginüp def gibi her dem işi efġān olan göñlüm
3. Muḥabbet cāmın içüp mest u ser-gerdān olan göñlüm
4. Reh-i ḫāk-i meẕelletde yatup ġalṭān olan göñlüm
5. Ġam-ı esrār-ı la’l-i yār ile ḥayrān olan göñlüm
6. Belālar kūşesinde rūz u şeb mihmān olan göñlüm

7. Yüri hey pā-bürehne baş açıḳ ‘üryān olan göñlüm

II

1. Firāḳ-ı ḥayret ile ḥasret u derd u elemsin sen
2. Vücūduñ terkin itdüñ sālik-i rāh-ı ‘ademsin sen
3. Nuḳūd-ı ṣabruñı ḫarc eyledüñ ṣāḥib-i keremsin sen
4. N’ola gitse feraḥ mülki elüñden şāh-ı ġamsın sen
5. Muḥabbet kişverinde gerçi kim ḫayl u ḫaşemsin sen
6. Nevā-yı nāle-yi sīnüñ-ile bir ṭabl-ı ‘alemsin sen

7. Yüri hey şehr-i ‘ışḳa ḥükm idüp sulṭān olan göñlüm

III

1. Diyār-ı ‘ışḳa şāh olduñ muḥabbet iḫtiyār itdük
2. Ṣafā vü zevḳi ḳoyup derd u miḥnet iḫtiyār itdük
3. Selāmetden geçüp rāh-ı melāmet iḫtiyār itdük
4. Çeküp el māsivādan künc-i ‘uzlet iḫtiyār itdük
5. Felekden mihr-i yār ile felāket iḥtiyār itdük
6. Ġamı pister idüp bālīn-i miḥnet iḫtiyār itdük

---

31. 13ᵃ,153,UD.

I

3. muḥabbet M. / maḥabbet UD.
4. ḫāk M. / ḫāl UD.
6. belālar kūşesinde M. / ferāġat tekyesinde UD.

II

1. firāḳ-ı ḥayret ile ḥasret u M. / firāḳ u ḥasret ile hem- demüm UD.
3. ṣabruñı M. / ‘ömrini UD.
5. gerçi kim ḫayl M. / gerçi bī-ḫayl UD.
6. nevā-yı nāle-yi M. / livā-yı nāle vü UD. , bir ṭabl-ı M. / pür-tabl u UD.

III

6. bālīn-i miḥnet M. / bālīn-i ġurbet UD.

7. Yüri hey rāh-ı ġamda bī-ser u sāmān olan göñlüm

IV

1. Ġarīb u bī-kes olduñ sen saña yār u diyār olmaz
2. Belā vü derd u ġam gibi saña ʻālemde yār olmaz
3. Muḥabbet olmayınca ʻāşıḳa ṣabr u ḳarār olmaz
4. Perīler ʻışḳı gibi ādeme bir kimse yār olmaz
5. Bilürsin kim güzel sevmekde hergiz iḫtiyār olmaz
6. Muḥabbet gibi anuñ-çün saña eglence kār olmaz
7. Yüri hey vādi-i ʻışḳ içre ser-gerdān olan gönlüm

V

1. Firāḳ-ı çeşm-i cānān ile ḫayli derd-nāk olduñ
2. Ḫayāl-i ḫançer-i müjgānı ile sīne-çāk olduñ
3. Ġam-ı laʼl ile teslīm eyledüñ cānuñ helāk olduñ
4. Yolında sāye-veş ol serv-ḳaddüñ gerçi ḫāk olduñ
5. Ne bāküñ var cihānda şāh-ı mülk-i ʻışḳ-ı pāk olduñ
6. Dil-i ʻ**Ulvī** gibi ḫār-ı sitemle sīne-çāk olduñ
7. Yüri hey ġonca gibi baġrı her dem ḳan olan göñlüm

32.

Uṣūlī

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Kevn bir āyine-i ʻibret-nümādur pür-sūver
2. İnʼikāsātına aldanma ṣaḳın ḳılma naẓar
3. Laʼl rengīn görinür baḳduḳda her senüñ güher
4. Nāẓır-ı ḥaḳḳ olmaġa eşyāda ey nūr-ı baṣar
5. Bī-riyā erbāb-ı faḳr ol tā olasın dīn-ver
6. Sırr-ı eşyāyı kemāhı bilmek isterseñ eger

7. Mekteb-i ʻirfāna gel zinhār ḳalma bī-ḫaber

II

1. Zāhidā her yerde vech-i ḥaḳḳı idrāk itmege
2. ʻIşḳ-ıla saʼy eyle dil āyīnesin pāk itmege

IV

2. saña ʻālemde yār olmaz M. / cihānda ġam-küsār olmaz UD.

V

4. ḫāk M. / çak UD.
6. sīne-çāk M. / çāk çāk UD.

32. 13[b], *Usûlî Divanı*'nda şiir bulunamadı.

3. Bu dil-i ġam-nākı isterseñ ṭarab-nāk itmege
4. Cāme-i pindārı cehd it gül gibi çāk itmege
5. İstemezseñ göñlüñi ʻālemde ġam-nāk itmege
6. Ṭālib iseñ fehm-i remz-i *men ʻarefnāk* itmege

7. Mekteb-i ʻirfāna gel zinhār kalma bī-ḫaber

III

1. Genc açılmaz bu beden ḳaṣrını vīrān itmedin
2. Hīç kes cānāna irmez cismini cān itmedin
3. Gel libās-ı faḳruñı ey ḫᵛāce ʻüryān itmedin
4. Ḫayl-i mürg āḫir gelüp raḫtuñı talān itmedin
5. *Sırrı-mā evhā* bilinmez kesb-i ʻirfān itmedin
6. ʻIyd-ı vaṣl olmaz müyesser cānı ḳurbān itmedin

7. Mekteb-i ʻirfāna gel zinhār ḳalma bī-ḫaber

IV

1. İçmedüñse bezm-i vaḥdetde ezel peymānesin
2. Ey dil-i şūrīde bilsem pes niçün dīvānesin
3. Ger marīż-i ʻışḳ iseñ terk itme dār u ḫānesin
4. Çünki düşdüñ dāmına elden çıḳarma dānesin
5. Ḳulaġuña ḳoyma her bir nāṣıḥuñ efsānesin
6. Rūşen itsin pertev-i dāniş göñül kāşānesin

7. Mekteb-i ʻirfāna gel zinhār ḳalma bī-ḫaber

V

1. Ey **Uṣūlī** gerçek ʻirfān ile olduñsa ḳarīn
2. Yime ġam dünyā içün ʻuḳbā içün olma ḫazīn
3. Baḳmadılar ġayra ġayret idüp aṣḥāb-ı yaḳīn
4. Olmadılar merd-i nā-merd ile bir dem hem-nişīn
5. Gülşen-i cennāt-i ʻadn isterseñ ey yār-ı güzīn
6. Murġ-veş her ḫırman-i süflīden olma dāne-çīn
7. Mekteb-i ʻirfāna gel zinhār ḳalma bī-ḫaber

III

5. Necm Sûresi 10. ayet "Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi."der.

33.

Bir Cem’-i Bezm-i Rüstem

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Ey dil niçe bir dehrüñ derdin çekesin muḥkem
2. Bu bār-ı girān itdi ḳaddini sipihrüñ ḫam
3. Yād eyleyeyin gūş it bir ḥādiṯe-i muᶜaẓẓam
4. Bu ḳıṣṣa beyānında oldı niçe dil ebkem
5. Bir gevher-i yektādan ḫalḳ oldı ḳamu ‘ālem
6. Cehl ile kimi cāhil ‘ilm ile kimi aᶜlem

7. Vaṣl-ile kimi şādān ᶜacz ile kimi pür-ġam

II

1. Kimisi gedā olmış kimisi şeh-i ‘ālem
2. Ġafletle naẓar ḳılma aç gözüñi gel bir dem
3. Bu meṯ’ele baḥṯinde ‘ālemler olur mülzem
4. Bu bezm-i ṭarāb-sāza gāhī geh olup maḥrem
5. (…) idüp kec-rev u ‘ıyş eyler-idi ḥurrem
6. Cem cāmını nūş itdi sürdi niçe dem Rüstem

7. Bu bezm girü bākī ‘ālem yine bu ‘ālem

III

1. İcād idicek vācib bu ‘ālem-i imkānı
2. Bir gevher-i pāk itdi māhiyyet-i insānı
3. Derc eyledi ḳalbinde gencīne-y pinhānı
4. Nefs ejderidür anuñ her laḥẓa nigehbānı
5. Dil kişverinüñ olmış her birisi bir ḫānı
6. İllā n’idelüm ‘ālem olmasa eger fanī

7. ‘Ayyār-felek kapdı tāc-ı ser-i ḥākānı

IV

1. Nūş itmedi İskender bu çeşme-i ḥayvānı
2. Soñ demde yele virdi evreñg-i Süleymānı
3. Geşt itmege ‘azm itdi nāgeh bu [gülistānı]
4. Bu beyti oḳur gördüm bülbül idüp efġānı
5. Gūş eyleyicek her gül çāk itdi girībānı
6. Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem **Rüstem**

---

33. 13ᵇ,128,MG.

7. Bu bezm girü bāḳī ʻālem yine bu ʻālem

34.

Fevrī

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Cān çıḳarsa kūy-ı firḳatde ġam-ı dil-dārdan
2. Baş giderse ʻışḳ içinde cünbüş-i aġyārdan
3. Câme-i ten yansa nār-ı sīne-i bīmārdan
4. Tāc-ı ser düşse hevā-yı āh-ı āteş-bārdan
5. El çekem hep cān u baş u cübbe vü destārdan
6. Geçmeyem hergiz belā-yı derd-i ʻışḳ-ı yārdan
7. Dönmeyem ḳālū belāda itdügüm iḳrārdan

II

1. Nāẓır isem nergise ol ġamze-kārı terk idüp
2. Māil isem serve ol ḳadd-i çenārı terk idüp
3. Ḳāil isem gülşene ol gülᶜiẕārı terk idüp
4. Ṭālib isem hūriye ol ġam-küsārı terk idüp
5. Rāġıb isem kevşere laʼl-i nigārı terk idüp
6. Ḳānīᶜ isem cennette ruḫsār-ı yārı terk idüp
7. Rūz-ı maḥşer zāhidā maḥrūm olam dīdārdan

III

1. Başda dāġ-ı ḫāl-i ruhsāruñ ḳaranfil vardur
2. Dīdede çeşmüñ ḫayāli nergis-i bīdārdur
3. Tende zaḫm-ı tīr-i müjgānuñ gül-i bī-ḫārdur
4. Dilde fikr-i āteş-i laʼl-i lebüñ gül-nārdur
5. Bāġ-ı cānda naḫl-i ḳaddüñ serv-i ḫoş-reftārdur
6. Çeşm-i müjgānuñ ruḫuñ ʻaksi-ile bir gülzārdur
7. Kim anuñ eṭrāfına çulı çekilmiş ḫārdan

IV

1. Ol ṣanem kūyuna eylerseñ saᶜādetle sefer
2. Yoluñ izüñ açıḳ olsun līk ey bād-ı seḥer
3. İşigine yüz sürüp benden duʼā itdükde ger
4. Deyr-i miḥnetde ṣorarsa çekdügüm ġamdan ḫaber
5. Diyesin şimdi belā-yı hecr-ile ey sīm-ber
6. Şöyledür żaᶜfum ki bir dīvāre söykünsem eger

34. 14ª,Fevri Divanʼında bulunamadı.133,MG.

7. Peykerüm teşḫīṣ olınmaz ṣūret-i dīvāreden

V

1. Cān u dildür varı yoġı ʻāşıḳuñ didüm aña
2. Virsem olmaz mı dehān-ı laʼlüñe ey bī-vefā
3. Didi ancaḳ anlara dünyā vü ʻuḳbādur bahā
4. Ben tereddüd eyleyüp baḳup ṭururken her yaña
5. Gūş-ı cāna irdi hātifden bu beyt-i cān-fezā
6. İrmek isterseñ dehān-ı laʼl-i yāre **Fevrī**yā
7. Geç iki ʻālemden el çek cümle yoḳdan vardan

35.

Rüstem
Mefʻūlü mefāʻīlün mefʻūlü mefāʻīlün
Hezec – – + /+ – – – /– – + /+ – – –

1. Seyrān ideyin dirseñ pür-ḫūn-ı dārāyı
   Var deşt-i belā içre gör lāle-i ḥamrāyı
2. Dünyāya ḳıyās itseñ ger füṣḥat-ı ʻuḳbāyı
   Seyr eyle müşelleşde eşkāl-i zevālāyı
3. Bir sāḳi-yi meh-veşten nūş it yüri ṣaḥbāyı
   Düş kūy-ı ḫarābata ol ʻāşıḳ-ı rüsvāyī
4. Rūḥāni naẓar eyle görseñ ruḫ-ı zībāyı
   Ṣūretde yüri ḳalma fehm eyle bu maʼnāyı
5. Bu pendi işitdükde oldum dil-i rüsvāyī
   Meyḫāneye ʻazm itdi geşt eyledi hercāyī
6. Bir encümene irdim gördüm niçe dānāyı
   Her biri ṭutar elde cām u feraḥ-efzāyı
7. Bu beyti oḳur gördüm baġrını delüp neyi
   Şavḳ-ile semāʼ itdi oldum niçe mevlāyī
8. Cem cāmını nūş itdi sürdi niçe dem **Rüstem**
   Bu bezm girü bāḳī ʻālem yine bu ʻālem

36.

Feʻilātün feʻilātün feʻilātün feʻilün
Remel + + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

I

1. Kime ḳan aġlayayum ol gül-i ḫandānı ḳoyup
2. Derd-i dilden kime āh eyleyeyin ānı ḳoyup

---

35. 14^{b}
36. 14^{b}

3. Kime ʿilām ideyin derd-i dil-i sūzānı ḳoyup
4. Kime yansın göñül o şemʾi şebistānı ḳoyup
5. Geldi serḥādd-i ʿadem mülketi itdi ẓuhūr ḳoyup
6. Āh kim ḥasret-ile degeh-i cānānı ḳoyup

7. Giderüm āḫirete uşda ten u cānı ḳoyup

II

1. Eyledüñ gerçi beni kendüñi ʿāşıḳ āḫir
2. Olmadum geçdi ʿömür vaṣlıña lāyıḳ āḫir
3. ʿĀḳıbet terk-i diyār itmege niyyet kıldum
4. Böyle ʿāḳıbeti ʿāşıḳ-ı ṣādık āḫir
5. Reh-i firḳatde refīḳ olmaġa bir yār aradum
6. Bulmadum hem-dem u hem-rāh-ı mūvāfıḳ āḫir

7. Giderüm āḫirete uşda ten u cānı ḳoyup

III

1. Āh kim olmadı bir kerre göñül maḥrem-i dost
2. Zaḫm-ı ḥūnīnüme olmadı devā merhem-i dost
3. Ben ġam-ı hecr ile vādilere düşdüm tenhā
4. ʿIyş ider şavḳ-ıla aġyār olur hem-dem-i dost
5. Lāzım oldı ki idem ʿazm-ı beyābān-ı ʿadem
6. Ne enīs-i dem-i firkāt ne celīs-i ġam-ı dost

7. Giderüm āḫirete uşda ten u cānı ḳoyup

IV

1. Niçe bir ey yüzi gül mekr ile āl ile baña
2. Uyup aʾdā sözine egri ḫayāl ile baña
3. İşde gitdüm niçe biñ derd-ile āḫir demdür
4. Bāri bir kerre görin ʿārż-ı cemāl ile baña
5. Seni ışmarladum illāhi Ḫüdā yārüñ olup
6. Āḫiret ḥaḳḳını ey māh-ı celāl ile baña

7. Giderüm āḫirete uşda ten u cānı ḳoyup

V

1. Bir naẓar ḳıl baña ol nergis-i fettānuñ içün
2. Bir kez öpdür lebüñi ġonce-i ḫandānuñ içün

II
4. Vezin aksak.
III
1.
2.

3. **Āzerī** ḫaste-dile raḥm u mürüvvet demidür
4. Cem’ ḳıl ḫāṭırını zülf-i perīşānuñ içün
5. Bilmezem cürm-i günāhum nedür Allah bilür
6. Baḳmaz oldı yüzüme ol yüzi gül anuñ içün

7. Giderüm āḫirete uşda ten u cānı ḳoyup

37.

Müseddes-i Selīḳī
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Gāhi fürḳat bir yañadan göñlüme virür elem
2. Gāhi ḥasret bir yanādan cānuma eyler sitem
3. Gāhi miḥnet bir yanādan gösterür rāh-ı ‘adem
4. Gāhi ġam bir yaña cānum almaḳ ister dem-be-dem
5. Dört yañadan baña olurlar ḥavāle n’eyleyem

6. Gāhi fürḳat gāhi ḥasret gāhi miḥnet gāhi ġam

II

1. Tīġ-ı fürḳat kim delüp sīnemi derūna kār ider
2. Ḫançer-i ḥasret dem-ā-dem sīnemi efkār ider
3. Derd u miḥnet kim beni künc-i belāda zār ider
4. Gāh ġam göñlüme geldükçe beni bīmār ider
5. Her biri bir yaña ‘ālemden beni bīzār ider

6. Gāhi fürḳat gāhi ḥasret gāhi miḥnet gāhi ġam

III

1. Dil belā bezminde her dem ney gibi nālān olur
2. Gözlerüm yaşı şarāb olup ciger büryān olur
3. Şem’ olup ol bezme cānum riştesi sūzān olur
4. Zerd olup beñzüm dem-ā-dem gözlerüm giryān olur
5. ‘Iyş içün ben bī-kes ile hem-dem u yārān olur

6. Gāhi fürḳat gāhi ḥasret gāhi miḥnet gāhi ġam

---

37. 16[a],199.
II
1. tıġ M. / tīr SD.
2. dem-ā-dem M. / geh olur SD.

IV

1. Başuma üşdi benüm zenbūr-ı endūh-ı belā
2. N′eyleyem kim cānuma kār eyledi cevr u cefā
3. Zevk u şād u feraḥ bildüm naṣīb olmaz baña
4. Derdümüñ ḳanġı birisin diyeyüm ben mübtelā
5. Eksük olmaz āh kim ben mübtelādan dāīmā

6. Gāhi fürḳat gāhi ḥasret gāhi miḥnet gāhi ġam

V

1. Ey **Seliḳī** gāhi fürḳatden n′ola ḳılsañ fiġān
2. Gāhi ḥasretden yeridür yaşuñ olursa revān
3. Gāhi miḥnetden n′ola olsañ ża^{c}īf u nā-tüvān
4. Gāhi ġamdan n′ola olursa vücūduñ bī-nişān
5. Rāh-ı ʻışḳa girenüñ olur yolunda her zamān

6. Gāhi fürḳat gāhi ḥasret gāhi miḥnet gāhi ġam

38.

Maṭla^{c}-ı Ḫayālī Tesdīs-i Günāhī
Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

I

1. Ne mahiyyetdür ol māh-ı melek sīmāyı bilmezler
2. Ne naḳş eyler pey-ā-pey ol büt-i zībāyı bilmezler
3. Girer biñ şekle maḥbūb-ı bī-hemtāyı bilmezler
4. Ṭoġar her yüzden ol mihr-i cihān-ārāyı bilmezler
5. Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler
6. Şu māhīler ki deryā içindedür deryāyı bilmezler

II

1. Bu rengīn perdeler kim (…) nev-be-nev timṣāl
2. Ruḫ-ı ebkār-ı ma′nadur degil bāzīçe-i eṭfāl
3. Muṣavver bir (...) ḥurūf-ı muḫtelif eşkāl
4. Ḫayāl-i ẓıllde ẓāhirdür kemāl-i ṣan^{c}at-i fa′āl

IV Bu bent divanda dördüncü şiirde yer alıyor.
2. cevr u cefā M. / nīş-i cefā SD.
3. zevk u şād u feraḥ bildüm naṣib olmaz baña M. / nūş-ı vasl-ı yār olmadı müyesser hīç baña SD.
5. ah kim ben mübtelādan dāīmā M. / dāyimā ben bī-nevāya bir belā SD.
V
4. n′ola M. / tañ mı SD.
38. 16^{b}

5. Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler
6. Şu māhīler ki deryā içindedür deryāyı bilmezler

III

1. Vücūbuñ ẓıllidür imkān aña peyveste rācic dür
2. Olur fer' aṣla tābi' bu meṯel 'ālemde şāyic dür
3. Ṣuver ma'nāya nisbet pertev-i ḫūrşīd-i lāmic dur
4. Eger ġayriyyet iṯbāt ide cāhil ġayr-i vākic dur
5. Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler
6. Şu māhīler ki deryā içindedür deryāyı bilmezler

IV

1. Ulu'l- ebṣāra rūşendür bu kim ecrām-ı mevcūdāt
2. Olupdur cilve-i envār-ı ẕāta münceli mir'āt
3. Dil aġız mū-be-mū esrār-ı vaḥdet şavḳına ẕerrāt
4. Mu'ayyendür mübeyyendür (...) aṣl-ı māhiyyāt
5. Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler
6. Şu māhīler ki deryā içindedür deryāyı bilmezler

V

1. **Günāhī** cüz-i kül çevgān-ı vaḥdet ḫarbine bir ṭob
2. Görinmez gerd-i keṯretden olupdur çeşm-i ser ma'yūb
3. Niḳāb açmış meẓāhirden kemāhı ṭal'at-ı maḥbūb
4. Dirīġā gün gibi ġāyet ẓuhūrundan olup maḥcūb
5. Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler
6. Şu māhīler ki deryā içindedür deryāyı bilmezler

39.

Gazel-i Mu'idī Tesdīs-i Penāhī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Yārdan yād olduġum bu baḫt-ı bī-ferden midür
2. Yā felāketler felekden mi bed-āḫterden midür
3. Gönli meyl itmez baña bilmem ki mermerden midür
4. Böyle ser-gerdānlıġum ol māh-ı manẓardan mıdur
5. Tālic im-i naḥs olduġı çarḫ-ı sitem-kārdan mıdur
6. Başuma bunca belā dilden mi dilberden midür

---

39. 17[a],88,MG.
I
2. yā M. / bu MG.
3. bilmem ki M. / bilsem ger MG.

II

1. İñledürsin dem-be-dem ben ʿandelībi ṭutalum
2. Nāledür ey yüzi gül anuñ naṣībi ṭutalum
3. Derd-i hecrüñle helāk itdüñ ġarībi ṭutalum
4. Çāre çün çekmek durur cevr-i ḥabībi ṭutalum
5. Defter-i ʿuşşāḳa yazmışsın raḳībi ṭutalum
6. Gel sen inṣāf eyle andan ol bu defterden midür

III

1. Zülfi kāfir leşkeridür ḳaṣd-ı dīn īmān iden
2. Ḫaṭṭ u ḫāli derdli meftūn u sergerdān iden
3. Ġamze-i ḫūn-rīzidür baġrumı her dem ḳān iden
4. Leb mi yā şehd-i mükerrer mi beni ḥayrān iden
5. ʿIşḳ mıdur yā gül midür bülbülleri nālān iden
6. Naᶜrası bezm ehlinüñ meyden mi sāġardan mıdur

IV

1. Nālemi gūş eyleyen bir nāy-ı pür-şīven ṣanur
2. Üstüḫᵛān üzre gören cismümi pīrāhen ṣanur
3. Yā şeb-i ġamda yanar fānūs-ı şeb-rūşen ṣanur
4. Āh o seng̃īn-dil dili sūzānumı āhen ṣanur
5. Düşmene uyma dedükçe beni ol düşmen ṣanur
6. Dostlar billāh ṣuç benden mi dilberden midür

V

1. Her nefes dūlāb-veş zār ile nālān aġlamaḳ
2. Göze-yi çeşmüm ile eşküm seyl-i ṭufān aġlamaḳ
3. Bī-ḳarār olup müdām ser-geşte ḥayrān aġlamaḳ
4. Saña mı ḳaldı **Penāh** böyle sūzān aġlamaḳ
5. Ey **Mu'īdī** gice gündüz gülmeyüp ḳan aġlamaḳ
6. Kendi kendinden midür yoḫsa güzellerden midür

II Bu bent Mecmūa-i Gazeliyatta dördüncü sırada yer alıyor.
4. cevr-i ḥabībi M. / cevri-i ceybi MG.
III
1. kāfir leşkeridür ḳaṣd-dīn īmān M. / kāfir-kīşdür ḳaṣd-ı dil ü īmān MG.
2. ḫāli derdli M. / ḫālidür dil-i meftūn MG.
V
5. gülmeyüp M. / iñleyüb MG.

40.

Maṭla^{c}-ı İsḥāḳ Tesdīs-i Ṣabrī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Gökde isterken arayup bu dil-i şeydāsını
2. Yerde virdi ey Mesīḥā dem aña mevlāsını
3. Göricek ḥükm eylerüm bī-miṯl u bī-hemtāsını
4. Sevmeyen kimdür bu ḥüsn u ḫulḳ-ile cānāsını
5. Ben seni gördüm güzeller içre müsteṯnāsını
6. Anuñ-içün sevmedi göñlüm gözüm illāsını

II

1. Her boyı servüñ ayaġına ṣu gibi aḳmazam
2. Meyl idüp zencīr-i zülfin boynuma hem ṭaḳmazam
3. Nār-ı 'ışḳına düşüp cism ile cānum yaḳmazam
4. Senden özge dilberüñ dönüp yüzine baḳmazam
5. Ben seni gördüm güzeller içre müsteṯnāsını
6. Anuñ-içün sevmedi göñlüm gözüm illāsını

III

1. Ḳaddüñe beñzer diyü diñ serve bālālanmasın
2. Ruḫlaruñ göster güle bir daḫı ra'nālanmasın
3. Lāle gibi zeyn olup igende zībālanmasın
4. Sen ṭururken meh-likālar baña ġarrālanmasın
5. Ben seni gördüm güzeller içre müsteṯnāsını
6. Anuñ-içün sevmedi göñlüm gözüm illāsını

IV

1. 'Ālemi şāhum ser-ā-ser geşt idüp gezdüm faḳīr
2. Görmedüm bu ḥüsn ü ḫulk-ile saña hergiz naẓīr
3. Pādişāh-ı ḥüsn olanlara bu gün sensin emīr
4. Biñ dil u biñ cān-ıla cānum saña oldum esīr
5. Ben seni gördüm güzeller içre müsteṯnāsını
6. Anuñ-içün sevmedi göñlüm gözüm illāsını

V

1. **Ṣabrī** gibi sevdügüm itsem n'ola iḳrār ben
2. Gün gibi rūşen olanı itmezem inkār ben

---

40. 17^{b},*Sabrî Divanı'nda* bulunamadı.

3. Saña beñzer bulmadum dünyāda bir dildār ben
4. Gerçi **İsḥāḳ**uñdur ammā söylerüm tekrār ben

5. Ben seni gördüm güzeller içre müsteṣnāsını
6. Anuñ-içün sevmedi göñlüm gözüm illāsını

41.

Müseddes
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Ḥamdulillah yine ‘ömr-i cāvidānum var imiş
2. Hem ecelden dostlar daḫı emānum var imiş
3. Ḫoş sa^{c}ādetlü seri devletlü cānānum var imiş
4. Cānib-i Ḥaḳdan benüm luṭf-ı nihānum var imiş

5. Devlet u iḳbāl u baḫt-ı kāmurānum var imiş
6. Kim seni bir daḫı görmege zemānum var imiş

II

1. Yüz ṭutup devlet bize el virdi yine rūzgār
2. Fülk-i dil girdāb-ı ġamdan ḳurtulup buldı kenār
3. Ḳıldı ġam ḫaylini şādī leşkeri çün tārumār
4. Öldügüme ġam yemem şimden gerü gül-‘iẕār

5. Devlet u iḳbāl u baḫt-ı kāmurānum var imiş
6. Kim seni bir daḫı görmege zamānum var imiş

III

1. Aġlamasın bir daḫı diñ dīde-i giryānuma
2. Gelmesin şimden gerü hem ġuṣṣa vü ġam yanuma
3. Ḥaḳ ‘ināyet eyledi irdüm çü ben cānānuma
4. Çāre buldum ḥamdulillah derd-i bī-dermānuma

5. Devlet u iḳbāl u baḫt-ı kāmurānum var imiş
6. Kim seni bir daḫı görmege zamānum var imiş

IV

1. Āfitāb-ı ‘izz u devlet benden olmışken nihān
2. Maṭla’-ı maḳṣūd bi-ḥamdüllah yine oldı ‘ayān
3. Çün müyesser oldı gördüm seni ey şāh-ı cihān
4. Zevḳ u şādīden bu cism-i mürde buldı tāze cān

5. Devlet u iḳbāl u baḫt-ı kāmurānum var imiş
6. Kim seni bir daḫı görmege zamānum var imiş

---

41. 18^{a}

V

1. Derd u fürḳat bendeñi ḳılmışdı şāhum pāy-māl
2. Devletüñde ḫākden ref’ eyledi rūz-ı viṣāl
3. Āfitāb-ı devletüñe irmesün hergiz zevāl
4. Raḥm idüp ben ḫasteñe ḳılduñ şehā ‘arż-ı cemāl
5. Devlet u iḳbāl u baḫt-ı kāmurānum var imiş
6. Kim seni bir daḫı görmege zamānum var imiş

42.

Müseddes-i Tīġī Beg
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Dem-be-dem būs eyleyüp la’l u şeker-efşānuñı
2. Ṣubḥa dek pehlūya ṣarmışken ten-i ‘üryānuñı
3. Görmiş iken iltifāt-ı bī-ḥad u pāyānuñı
4. Çekmek ile şimdi bir ḳaç gün ġam-ı hicrānuñı
5. Hīç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı
6. Ey seh ḳāmet boyuñca görmişüm iḥsānuñı

II

1. Seyr iderken cān u dil bāġ-ı cemāl içre gülüñ
2. Eyler iken ḫāṭırum dāim perīşān sünbülüñ
3. Dostum keyfiyyeti var mı diyü cām-ı mülüñ
4. Gāh ayaġun būs idüp gāhī ḳoḳarken kākülün
5. Hīç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı
6. Ey seh ḳāmet boyuñca görmişüm iḥsānuñı

III

1. Servi gibi ṣalınup seyr-i gülistān eyleseñ
2. Ġonca-veş biñ ‘āşıḳ-ı ġam-gīni ḫandān eyleseñ
3. Yüz virüp ḫāre hezārān luṭf u iḥsān eyleseñ
4. Sāye-veş ya’nī beni ḫāk-ile yeksān eyleseñ
5. Hīç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı
6. Ey seh ḳāmet boyuñca görmişüm iḥsānuñı

IV

1. Luṭfuñ ile eglenüp ḫāk-i rehüñde bir zamān
2. Ḫoş geçerken sāye-i servüñde ey ārām-ı cān
3. Cūy-veş gülẕār-ı kūyında olup şimdi revān

42. 18[b]

4. Āsitānuñdan cüdā olmaḳla bir laḥẓa hemān

5. Hīç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı
6. Ey seh ḳāmet boyuñca görmişüm iḥsānuñı

V

1. Bezm-i vaṣluñ faṣl-ı gül gibi beḳāsızdur diyü
2. Ġonca-ı pür-ḫār-veş la'lüñ ṣafāsızdur diyü
3. **Tīġī**-yi bī-çāre derdine devāsızdur diyü
4. Geçdi benden ḥāṣıl-ı 'ömrüm vefāsızdur diyü

5. Hīç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı
6. Ey seh ḳāmet boyuñca görmişüm iḥsānuñı

43.
Ḳıṭ'at
'aded ha 120
Kemāl Paşazāde
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Eger olmasa idi ḥayrı seyrüñ
Ḳaçan emr ider idi seyre Bārī
İdersen dürlü 'ibretler temāşā
Saña bu ḳayde yetmez mi bāri

44.
Ḳıṭ'a
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Yār mā-pendümi gūş eyle eger 'āḳil iseñ
Naẓar itme ḥaẕer it ẓāhiri ne insānuñ
Ehl-i dil ẓann idüben itme laṭīf-ile kelām
Geçme ardına ḫuyın bilmedügüñ ḥayvānuñ

45.
Ḳıṭ'a
Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Baña hicrānı ḳat ḳat çekdürüp ḳullāb-ı miḥnetle
Kemāne döndürüp ḳaddüm 'aceb ol ḳaşı yā mıdur
Selām olsun aña ḫūbān-ı 'ālem içre ey 'uşşāḳ

---

43. 18[b],dk.
44.18[b],dk.
45. 18[b],dk.

İşi ʻāşıḳlara her dem cefā cevr u ezā mıdur

46.

Mefāʻīlün mefāʻīlün feʻūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Kemāl u ʻilme ḳıymet olmaz hīç
Kemāl u devlete olmaz meẕellet
Ṭaleb ḳıl rūz u şeb ʻilm u kemāli
Kemāle ṭālib ol ol ehl-i devlet

47.

Feʼilātün mefāʼīlü feʼilün
Cedīd + + – – / + – – + / + + –

1. Ey göñül ḳanlı yaşa yüz virüp
Göz göre kendü ḳanuña girme
2. Dir imişsin raḳībā bezm-i yāre
İsterüm ḥaḳdan ol güne irme
3. ʻĀşıḳā yāre vaṣl olam dirseñ
Sen sen ol sevdügüñi bildürme

48.

Ḳıṭʼa

Feʻilātün feʻilātün feʻilün
Remel + + – –/ + + – – / + + –

1. İtme nādāna ṣaḳın ʻarż-ı hüner
Ki hüner ḳadrini nādān ne bilür
Yaʼnī söz gevherinüñ ḳıymetini
Olıcaḳ bir kişi ḥayvān ne bilür

49.

Ḳıṭʼa

Feʻilātün mefāʻilün feʼilün
Cedīd + + – – /+ – + – / + + –

1. ʻAḳlı yoḳdur cihānda anuñ kim
Ṭaşa ṭopraġa ḫarc ider mālı
İşbu dār-ı ġurūranuñ ṣıġmaz

---

46. 18[b],dk.
1. 1. mısra vezin aksak.
47. 19[a],dk.
2. Vezin aksak.
48. 19[a],dk.
49. 19[a],dk.

Nege yetmez bu ḳubbe-i ʻālī

50.

Ḳıṭʼa

Mefāʼīlün mefāʼīlün feʼūlün

Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Geçmez ehl-i dünyāya tehī-dest
   Ki sevmez müflisi ehl-i zamānda
2. Dıraḫt-ı bī-ṣemer görmez (…)
   İgen merġūb olmaz bāġbāna
3. Tehī-dest olduġı-çündür çenāruñ
   Elinden alup iterler yabāna

51.

Müseddes-i Ṣenāyī

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Murġ-ı dil gülẕār-ı kūyında dem-ā-dem zār olur
2. Bülbülün güldür murādı ġayrısı aġyār olur
3. Aġlamaḳdan künc-i ġamda gözlerüm ḫūn-bār olur
4. Eşk-i çeşmüm derd-i şek eşki ile enhār olur
5. Ḳande bir ġam yārsız ḳalsa benüm-ile yār olur
6. Bir belā kim ṣāḥibin bulmaz baña ġam-ḫᵛār olur

II

1. Çekmedin bār-ı ġamuñı ḳaddümi dāl eyledüm
2. Pūte-i ʻışḳuñda yaḳdum cismümi ḳāl eyledüm
3. ʻAks-i laʼlüñle gözüm yaşın mey-i āl eyledüm
4. Geldi bu beyt-i muṣannaᶜ subḥ-dem fāl eyledüm
5. Ḳande bir ġam yarsız ḳalsa benüm-ile yār olur
6. Bir belā kim ṣāḥibin bulmaz baña ġam-ḫᵛār olur

III

1. Tīr-i müjgānın ki atdı baña ol ḳaşı kemān
2. Bu ten-i ṣad-çākümi itdim o vaḳt aña nişān
3. Oḳudı cān bülbüli bu maṭlaʼı oldum revān
4. Bu durur ʻışḳ ehline şām u seḥer vird-i zebān

---

50. 19ᵃ,dk.

51. 19ᵃ,*Senâyî Divanı'nda* bulunamamıştır.

5. Ḳande bir ġam yarsız ḳalsa benim-ile yār olur
6. Bir belā kim ṣāḥibin bulmaz baña ġam-ḫᵛār olur

IV

1. Bezm-i hecrüñde kebābum dil yaşum baña şarāb
2. Nānı dāġ-ı sīnem u sāġar gözüm āhum rebāb
3. Ey yüzi ḫūrşīd-i enver nūr-baḫş-ı māh-tāb
4. Bu durur ben bildügüm vallah u aᶜlem biʾṣ-ṣevvāb
5. Ḳande bir ġam yarsız ḳalsa benim-ile yār olur
6. Bir belā kim ṣaḥibin bulmaz baña ġam-ḫᵛār olur

V

1. Muttaṣıl devrān beni Mecnūn-ı ʿışḳa yār idüp
2. Ṣaldı ṣaḥrā-yı belāya menzilüm kūhsār idüp
3. Ey **Ṣenāyī** ḥālümi kim görse istifsār idüp
4. Oḳudum bu maṭlaʾı derdüm aña eşʾār idüp
5. Ḳande bir ġam yarsız ḳalsa benim-ile yār olur
6. Bir belā kim ṣāḥibin bulmaz baña ġam-ḫᵛār olur

52.

Müseddes-i Ẕātī
Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
Remel + + – –/ + + – – / + + – – / + + –

I

1. Ey perī sencileyin ḫūb şemāil mi olur
2. Sāʾidinüñ (…) ḥamāil mi olur
3. Pertev-i mihr-i ruḫuñ sīnede zāil mi olur
4. Ẕerreler hīç güneşüñ tābına ḥāil mi olur
5. Seni ḳoyup dil u cān ġayrıya māyil mi olur
6. Gökde ḫūrşīde iren ẕerreye kāyil mi olur

II

1. Ḳıl ḳadar bend idemez göñlümi müşgīn-būlar
2. İdemez ʿaḳlumı tesḫīr gözi cādūlar
3. Hīç ḫayālümde degil ġayrı hilāl-ebrūlar
4. Ẕerrece ʿaynuma gelmezse nʾola meh-rūlar
5. Seni ḳoyup dil u cān ġayrıya māyil mi olur
6. Gökde ḫūrşīde iren ẕerreye kāyil mi olur

52. 19ᵇ

III

1. Baḳmazam yüzine ger āfet-i devrān ise de
2. Aḳmazam ayaġına çeşme-yi ḥayvān ise de
3. Almazam ḥabbeye ger Yūsuf-ı Ken'ān ise de
4. Olmazam müşterisi mihr-i dıraḫşān ise de
5. Seni ḳoyup dil u cān ġayrıya māyil mi olur
6. Gökde ḫūrşīde iren ẕerreye kāyil mi olur

IV

1. Noḳṭa-ı ḫālleri 'uḳde-i pervīn olsa
2. Ḥalḳa-ı ṭurreleri nāfe-i müşgīn olsa
3. Gözleri murġ-ı dili ḳapumda lāçīn olsa
4. Ḥüsn-ile her birisi Türk-i muġançīn olsa
5. Seni ḳoyup dil u cān ġayrıya māyil mi olur
6. Gökde ḫūrşīde iren ẕerreye kāyil mi olur

V

1. Zeyn olup ṭolsa perī-veşler ile rūy-ı zemīn
2. Naḳş olup ṭolsa ṣanemler ile bütḫāne-i çīn
3. Olsa ḥūrīler ile nisbet-i firdevs-i berīn
4. N'ola meyl itmez ise **Zātī**-yi şeydā-yı ḫazīn
5. Seni ḳoyup dil u cān ġayrıya māyil mi olur
6. Gökde ḫūrşīde iren ẕerreye kāyil mi olur

53.

Mıṣra

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Lāyıḳ bu ki 'abd eyleye maᶜbūda 'ibādet
   Tā raḥmet-i maᶜbūd aña her dem ola efzūn

54.

Ḳıṭ'a

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Bildürmek-içün kendüyi sevdürmek-içün hem
   Ḫalḳ eyledi bu ḫalḳı pes ol ḫāliḳ-i bī-çūn

V.

3. Vezin aksak.

53. 19[b],dk.

54. 19[b],dk.

Kim anı sevüp istemese bilmek ol anı
Merdūd-ı ebed eyleye şeyṭān gibi mel'ūn

55.
Ḳıṭ'a
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Beyże-i zāġı ḳosan ṭāvūs-ı ḳudsī altına
Cennet-i ḫuld-ı berīn içre aña yer eyleseñ
Mīve-i cennet u āb-ı kevṯer ile besleyüp
Zāġdur peydā olan biñ dürlü tedbīr eyleseñ

56.
Ḳıṭ'a
Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Hezec – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Sevme vefāsızı ne żarūrıña ey göñül
Seng-i cefāya baş açasın iḫtiyār ile
Aġlarısañ aġla bülbüli bostānda kim
Yār-ile yılda bir buluşur ol da ḫār ile

57.
Ḳıṭ'a
Mefā'ilün mefā'ilün fe'ūlün
Hezec + – + – /+ – + – / + – –

1. İlāhī sen o şāh-ı nev-civānı
ᶜÖmür bāġında ber-ḫordār eyle
2. Tamāmet-i 'izzet vir ḳutlu devlet
Dem-ā-dem anuñ-ile yār eyle
3. Ki bundan ġayrı sözüm yoḳdur ey Ḥaḳ
Güzellik taḫtı üzere var eyle

---

55. 19ᵇ,dk.
56. 19ᵇ,dk.
1. 3. mısra vezin aksak.
57. 19ᵇ,dk.
2. Vezin aksak.

58.

Ḳıṭʿa

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Cedīd + + – – /+ – + – /+ – –

1. Lā-cerem kūy-ı ʿışḳ cānāndur
   Dü cihānda mekānı ʿuşşāḳuñ
2. Dilemez hiç kūy-ı cānāndan
   Uçmaġı murġ-ı cānı ʿuşşāḳuñ
3. Sıġmaz işbu ḳıbāb-ı eflāka
   Vaḳt olur kim revānı ʿuşşāḳuñ
4. Ne ʿaceb çıḳsa ger semavāta
   Hūy-ı hāy u fiġānı ʿuşşāḳuñ
5. Semegi yaḳsa ṭan mı kim felegi
   Büyür ah-ı duḫānı ʿuşşāḳuñ
6. Bāġ-ı dilde nihāl-i ḳadd-i civān
   Oldı rūḥ-ı revānı ʿuşşāḳuñ
7. Bir dem içre hezār ʿālem ider
   Ḫoş cihāndur cihānı ʿuşşāḳuñ
8. Virirler her nefes fenā yeline
   Ḫırmen-i ḫānumānı ʿuşşāḳuñ
9. Gülleri gülsitānda reng-ā-reng
   Eyledi gözi ḳanı ʿuşşāḳuñ
10. İki ʿālemde bī̇-viṣāl civān
    Bir dem olmaz zamānı ʿuşşāḳuñ

59.

Ḳıṭʿa

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Cedīd + + – – /+ – + – /+ – –

1. Guşt olmazsa ḫoş görüp nānı
   Ne virirlerse anı ḫoş görelüm
   Ḥāli müstaḳbeli bilür yoḳ hiç
   Māżi ḫod geçdi ḥāli ḫoş görelüm

58. 20ᵃ,dk.

59. 20ᵃ,dk.

60.

Müseddes-i Medḥī
Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

I

1. Vefāsız dil-rubālardan dilā hergiz vefā gelmez
2. Anuñ-çün ḳalb-i maḥzūna niçe demdür ṣafā gelmez
3. Bu pendi gūş iden dānālara derd u belā gelmez
4. Ki ya'nī yaḫşi adamdan yer-ile kec edā gelmez
5. Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez
6. Aṣil azmaz cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

II

1. Şu kim yār-i ḳadimüñdür 'adū-yı bī-emān olmaz
2. Göñül pes ī'tirāż itme saña andan ziyān olmaz
3. Meṣeldür māteḳaddemden bu söz hergiz yalan olmaz
4. Yamanlar yaḫşi vü yaḫşi olanlar hem yaman olmaz
5. Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez
6. Aṣil azmaz cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

III

1. Marīz-i derd-i 'ışḳ olan göñül ister mi dermānı
2. Şeb-i vaṣluñ ṣoñunda yoḳ mıdur yā rūz-ı hicrānı
3. Cefāya ṣabr ider her dem anuñ kim ola iẕ[c]ānı
4. Oḳur bu maṭla[c]ı gördüm cihānuñ bir sūḫan-dānı
5. Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez
6. Aṣil azmaz cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

---

60. 20[a],191,MD.
I
1. vefasız M. / çü gördüm MD.
3. pendi M. / kavli MD.
4. yerilegeç M. / yer-ile kem MD.
6. aṣil M. / uṣul MD.
II
2. pes M. / sen MD.
3. māteḳaddemden M. / tā takeddümden MD.
4. hem M. / hiç MD.
6. aṣil M. / uṣul MD.
III
1. göñül M. / kişi MD.
4. cihānuñ M. / dehrüñ MD.
6. aṣil M. / uṣul MD.

IV

1. Gerekse Mıṣr-ı dilde Yūsuf-ı ḥüsn ü bahā olsun
2. Gerek rāh-ı mezelletde yatur bir bī-nevā olsun
3. Gerekse pādişāh olsun gerekse bir gedā olsun
4. Gerek bīgāne velḥāṣıl gerekse āşinā olsun
5. Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez
6. Aṣil azmaz cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

V

1. Gerek bir ḳāmet-i ṭūbā gerekse bir semen-būdur
2. Yaḫud bāġ-ı melāḥetde gerekse serv-i dil-cūdur
3. Gerek a'lā gerek ednā gerekse bir melek-ḫūdur
4. Hele ey **Medḥī-i** şeydā benüm de bildügüm budur
5. Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez
6. Aṣil azmaz cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

61.

Ḳıṭ'a

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – /– + – – / – + –

1. Ḳalma ten şehrinde ḥayvānlar gibi
   Cān diyārına sefer ḳıl ol revān
2. Dīde-i cān tā göre cānān yüzin
   Ola nūrundan anuñ rūşen her ān
3. 'Āşıḳınuñ ḫore ḫūnı eyle terk
   Tā saña yüz göstere ma'şūḳ-ı cān
4. Ẕerrece ger 'ışḳa meylüñ var-ısa
   Bu söze taṣdīḳ eyle bi'l-cinān
5. 'Işḳa māil olmayan ḥayvān olur
   Daḫı andan kem disem itme gümān
6. Ḫᵛāce 'Aṭṭār ol Ferīdü'd-dehr daḫı
   Manṭıḳu't Ṭayrında dimiş hem-çünān
7. Her ki 'āşıḳ nīst ūrā ḫar şomār
   Ḫar besī bāşed ze-ḫār kemter be-dān

IV
6. aṣil M. / uṣul MD.
V
6. aṣil M. / uṣul MD.
61. 20ᵇ

62.

Ḳıṭʼa

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Mużāriʿ – – + / – + – +/ + – – + / – + –

1. Cinnet degil midür kişi ʿaḳlı yār iken
   Bir nesne ekl idüp ḳıla kendüzini sefīh
2. İnsān degildür ol kişi kim ḥord u ḫᵛābda
   Ḥayvāna eyleye özini rūz u şeb şebīh
3. Peyveste yiye vü içe vü gözleye yataḳ
   Ḥayvān degil mi ṣūret-i insāna ol gevih(?)
4. Bir mūcib-i ḥadīṯ derüm sırr-ı çār-pā
   Anuñ gibi behīme ki ḥayvān olur ebīh

63.

Ḳıṭʼa

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Deminde yaġmasa bārān-ı raḥmet
   Muḥabbet sebze zārı tāze olmaz
   Şehā luṭf eyle ölçüp yapmaġı ḳo
   Metāʼ-ı himmete endāze olmaz

64.

Ḳıṭʼa

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Gözüñ ʿayn u ṣaçuñ lam u fikir mīm
   Bular bu nāmede ʿilme ʿalemdür
   Ḳaşuñ rāsın ṣaçuñ dālın yoḳ-ise
   Ḫuṭūt-ı redde müjgān ḳıl ḳalemdür

65.

Ḳıṭʼa

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Cedīd + + – – /+ – + – / + – –

1. ʿĀḳil olan kimesne ḥāşā kim
   Söyleye ol maḳāl-ı nā-şurū[c]

---

62. 20[b],dk.
63. 20[b],dk.
64. 21[a],dk.
65. 21[a],dk.

Ger ola āşikāre vü pinhān
Eylemez ol fa′āl-i nā-maṭbū[c]

66.

Ḳıṭ′a

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Su′āli ḳo cevābum diñle ey dil
İnān cāndan ḥadīṯ-i Muṣṭafāya
2. Var ol meşġūl yüri kesb u kāre
Ḥabīb olmak dilerseñ ol Ḫüdāya
3. Ze-her luṭf u kerem issi şehinşāh
Ki adaş ola kesb iden gedāya

67.

Ḳıṭ′a

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + –

1. Dinle ey teşne-i ẕülāl-i viṣāl
Cümle ‘ālem bu söze kāildür
Bir içim ṣu āb-ı yavandan alañ
Sevdügüñ çünki ġayre māildür

68.

Müseddes-i Yaḥyā

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

I

1. Hevā yolunda yād it itdügüñ ney gibi nālān ol
2. Döküp seyl-i sirişki gice gündüz ṭurma giryāñ ol
3. Belā vādīlerin geşt eyle Mecnūn gibi ‘üryān ol
4. Yuyup ten cāmesinden çirk-i cürmi pāk-dāmān ol
5. Eger insān iseñ sende günāhuña pişmān ol
6. Yapış ḥablü′l-metīne ṣıdḳ ile var ehl-i īmān ol

II

1. Ne denlü yüksek uçsañ ‘aceble eflāke ey ġāfil
2. İdersin ‘āḳıbet seng̃-i mezārı tīr-veş menzil
3. Yalan dünyada gerçekler olup bu ḳavl-ile ‘āmil
4. Bu miḥnet-ḫāne içre nām-neng̃i itdiler ḥāṣıl

---

66. 21[a],dk.
67. 21[a],dk.
68. 21[a],*Şeyhülislam Yahya Bey Divanı’nda* ve *Taşlıcalı Yahya Divanı’ında* bulunamamıştır.

5. Eger insan iseñ sende günāhuña pişmān ol
6. Yapış ḥablü'l-metīne ṣıdḳ ile var ehl-i īmān ol

III

1. Bilür maᶜlūmdur bu ḳıṣṣa-ı pür-ġuṣṣayı 'ālem
2. Figān u nāle vü zār eyler idi olmayup ḫurrem
3. Gözünden yaş yerine ḳan aḳıtdı niçe yıl her dem
4. Günāhın añdı üc yüz yıl pey-ā-pey aġladı ādem
5. Eger insān iseñ sen de günāhuña pişmān ol
6. Yapış ḥablü'l-metīne ṣıdḳ ile var ehl-i īmān ol

IV

1. Geçerdüñ ġaflet-ile gice gündüz mah u sāliñ gör
2. Dem-ā-dem māżi-i müstaḳbel eylersin maḳāliñ gör
3. Bu ceng ü ḳavl-ile āḫir neye varur māluñ gör
4. Ḳo ġayrı ey göñül gel var yüri sen kendü ḥālün gör
5. Eger insān iseñ sen de günāhuña pişmān ol
6. Yapış ḥablü'l-metīne ṣıdḳ ile var ehl-i īmān ol

V

1. Bu dünyā heft-serīr ehderhādur çünki maᶜlūmuñ
2. Döküp nā-ḥaḳ yine ḳanını içdi nice maẓlūmuñ
3. İşitdüñ ḫod bu yolda nitdügin Yaḥyā-yı maḳṣūmuñ
4. Murādınca nice bir olasın nefs-i pür-şūmuñ
5. Eger insān iseñ sen de günāhuña pişmān ol
6. Yapış ḥablü'l-metīne ṣıdḳ ile var ehl-i īmān ol

69.

Müseddes-i La'lī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. Ey baña 'ışḳuñı gel eyleme iẓhār diyen
2. Sırr-ı pinhān olanı eyleme iḳrār diyen
3. Rāzunı 'āleme fāş itme yüri vār diyen
4. Benem ey zāhid-i ḥodrā saña ṣad-bār diyen
5. Ey baña seng-i melāmetden iden 'ār diyen
6. Benem ol başını ortada ḳoyan yār diyen

IV
3. Vezin aksak.
69. 21[b]

II

1. Benem ol rind-i ḫarābāti olan rüsvāyī
2. Benem ol meykede küncinden gören ṣahbāyı
3. Benem ol mesken iden külhān u virān ḫānı
4. Benem ol derd u ġam u miḥnet ile şeydāyı
5. Ey baña seng-i melāmetden iden ʻār diyen
6. Benem ol başını ortada ḳoyan yār diyen

III

1. Benem ol ʻarṣa-i miḥnetde fedā-yı ser-bāz
2. Ḫüsrev-i Rūm ola ger cāhile itmem iᶜzāz
3. Degme nādān-ı siyeh kāseye olmam dem-sāz
4. Olurum ehl-i ḫarābāt ile yār u hem-rāz
5. Ey baña seng-i melāmetden iden ʻār diyen
6. Benem ol başını ortada ḳoyan yār diyen

IV

1. Benem erbāb-ı fenā içre belāya muᶜtād
2. Bile ḫalḳ oldı ezel-i ṭinetimle feryād
3. Evvel āḫir bu cefāyı çeke gelmiş üstād
4. Eylerin derd-ile bu maṭlaᶜı her dem inşād
5. Ey baña seng-i melāmetden iden ʻār diyen
6. Benem ol başını ortada ḳoyan yār diyen

V

1. Olma dirsen baña ṣaḥrā-yı ġam içre pūyān
2. Var mıdur ʻakluñ eyā zāhid-i pür-vehm [u] gümān
3. Ġam-ile ġuṣṣa olur ʻārife zāhid yeksān
4. **La'lī**ye yār ile birdür çemen u sengistān
5. Ey baña seng-i melāmetden iden ʻār diyen
6. Benem ol başını ortada ḳoyan yār diyen

70.

Ḳıṭʼa

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Nefsüñ ilen(?) ey birāder itmek isterseñ zebūn
   Gezmesün çek bend cūya ḳoy ʻataş zindānına

---

70. 21ᵇ

2. Taḳulup(?) bī-cevr dużāb ola żaīf u bī-mecāl
Urmaya ışırmaya girmeye kimse ḳanına

3. Gice gündüz dil serā-yı āsitānında yitüp
Ḳānic ola az u öz mevlāsı āb u nānına

4. Kūh-ı ervāḥa ḳaçan naḫcīre çıḳsa şāh-ı dil
Ol daḫı ol vaḳt gidebile düşüp yanına

5. İde anuñla şikār-ı şerci ide muġtenem
İdine andan ġıdā şekker eyleyüp sultānına

6. (…) olup ḳanācat meskeninüñ sākini
Ṣana ġayra her ne kim ṣanursa kendü cānına

71.

Ḳıṭca

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Ḫālüñ kes ṣaḳaluñ kesme dervīş
Maḳālum gūş ḳıl ḳo ḳıl u ḳāli

2. Ḳışaldup ehl-i bīd'at olma zinhār
Çü zīnetdür uzasın ḳo ṣaḳalı

3. Gider başuñdan ol tāc-ıı ḫorosı
Degilseñ eñgürüsī ṭuṭ maḳāli

4. Resūl-ı Ḥaḳ gibi gey tāc u ḫırḳa
Bıraḳ ol ḳıldan örülmüşce şalı

72.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Hafif + + – – / + – + – / ++ –

1. Ömr-i bāḳī dilerseñ ey dervīş
Ḥāṣıl eyle cemāl u rūḥāni
Nefsüñ ister cemāl-i āb u güli
İstemez fi'l-ḥaḳīka rūḥ anı

---

5. 5/2 vezin aksak.
71. 21b,dk.
1. 1/1 vezin aksak.
72. 21b,dk.

73.

Ḳıṭᶜa
Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün
Hafif + + – – / + – + – / ++ –

1. Endek endek ze ‘ilmi ḥāṣıl kon
K’endekeş māye-i ferāvān-est
Sīlhā-yı revān be-dān
K’aṣleş ez ḳatrehā-yı bārān-est

74.

Ḳıṭᶜa
Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. ‘İbādetden dem ursun dem-ā-dem
Velīkin eylemezsin anı taḥḳīḳ
2. Geçinmekdür hemāñ maḳṣaduñ ancaḳ
Bu sözlerle idüp bu ḫalḳı taḥmīḳ
3. Bu ṣūretden eyü sīret gelür mi
Olur ekşer bu ṣūret içre zındīḳ
4. Bu ṣūretden çıḳup kizbi ḳo dervīş
Sözine özini var eyle taṭbīḳ
5. Yüri bir köşe bul gir eyle ṭāᶜat
Bu cumhūrı özüñden eyle tafrīḳ
6. Bu keşretden yuval vaḥdet dilerseñ
Bulasın tā ki sende anı taḥḳīḳ

75.

Ḳıṭᶜa
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ehl-i tevḥīdüñ budur birdür didügi cümleye
Yoḳsa ḳande bir olur ol bābda şāh u gedā
2. ‘Ālim ile cāhilüñ farḳı bu yer gök gibidür
‘Āşıḳuñ da ‘āḳil ile eyledür farḳı şehā
3. ‘Ārif-ile zāhidüñ yoḳ farḳı baḥrine kenār
Mürşid ile hem mürīdüñ eyledür ey pādişāh

---

73. 21ᵇ,dk.
74. 22ᵃ,dk.
75. 22ᵃ

4. Biline bu cümle vardur farḳı her bir fırḳanuñ
Bir yere cem[c] olsalar farḳın bilür ancaḳ Ḫüdā

5. Nice kim biri birine beñzemez eşkāldür
Beñzemez efkārda ger dārda hem ey fetā

76.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Görme misin bu dükānda niçe biñ şākird olur
Bir degildür işleri gerçi ki birdür ustā

2. Līken ancaḳ ẓāhiri bir yoldan olur niyyeti
Birbirine yoḫsa olur her biri bir reh-nümā

3. Cān göziyle gözleseñ cümle cihānuñ ḫalḳını
Her birine görinür biñ dürlü sevdā vü hevā

4. Vāḳıf olmaz bir biri aḥvālinüñ esrārına
Birbirinden gizledi ol 'ālem-ül esrār-ı mā

5. Kimine didi ḫalīlüm kimine rūḥum didi
Kimine didi ḥabībüm ḥālik-i arż-ı semā

6. Bir degildür bunlaruñ dergāh-ı ḥaḳda pāyesi
Birbirinden farḳı vardur añla kim didim saña

7. Böyle bilürseñ olursun vaḥdet iḳlīmine şāh
Böyle bilmezseñ olursun keşret içinde dü-tā

77.

Müseddes-i Hāşimī
Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

I

1. Dime viṣāl-i fırṣatı eyyāma baġlıdur
2. Ḫūbān ṣaydı şöhret-ile nāma baġlıdur
3. Açmaḳ o şūḫı bāde-i gül-fāma baġlıdur
4. İrmek murāda bir sehil-ārāma baġlıdur
5. Yāruñ viṣāli el virür iḳdāma baġlıdur
6. Elbette feṭḥ-i bāb olur ibrāma baġlıdur

II

1. Vaṣl-i nigāre ermegi ṣanma dile muḥāl
2. İtme miyān-ı yār ḳuçulmaz diyü ḫayāl

---

76. 22[a]
77. 22[a]

3. Düşdükçe semti eyle yüri eyle ʿarż-ı ḥāl
4. Yalvar yaḳar düş ayaġına virme hiç mecāl

5. Yāruñ viṣāli el virür iḳdāma baġlıdur
6. Elbette feṯḥ-i bāb olur ibrāma baġlıdur

III

1. Bir ʿāşıḳuñ ki vuṣlat olur ḳasd-ı himmeti
2. Düşdükce yāre eylesem ibrām-ı minneti
3. Pāyına düşse eylese iḳdām-ı cürʾeti
4. Açılmamaġa çāre yoḳ aña bāb vuṣlatı

5. Yārüñ viṣāli el virür iḳdāma baġlıdur
6. Elbette feṯḥ-i bāb olur ibrāma baġlıdur

IV

1. İbrāma ṣanma rāyına ser-keşlik ide yār
2. İḳdāma nesne duymadugı günden āşikār
3. Her gice bekle kūyını it āh-ı bī-şomār
4. Her gün ḳapusını ḫalḳa gibi bekle vār

5. Yārüñ viṣāli el virür iḳdāma baġlıdur
6. Elbette feṯḥ-i bāb olur ibrāma baġlıdur

V

1. Var kūy-ı yāre anda idin meskeni maḥal
2. Cānuñ çıḳınca bekle ḳapusını gitme gel
3. İḳdām imiş viṣāl-i civāne hemān ʿamel
4. Ṭuyduḳ ḳoḳuyı **Hāşimī** açmaz ḳo bir sehel

5. Yārun viṣāli el virür iḳdāma baġlıdur
6. Elbette feṯḥ-i bāb olur ibrāma baġlıdur

78.

Müseddes-i Ṣādıḳ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Gülşen-i ʿālemde bir ḳaddi çenār eġler beni
2. Bir dehānı ġonca bir lāle-ʿiẕār egler beni
3. Bir şeh-i ḥüsn-i melāḥat şehriyār egler beni
4. Bir melek ṣūretlü zülfi müşk-bār egler beni

IV
4. Vezin aksak.
78. 22[b]

5. Ah kim bir yerde ḳaldum bir nigār egler beni
6. Çoḳdan eylerdüm sefer ol şīve-kār egler beni

II

1. Pister-i miḥnetde ḳaldum derd ile bīmār olup
2. Geldi bir yaña elem cān-ı ʻazīze yār olup
3. Aḳdı yaşı çeşmimüñ her cānibe enhār olup
4. Ayrı düşdi murġ-i dil bāġ-ı vaṭandan zār olup
5. Ah kim bir yerde ḳaldum bir nigār egler beni
6. Çoḳdan eylerdüm sefer ol şīve-kār egler beni

III

1. Bir perī aldı bu gün ṣabr u ḳarārum naḳdini
2. Bezl ider bu dīde-i güher-niṣārum naḳdini
3. Yolına ḫarc eyledüm ser-cümle varum naḳdini
4. Elden aldurdım dirīġā iḫtiyārum naḳdini
5. Ah kim bir yerde ḳaldum bir nigār egler beni
6. Çoḳdan eylerdüm sefer ol şīve-kār egler beni

IV

1. Dūd-ı āhum çarḫa ḥasretle çıḳar ṣubḫ u mesā
2. Māh-ı nev gibi büküldi ḳāmetüm oldı dü-tā
3. Baġladı āhum ser-i sevdā-yı zülf-i dil-rübā
4. Kābil olmadı dilā terk-i diyār itmek bańa
5. Ah kim bir yerde ḳaldum bir nigār egler beni
6. Çoḳdan eylerdüm sefer ol şīve-kār egler beni

V

1. **Ṣādıḳā** aḥvālimüz yārān su'āl eylerse ger
2. Oldı ḳaddüm bār-ı ġam çekmekle mānend-i kemer
3. Künc-i ḥasretde yatarum ḫastayam bī-tāb u fer
4. Pisterüm ḫāk u belā-ı seng-i cefā bālīn ser
5. Ah kim bir yerde ḳaldum bir nigār egler beni
6. Çoḳdan eylerdüm sefer ol şīve-kār egler beni

79.

Ḳıṭᶜa
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / ++ –

1. Pādişāhum cemālüñi görmek

---

79. 22ᵇ,dk.

Bendeñe devlet u saᶜādetdür
Aġlamaḳ iñlemek hem āh itmek
ʻĀşıḳa eskiden ṣanāᶜatdur

80.

Ḳıṭᶜa
Mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün
Hezec+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Senüñ luṭfuñsuz ey Mevlā ben aṣla ḳarār itmem
Senüñ bī-ḥadd āṣānuñ ḥesābında şümārum yoḳ
Tenümde her ḳılumda ger dil olup söylese medḥüñ
Senüñ yüz biñde bir şükrüñ dimege iḳtidārum yok

81.

Ḳıṭᶜa
Mefāʻīlün mefāʻīlün feʻūlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – –

1. Sözüñüñ ardın öñin itmedin fikr
Götürüp kendüñi meydāna atma
Ḥacālet ḥāsıl eylersin ṣoñunda
Nişān gözle oḳı yabāna atma

82.
Feʻilātün mefāʻilün feʼilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Bu ne ḥüsn u cemāl olur yā Rāb
Göricek ʻaḳl u fikr olur maʼdūm
Bu ne ḥikmet durur gören anı
Ola seyr-i cemālden maḥrūm

83.

Ḳıṭᶜa
Feʻilātün mefāʻilün feʼilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Yüri merdānelerle hem-rāz ol
Yoldaşuñ olmasın ṣaḳın legeler
Baḳma anuñ libās-ı ẓāhirine
Gelse erlik maḥalli ol lekeler

---

80. 22ᵇ,dk.
81. 22ᵇ,dk.
82. 22ᵇ,dk.
83. 23ᵃ,dk.

84.

Ḳıṭᶜa
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Cehle beñzer cihānda faḳr olmaz
Ḳatı yoḫsul cihānda cāhildür
Māl-ile cāhili ġanī ṣanmañ
Ol kişidür ġanī ki kāmildür

85.

Ḳıṭᶜa
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Ṣanmañuz kim ḳocalıḳ bükdi belin **Zātī**nüñ
Naḳd-i 'ömrini yitürmiş egilüp anı arar
Ya meger dest-i ecel ḳadd-i nihālini egüp
Mīve-i 'ömr-i 'azīzini ḳoparmaḳ ister

86.

Ḳıṭᶜa
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Ey göñül çār-sū-yı dehr içre
'Acaba var m'ola murād almış
Nān içün düşme āteş-i ḥırṣa
Kimi görmiş cihānda aç ḳalmış

87.

Müseddes-i Ḥayretī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Dür idüp senden beni ey meh bu çarḫ-ı nīl-gūn
2. Āh kim düşdi sitārem baḫtum oldı ser-nigūn
3. Ḳaṭre ḳaṭre gözlerümden aḳıdup seylāb-ı hūn
4. Laᶜl-i cānāndan beni menᶜ ideliden dehr-i dūn

---

84. 23ᵃ,dk.
85. 23ᵃ,dk.
86. 23ᵃ,dk.
87. 23ᵇ,dk.

5. Ḫātırum maḥzūn u baġrum ḫūn u baḫtum ser-nigūn
6. Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

II

1. Geçdi eyyām-ı şitā erdi yine evvel bahār
2. Dāġ-ı sīnem gibi bir vādī olupdur lālezār
3. Ben nice arturmayam feryādumı leyl u nehār
4. Ḫār-ı ḥasretden ṣorar isen ḥālümi ey gül'iẕār
5. Ḫātırum maḥzūn u baġrum ḫūn u baḫtum ser-nigūn
6. Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

III

1. Şerḥa şerḥa sīnemi çāk eyledi tīġ-ı sitem
2. Seg raḳībüñle dem-ā-dem nūş idersin cām-ı Cem
3. Bir yaña la'l-i firāḳ u bir yaña endūh-ı ġam
4. Ey dirīġā ḳalmışam āvāre bilmem n'eyleyem
5. Ḫātırum maḥzūn u baġrum ḫūn u baḫtum ser-nigūn
6. Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

IV

1. Ḥalḳa ḥalḳa kākül-i cān boynıma ṣaldı kemend
2. Murġ-ı dāġ bu belā içinde ḳaldı pāy-bend
3. Āh ben āvāre vü şeydā vü zār-ı müstemend
4. Ḳalmışam ḥayretde bilmem nidem ey serv-i bülend
5. Ḫātırum maḥzūn u baġrum ḫūn u baḫtum ser-nigūn
6. Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

V

1. Gūş idüp feryādını kūyuñda ey şīrīn-dehen
2. Bī-sütūnuñ nālelerle deldi baġrın kūh-ken
3. **Ḥayretī**yem boynuma zencīr-i zülfüñdür resen
4. Bir naẓar ḳıl ḫālüme ey ḫüsrev-i mülk-i suḫen
5. Ḫātırum maḥzūn u baġrum ḫūn u baḫtum ser-nigūn
6. Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı ġayet zebūn oldum zebūñ

88.

Ḳıṭ^{c}a
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. Nāleden bendeñi men^{c} itme benüm sulṭānum

---

88. 23^{b},dk.

Çünki eglencesi yoḳ āh u fiġāndan ġayrı
Ḥasretüñle n’ola dökülse dem-ā-dem yaşum
Nesi var yüze gelür āh u fiġāndan ġayrı

89.

Ḳıṭᶜa
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ṭa’na ṭaşın atarsa baña ‘adū
Ṣaḳın incinme ey dil-i nā-kām
Bāġda mīvedār olan şecerüñ
Ṭaş atar üstüne ḫᵛāṣ u ‘ām

90.

Ḳıṭᶜa
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ḥaḳ Te’ālā ḫayr virmek istese bir kimseye
Evvel anı ‘ilm içinde ‘ālim u dānā ḳılur
Gönli gözin açup aña ‘izzet u ḥikmet virür
Āḫir anuñ meskenini cennetü’l-mevā’ ḳılur

91.

Ḳıṭᶜa
Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün
Cedīd + + – – /+ – + – / + – –

1. (…) Āzer Āzer İbrāhim
Ala sen gibi iḫtiyārı degil
Beni bir āteşe bıraḳdı kim
Nār-ı Nemrūd anuñ şerārı degil

92.

Ḳıṭᶜa
Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – –

1. Kişi bir yola gitse aña [lāyıḳ]
Eyü bilür yolı rehber gerekdür

---

89. 23ᵇ,dk.
90. 23ᵇ,dk.
91. 23ᵇ,dk.
92. 23ᵇ,dk.

2. Ki her yoluñ olur dürlü sebāᶜı
Olarla ceng içün server gerekdür

3. Ḥarāmīler daḫı derbend bekler
Ṭuruşmaġa olarla er gerekdür

93.

Ḳıṭᶜa
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. 'Ömrüm oldukça güzel sevmeyeyim didim līk
N'ideyin bu dil-i şeydā beni yalan itdi
Yine bir şūḫ-ı cefā-pīşe güzel cānānuñ
Uġrın uġrın bakışı göñlümi talan itdi

94.

Ḳıṭᶜa
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – –/ – + –

1. Ṭutmayınca bir 'azīzüñ dāmenin
İkilikden birlüge irmez kişi
Her ne deñli olsa bir kāmil vücūd
Kendi kendinden tamām olmaz işi

95.

Ḳıṭᶜa
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – –/ – + –

1. Ger olursa işi olur nā-tamām
Hem olur naḳṣ üzre anuñ cünbüşi
Lā-cerem her kāruñ üstādı gerek
Tā dürüst ola ol işin ey kişi

---

93. 24ᵃ,dk.
94. 24ᵃ,dk.
95. 24ᵃ,dk.

96.

Ḳıṭᶜa
Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Ṣanmañuz kim diyār-ı ġurbetde
   Kişi zevḳ eyleyüp ṣafā sürmez
   Dur olur gerçi kim aḥibbādan
   Hele a′da yüzin daḫı görmez

97.
Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – –

1. Yola tenhā giden gümrāh olısar
   Gide mi ferd aña kim ser gerekdür
   Ḳılaġuzsuz yola ‘ākil gider mi
   Meger bu cāhil ü ebter gerekdür

98.

Müseddes-i Cinānī
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. Āh kim bir gül içün ġam-zededе ḫār oldum
2. Ġuṣṣadan bülbül-i şūrīde-ṣıfat zār oldum
3. Bir seh-i ḳadd ser-efrāze hevādār oldum
4. Cūy-veş gönlüm aḳup ‘āşıḳ-ı dīdār oldum
5. Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
6. Yine bir olmayıcak derde giriftār oldum

II

1. Sīnede mihr-i muḥabbet eşer-i ġālib iken
2. Cūylar yoluña şūrīde göñül tā′ib iken
3. ‘Işḳ maġlūb ḫıred ḫayli aña ġālib iken

---

96. 24ᵃ,dk.
97. 24ᵃ,dk.
98. 24ᵃ,307,CD.
I
1. ġam-zededе M. / ġamzede-i CD.
3. seh-i ḳadd M./ seh-i ḳadd ü CD.
6. olmayacak M. / oñmayacak CD.
II
1. ġālib M. / ġāib CD.
2. cūylar yoluña M. / ḫūblar sevmege CD.

4. Cümleden el çeküp āzādelige ṭālib iken

5. Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
6. Yine bir olmayıcak derde giriftār oldum

III

1. Dil-i dīvāneyi uṣlandı ṣanup ḫalḳ-ı cihān
2. Ber-ṭaraf olmış iken meyl-i hevā-yı cānān
3. Yine bir şūḫ-ı cefā-pīşeye meyl itdi hemān
4. Ḥāṣılı ḳalmadı ṣabr itmege hergiz imkān

5. Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
6. Yine bir olmayıcaḳ derde giriftār oldum

IV

1. Sāᶜid-i sīmi ucından ṭamaᶜ-ı ḫāme düşüp
2. Ḳadd-i bālāsı belāsı ile ālāma düşüp
3. Lebleri şavḳı ile bāde-i gül-fāma düşüp
4. Murġ-ı dil āh kim bilmezlik-ile dāma düşüp

5. Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
6. Yine bir olmayıcaḳ derde giriftār oldum

V

1. Ey **Cinānī** n'ola bülbül gibi nālān olsam
2. Gül-i ṣad-pāre gibi çāk-i girībān olsam
3. Ṭuyulup 'ışḳı ile 'āleme destān olsam
4. Kākül-i yār gibi n'ola perīşān olsam

5. Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
6. Yine bir olmayıcaḳ derde giriftār oldum

III
2. canān M. / ḫūbān CD.
3. yine bir M. / görüp ol CD.
IV
3. şavḳı M. / yādı CD.
4. Vezin aksak.
V
3. 'āleme M. / 'ālemlere CD.

99.

Müseddes-i Beyānī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / ++ –

I

1. Naẓaruñ var idi bir niçe zamān ednāya
2. Beni az görmiş idüñ mertebe-i a'lāya
3. Ḳadd-i bālān-ile olmışdum ezel hem-sāye
4. Şimdi ben ḫāki neden böyle bıraḳmaḳ pāya
5. İltifātuñ degil evvelki gibi şeydāya
6. Ṭuyalı sevdigümi başladuñ istiġnāya

II

1. Luṭf iderdüñ keremüñden baña cānā her bār
2. Der-miyān idi aramızda şehā būse-i kenār
3. Ne sebeb oldı cefā eylemege āḥir kār
4. Var-ise sevdigümi saña dimişdür aġyār
5. İltifātuñ degil evvelki gibi şeydāya
6. Ṭuyalı sevdigümi başladuñ istiġnāya

III

1. Baḳmaz olduñ yüzüme ey yüzi māhum niye ki
2. Gūşuña almadıġuñ nāle vü āhum niye ki
3. Ne ḫaṭā itdüm ola bāri günāhum niye ki
4. Ḳuluña böyle cefā ḳılmaġa şāhum niye ki
5. İltifātun degil evvelki gibi şeydāya
6. Ṭuyalı sevdigümi başladuñ istiġnāya

IV

1. Dili şimden gerü nā-şād ideyin sulṭānum
2. Dem-be-dem nāle vü feryād ideyin sulṭānum
3. Āh-ile cismümi ber-bād ideyin sulṭānum
4. Cevrüñe kendümi mu^{c}tād ideyin sulṭānum
5. İltifātuñ degil evvelki gibi şeydāya
6. Ṭuyalı sevdigümi başladuñ istiġnāya

V

1. Bir zamān hem-dem idim mihr u vefāñ-ile şehā
2. Görmiş idim kerem u himmetüñi müstevfā

---

99. 24^{b}

3. Ahd u peymānı ṣımaḳ şimdi ne oldı āyā
4. Eyler olduñ bu **Beyānī** ḳuluña istiġnā

5. İltifātuñ degil evvelki gibi şeydāya
6. Ṭuyalı sevdigümi başladuñ istiġnāya

100.

ᶜAşḳī [Luġāz-ı Berf]
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Silkinüp dökdi tüyün nāgāh bir murġ-ı sepīd
Altına aldı ḳanadınuñ zemīni beyża-vār

2. Beyże-i murġ-ı şoturdur fil-meṣel her bir cebel
Penbe yüklemiş cemeldür gūyiyā her kūhsār

3. Gah diker aḳ börk ile bāġa gümüşden ḥarbeler
Gah çeker gencīne-i āb üzre billūrīn ḥişār

4. Gah ḍıraḥt-ı ḫuşḳa zeyn eyler şekerden tāze sīb
Nice müddet gah cihān ḫālḳın ḳılur muḥtāc-ı nār

5. Gah olur kim ḫalḳa gün göstermez ol bir nice gün
Mihr-i zerrīn ṭopuyla gah eyler anı tār u mār

6. Gülşeni dükkān-ı Ḥallāc eyledi bād-ı şitā
Döne döne anı ber-dār eyledi Manṣūr-vār

7. Kükremiş aġzından üştür-veş köpükler ṣaçdı ebr
Bir zamān ejder gibi olmışdı gerçi pür-şerār

8. Üştür-i ser-mest iken bār-ı bahārı yüklenüp
Ebr-i ser-keş dest-i 'adl-i şaha virmişdür mehār

9. Her ġazāluñ pāyına sīmīn palās ṭaḳdı berf
Ḳaçmayup āsānlıġ-ıla şāha olmaġa şikār

10. Berf ṣanmañ gökde her bir ḳatre olmış bir zebān
K'eyleye şāhuñ du'ā-yı devletin leyl ü nehār

11. '**Aşḳī**yā pāy-ı semend-i şāha teşrīf-i ḳadem
Ferş sīmīn ṣaldı naṭᶜı-dehre çarḫ-ı zer-nigār

---

100. 24ᵇ,442,AD.
3. Divanda dördüncü beyitte yer almaktadır.
4. Divanda beşinci beyitte yer almaktadır.
5. zerrīn ṭopuyla M. / zerrīn-top ile AD.
6. anı M. /ayı AD.
7. aġzından üştür-veş M. / üştür-veş aġzından AD.
9. palās M. / selāsil AD.
10. zebān M. / zamān AD.

12. Serd bir āhen daḫı olursa düşmen ḳalᶜası
Feṯḥ ide ṭop-ı celāl-i sāye-i Perverdigār

101.

Edāyī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – /+ + –

1. Sīmiñ bunda ḫayra ṣarf it kim
Āḫiretde o saña ḳarşı gele
Ṣaçmayınca şükūfesin bāġa
Mīvesini şecer getürmez ele

102.

Ġubārī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – /+ + –

1. Ey **Ġubārī** bu cihān içre benüm
Kimse eş'āruma toz ḳonduramaz
Meger ol kātib müstaᶜcil kim
Ḫaṭṭ-ı şi'rüm ḳuruyunca ṭuramaz

103.

Aḥmed Paşa
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Menzil-i şeyṭāndır ol gerçi hammām didiler
Bir melek gördüm ki ḥemmāmuñ gül-āb efşānıdur
2. Diller ardınca revān olmış didim bir 'ārife
Bunca 'askerle gelen billāh kimin sulṭānıdur
3. Didi kim bu serv-i gül-ruḫsār bostanc'oġludur
Fütesin gül ṭoldurupdur ṣaçları reyḥānīdur

101. 25ᵃ,dk.
102. 25ᵃ,dk.
103. 25ᵃ,dk.13.
1. Menzil-i şeyṭāndır ol gerçi hammām didiler M. / Gerçi kim hammāmı dirler Menzil-i şeyṭāndır APD.
2. 'askerle M. / leşkerle APD.

104.

Bāḳī
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Her faḳīr u ḥakīri kim göresin
Ḫor baḳma dime gedādur bu
Ṣūretā gerçi kim gedā görinür
Maᶜna yüzinde pādişāhdur bu

105.

Aḥmed Paşa
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – –

1. Ḫaṭın her cāna yazmış müşk-ile hem
Muḥabbet-nāmedür kim cāna yazmış
Yüzüñin ruḫlaruñ vaṣfını **Aḥmed**
Ḳalem düşmiş elinden yana yazmış

106.

Müseddes-i ᶜUlvī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / ++ –

I

1. Sevdüñ ey dil yine bir tāze gül-i ra'nāyı
2. Artırursuñ n'ola bülbül gibi vāveylāyı
3. Mesken it künc-i ḫarābātı olup rüsvāyi
4. Def'-i ġam ḳılmaḳ içün al elüñe ṣahbāyı
5. ᶜIyş u nūş eyle bu gün añma ṣaḳın ferdāyı
6. Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

II

1. Ḳānicᶜ-i fürḳat olup vuṣlat-ı cānāndan geç
2. Māil-i leẕẕet olup devlet-i 'unvāndan geç

---

104. 25ᵃ,dk.*Bâkî Divanı'*nında bulunmamaktadır.
105. 25ᵃ,dk.
1. Ḫaṭın her cāna yazmış müşk-ile hem M. /Ḫaṭın kim müşg ile mercāna yazmış APD.
3. Yüzüñin ruḫlaruñ M. / Yazarken ruḫlaruñ APD.
106. 25ᵃ,168,UD.
I
5. ṣaḳın ferdāyı M. / ġam-ı ferdāyı UD.
II
2. leẕẕet M. / ẕillet UD.

3. ʿĀrif-i ḥayret olup keşret-i yārāndan geç
4. Rāżı-ı ḳısmet olup ġayret-i aḳrāndan geç

5. ᶜIyş u nūş eyle bu gün añma ṣaḳın ferdāyı
6. Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

III

1. Zevḳ-i dünyā ile şād olma ġam ancaḳ ötesi
2. Dirhemüm yoḳ diyü ġam çekme hem ancaḳ ötesi
3. Şāh-ı ʿālem de olursañ elem ancaḳ ötesi
4. ʿĀḳıbet rāh-ı vücūduñ ʿadem ancaḳ ötesi

5. ᶜIyş u nūş eyle bu gün añma ṣaḳın ferdāyı
6. Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

IV

1. Defᶜ idem dirseñ eger bu dil-i şeydā ġamını
2. Bāde iç bāde ḳomaz kişinüñ aṣla ġamını
3. İbn-i vaḳt ol ey göñül añma ki ferdā ġamını
4. ʿĀşıḳ olan getirür mi dile dünyā ġamını

5. ᶜIyş u nūş eyle bu gün añma ṣaḳın ferdāyı
6. Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

V

1. ʿ**Ulvī**yā ḫırḳa giyüp cismüñi ʿüryān eyle
2. Dest-i şavḳ ile çeküp çāk-ı ġirībān eyle
3. Ber-ḳarār olma gezüp ʿālemi seyrān eyle
4. Her gice kendini bir köşede mihmān eyle

5. ᶜIyş u nūş eyle bugün añma ṣaḳın ferdāyı
6. Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

107.

Ṭaşköprizāde
Feʿilātün mefāʿilün feʿilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Dem-be-dem dil firāḳ-nāmesini
   Yāre ʿarż itmege ṣābāya virür

---

3. ḥayret M. / vaḥdet UD.
IV
1. Def’ idem M. / çekmeyin UD.
2. bāde M. / bād UD.
3. ey göñül añma ki M. / ol be göñül añma UD.
4. ʿĀşıḳ M. / ʿārif UD.
107. 25ᵇ,dk.

Nice dīvāne dir göreñ anı kim
Od ile penbeyi hevāya virür

108.

Lāmiᶜī
Feʻilātün mefāʻilün feʻilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Çün ayaḳ götürüp bu meclisden
Didim ol ṣoḥbet ehline yā Hū
2. Yār hey diyü yāre çaġırdum
Bu sözüm saña didüm yā Hū
3. Ne durur bunca hāy u hūya sebeb
Didigüm lā ilāhe Allahū

109.

Mesīhī
Feʻilātün mefāʻilün feʻilün
Cedīd + + – – /+ – + – / ++ –

1. Maᶜna-yı ḫāṣ eyi oġul gibidür
Añdurur ṣāḥibin duᶜāda olur
Biregü maᶜnisin uġurlama kim
Maᶜnada ol ḥarām-zāde olur

110.

Yetim ᶜAli
Feʻilātün mefāʻilün feʻilün
Cedīd + + – – / + – + – /+ + –

1. Olmasın dir iseñ başuñ ḳatı
Yā gibi egrilikden eyle ḥaẕer
Oḳ gibi ṭoġruluk idüp her bār
Eylegil menzil-i murāda güzer

---

108. 25ᵇ,dk.
2. 2/2 vezin aksak.
109. 25ᵇ,dk. 305
1. uġurlama M. / besleme MD.
110. 25ᵇ,dk.493,YAD, ḳatı M. / ḳayı YAD.

111.

Zātī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Diñle bir ġarra naṣīḥat **Zātī**-i bī-çāreden
'Ākil olan anı cān gūşına eyler gūş-vār
Ger dilerseñ saña el ṣaf bağlayup ḳarşu ṭura
Yüri bir 'ālī cenāba arḳa vir miḥrāb-vār

112.

Ẕātī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – –/ – + –

1. Ḳılmayasın tā ki ey ḫᵛāce ziyān
Kimseye ḳılma ḥased olma ḥasūd
Umma esbāb-ı ḥasedden fāide
Kim dimişler *el-ḥasūdu lā-yesūd*

113.

Velehu
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Bu ġayet bī-taraḥḥüm kīne-cūdur
Bunı yār ola ṣanma kimseye sen
Bu çarḫ-ı pīre-zenden ey civān-baḫt
Ḥaẕer ḳıl dost olmaz ḳarı dögen

114.

Ẕātī
Mef'ūlü mefā'īlün mef'ūlü mefā'īlün
Hezec – – + / + – – – / – – + / + – – –

1. Aldum elüme 'ayn-ı 'aḳl ile naẕar itdüm
Ṣāf eyleyüp ey ṣūfī āyīne-i inṣāfı
Eksikligümi hergiz gördüm ki nihāyet yoḳ
Niçün gözedem ḫalkuñ eksikligini ṣāfī

---

111. 25ᵇ,dk.
112. 26ᵃ,dk.311
1. ziyān M. / zebān ZD.
113. 26ᵃ ,dk.311.
114. 26ᵃ,dk.301.

115.

Velehu
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – /+ – – – /+ – –

1. Telef itme igende ṣaḳla malı
Sevilmez ḫalḳ içinde sevdigim aç
Ḳalursa düşmene ḳalsun ol āḫir
Cihānda dosta sen tek olma muḥtāc

116.

Ẕātī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Mükesser olma ṭūṭi dilli gibi çoḳ söz söyleme
Başuña dünyāyı zindān itmege ḳılma heves
Aña çoḳ söz sükkeri zehr uçmaġı eyler ḥarām
Anuñ ucından ġaribe maḥbes olmışdur ḳafes

117.

Müseddes-i ᶜUlvī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

I

1. Ṣanma sencileyin dilber-i raᶜnā bulamam
2. Bāġ-ı ḥüsnüñ gibi bir özge temāşā bulamam
3. Rāzuñı açmaġa göñlüm gibi şeydā bulamam
4. Saña derdüm dimesem gerçi tesellā bulamam
5. 'Arż-ı ḥāl itmege cānā seni tenhā bulamam
6. Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aṣlā bulamam

II

1. Sūz-ile nāme yazarsam saña 'ālem ṭutuşur
2. Kül olur ḫāme vü kāġıd dile pür-ġam ṭutuşur
3. Söylesem ger sözümüñ sūzı ile fem ṭutuşur

---

115. 26ᵃ,dk.313.
1. igende M. /ögünde ZD.
116. 26ᵃ,dk. 312.
1. eyler M. / ider ZD.
117. 26ᵃ,173,UD.
II Divanda 4. bent olarak geçmekte.
1. yazarsam M. / yazarsak UD.
3. ger sözümüñ sūzı ile fem M / söz ile ger sūz-ı dil-i fem UD.

4. Nice fem gibi sözüm işiden ādem ṭutuşur

5. ʻArẓ-ı ḥāl itmege cānā seni tenhā bulamam
6. Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aṣlā bulamam

III

1. Āh idersem açarum rāzumı ʻārum ḳalmaz
2. Virürüm ḫāke teni bād-ı ġubārum ḳalmaz
3. Ḫalḳa rüsvā olurum ʻarż u vaḳārum ḳalmaz
4. Kūyuña ʻazm iderim ṣabr u ḳarārum ḳalmaz

5. ʻArż-ı ḥāl itmege cānā seni tenhā bulamam
6. Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aṣla bulamam

IV

1. Seni aġyār ile gördükçe gelür ḳalbe melāl
2. Ḫayretinden olur ol demde bu dil-i nāṭıḳ lāl
3. Gün gibi yalıñuz eylerseñ eger ʻarż-ı cemāl
4. Başlasam ḥālümi taḳrīre gider dilde mecāl

5. ʻArż-ı ḥāl itmege cānā seni tenhā bulamam
6. Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aṣlā bulamam

V

1. Cān u dil miḥnet-i ʻışḳuñ ile diger-gūn olalı
2. Leylī-i zülfüñe **ʻUlvī** gibi Mecnūn olalı
3. Ḫāṭırum ġuṣṣa vü hicrān ile maḥzūn olalı
4. Ḫasret-i laʼl-i lebüñle cigerüm ḫūn olalı

5. ʻArż-ı ḥāl itmege cānā seni tenhā bulamam
6. Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aṣlā bulamam

---

4. gibi M. / bilen UD.

III Divanda 2. bent olarak geçmekte.

1. açarım M. / açarın UD.
2. virürim M. / virürin UD.
3. olurum M. / olurın UD.
4. iderim M. / iderin UD.

IV Divanda 3. bent olarak geçmekte.

4. dilde M. / nuṭḳa UD.

V

1. Cān u dil M: / ḥāl-i dil UD. ; ʻışḳuñ M. / ʻaşḳ UD.
2. Bu mısra divanda 4. mısra olarak geçmekte.
3. Bu mısra divanda 2. mısra olarak geçmekte. ġuṣṣa vü M. / ġuṣṣa-ı hicrān UD.
4. Bu mısra divanda 3. msıra olarak geçmekte.

118.

Müseddes-i Ṣabrī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Ḳanı ol demler benümle ittiḥād itdüklerüñ
2. Muttaṣıl günden güne mihrüñ ziyād itdüklerüñ
3. Rām olup her dem sözüme inḳıyād itdüklerüñ
4. 'Arż idüp dāīm baña luṭfuñla dād itdüklerüñ
5. Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ
6. Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüñ

II

1. Luṭfuñı çoḳ görmişüm cānā 'adāvet idemem
2. Firkātünden illere varup şikāyet idemem
3. 'Aḳl u fikrüm sendedür ġayre muḥabbet idemem
4. Sen ferāġat eyledüñse ben ferāġat idemem
5. Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdiklerüñ
6. Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdiklerün

III

1. Bir iki gün çekmek ile derd-i hicrānuñ senüñ
2. Unudur mıyum şehā luṭf-ı firāvānuñ senüñ
2. Yād olunmaz mı ṣanursın dā'im iḥsānuñ senüñ
4. Hiç çıḳar mı ḫāṭırumdan ahd u peymānuñ senüñ
5. Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdiklerüñ
6. Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdiklerüñ

---

118. 26[b],315,SBD./156,UD. Aynı müseddes Ulvî Divanı'nda sadece beşinci bentte değişiklik göstererek şu şekilde yer almaktadır:
ṣabra ṭāḳat kalmadı oldum ża[c]īf ü nā-tüvān
[c]Ulvi-veş senden n'ola ayrıldum ise nā-gehān
I
6. dil-i nā-şādı M. / dil-i şeydāyı SBD.
II
1. idemem M. / eylemem SBD.
2. illere varup M. / varup ellere SBD.; idemem M. / eylemem SBD.
3. idemem M. / eylemem SBD.
4. eyledüñse M. / eder isen SBD. ; idemem M. / eylemem SBD.
6. dil-i nā-şādı M. / dil-i şeydāyı SBD.
III
2. Unudur muyum şehā M. / unudur mı bu göñül SBD.
6. dil-i nā-şādı M. / dil-i şeydāyı SBD.

IV

1. N’ola olsam ben saña cān u göñülden mübtelā
2. Dostum sen itdügün ‘ālemde kim itdi baña
3. İltiyām idüp ezelden her dem eylerdüñ vefā
4. Bunca ḥaḳḳ-ı sābıḳ añlamaz mı hiç ey dil-rübā
5. Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdiklerüñ
6. Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdiklerüñ

V

1. Künc-i firḳatde niçe bir ideyin āh u fiġān
2. Ṣabre ṭāḳat ḳalmadı oldum żaīf ü nā-tuvān
3. **Ṣabrī-**veş senden n’ola ayrıldum isem nā-gehān
4. Żāyi[c] olup gitdi mi bu āşinālıklar hemān
5. Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdiklerüñ
6. Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdiklerüñ

119.

Ḳıṭ[c]a [Ẓātī]
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ḫalk-ı ‘ālem üzre tā ola ziyāde ḥürmetüñ
   Cümle maḫlūḳa müdām it ‘izzeti vü ḥürmeti
   Dīni vü īmānı yoḳ bir kāfir-iken mey-fürūş
   Ayaġına aḳıdur ḫalḳ-ı cihānı ḥürmeti

120.

Ḳıṭ[c]a [Ẓātī]
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Tā ki bu devrde sen ehl-i fiġān olmayasın
   Dil-ile kimseyi incitmege sen itme heves
   Dildür üftāde senüñ başuña ġavġa getüren
   Dil ucından nice feryād ider gör ki ceres

IV
6. dil-i nā-şādı M. / dil-i şeydāyı SBD.
V
1. ideyin M. / eyleyem SBD.
3. isem nā-gehān M. / ise ey civān SBD.
6. dil-i nā-şādı M. / dil-i şeydāyı SBD.
119. 26[b],dk.312.
1.üzre M. / içre ZD.
120. 26[b],dk.312.
1. devrde M. / deyide ZD. , gör ki ceres M. / gör ceresi ZD. , sen ø ZD.

121.

Ḳıṭᶜa [Ẓātī]
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Didi dil başa nedür ḥālüñ eyā üftāde
Virdi ol dem bu cevābı dile biñ luṭf-ile baş
Çekmezin derd u belā zaḫm u elemden birisin
Sen eger bulduġını söylemez-iseñ ḳardaş

122.

Ḳıṭᶜa
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Ġażab vaḳtinde ṣābir ol ziyāde
Eli incitmege sen düşme küb küb
Dilin ṭut kimseye düş-nām ḳılma
Küpe küp diyecek küp dāḫı dir düb

123.

Ḳıṭᶜa
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Gözi yaşına raḥm it her faḳīrüñ
Senüñ de ḥālüñe raḥm ide Ḫāliḳ
Dimişler eyiligi eyle ṣuya ṣal
Bilür Ḫāliḳ n'ola bilmezse balıḳ

124.

Ḳıṭᶜa
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Aña ṭur dostum rıḥlet zamānın
Ḥayata ġarra olmamaḳ revādur
Ṣafā kesb itme düşmen öldüginden
Bugün aña ise yarın sañadur

---

121. 26ᵇ,dk.312.
1. 3. ve 4. mısralar *Zâtî Divanı*'nda yer almamaktadır.
122. 26ᵇ,dk.
123. 26ᵇ,dk.
124. 27ᵃ,dk.

125.

Ḳıṭᶜa
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Güş urursañ luṭf-ile bu pendüme
   Bir güzel pīr-i ‘azīz ol ey fetā
2. Yöresine uġrama cāhillerüñ
   Hem-dem ol ‘ālimler ile dā’imā
3. Dostluḳlar itdüginden cāhilüñ
   ‘Ālimüñ düşmenligi yegdür saña

126.

Ḳıṭᶜa
Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
Hezec + – – –/+ – – – / + – –

1. Faḳīrā ḳılma faḳrinden şikāyet
   Cihān içre anuñla eyle faḫri
   Ṣafālar kesb idüp iden ziyāde
   Dimiş faḫr-i cihān *el-faḳru faḫri*

127.

Ḳıṭᶜa
Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
Hezec + – – –/+ – – – / + – –

1. Aḳarṣu gibi yoluñ pāk iderseñ
   Saña dīdārını ‘arż ide tevvāb
   Yolını ṣu gibi pāk iden āḫir
   Görür dīdār-ı ḫaḳḳı nitekim āb

128.

Ḳıṭᶜa
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Bu iki pendümi her kim ki benüm ṭutmaz ise
   Bil ki eyyāmı ḥayātı dükeli (…)
   Duḫter-i ḳayṣer ise baḳmaya ‘avret yüzine

---

125. 27ᵃ ,dk.
126. 27ᵃ,dk.
127. 27ᵃ,dk.
128. 27ᵃ,dk.

Borc edinmeye eger va'desi maḥşerde yete

129.

Ḳıṭᶜa[Yetim ᶜAli]
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Cedīd + + – – / + – + – /+ + –

1. Zen-i dünyaya iki bir dime
   Vir ṭalāḳ-ı şelāseyi merd ol
   Ḳaydı iṭlāḳa eyleyüp tebdīl
   Gir tecerrüd ṭarīkine ferd ol

130.

Müseddes-i Ḥālī
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

I

1. Yoluñda ne ḫarc eylemege sīm u zerüm var
2. Ne bār-ı ġamuñ çekmege fermān u ferüm var
3. Bīmār u ġarībem şeb-i ġamda ne seḥerüm var
4. Aḫir nefesimdür saña gel bir ḫaberüm var
5. Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
6. Bir boyı uzaḳ yola giderüm seferüm var

II

1. Çün ḳıbledür ey dost yüzüñ kaᶜbe-i cemālüñ
2. Beñzer ḥacer-i esvede boynuñdaġı ḫālüñ
3. Menᶜ eyleme aṣḥāb-ı ṣafādan ruḫ-ı alüñ
4. Şāyed ki naṣīb olmaya bir dāḫı viṣālüñ
5. Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
6. Bir boyı uzaḳ yola giderüm seferüm var

III

1. Derd-i dil u cān ol ṣanem-i sīm-ber üzere
2. Şol müflis u muḥtāc gibi sīm u ser üzere
3. Ya ben nice cān virmeyem ol laᶜl-i ter üzere
4. Ṣāyim mi olur ḫasta ḫuṣūsā sefer üzere
5. Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
6. Bir boyı uzaḳ yola giderüm seferüm var

---

129. 27ᵃ,dk.491,YAD.
130. 27ᵃ

IV

1. Dil vireli sen ḳadd-i elif ḳaşı kemāne
2. Tīr-i ġama ben ḫāki nişān itdi zamāne
3. Çün geçdi cefā nīzesi dilden öte cāna
4. Rıḥlet demidür sevdücegim ḳılma bahāne
5. Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
6. Bir boyı uzaḳ yola giderim seferüm var

V

1. Bir dem ser-i bālīnüme luṭf eyle güẕer ḳıl
2. Aḥvāl-i diger-gūnuma şefḳatle naẓar ḳıl
3. Senbūse-i laᶜl-i lebüñe nuḳl-ı şeker ḳıl
4. **Ḥālī** ḳuluña tehniye-i zād-ı sefer ḳıl
5. Gel gel öpeyin gerdeniñü derd-i serüm var
6. Bir boyı uzaḳ yola giderim seferüm var

131.

Müseddes-i Sāᶜī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. Fenn-i 'ışḳ içre göñül ṭıflını üstād ideyin
2. Bī-sütūnda leb-i şīrīniñe Ferhād ideyin
3. Çevürüp başuma cān murġını āzād ideyin
4. Rāh-ı kūyuñda ten-i ḫākimi ber-bād ideyin
5. Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
6. Sen ki yād itmeyesin ben kime feryād ideyin

II

1. 'Āşıḳam derdüñ ile aġlayayın iñleyeyin
2. Zehrler nūş idüben ḫūn-ı cigerler yiyeyin
3. Būriyālar yaḳayın başuma çullar giyeyin
4. Yollar üzere ṭuruben ol şeh ḥasta diyeyin
5. Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
6. Sen ki dāḍ itmeyesin ben kime feryād ideyin

III

1. Bī-günāhum reh-i 'ışḳuñda şehā ḥaḳ 'ālim
2. Baña ẓulm olduġına sen daḫı olduñ cāzim

---

131. 27[b]

3. İtdügüñ cevre eger olmaduñ ise nādim
4. Geldi mektūbla ḫünkāra şikāyet lāzım

5. Bunca feryādum işitdüñ dimedün dād ideyin
6. Sen ki itmeyesin ben kime feryād ideyin

IV

1. Olduñ ey ġonca-fem u serv-i ḳadd u lāle-ʻiẕār
2. Ṣaḥn-ı gülẕār-ı melāḥatde bugün hem-dem-i ḫār
3. Gül-ruḫuñ yādına eylerdi dil u cān āh (u) zār
4. Nāle vü zār saña itmez imiş hergiz kār

5. Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
6. Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

V

1. Bir gice firḳat-i **Sāᶜī** ile zār u ġam-gīn
2. Kūy-ı yārı ṭolanup eyler idim āh u enīn
3. ʻArż-ı ḥüsn eyledi bir gūşeden ol māh-ı münīr
4. Aġlayup düşdüm ayaġına didim ben miskīn

5. Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
6. Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

132.

Ḳıṭᶜa[Yetim ᶜAli]
Feʻilātün mefāʻilün feʻilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Birisini ḳomaz ki seyr idesüz
Māverā-yı cihān temāşāsı
Ehl-i dīdār ʻaynına gelmez
Selsebīl ü cinān temāşāsı

133.

Ḳıṭᶜa[Yetim ᶜAli]
Feʻilātün mefāʻilün feʻilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Ḥikmet-amīz pendümi gūş it
Olma bed-ḫūlar ile hem-zānū
Ki ṭabiᶜat alur ṭabiᶜatdan
Nīk u bed her ne görse ey ḫoş-ḫū

---

132. 27ᵇ,dk.490,YAD, idesüz M. / idevüz YAD.
133. 27ᵇ ,dk.489,YAD.

134.

Ḳıṭᶜa[Yetim Ali]
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Zāhid efsurde [ḥāl iken] meyli
Sūz-ı 'ışḳa 'aceb midür olsa
Gövlemez mi ışınmaġa bir dem
Üşür iken bir ādem od bulsa

135.

Ḳıṭᶜa[Yetim Ali]
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Ṣāfi diller ḥuzūrı bī-ġışşdur
İḥtirāz it kederden ey zā'ir
Gözgüye ḳarşı ṭutsa şeklin ger
Zişt ü zība özin görür nāẓır

136.

Necāti
Mef'ūlü mefā'īlün fe'ūlün
Hezec – – + / + – – – / + – –

1. Güçdür ne ḳadar dir iseñ ey dil
Ṭarz-ı ġazeli ri'āyet itmek
2. Her bir kişinüñ murādı üzre
Her beytde bir ẓerāfet itmek
3. Āsān degül'a benüm efendüm
Bütün dünyāyı żiyāfet itmek

137.

Ḳıṭᶜa [Vaṣfī]
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Vaṣfī bende-i ḥaḳīrüñ içün
Öldi diyü rivāyet itmişler

---

134. 27ᵇ ,dk.495,YAD, gövlemez M. / Gülimez YAD.
135. 27ᵇ ,dk.494,YAD, Ṣāfi diller M. / Ehl-i diller YAD.
136. 27ᵇ,dk.131.
3. dünyāyı żiyāfet M. / dünyāyı bütün NBD.
137. 27ᵇ,dk. Mehmet Çavuşoğlu, *Vasfî Divanı*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İst. 1980 baskısına ulaşılamdı.

2. Ġālibā ölmedi ḥużuruñda
Ḥayretinden kināyet itmişler

3. Güñde biñ kerre öldügini görüp
Biñde birin ḥikāyet itmişler

138.

Mesihī
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Nerd-i şaṭranc gibi durur 'ālem
Anuñ esbābıdur bu ehl-i cihāt
Alınur virilür bir oyundur
Kimi ḳayyum kimi olur şāh-māt

139.

Necātī
Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Divānuñı egerçi **Necātī** ḳaraladuñ
Umar mısın ki nāme-i aᶜmālüñ aġ ola
İllā meger ki ḫayr du'ādan unutmasa
Oḳunıcaḳ ölenleri anlar ki ṣaġ ola

140.

Şeyḫī
Mef'ūlü mefā'īlün fe'ūlün
Hezec – – + / + – – – / + – –

1. Hecrüñ düninüñ uzunluġından
Vaṣluñ güni hīç olmaz oldı
Nergislerinüñ ḫayāli ile
Kirpikle gözüm yumulmaz oldı

141.

Necātī
Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Diyem cenāb-ı 'izzete yevmü'l su'āl eger

---

138. 28ᵃ,dk.
139. 28ᵃ,dk.*Necâtî Bey Divanı'*nda bulunmamaktadır.
140. 28ᵃ,dk.
141. 28ᵃ,dk.118,NBD.

Luṭf-ile raḥmet ile ḳulından cevāb ala
Dünya evine ḳonup oturduḳ bir iki gün
Lāyıḳ mıdur kerīme ki ḳonuḳdan ḥesāb ala

142.

Sāġarī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Anuñ çün mezārum üstinde itdüm
   Ben bu eşcārı böyle vaż'
2. Ki gören ṣormadan bile ḥālüm
   Bu cihān içre n'eyledüm n'itdüm
3. Bir boyı serv-i çeşmi bādāmuñ
   Şeftālüsine ṭoydum gitdüm

143.

Ḳıṭ^{c}a
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Tuysun dehrüñ itdügini baña
   İtmeye hiç kimsene ḳanlusına
   Cevr-i gerdūna ṣabr ide ṭuralum
   Ya (…) ola yaḫu ḳanlu sīne

144.

Maṭla'ı ^{c}Ulvī Tesdīs-i Ḳıyāsī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. N'ola bīzār olur-ısam dil-i nālānumdan
2. Cānuma geçdi uṣandurdı beni cānumdan
3. Kimse efġānum ucından geçemez yanumdan
4. Gözlerüm daḫı ṭolar yaş yerine ḳanumdan
5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

142. 28^{a},dk.
143. 28^{a},dk.
144. 28^{b}

II

1. Bükülüp ḳāmetüñüñ fikri ile yay oldum
2. Gözlerüm görmez olup bī-ser u bī-pay oldum
3. Cümle rāzum ṭuyulup ʻāleme rüsvāy oldum
4. Nāleler baġrumı deldi görüñüz nāy oldum
5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

III

1. Beni ḳul itdi yürürken başuma āzāde
2. Şimdi baḳmaz yüzüme hem-dem olup her yāda
3. Ne bu ḳanlu yaşuma raḥm ider ol beġ-zāde
4. Ne bu efġānumı diñler kişi var dünyāda
5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

IV

1. Görmeyelden berü ol şemᶜ-i ruḫ-ı cānānı
2. Rūz u şeb aġlamadan dīdede ḳaldı ḳanı
3. Ey baña yoḳ mı diyen nālelerüñ pāyānı
4. Degme derd ile ṭutulmaz yenemem efġānı
5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

V

1. Ey **Ḳıyāsī** göre hicrān olalı yoldaşum
2. Rāh-ı miḥnetde başum zehr-i ġam oldı aşum
3. Sele virür bu cihānı meded āḫir yaşum
4. Hergün efġān ile şu deñlü belālu başum
5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

145.

Ḳıṭᶜa

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. ʻÖmrüm olduḳca güzel sevmeyeyin dirdüm līk
   N'iydeyin bu dil-i şeydā beni yalan itdi
   Yine bir şūḫ-ı cefā-pīşe güzel cānānuñ
   Uġrun uġrun baḳışı göñlümi talan itdi

145. 28ᵇ ,dk.317, Bāḳī, göñlümi M. / göñlünü BD.

146.

Ḳıṭᶜa
Mef'ūlü fā'ilātün mef'ūlü fā'ilātün
Mużāri' – – + / – + – – / – – + / – + – –

1. Ḳan aḳsa gözlerümden yaş yerine 'aceb mi
'Ādet durur ṭurulmaz ṣular bulanmayınca
Dil 'andelībi ötmez olmazsa iltifātuñ
Şāᶜir şu ṭīġa beñzer kesmez bilenmeyince

147.
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Muᶜteberdür cihānda dūn u denī
Dāyimā z̲illet üzere ehl-i hüner
Ḥāl-i 'ālem mīs̲āl-i deryādur
Gevher-i pāk zīr u cīfe zeber

148.
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Ġazel-gūlar arasında Ḫayālī
Hemān aᶜdād içinde ṣıfra beñzer
Tezāyid virür aᶜdāde velīkīn
Ḥesāba almaz anı ehl-i defter

149.
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ḥamdülillāh kim cihān bāḳī degül ġam çekmezem
Ben de olsam Ḥāleti-veş 'izz ü devlet yoḫsulı
Müşkül oldur şol zamān kim germ ola bāzār-ı ḥaşr
Olmaya naḳd-i 'amel ḳalam ḳıyāmet yoḫsulı

150.
Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Kāruñ senüñ şefā'ate ḳaldıysa Ḥāletī

---

146. 28ᵇ,dk.
147. 28ᵇ,dk.
148. 28ᵇ,dk.
149. 28ᵇ,dk.*Azmizāde Hāleti Divanı*'nda bulunamadı.
150. 28ᵇ,dk.

ʻArż eyle ḥasb-ı ḥāli Ḫüdānuñ ḥabībine
Girdükde zīr-i ḫāke ider şefḳati ẓuhūr
Ehl-i kerem mürüvvet ider yer ġarībine

151.

Mefʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
Mużāriʼ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Dellāk-ı nev-civāndur eya ṣūfī-i pīr
Ol ṣoyup ol tırāş idüp ol ḳoydı ḥamama
Ġāyet ḳıyāmet idi ger ol serv-i ḳadd ile
Ḥaşr olsa **Zātī** ḳalmasa ḥasret ḳıyāmete

152.

Ḳıṭᶜa
Feʻilātün mefāʻilün feʻilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Ḫayli demler durur ki dil-i bī-kes
Künc-i ḫalvetde ġam çeker yalıñuz
Luṭfuñuzdan eger ki cāyiz ise
Bir gece bendeḫāneye gelüñüz

153.

(…) Kemālpaşa
Feʻilātün feʻilātün feʻilātün feʻilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Her kimüñ var ise ḳalbinde şekāvet eṯeri
Iṣṭılāḥāt-ı ʻulūm ile müselmān olmaz
2. Ger ḳara ṭaşı ḳızıl ḳan-ıla rengīn itseñ
Ṭabᶜı taġyir oluben laᶜl-i bedeḫşān olmaz
3. Eyleseñ ṭūtīye taᶜlīm-i edā-yı kelimāt
Sözi insān olur amma özi insān olmaz

154.

Feʻilātün mefāʻilün feʻilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Yā ilāhī ki mülke ḥākimsin
Leyse fiʼl mülki ġayrüke mālik

---

151. 29ᵃ,dk. *Zâtî Divanı*'nda bulunamadı.
152. 29ᵃ,dk.
153. 29ᵃ,dk.Fuzûlî'ye aittir.
154. 29ᵃ,dk.1/1 Mülkte senden başka mālik yoktur. 1/4 Böylece sen kādirsin.

Eyle maḳṣudıma beni vāṣıl
İnneke kādirün alā zālik

155.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + − − / + + − − / + + − − / + + −

I

1. Uyḥu gelmez gözüme her gice nālānumdan
2. El yudum cevrüñ-ile şimdi şehā cānumdan
3. Geçmez olduñ iy perī n'eyleyeyüm yanumdan
4. Gözlerüm ḫāneleri ṭoldı benüm ḳanumdan
5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

II

1. Ḳaşlaruñ şeklini gördüm bükülüp yay oldum
2. Cān virüp hecrüñ-ile bī-ser u bī-pāy oldum
3. Nideyin 'ışḳuñ-ıla 'āleme rüsvāy oldum
4. Deldi firḳat elemi sīnemi gör nāy oldum
5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

III

1. Görüp ol rūḥ muṣavverini çün āzāde
2. Aldı 'aḳlum ṭaġıdup itdi dili üftāde
3. Ṭaḳılup şimdi yürür mihrüm olup her yāda
4. Kimse bilmez ne çeker 'āşıḳ olan dünyāda
5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

IV

1. Her ḳaçan görmez olam 'aḳlum alan cānānı
2. Gözlerüm görmez olup unudurum yārānı
3. Kime feyād ideyim nāle vü efġānumdan
4. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

V

1. **Aḥmedī** cevr u cefā oldı yine yoldaşum
2. Kimse bilmez ne aḳar dīdelerümden yaşum

---

155. 29[a], AHD,159.Başlıkta matlanın Ulvî'ye ait olduğu yazılmış fakat Âhî'ye aittir. AHD,159.

3. Ġurbete ṣaldı felek zehre dönüpdür işüm
4. Bunca miḥnet ki geçürdi nider ey dil başum

5. Kime feryād ideyin nāle vü efġānumdan
6. Kime ḳan aġlayayın dīde-i giryānumdan

156.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

I

1. Saña hicrān belāsı hep bu çarḫ-ı bī-vefānuñdur
2. Şefāᶜat merḥamet şefḳat Resūl-i kibriyānuñdur
3. 'Atā vü redd u baḫşiş ḫāliḳ-i kevn u mekānuñdur
4. Dilā beyhūde ṣanma sen bu söz bir nüktedānuñdur

5. Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
6. Tevekkül ḳıl viṣāl-i yāre çün virmek Ḫüdānuñdur

II

1. Firāḳından ṣafā kesb eyle yāruñ olma bī-gāne
2. Derūnūn derdini cānuñda ṣaḳla açma nādāna
3. Çeraġ-ı sīneñi yandur getür şevḳ-ile meydāne
4. Göñül rāh-ı muḥabbetde eger düşdiñse hicrāna

5. Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
6. Tevekkül ḳıl viṣāl-i yāre çün virmek Ḫüdānuñdur

III

1. Belā vādīsinüñ Mecnūnı olma bī-ser u bī-pā
2. Ricāñı ḳaṭ' idüp hicrāndan itme kimseye şekvā
3. Olur isen cānla ṭālib seni maḥrūm ide ḥāşā
4. Eger başuñda 'akluñ var-ise ey 'āşıḳ-ı şeydā

5. Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
6. Tevekkül ḳıl viṣāl-i yāre çün virmek Ḫüdānuñdur

IV

1. Ġam-ı hicrān beni öldürdi gördüm ġayre yoḳ tedbīr
2. Varup aġladum itdüm bir 'azīze ḥālümi taḳrīr
3. Firāḳ eyyāmınuñ hep sergüzeşti söyledüm bir bir
4. Bu derde çāre olmaz mı didüm baña didi ol pīr

5. Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
6. Tevekkül ḳıl viṣāl-i yāre çün virmek Ḫüdānuñdur

---

156. 29ᵇ,85, MG.

V

1. Yüri ālūde-dāmān ol muḥabbet ḫāk-rāhında
2. Beḳā yoḳdur bilürsin ʻāḳıbet devlet külāhında
3. **Ḥużūrī** aldanup ḳalma cihānuñ ʻizz u cāhında
4. Murāda irmek isterseñ bu ʻālem tekye-gāhında
5. Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
6. Tevekkül ḳıl viṣāl-i yāre çün virmek Ḫüdānuñdur

157.

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Nūr-ı çeşm-i ādemī gerded füzūn ez heşt çiz
   Ger müyesser mī-şeved rūyī naẓar kon her zamān
   Ber (…) ber muṣḥaf u şeyḫ-i kebīr şāh-ı ʻaṣr
   Rūy-ı ḫūb u ḫaṭṭ-ı ḫūb u sebze u āb-ı revān

158.

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ṭabᶜ-ı sāḥir-pīşeñe Bāḳī göñüller meyl ider
   Şekker-i şiʼr-i dil-āvīzüñ meger efsūnludur
   Derme çatma giydürür iller libāsı şiᶜrine
   Ḫilʼat-ı naẓm-ı cihāngīrüñ senüñ altunludur

159.

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ey güzel zātuñ maᶜārif birle rengīn ide gör
   Ḫaṭṭ-ı müşkīn perde-i ruḫsār-ı gül-gūn olmadın
2. Ṣoḥbet-i erbāb-ı ʻilm u maᶜrifetden kesb ḳıl
   Ḥüsn-i sīret ṣūret-i ḫālüñ diger-gūn olmadın
3. Cehd ḳıl kim görmeye ḫūrşīd-i ruḫsāruñ zevāl
   Nūr-ı feyżinden hilāl-i ḳadrüñ efzūn olmadın

---

157. 29ᵇ,dk.
158. 29ᵇ,dk.315,BD.
159. 29ᵇ,dk.251, FD.

160.

İbn-i Kemāl Paşa
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. İns u cin emrüñe rām olsa Süleymān mānend
Dükeli dürrini ḫarc itse saña ḳulzüm-i Hint

2. Girse her laḥẓada gencineñe māl-ı Ḳārūn
Müjenüñ kebkebi dürr olsa libāsuñ zer beft

3. Ṣaḳın aldanma ġurūr itme beḳāsı yoḳdur
Bu fenā mülketidür her ne ki var āmed u reft

161.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Yay gibi ḳatı başlu olduġı
N'eyledi (…) yaza oḳı gör
Kendüyi gördügi içün gözlerin
Rüstem-i destānuñ atdı oḳı gör

162.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Ḳıl taḥammül dārdan düştüñse dür
Belki merhūndur umūr evḳātına
Ne ḳadar ḳatı ıraḳ gitse kişi
Birgün olur ki gelür evḳātına

163.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + –

1. Dāneler yer ḳarnına düşmiş iken
Bitürüp ḥāṣıl iden himmet dürür
Mūr-ı rūziyi girān-bārı ile
Menzile vāṣıl iden himmet dürür

---

160. 29[b],dk.
161. 30[a],dk., 1/3 vezin aksak.
162. 30[a],dk.
163. 30[a],dk.

164.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Baḥr-i maᶜnīde dil olup ġavvāṣ
   Ṣadef olmış durur dehān sözdür
   Germ ider serdi nerm ider saḫtı
   Sihr u efsūn didükleri sözdür

165.

1. Cihānuñ geh ẕilletidür leẕẕeti
   Bināsı ḫarāb u şarābı serāb
   Arada gidersen çü sen teşne-leb
   Ṭutalum ki ṭolmış cihān yek-ser āb

166.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Mużāri' – – + / – + – +/ + – – + / – + –

I

1. Düşdüm hevā-yı 'ışḳ-ıla ey dil melāmete
2. Derd u belā vü miḥnet u cevr u nedāmete
3. Ḥayfa n'idem ki āḫir ey irdüm seḳāmete
4. 'Ömrüm ṣoñ ucı çıḳmadı ayrıḳ selāmete
5. Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-i ḳāmete
6. Vā firḳatā ki ḳaldı bu ḥasret ḳıyāmete

II

1. Ben bendesini ol ṣanem añmadı yād idüp
2. Fānī göñülde ġuṣṣa-i derdi ziyād idüp
3. Dilde belā vü dīdede nem serde bād idüp
4. Ḥasret eline ṣaldı beni nā-murād idüp
5. Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-i ḳāmete
6. Vā firḳatā ki ḳaldı bu ḥasret ḳıyāmete

III

1. Güş urmaz-ise ol ṣanem ḥāl-i ẕāruma
2. Raḥm itmez-ise ger bu dil-i bī-ḳarāruma
3. Aġla gözüm ki irmez-isem gülᶜiẕāruma
4. Firḳat eliyle yaza bu beyti mezāruma

---

164. 30ᵃ,dk.

165. 30ᵃ,dk. Vezin bulunamadı.

166. 30ᵃ

5. Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-i ḳāmete
6. Vā firḳatā ki ḳaldı bu ḥasret ḳıyāmete

IV

1. Atdı cefā eli beni mülk-i melāmete
2. İrmek müyesser olmadı ol şūḫ āfete
3. Ṣaldı felek firāḳla felege felākete
4. Bād-ı belā çıḳarmadı sūy-ı selāmete
5. Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-i ḳāmete
6. Vā firḳatā ki ḳaldı bu ḥasret ḳıyāmete

V

1. Cānın **Fevrī** yoluña cāna niṣār idüp
2. Terk-i vücūdı ḳıldı ʿadem iḫtiyār idüp
3. Ḫāk-i mezārı yanına vardum güzār idüp
4. Her bir giyāh bir dil olup dirdi zār idüp
5. Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-i ḳāmete
6. Vā firḳatā ki ḳaldı ʿadem ḥasret ḳıyāmete

167.

Cevāb-ı Vālihī
Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
Mużāriʿ – – + / – + – +/ + – – + / – + –

I

1. Derd ü belā vü miḥnet ü ġam yetdi ġāyete
2. Hecr āḫir oldı firḳat irüşdi nihāyete
3. Tebdīl olundı kevkeb-i baḫtum saᶜādete
4. Girdāb-ı ġuṣṣadan yine döndüm selāmete
5. Minnet Ḫüdāya irmişüm ol serv-i ḳāmete
6. Şükrüm budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete

II

1. Ol māh-çehre ḫaste-dile mihribān olup
2. Burc-ı şerefde sūr ile baḫtum ḳırān olup
3. Zevḳ u ṣafā vü ʿişret ile şādumān olup
4. Luṭf u vefā vü vuṣlat ile kāmurān olup
5. Minnet Ḫüdāya irmişüm ol serv-i ḳāmete
6. Şükrüm budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete

---

167. 30[b]

III

1. Oldum egerçi ol meh içün niçe gün ḫazīn
2. Firḳat şebinde eyleyüben nāle vü enīn
3. Rūz-ı viṣāle irişüp oldum yine emīn
4. Her ṣubḥ u şām vird-i zebānum budur hemīn
5. Minnet Ḫüdāya irmişüm ol serv-i ḳāmete
6. Şükrüm budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete

IV

1. (…) gelüp maḳṣūdı bulmadın
2. Berg-i ḫazān gibi yüzümüñ rengi solmadın
3. Verd-ile ġonca-veş yüregüm ḳan-ıla ṭolmadın
4. Hecr u firāḳ u zecr-ile ʻömr āḫir olmadın
5. Minnet Ḫüdāya irmişüm ol serv-i ḳāmete
6. Şükrüm budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete

V

1. Başup o şāh külbe-i aḫzānuma ḳadem
2. Ṣundı elüme sāᶜid-i sīm-ile cām-ı Cem
3. Nūş eyleyince ḳalmadı ḫāṭırda hīç elem
4. ʻĀlemde **Vālihī** daḫı şimden gerü ne ġam
5. Minnet Ḫüdāya irmişüm ol serv-i ḳāmete
6. Şükrüm budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete

168.

Mefāʻīlün mefāʻīlün feʻūlün

Hezec + – – – /+ – – – / + – –

1. Olup ferrāş-ı ebr-i nev-bahārı
   Seḥerden yolları şebnemle ṣular
   Hevā buldı ṣafā güller açıldı
   Göñüller ṭaşdı ve bulandı ṣular

169.

Mefāʻīlün mefāʻīlün feʻūlün

Hezec + – – – /+ – – – / + – –

1. İrişüp iᶜtidāl-i nev-bahārī
   Zümürrüd sebze ucından biterdür
   İçinden ṭaġlaruñ ṣu ṭaşa geldi
   Göñül kim ṭaşmaya ṭaşdan beterdür

---

168. 30ᵇ,dk.

169. 30ᵇ,dk.

170.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Baḥr emvācına beñzer bu havādiṯ birisi
Ẓāhir olunca biri daḫı yitüp anı yiter
Bostāndur bu cihān biri yiter biter biri
Ḥayret ehline bunuñ ‘ibret içün biri yiter

171.

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Serīrüñ yel getürürse niçe yıl
Yitürsün ‘āḳıbet ṭoprāḳ içinde
Ṣuyı vü ṭopraġı kimüñ yerinde
Kimüñ bunda ṣuyı ṭoprāḳ içinde

172.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + – – / + + – – / + + –

1. İtmedi ‘ilm ile ‘amel şeyṭān
Niye irdi gör oḳuyı oḳuyı
(…) ṣuyı acı bir ḳuyıdır
Ṭoġru yoldur cehennem o ḳıyı

173.

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. ‘Ömri fānīdür ādem oġlınuñ
Ẕikr-i bāḳīsi ‘ömr-i ṩānīdür
Ẕikr-i ḫayra sebeb olan āṩār
Ehl-i ḫayra ṣoñunda ṩānīdür

174.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + –

1. ‘Ār eyler ol kim ‘ālīşān ola
Bilmedügin kendüye ta’līmden

---

170. 30[b] ,dk.1/3 vezin aksak.
171. 30[b],dk.
172. 30[b],dk.
173. 30[b],dk.
174. 31[a],dk.

Ṣūret-i iᶜlāmda tefhīm ider
Ḥikmet ehli olıcaḳ taᶜlīm iden

175.
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Olsa ger bāḳī sevād-ı kāināt
Rūy-ı divārında ne gökcek ḥāl idi
Her velīlik mehdi āḫir'ül-ḥaddür
Görmedi kimse cihāñda ḫālidi

176.
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Ne ḳadar ṣaḳlarsa malını baḫīl
İrişür āḫir aña bir ḥādiṣe
Ḥādiṣe eyler ya istīṣāl anı
İntiḳāl ider ya mülk-i ḥādiṣe

177.
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ya yedür māluñ ey kerem ehli
Olmasın māluñ-ile mālı yer
Ṣaḳınur mālını kim āḫir
Yimez ol mālın anı mālı yer

178.
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Sen beni yā Rab kemāl-i (…)
Der-be-der gezdirmegil bī-ḳāide
Aç idüp nā-merde muḥtāc eyleme
Rabbenā enzel ʻaleynā māʼide

---

175. 31ᵃ ,dk. 1/2 vezin aksak.
176. 31ᵃ,dk.
177. 31ᵃ,dk.
178. 31ᵃ,dk.

179.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Ḳarnı ṭoḳ iken gerek kim çalışa
   Acıḳacaḳ aña kim ekmek gerek
   Ḳādir iken fırṣatı fevt itmeyüp
   Vaḳti ile dāneyi ekmek gerek

180.

Mefā’ilün fe‘ilātün mefā’ilün fe‘ilün

Hezec + – + – / + + – – / + – + – / + + –

I

1. Ne dilde zevḳ u sürūr u ne cānda rāḥat var
2. Ne ṭāli[c] oldı müsāīd ne başda devlet var
3. Ne kīsede zer ü sīm ü ne elde vüs’at var
4. Ne bende cevre taḥammül ne sende şefḳat var
5. Ne ḥālüm añmaġa ḳudret ne ṣabra ṭāḳat var
6. Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var

II

1. Ḫadeng-i ṭa[c]n-ı ḥasūda vücūdum oldı siper
2. Firāḳ-ı yār ile ḳan aġlamaḳda dīde-i ter
3. Ġubār-ı ġam göñül āyīnesine virdi keder
4. Ṣafā-yı ḥātır ile idemem cihāna naẓar
5. Ne ḥālüm añmaġa ḳudret ne ṣabra ṭāḳat var
6. Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var

III

1. Ümīd-i vaṣl ile çeşmüm ḫayāl-ı ḫ[v]āba düşüp
2. Zamān-ı ‘ömr ise her laḥẓada şitāba düşüp
3. Gehi seyāḥate geh zühde geh şarāba düşüp
4. Ten inḳılāb-ile ḳaldı dil ıżṭırāba düşüp
5. Ne ḥālüm añmaġa ḳudret ne ṣabra ṭāḳat var
6. Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var

IV

1. Şu deñlü bī-kes u zārum ki yār-ı ġārum yoḳ
2. Ġamuñdan özge cihān içre ġam-küsārum yoḳ
3. Dükendi naḳd-i ḥayātum elümde vārum yoḳ

---

179. 31[a], ,dk.308,ZD.

180. 31[b],169,UD.

4. Hevā-yı ʿışḳ-ıla āvāreyüm ḳarārum yoḳ
5. Ne ḥālüm añmaġa ḳudret ne ṣabra ṭāḳat var
6. Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var

V

1. Sitemle geçdi günüm cümle māh u sālümden
2. Kime şikāyet idem bilmezem melālümden
3. Zamāna yüz çevürüp ʿ**Ulvī**yā kemālümden
4. Netice düşdi bu güftār ḥasb-ı ḥālümden
5. Ne ḥālüm añmaġa ḳudret ne ṣabre ṭāḳat var
6. Efendi ḥāl-i mikedder ziyāde ḥayret var

181.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Ḫalḳ-ı ʿālemden biraz göñlüm cüdā olsun derin
2. Ārzū-yı cāh-ı devlet hep hebā olsun derin
3. Bendeñ olmaġa şehā senden rıżā olsun derin
4. Ḳuluña gāhi vefā gāhi cefā olsun derin
5. Göñlümi ḳo ʿışḳuñ-ıla mübtelā olsun derin
6. ʿĀḳıbet bir şāha ḳul olur saña olsun derin

II

1. Cevrüñe ṣabr eylemezsem vaṣla şād olmayam
2. Seng-i miḫnetden ḳaçarsam hergiz ābād olmayam
3. Āstānuñ terk idersem ḥayr ile yād olmayam
4. Ġayrı şāha ḳul olursam ġamdan āzād olmayam
5. Göñlümi ḳo ʿışḳuñ-ıla mübtelā olsun derin
6. ʿĀḳıbet bir şāha ḳul olur saña olsun derin

III

1. Naḳd-i ʿömri yoluña rūḥum revān itsem gerek
2. Ḫançer-i müjġānıña teslīm-i cān itsem gerek
3. Gizli rāzum ʿāleme bir bir ʿayān itsem gerek
4. Āh şāhum diyü yollarda fiġān itsem gerek

---

181. 32[a],159,UD.
II
1. vaṣla M. / vaṣluña UD.
4. ġayrı M. / özge UD.
III
2. müjġānıña M. / müjġān ile UD.

5. Göñlümi ḳo ʻışḳuñ-ıla mübtelā olsun derin
6. ʻĀḳıbet bir şāha ḳul olur saña olsun derin

IV

1. Ol şehüñ eyvānına dirsem nʼola dārüʼs-selām
2. ʻArşı ferş itmiş serīrinde felek ḫūrşīdi cām
3. Ḳaṣrınuñ eṭrāfına baḳdum bir üstād-ı be-nām
4. Ṣafḥa-ı eyvānına bu maṭlaʼı yazmış temām
5. Göñlümi ḳo ʻışḳuñ-ıla mübtelā olsun derin
6. ʻĀḳıbet bir şāha ḳul olur saña olsun derin

V

1. ʻ**Ulvī**yā gülzāra vardum ḳılmaġa defᶜ-i melāl
2. Ṣundı bir dīvān elüme ol gül-i bāġ-ı cemāl
3. Ben tefeʼül idicek geldi bu naẓm-ı pür-ḫayāl
4. Oḳuyup ol şāh-ı ḥüsne ḳarşu itdüm ʻarż-ı ḥāl
5. Göñlümi ḳo ʻışḳuñ-ıla mübtelā olsun derin
6. ʻĀḳıbet bir şāha ḳul olur saña olsun derin

182.

Feʻilātün feʻilātün feʻilün
Remel + + – – / + + – – / + + –

1. Ehl-i (…) buġżı ḳosun malınuñ
   Tā ki anı edine sermāye ol
   Ḳoyunuñ alsañ etini yaġını
   Lāġer olur döyemez sermāya ol

183.

Mefāʻīlün mefāʻīlün feʻūlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – –

1. Kemāl-i bedre irmişken meh-i nev
   Otururken geçüp ṣadr-ı semāda
   Kemāline ne noḳṣan kendüyi ger
   Tevāżuʼ eyleyüp gösterse māda

IV
2. ʻArşı ferş etmiş serīrinde felek ḫūrşīdi cām M. / ʻarş u ferş olmış serīrine felek destinde cām UD.
4. eyvānına M. / dīvārına UD.

V
1. ḳılmaġa M. / itmege UD.
3. naẓm-ı pür M. / fāl-ı pür UD.

182. 31ᵇ,dk.
183. 31ᵇ,dk.

184.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – /– + –

1. ‘Ālemüñ bir ḥāline yoḳdur ṣebāt
Ādemi gāh aġladur gāh güldürür
Gülsitānında cihānuñ illere
Geh dikendür ṣunduġı geh gül dürür

185.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – /– + –

1. Ṣal ḥesāb-ı genc-i Ḳārūnı yere
Al elüñe Ḫātem-i Ṭay defterin
Niçe şāhuñ dürdi ṭomārın felek
İdemedi ḫātemüñ ṭay defterin

186.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – /– + –

1. İtmek(?) ister azdur eyyām-ı viṣāl
Ol ki beñzetmiş durur yārin güle
Bunda olur hecr ile dāyim vaṣıl
Bugün aġladı ise yarın güle

187.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + – – / + + – – / + + –

1. Maṭbaᶜı dehr içre aç olsañ [eger]
Kimsenüñ niᶜmetine itme ḥased
Rızk içün fi’l-ḥaḳiḳa ġam yime kim
Żımn’ul-lāh rızḳ külli eḥad

188.

İbn-i Kemāl Paşa

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Ṭoġrıdur nefsüm diyen söyler yalan

---

184. 31[b],dk.
185. 31[b],dk.
186. 31[b],dk.
187. 32[a] ,dk.
188. 32[a] ,dk.

Girmeyince ine ṭoġrulmaz yılan
Başını seng-i belādan ḳorumaz
Ḫalḳuñ içinde yılan gibi yılan

189.

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Duᶜādan yād iden cān ḥazīnem
Cihān dārından īmān-ıla gitse
Duᶜā olmazsa bari cān u dilden
Diye luṭf eyleyüp ḥaḳḳ [raḥmet] itse

190.

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. N'olaydı her kişi ḳadrīn bileydi
Daḫı ḳadrine ṭavrın uyduraydı
Ḫüdā raḥmet ideydi ol kişiye
Ruḫ-ı cānān gibi herkes seveydi

191.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. Ber-murād itdi felek gerçi dil-i nā-kāmı
2. Ṣundı amma n'ideyin zehr-ile ṭolu cāmı
3. İrdi cān ḳulaġına peyk-i 'adem peyġāmı
4. Āh kim geldi meded ġuṣṣā vü ġam hengāmı
5. Ne 'aceb tiz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
6. Olmadın nıṣf-ı nehārı irişür aḫşāmı

II

1. Niçeler 'ālem-i 'uḳbaya revān olmaḳda
2. Niçeler ḥırṣ-ile sulṭān-ı cihān olmaḳda
3. Ḳudret-i ḥayl u ḫaşem cümle yalan olmaḳda
4. Sāᶜat-i 'ömr ise her dem güẕerān olmaḳda

---

189. 32ª ,dk.
190. 32ª ,dk.
191. 32ᵇ,161,UD.
I
2. neydeyin M. / yine UD.
II Bu bent divanda 4. bent olarak geçmekte.

5. Ne ʻaceb tiz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
6. Olmadın nıṣf-ı nehārı irişür aḫşāmı

III

1 Yārı aġyār-ile gördüm ġam-ile geçdi günüm
2. Ḫalḳ ʻıyd itdi benüm mātem-ile geçdi günüm
3. Siper-i ṭaʼna olup verhem-ile geçdi günüm
4. Şeb-i ġamda elem-i ʻālem-ile geçdi günüm

5. Ne ʻaceb tiz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
6. Olmadın nıṣf-ı nehārı irişür aḫşāmı

IV

1. Zevḳ-i vuṣlatda iken irdi firāḳ āfātı
2. Dem-i furṣatda ḳażā idemedeñ mā-fātı
3. Künc-i miḥnetde geçirdük ġam ile evḳātı
4. Rūzımuz eyledi tīre şeb-i ġam ẓulumātı

5. Ne ʻaceb tiz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
6. Olmadın nıṣf-ı nehārı irişür aḫşāmı

V

1. Cān virüp hecr ile **ʻUlvī** olıcaḳ mürde tenüm
2. Ṭolıcaḳ şīven-i aḥbāb-ile beytüʼl-ḥazenüm
3. Yazalar seng-i mezārumda bu ebyātı benüm
4. Baña telḳīn idicek oḳıyalar bu süḫanum

5. Ne ʻaceb tiz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
6. Olmadın nıṣf-ı nehārı irişür aḫşāmı

192.

Feʻilātün feʻilātün feʻilātün feʻilün

Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. Ḳıl naẓar ḥālüme kişver-i hüsnüñ şāhı
2. Gāh cevr eyler-iseñ bāri esirge gāhi
3. Ḳoma tenhā ġam-ı firḳatde dil-i gümrāhı
4. İrmesün çarḫa dilerseñ o ġarībüñ āhı

III Bu bent divanda 2. bent olarak geçmekte.
IV Bu bent divanda 3. bent olarak geçmekte.
V
1. Cān virüp hecr ile ʻUlvī olıcaḳ M. / ʻUlvīyā derd u ġam ile olıcaḳ UD.
192. 33[a],165,UD.
I
3. tenhā ġam-ı firḳatde M. / tenhāda vü fürḳatde UD.

5. Bezme gel bu gece ey ʻālem-i ḥüsnüñ māhı
6. Yoḫsa yerden göge dek incinürüz vallāhi

II

1. Ẓulmet-i firḳate ṣalma dil-i nālānımuzı
2. Her dem irgürme meded göklere efġānımuzı
3. Merḥamet ḳılmaz iseñ bāri gel al cānımuzı
4. ʻArż-ı ḥüsn it görelüm şemʼ-i şebistānımuzı
5. Bezme gel bu gece ey ʻālem-i ḥüsnüñ māhı
6. Yoḫsa yerden göge dek incinürüz vallāhi

III

1. Gözyaşın bezm-i muḥabbetde şarāb eyleyelüm
2. Nāle vü āhı o meclisde rebāb eyleyelüm
3. Cigeri āteş-i şavḳuñla kebāb eyleyelüm
4. Mey-i laʼlüñle dil-i mesti ḫarāb eyleyelüm
5. Bezme gel bu gece ey ʻālem-i ḥüsnüñ māhı
6. Yoḫsa yerden göge dek incinürüz vallāhi

IV

1. Şeb-i ġamda şu ḳadar derd-ile āh eylemişüz
2. Yerleri gökleri hep dūd-ı siyāh eylemişüz
3. Gerçi cān naḳdini yoluñda penāh eylemişüz
4. Naẓaruñ yoḳ bize bilsek ne günāh eylemişüz
5. Bezme gel bu gece ey ʻālem-i ḥüsnüñ māhı
6. Yoḫsa yerden göge dek incinürüz vallāhi

V

1. Ġayrılarla niçe bi cām-ı meyi nūş idesin
2. Cürʼa-veş ḫāke ṣalup **ʻUlvī**yi bī-hūş idesin
3. Niçe bir ḳavm-i ḥasūduñ sözini gūş idesin
4. Niçe bir eyledügüñ ʻahdi ferāmūş idesin
5. Bezme gel bu gece ey ʻālem-i ḥüsnüñ māhı
6. Yoḫsa yerden göge dek incinürüz vallāhi

IV
3. penāh M. / tebāh UD.
V
1. idesin M. / ideyin UD.
2. idesin M. / ideyin UD.
3. idesin M. / ideyin UD.
4. idesin M. / ideyin UD.

193.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Yime dünyā ġamını dīde-i ter ṣaġ olsun
Çekme sāġar elemin kāse-i ser ṣaġ olsun
Ḳaldum ayaḳda diyü ġam yime ‘ālemdür bu
Bulunur devlet u cāh elde hüner ṣaġ olsun

194.

Müfred
Mefā’īlün mefā’īlün mefā’īlün mefā’īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yüzüñ mihrine meh didümse naḳlüm aḥterīdendür
O dendānedür iṭlākı ṣaḥāḥ-ı cevherīdendür

195.

Müfred
Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Ṭuz itmek ḥaḳḳını bilen köpekdür
Ṭuz ekmek bilmeyendür merd-i kāmil

196.

Müfred
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ehl-i diller meclisinden sen ıraġ olma ṣaḳın
Kim o meclisden ıraġ olan olur Ḥaḳḳa yaḳın

---

193. 32[b],dk.
194. 33[a],dk.
195. 33[a],dk.
196. 33[a],dk.

197.

Āẕerī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Añmaduñ bir kez ġam-ı ‘ışḳuñla giryān olduġum
2. Firḳatüñ-ile ḫānḳāh-ı ġamda mihmān olduġum
3. Rāh-ı ‘ışḳuñda sirişküm gibi ġalṭān olduġum
4. Şimdilik gūş itmedüñ kūyuñda nālān olduġum
5. İşidürsen bir zamān ḫāk-ile yeksān olduġum
6. Uşda gitdüm ṣaġ esen ḳal imdi ḳurbān olduġum

II

1. Dem mi vardur ḫāṭır-ı āzordemi incitmedüñ
2. Resm-i cevri ḫūy idüp semt-i vefāya gitmedüñ
3. Çoḳ cefālar eyledüñ bir kez beni şād itmedüñ
4. Niçe demlerdür ḳapuñda nālemi işitmedüñ
5. İşidürsen bir zamān ḫāk-ile yeksān olduġum
6. Uşda gitdüm ṣaġ esen ḳal imdi ḳurbān olduġum

III

1. Ben ḳuluñ ġamz eyleyüp saña ‘adu-yı bed-güher
2. ‘Āḳıbet ṣalduñ diyār-ı ġurbete bī-pā vü ser
3. Tīr-i āhum eyleyüp ey seng-i dil bir gün eṯer
4. Merḥamet idüp ṣorarsañ ben ġarībüñden ḫaber
5. İşidürsen bir zamān ḫāk-ile yeksān olduġum
6. Uşda gitdüm ṣaġ esen ḳal imdi ḳurbān olduġum

IV

1. Redd idüp ḳapuñdan ey mihr-i sipihr-i mekremet
2. Ḳılmaduñ ben zerre-i nāçīze aṣla merḥamet
3. Cism-i bīmārumda ḳalmadı ümīd-i ‘āfiyet
4. Şimdi cevrüñ-ile öldürmek revā mı ‘āḳıbet
5. İşidürsen bir zamān ḫāk-ile yeksān olduġum
6. Uşda gitdüm ṣaġ esen ḳal imdi ḳurbān olduġum

V

1. Dostum yoluñda āḫir terk idüp cān u seri
2. **Āẕerī**-veş vaᶜde-i hicrāna düşdüm serseri

---

197. 33ᵇ

3. Aldı düşmanlar elümden sen gül-i nāzik-teri
4. ʻÖmrüñ efzūn eylesün ḥaḳḳ ṣaġ olursañ ey perī

5. İşidürsen bir zamān ḫāk-ile yeksān olduġum
6. Uşda gitdüm ṣaġ esen ḳal imdi ḳurbān olduġum

198.

Feʻilātün mefāʻilün feʻilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Her ki vaḳt-i seḥerde ḫufte ola
Aña ṣubḥ uyḫusı virür keselān
Evvel anuñ başına gün ṭoġmaz
Ṯāniyen rızḳına virür noḳṣān

199.

Tīġī
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Yanuma gelmez görüp şavḳ-ile sūzān olduġum
2. ʻAynına almaz ḥarīk-i nār-ı hicrān olduġum
3. Gūşuna ḳoymaz enīs-i āh u efġān olduġum
4. Diñlemez yād eylesem ney gibi nālān olduġum

5. Yüzüme baḳmaz ne bilsün yār giryān olduġum
6. Ḫāṭırum sormaz neden añlar perīşān olduġum

II

1. Niçe yıllar pāymāl olsam eşiginde eger
2. Bir ḳadem ḫākimden ol serv-i revān itmez güẕer
3. Ġarḳa virse ʻālemi seyl-i sirişk-i çeşm-i ter
4. Raḥm idüp itmez baña ʻayn-ı ʻināyetle naẓar

5. Yüzüme baḳmaz ne bilsün yār giryān olduġum
6. Ḫāṭırum ṣormaz neden añlar perīşān olduġum

III

1. Gün yüzin görsem dil-i maḥzūnumı şād eylesem
2. Aġlasam derd-i derūnum āh u ġiryān eylesem
3. Āh idüp cismüm ser-i kūyunda berbād eylesem
4. Çekdügüm ālām-ı hecri serteser yād eylesem

---

198. 33[b],dk.
199. 34[a]
III
1. Mecmuada işaretlendiği üzre takdim ve tehir ile 1. mısra ile 3. msıranın yeri değiştirilerek yazıldı.

5. Yüzüme baḳmaz ne bilsün yār giryān olduġum
6. Ḫāṭırum ṣormaz neden añlar perīşān olduġum

IV

1. Derd ile ölsem gelüp ben ḫāki iḥyā eylemez
2. Ḫaste olsam ḫāṭırum ṣormaz müdāvā eylemez
3. Ḥālümi görmez ruḫ-ı zerdüm temāşā eylemez
4. Gözlerüm yaşın silüp göñlüm tesellā eylemez
5. Yüzüme baḳmaz ne bilsün yār giryān olduġum
6. Ḫāṭırum ṣormaz neden añlar perīşān olduġum

V

1. **Tīġī**yā derd u ġam-ı hecr ile olsam bī-ḳarār
2. Eylesem deşt-i belāda niçe dem geşt u güẕār
3. Bār-ı miḥnet eylese ṣabr u ḳarārum tārumār
4. Aġlamaḳdan ḳan ile ṭolsa bu çeşm-i eşk-bār
5. Yüzüme baḳmaz ne bilsün yār giryān olduġum
6. Ḫāṭırum ṣormaz neden añlar perīşān olduġum

200.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ecel benüm 'ömrümi bir gün hebā ḳıla
   Aᶜżālarum ṭoprāḳ içinde cüdā ḳıla
   Ya Rab ṣaḳla ol kişinüñ īmānını
   Kim ḫaṭṭumı görüp baña ol bir duᶜā ḳıla

201.

Hāşimī
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

I

1. 'Ālem içre seni gören gözler
2. Hīç ola mı ġayre ide naẓar
3. Olsa bir encümende biñ dilber
4. Ṭolsa gül yüzlülerle 'ālem eger
5. Olmaz ey ġonce-fem saña beñzer
6. Gülşen-i dehr içinde bir gül-i ter

---

200. 34[a],dk.
201. 34[b],82,HŞD.

II

1. Cāna peyvend olalı fitrāküñ
2. Ṭīġ-ı ʻışḳ ile sīne ṣad-çāküñ
3. Tāb-nāk olsa ṭalᶜat-ı pāküñ
4. Dir gören ʻārıż-ı ʻaraḳ-nākuñ
5. Olmaz ey ġonce-fem saña beñzer
6. Gülşen-i dehr içinde bir gül-i ter

III

1. Bāġ-ı ʻālem olup behişt-āsā
2. Olsa āb u hevāsı rūḥ-efzā
3. Ḥāṣılı anda her gül-i zībā
4. Āb-ı kevṣerle bulsa neşv ü nümā
5. Olmaz ey ġonce-fem saña beñzer
6. Gülşen-i dehr içinde bir gül-i ter

IV

1. Yoḳ naẓīrüñ bu ḥüsn-i behcet ile
2. Gül-i terdür ruḫuñ ṭarāvet ile
3. Bī-bedelsin bugün melāḥat ile
4. Ḥāṣılı şimdi bu leṭāfet ile
5. Olmaz ey ġonce-fem saña beñzer
6. Gülşen-i dehr içinde bir gül-i ter

V

1. Ḳodı ḥayretde serv-i reftāruñ
2. Güli şermende ḳıldı ruḫsāruñ
3. **Hāşimī** seyr idince dīdāruñ
4. N'ola olursa bülbül-i zāruñ
5. Olmaz ey ġonce-fem saña beñzer
6. Gülşen-i dehr içinde bir gül-i ter

II Divanda 4. bend olarak geçmektedir.

1. Cāna peyvend olalı fitrāküñ M./Tutdı dünyāyı ṭabᶜ-ı çālāküñ HŞD.
2. Ṭīġ-ı ʻışḳ ile sīne ṣad-çāküñ M. / ᶜAlemi ḳırdı çeşm-i bī-bāküñ HŞD.

III

3. gül-i zībā M. / gül-i raᶜnā HŞD.

IV Divanda 2. bend olarak geçmekte.

202.

Cünūnī
Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + – – / + – + – / + + –

I

1. Meger kim der ki nesl-i ādemsin
2. Bir melek-zāde-i mükerremsin
3. Leb-i la'lüñle derdüme emsin
4. Baġrımuñ yāresine merhemsin
5. Sen benüm hīç bilür misin nemsin
6. Nūr-ı dīdem sürūr-ı sīnemsin

II

1. Ey perī-peyker u melek-sīmā
2. V'ey ḳamer-ṭal'at u cihān-ārā
3. Saña dil murġı vālih u şeydā
4. N'ola raḥm eyleseñ baña ṣanemā
5. Sen benüm hīç bilür misin nemsin
6. Nur-ı dīdem sürūr-ı sīnemsin

III

1. İşbu nāz ile vü ẓerāfet ile
2. Aḥsen-i ḫulḳ-ile leṭāfet ile
3. Bu güzellik ile melāḥat ile
4. Ḥāṣılı bu ḳadar nezāket ile
5. Sen benüm hīç bilür misin nemsin
6. Nur-ı dīdem sürūr-ı sīnemsin

IV

1. Ne ḳadar miḥnet u cefā itseñ
2. Ne ḳadar cevr u iftirā itseñ
3. Ne ḳadar cānuma ezā itseñ
4. Ne ḳadar derde mübtelā itseñ
5. Sen benüm hīç bilür misin nemsin
6. Nur-ı dīdem sürūr-ı sīnemsin

V

1. Mülk-i ḥüsn içre Yūsuf-ı ṣānī
2. Ḳana ġarḳ itme çeşm-i giryānı

---

202. 35[a]

3. Ey ölümli **Cünūnī**nüñ cānı
4. Ḫaste-i ʻışḳa eyle dermānı

5. Sen benüm hīç bilür misin nemsin
6. Nur-ı dīdem sürūr-ı sīnemsin

203.

Rūḥī Baġdādī
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gül ki ʻuşşaḳ eylesin ey ġonca-yı raᶜnā ṣafā
Ġonca açıldıḳça eyler bülbül-i şeydā ṣafā

2. Olmaya keyfiyyet-i neş’eyi kāmil-i müdām
Eylemez virāñda ey ṣūfī dil-i dānā ṣafā

3. Rüzgāruñ dil nice çeksüñ ġamın kim ādemüñ
Biñ ġamı olsa virür bir ṣāġar-ı ṣahbā ṣafā

4. Yoḳ ṣafāsı vādī-yi ġurbetde ṣanman kim olur
Ġuṣṣa-yı Leyliye Mecnūn-ı farsā ṣafā

5. Ḳurtulurdum miḥnet u derd u belā vü ġuṣṣadan
Dest-gīrüm olsa rūḥı çar-ı yār bā ṣafā

204.

Bāḳī Efendi
Mefʻūlü mefāʻīlü mefāʻīlü feʻūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ṣabr eyle dilā derdüñi cānāne ṭuyurma
Cān içre nihān ol dil cānāne ṭuyurma

2. Zinhār ṣaḳın mey yerine ḳanuñ içerler
Keyfiyyetüñ ol gözleri mestāne ṭuyurma

3. Esrāruñı keşf eyleme taḥṣīl-i mizāc it
Nūş eyle mey-i nāb ḥekimāne ṭuyurma

4. Ṣūfī gelicek içme ṣaḳın ʻışḳ şarābın
Dānā-dil iseñ sırruñı nādāna ṭuyurma

5. Yaʼḳūb-ṣıfat **Bāḳī**-yi oldı Yūsuf-ı ṣānī
Ḥüzn içre ḳomaz ḳıṣṣa-ı iḫvānā ṭuyurma

---

203. 34[b],RBD,307.
204. 35[a]
1. ol dil canāne M. / eyle veli cāna BD.
4. içme ṣaḳın ʻışḳ şarābın M. / açma ṣaḳın ʻışḳ hadīsin BD.

205.

Hāşimī̇
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Bār-ı ġam çekmekde ḳaddüm yā gibi olursa ḫam
2. Tī̇r-i hicrānuñ ucından cānuma geçdi sitem
3. Ṭıp deyince ḥāṣılı cevrüñ baña (…)
4. Hiç ola mı ġayraya deyr-i cihānda baş egem
5. Senden özge bir büt-i raᶜnāya ger meyl eylemem
6. Tañrıya iki dimişlerden olayın ey ṣanem

II

1. Ger çatup peyveste ḳaşuñ ḫışm iderseñ muttaṣıl
2. Hiç ola mı ola peyvend-i ta'alluk münḳahil
3. Ġayre alınmaz vefā resmin görüp bu sāde-dil
4. Māyil olmam naḳşına rūḥ-ı muṣavver olsa bil
5. Senden özge bir büt-i raᶜnāya ger meyl eylemem
6. Tañrıya iki dimişlerden olayın ey ṣanem

III

1. Rāh-ı 'ışḳ içre cemālüñdür bañā necm-i Hüdā
2. Gel şeb-i tār irdi ḳaldum ol bu yolda reh-nümā
3. Zülf-i kāfir kişiñüñ sevdāsı ḳıldı mübtelā
4. Baġlayup zünnār-ı 'ışḳa bel göñül virdüm saña
5. Senden özge bir büt-i raᶜnāya ger meyl eylesem
6. Tañrıya iki dimişlerden olayın ey ṣanem

IV

1. Olmışam sergeşte-i ḥāliñ ṭāk-ı Mī̇nā ḥaḳḳıçün
2. 'Aḳlum aldı beñlerüñ māhum Ş̱üreyyā ḥaḳḳıçün
3. Dilde mihrüñ āfitāb-ı 'ālem-ārā ḥaḳḳıçün
4. Buldı yir dördünci gökde şol Mesiḫā ḥaḳḳıçün
5. Senden özge bir büt-i raᶜnāya ger meyl eylemem
6. Tañrıya iki dimişlerden olayın ey ṣanem

---

205. 35ᵇ, 85. HŞD. Divanda 1-2 ve 3. bentler bulunmamaktadır.

V

1. **Hāşimī**-veş hem- nişīnüz gerçi çoḳ dildār-ile
2. Dil diler ola muḳārin sen ḳamer-ruḫsār-ile
3. Şemᶜ-veş ḳarşuñda yanup āh-ı āteş-bār-ile
4. Erġanūn-āsā ṣadā idüp diyem biñ zār-ile
5. Senden özge bir büt-i raᶜnāya ger meyl eylemem
6. Tañrıya iki dimişlerden olayın ey ṣanem

206.

Ṣabrī

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

I

1. Yolında ḫidmet-ile bu dil nā-tüvān olup
2. Cūy olmış idi pāyine yaşum revān olup
3. Şimdi begenmez oldı beni kāmrān olup
4. Baş çekdi kendü başına nā-mihribāñ olup
5. Bir serv besledüm niçe yıl bāġbān olup
6. Serkeşlik itdi ol daḫı dāmen-keşān olup

II

1. Bālā-yı ḳaddi tāze nihāl iken ibtidā
2. Gāyet bülend itmiş idüm himmetüm aña
3. Dirdüm ki sāyesinde anuñ ḫoş geçem dilā
4. Şimdi irişmez oldı elüm dik gelür baña
5. Bir serv besledüm niçe yıl bāġbān olup
6. Serkeşlik itdi ol daḫı dāmen-keşān olup

III

1. Ümmīd-i vaṣlı ile anuñ niçe rūzgār
2. İtdüm sirişk-i çeşmümi yolında cūybār
3. Eşkümle perveriş bulup ol serv-i gülᶜiẕār
4. Āḫir ben anı idemedüm māyil-i kenār
5. Bir serv besledüm niçe yıl bāġbān olup
6. Serkeşlik itdi ol daḫı dāmen-keşān olup

V

3. āteş-bār M. / āteş bāz HŞD.
4. biñ zār M. / biñ nāz HŞD.

206. 36ᵃ,313,SBD.

IV

1. Dilden hevā-yı ʻışḳı anuñ zāyil olmadı
2. Ol naḫl-ı tāze baña veli māyil olmadı
3. Ṣalınma ġayrı ile didüm kābil olmadı
4. Çoḳ minnet eyledüm aña ve'l-ḥāṣıl olmadı
5. Bir serv besledüm niçe yıl bāġbān olup
6. Serkeşlik ītdi ol daḫı dāmen-keşān olup

V

1. Ey **Ṣabrī** pāy-mālı olup sāye-veş bu ten
2. Çoḳ çekmiş idüm anun içün ġuṣṣa vü miḥen
3. Her gāh derdüm aña ḥaẕer eyle āhdan
4. Ṭoġrusı ṣaḳınırdum eser yelden anı ben
5. Bir serv besledüm niçe yıl bāġbān olup
6. Serkeşlik itdi ol daḫı dāmen-keşān olup

207.

Müseddes
Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

I

1. Melāḥat mülkine sulṭān-ı ʻālīşānum İbrāhim
2. Feṣāḥat kişverinüñ şāhısın sulṭānum İbrāhim
3. Ḳapuñda bir ḳulum sensin şeh-i ḫūbānum İbrāhim
4. Mürüvvet eyle luṭf it almaġıl efġānum İbrāhim
5. Efendüm sevdügüm yārüm ʻazīzüm cānum İbrāhim
6. Civānum nāzenīnüm cānuma cānānum İbrāhim

II

1. Saᶜādet burcınuñ sensin bu gün ḫūrşīd-i raḫşānı
2. Leṭāfet evcinüñ bedr-i münevver māh-ı tābānı
3. Sözüñ luṭf-ı Ḫüdādur hem yüzüñ mirᶜāt-ı raḥmānī
4. Cemāl-i bā-kemālüñ pertev-i envār-ı Rabbānī
5. Efendüm sevdügüm yārüm ʻāzīzüm cānum İbrāhim
6. Civānum nāzenīnüm cānuma cānānım İbrāhim

---

207. 36[b]
II
4. Derkenarda bu beyit şu şekilde yeniden yazılmıştır:
Sözüñ eltāf-ı Raḥmānī yüzüñ mir'at-ı Sübḥānī
Cemāl-i bā-kemālüñ pertev-i envār-ı Yezdānī

III

1. Viṣāl-i vaṣluñı umar dilüm cānum recā senden
2. Yoluñda n′ola cürmüm var-ısa ʿafv-ı ḫaṭā senden
3. Güzeller şāhısın iḥsān u luṭf ile seḫā senden
4. Yüzüme bir naẓar ḳıl kim baña oldur vefā senden
5. Efendüm sevdügüm yārüm ʿazīzüm cānum İbrāhim
6. Civānum nāzenīnüm cānuma cānānum İbrāhim

IV

1. Dilüm varmaz gücüm yetmez saña ʿarż eyleyem ḥālüm
2. Cefā vü cevrüñe yoḳ ṭāḳatüm ey ruḫları alum
3. Gece gündüz ḫayālüñ fikridür eẕkār u eşġālüm
4. Teraḥḥum eyle Allahı bilür-isen budur aḥvālüm
5. Efendüm sevdügüm yārüm ʿāzīzüm cānum İbrāhim
6. Civānum nāzenīnüm cāñuma cānānum İbrāhim

V

1. Benüm cānum bu ḥüsnüñ āfitābı ber-devām olsun
2. Temāmet cümle ʿālem ḫalḳı ḳapuñda ġılām olsun
3. Bu devlet ʿizzet u rifᶜat saña hem müstedām olsun
4. Saña ʿarż itmege ḥālüm şehā bu söz temām olsun
5. Efendüm sevdügüm yārüm ʿāzīzüm cānum İbrāhim
6. Civānum nāzenīnüm cānuma cānānum İbrāhim

208.

Cinānī

Mef′ūlü mefā′īlü mefā′īlü fe′ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

I

1. Ḫalḳuñ ne ʿaceb ḥikmet olur ʿaḳd-ile ḥallī
2. Her ḥāle münāsib görinür cümle maḥallī

III

3. Derkenardaki düzeltme esas alınmıştır.
4. Derkenardaki düzeltme esas alınmıştır.

V

3. Müstensih sayfa altında 3. ve 4. mısralarla ilgili müsvedde çalışması yapmıştır.
Saña bu devlet u rif′at Ḫudādan müstedām olsun
Cenābında bu söz ᶜarż-ı niyāz-ile tamām olsun

Saña bu devlet u rif′at dü- ᶜālemde müdām olsun
Ḫużūruñda senüñ ᶜarż-ı niyāzum müstedām olsun

208. 37ᵃ

I

3. Eyler kimisi fikr-i teraḳḳide teᶜallī
4. Gelmiş kimine ʻālem-i süflīde tesellī

5. Ḫallāḳ-ı cihān ʻāleme ḳılduḳda tecellī
6. Her şeyʼi birer ḥāl ile ḳılmış müteselli

II

1. Olmış kimisi cümle cihān mülkine sulṭān
2. Başında ġam-ı ṭanṭana-yı şevket-i dīvān
3. Ammā kiminüñ ḳudreti yoḳ müflis-i devrān
4. Her birisi ḥalince yine ḫurrem u ḫandān

5. Ḫallāḳ-ı cihān ʻāleme ḳılduḳda tecellī
6. Her şeyʼi birer ḥāl ile ḳılmış müteselli

III

1. Geymiş kimisi cāme-i zer–beft u zer-endūd
2. Peşmīne giyüp kimi gezer faḳr-ile merdūd
3. Ḥırmān-iledür kimi kimi vāṣıl-ı maḳṣūd
4. Ḥikmet bu ki her biri yine ḥāline ḫoşnūd

5. Ḫallāḳ-ı cihān ʻāleme ḳılduḳda tecellī
6. Her şeyʼi birer ḥāl ile ḳılmış müteselli

IV

1. Olmış kimisi mīr u kimi şaḥne vü ḳāżī
2. Ġavġāsı olur derd u belā-yı müteḳāżī
3. Ḥālin ṣorar olsañ yine müstaḳbel u māżī
4. Her birisi ḥālinden şākir u rāżī

5. Ḫallāḳ-ı cihān ʻāleme ḳılduḳda tecellī
6. Her şeyʼi birer ḥāl ile ḳılmış müteselli

V

1. Erbāb-ı ġınā devlet u iḳbāl ile maġrūr
2. Aṣḥāb-ı hüner fażl u kemālāt ile mesrūr
3. Zühhāda **Cinānī** ḥarem-i cennet-ile ḥūr
4. ʻUşşāḳa ṣadā-yı ney u āvāze-i ṭanbūr

5. Ḫallāḳ-ı cihān ʻāleme ḳılduḳda tecellī
6. Her şeyʼi birer ḥāl ile ḳılmış müteselli

---

3. teraḳḳide teʼallī M. / teraḳḳi vü teʼallī CD.

II

3. müflis-i devrān M. / müflis u ʻüryān CD.

IV

3. Ḥālin M. / Līkin CD.

209.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Mestāna ṭuyulmaz diyü mihr itme raḳībe
   Ey māh cihānda eşidülmez ḫaber olmaz

210.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Hafif + + – – / + – + – / + + –

1. Görüben seg raḳībin ol gül-i ter
   Didi lāġ eyleyüp aña çe ḫaber

211.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

I

1. Te'āla'llah yed-i ḳudret ne demde urdı bünyāduñ
2. Nedendür bilsem eyā āb u ḫāk u āteş u bāduñ
3. Ne bāġuñ bāġbānı beslemişdür serv-i āzāduñ
4. Ne ṣaḫn-ı dil-gūşāde çekdi ḳāmet-i ḳadd-i şimşāduñ
5. Efendüm saña kim dirler ne yerdesin nedir aduñ
6. Cefāyı kimden ögrendüñ be ẓālim kimdür üstāduñ

II

1. Ne gülẕāruñ nesīmidür hevā-yı 'unṣur-ı pāküñ
2. Ne şem'üñ şu'lesidür nār-ı ruḫsār-ı 'araḳ-nāküñ
3. Ne nehrüñ ṣuyıdur ābuñ ne yer ṭopraġıdur ḫāküñ
4. Ne ḫilḳatsin ki ḳırsañ ḫalḳı yoḳdur kimseden bāküñ

---

209. 37[a],dk.
210. 37[a],dk.
211. 37[b],172,UD.
I
3. serv-i āzāduñ M. / ḳadd-i şimşāduñ UD.
4. ḳadd-i şimşāduñ M. / serv-i āzāduñ UD.
5. efendüm M. / efendi UD.
6. be ẓālim M. / a ẓālim UD.
II
2. nār-ı ruḫsār M. / tāb-ı ruḫsār UD.
4. ḫilḳatsin M. / milletsün UD.

5. Efendüm saña kim dirler ne yerdensin nedür aduñ
6. Cefāyı kimden ögrendüñ be ẓālim kimdür üstāduñ

III

1. Ruḥuñ ʿarż it baña ey mülk-i ḥüsnüñ şāhı luṭf eyle
2. Żiyā-baḫş olsun āfāḳa cemālüñ māhı luṭf eyle
3. Cefā vü cevre gāhi ḳāyil olduḳ gāhi luṭf eyle
4. Kerem ḳıl ṣorduġum ʿayb eyleme billāhi luṭf eyle
5. Efendüm saña kim dirler ne yerdesin nedür aduñ
6. Cefāyı kimden ögrendüñ be ẓālim kimdür üstāduñ

IV

1. Kimüñ ta^{c}līmine düşdüñ ʿaceb ey ġonca-leb maẓhar
2. Cefā fennini ḳılduñ nā-resīde ṭıfl iken ezber
3. Zihī iẕ^{c}ān-ı pāk u ʿaḳl u fehm u ṭab^{c}-ı nāzik-ter
4. Saña virmiş bu denlü ḳābiliyyet ṣāni^{c}-i ekber
5. Efendüm saña kim dirler ne yerdesin nedir aduñ
6. Cefāyı kimden ögrendüñ be ẓālim kimdür üstāduñ

V

1. Müjeñ ġaddāresen bir merdüm-i ġaddāre beñzersin
2. Niçe başlar keser ḳanlar döker ḫūn-ḫ^{v}āra beñzersin
3. Göñüller ḳapmada māhir büt-i ʿayyāre beñzersin
4. Dil-i ʿ**Ulvī**ye raḥm itmez vefāsız yāre benzersin
5. Efendüm saña kim dirler ne yerdesin nedür aduñ
6. Cefāyı kimden ögrendüñ be ẓālim kimdür üstāduñ

---

5. efendüm M. / efendi UD.
6. be ẓālim M. / a ẓālim UD.

III

2. Żiyā M. / ṣafā UD.
4. Kerem ḳıl ṣorduġum ʿayb eyleme M. / ḥabībüm ṣorduġum ʿayb olmasun UD.
5. efendüm M. / efendi UD.
6. be ẓālim M. / a ẓālim UD.

IV

2. fennīni M. / fendini UD.
3. ʿaḳl u fehm M. / ʿaḳl-ı evvel UD.
5. efendüm M. / efendi UD.
6. be ẓālim M. / a ẓālim UD.

V

3. Göñüller ḳapmada māhir büt-i ʿayyāre M. / dil ü cān ḳapmada māhir teb-i ʿayyāra UD.
5. efendüm M. / efendi UD.
6. be ẓālim M. / a ẓālim UD.

212.

[Nesīmī]
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – /– + –

1. Sen yüzi māh-ı tamāmı buldum uş
Cennet-i darü's-selāmı buldum uş
Çekmedin yolda beriyye zaḥmetin
Kaᶜbe vü beytü'l-ḥarāmı buldum uş

213.

[Nesīmī]
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. 'Āşıḳ u maᶜşūḳ u 'āşıḳ bir imiş
Hem emen hem emziren bir şīr imiş
Ṣūretüñ Muṣḥaf yüzüñ tefsīr-imiş
Bu'l-ᶜaceb ḳudret 'aceb taḳdīr-imiş

214.
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

I

1. Meylüm benüm ol gözleri mekkāre mi olsun
2. Ya ol müjesi ḳātil-i ġaddāre mi olsun
3. Ya ol ṣaçı müjgīn siyeh-kāre mi olsun
4. Ṣad-çāk tenüm derd ile bī-çāre mi olsun
5. Her dilber içün sīnede bir yāre mi olsun
6. N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

II

1. Bir şerḥe çeküp sīnemi her ġamzesi ḳattāl
2. Eyler dil-i pür-ḫūnumı almaḳda niçe āl
3. Cismüm ise pür-efkār u dil-i zār ise seyyāl
4. Bilmem dil-i meyyāl ile āḫir nice olur ḥāl
5. Her dilber içün sīnede bir yāre mi olsun
6. N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

---

212. 37ᵇ,dk.120, ND.
213. 37ᵇ,dk.111,ND. bir M. / hem ND. , Ṣūretüñ M. / ṣūreti ND.
214. 38ᵃ

III

1. Gülzār-ı muḥabbetde kimi serv-i ser-efrāz
2. Gül gibi kimi bülbül-i dem-sāz-ı ḫoş-āvāz
3. Nergis gibi dāyim kiminüñ ġamzesi ġammāz
4. Velḥāṣıl her birisi bir vech ile mümtāz
5. Her dilber içün sīnede bir yāre mi olsun
6. N′itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

IV

1. Ḫāl-i ruḫı yaḳdı kiminüñ cānuma bir dāġ
2. Ṣaldı ser-i zülfi kiminüñ gerdenüme baġ
3. Mecnūn gibi itdi kimisi meskenini ṭaġ
4. Şemşīr-i müje ile ḳomayup bir yerümi ṣaġ
5. Her dilber içün sīnede bir yāre mi olsun
6. N′itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

V

1. ʻĀlemde ʻaceb miḥnet imiş derd-i muḥabbet
2. Bu derde düşen bulmaz imiş hiç selāmet
3. Bu dilber ile idemez çünki ḳanā′at
4. **Tīġī** bu hevādan kesilüp eyle ferāġat
5. Her dilber içün sīnede bir yāre mi olsun
6. N′itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

215.

Rubā′ī
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – /– + –

1. Ey elif-ḳad iki lām oldı saçuñ
   Ettaḥiyyātü′s-selām oldı saçuñ
   Ay yüzüñe çün niḳāb oldı saçuñ
   Perdedār-ı āfitāb oldı saçuñ

216.

Rubā′ī
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Āfitāb-ı maṭlaᶜ-ı cāndur yüzüñ
   Rūşen oldı nūr-ı Yezdāndur yüzüñ

---

215. 38ᵃ,dk.
216. 38ᵃ,dk.

Çün medār ḳuṭb-ı devrāndur yüzüñ
Mihr-i ʿālem māh-ı tābāndur yüzüñ

217.

Rubāʾī [Nesīmī]
Müfteᶜilün müfteᶜilün fāᶜilün
Serî – + + – / – + + – / – + –

1. ʿĀşıḳa īmān-ile dīndür yüzüñ
Bir adı büṯḫāne-i çīndür yüzüñ
Ebced ü Ṭaha vü yāsīndür yüzüñ
ʿArş u kürsi vü ṭurısinindür yüzüñ

218.

Āẕerī
Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Ṣanmañuz ʿālemde ancaḳ sāde ruḫsār isterüz
2. Şīve-kār u ʿişve-kār şūḫ-ı sitem-kār isterüz
3. Ḥüsn-i ḫulḳa ṭālibüz bir ḫūb-ı eṭvār isterüz
4. Baḳmazuz her māh-rūya özge dildār isterüz
5. ʿĀşıḳuz biz ʿāşıḳuñ ḳadrin bilür yār isterüz
6. Virmezüz bī-mihre dil yār-ı vefādār isterüz

II

1. Dil ḳapuñdan taᶜna-ı düşmenle dāyim dūrdur
2. Ben ḫazīn olmaḳda ʿālem vaṣl-ile mesrūrdur
3. Saᶜylar kim eylerüm yoluñda nā-meşḳūrdur
4. Sen meh-i nā-mihre virmezsem göñül maᶜẕūrdur
5. ʿĀşıḳuz biz ʿāşıḳuñ ḳadrin bilür yār isterüz
6. Virmezüz bī-mihre dil yār-ı vefādār isterüz

III

1. Bī-ser u bī-pā cihān mülkini gezdük sū-be-sū
2. Her kimi gördük fenā bezminde bulduḳ telḫ-gū
3. Görmedük bir hem-dem u hem-derd-i yār-ı nīk-ḫū
4. Bunca demdür eylerüz bāzār-ı dehri cüst u cū
5. ʿĀşıḳuz biz ʿāşıḳuñ ḳadrin bilür yār isterüz
6. Virmezüz bī-mihre dil yār-ı vefādār isterüz

---

217. 38ᵃ,dk.152,ND.
218. 38ᵇ

IV

1. Dehrden ey ḫᵛāce ancaḳ mihrdür maḳṣūdumuz
2. İsterüz sermāye-i ṣıdḳ u ṣafādan sözümüz
3. Ḳāyilüz bu yolda ḫāk olsun dil-i nā-būdumuz
4. Böyle ḫulḳ itmiş bizi rūz-ı ezel maᶜbūdumuz
5. ʻĀşıḳuz biz ʻāşıḳuñ ḳadrin bilür yār isterüz
6. Virmezüz bī-mihre dil yār-ı vefādār isterüz

V

1. **Āẕerī** biz şāhid-i bāzāra meyyāl olmazuz
2. Cevre māyiller içün şūrīde-aḥvāl olmazuz
3. Pūte-i ʻışḳında her sīmīn tenüñ ḳāl olmazuz
4. Cismimüz hāk eyleyüp bu yolda pā-māl olmazuz
5. ʻĀşıḳuz biz ʻāşıḳun ḳadrin bilür yār isterüz
6. Virmezüz bī-mihre dil yār-ı vefādār isterüz

219.

Rubāʻī [Nesīmī]
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – /– + –

1. ʻIşḳ-imiş sīmurg ʻāşıḳ kūh-ı Ḳāf
ʻIşḳa ṣıġmaz lāf-ı ʻışḳ olmaz güzāf
Kim ki ister Kaᶜbeyi ḳılmaḳ ṭavāf
Hem içi ṣāfī gerek hem ṭaşı ṣāf

220.

Rubāʻī
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – /– + –

1. Faẕl-ı Bismillāhirahmāndur yüzüñ
Oḳudum āyāt-ı Ḳurāndur yüzüñ
İncil u Tevrāt u Furḳāndur yüzüñ
Ḫalḳa bī-şek nass-ı bürhāndur yüzüñ

219. 38ᵇ,dk.135,ND, ṭaşı M. / dışı ND.
220. 38ᵇ,dk.

221.

Rubāʻī
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – /– + –

1. Maṭlaᶜ-ı nūr-ı tecellīdür yüzüñ
   Sī u dü nuṭḳ-ı ilahīdür yüzüñ
   Ṣūret-i ḥaḳḳuñ kitābıdur yüzüñ
   Āyet aña zülf u ḳaşuñla gözüñ

222.

Mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün
Hezec+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

I

1. Ne dilberde bir iki mübtelā ile ḳanāᶜat var
2. Ne bu gerdūn-ı dūn-perverde aġyāra nihāyet var
3. Ne bende iḫtimāl-i terk u imkān-ı ferāġat var
4. Ne tende tāb-ı hicrāna taḥammül ṣabre ṭāḳat var
5. Ne aġyār ile yāri iḫtiyāre ḳābiliyyet var
6. Ne peyvend-i taᶜalluḳ ḳaṭᶜına ḫāṭırda ruḫṣat var

II

1. Görüp ol bī-vefāyı ḳavl iderken ġayr ile pinhān
2. Taʼalluḳ fikrini ṭarḥ itdi ḫāṭırdan dil-i nālān
3. Peşīmān itdi anı şimdi ammā miḥnet-i hicrān
4. Ḳalup ḥasretde oldum ara yerde zār u ser-gerdān
5. Ne aġyār ile yāri iḫtiyāre ḳābiliyyet var
6. Ne peyvend-i taᶜalluḳ ḳaṭᶜına ḫāṭırda ruḫṣat var

III

1. Ḳarīb oldı raḳībe şimdi benden ictināb üzre
2. Ḳoyup gitdi dil-i şūrīde ḥāli ıżṭırāb üzre
3. Gehi reşḳ ile geh hecr āteşi ile teff u tāb üzre

---

221. 38ᵇ,dk.
222. 39ᵃ,302,CD.
I
1. dilberde bir iki mübtelā ile M. / meyl-i keşret-i ʻuşşāḳa dilberde CD.
4. ṣabre ṭāḳat M. / ṣabr u ṭāḳat CD.
II
2. fikrini M. / resmini CD.
4. ḥasretde M. / ḥayretde CD.
III Bu bent divanda 4. sırada yer alıyor.
1. raḳībe şimdi benden M. / raḳībe yār benden CD.

4. Cihānda ḥāṣılı bī-çāre ḳaldum inḳılāb üzre

5. Ne aġyār ile yāri iḫtiyāre ḳābiliyyet var
6. Ne peyvend-i taᶜalluḳ ḳaṭᶜına ḫāṭırda ruḫṣat var

IV

1. ʻAdūyı ol gül-i ter vaṣl-ile dāyim ḳılur ḫurrem
2. Dili ḫār-ı elem nālān ider bülbül-ṣıfat muḥkem
3. Velī derd-i firāḳa çāre yoḳ ṣabr itmege her dem
4. Bu iki müşkülüñ fikrinde ḳaldum n′eyleyim bilmem

5. Ne aġyār ile yāri iḫtiyāre ḳābiliyyet var
6. Ne peyvend-i taᶜalluḳ ḳaṭᶜına ḫāṭırda ruḫṣat var

V

1. **Cinānī** niçe gündür firḳat-i dildār-ile zārem
2. Belā küncinde ḳaldum pister-i miḥnetde bīmārem
3. Cefā-yı yār u cevr-i ṭa′n-ı aġyār-ile efkārem
4. Bu efkār ile her şeb ṣubḥa dek bī-ḫᵛāb u bī-dārem

5. Ne aġyār ile yāri iḫtiyāre ḳābiliyyet var
6. Ne peyvend-i taᶜalluḳ ḳaṭᶜına ḫāṭırda ruḫṣat var

223.

Rubāʻī
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Ey ṣanem silk-i cevāhir durur şekk
Bir ʻaceb lūlū-i fāhir durur şekk
Aydan arı pāk u ṭāhir durur şekk
Künc-i maḫfīye meẓāhir durur şekk

224.

Rubāʻī
Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. Ādem oldur ādem oldur ādem ol

---

4. Cihānda M. / Efendüm CD.
IV Bu bent divanda 3. sırada yer alıyor.
2. Dili M. / Veli CD.
3. Veli M. / Yine CD.
4. iki müşkülüñ M. / kār-ı müşkülüñ CD.
V
4. efkār M. / eẕkār CD.
223. 39ᵃ,dk.
224. 39ᵃ,dk.

Ol ki Ḥaḳḳuñ maẓharıdur faẕlı bol
Ol durur esmā-yı küllüñ mebde'i
Gel anı bil ādemoġlı ādem ol

225.

Hüdāyī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – –/ + + – – / + + – – / + + –

I

1. Ey ruḫı bāġ-ı leṭāfetde gül-i ḫandānum
2. Ṭutdı bülbül gibi dünyā yüzini efġānum
3. Az ḳalıpdur çıḳa burc-ı bedenümden cānum
4. Ey lebi derd-i dile ḥikmet ile Loḳmānum
5. Şerbet-i vaṣluñ-ile eyle benüm dermānum
6. Düşmesin boynuña hecrüñle ölürsem ḳanum

II

1. Niçe bir yoluña bu dīde-i terler niçe bir
2. Niçe bir żāyi[c] ola bunca güherler niçe bir
3. Āh idem ḥasret-ile şām u seḥerler niçe bir
4. Nār-ı ġamda niçe bir yana cigerler niçe bir
5. Ṭutdı afāḳı meded dūd-ı dil-i sūzānum
6. Ġārażuñ cevr u cefā ise yeter sulṭānum

III

1. N'ola yoluñda senüñ sehv-ile itdümse günāh
2. Baña baġışla güzel başuñ içün eyle nigāh
3. Ḳul günāh itse dem olur ki baġışlar anı şāh
4. Baña raḥm eyler-iseñ raḥmet ide saña Allāh
5. Yüzüme bir güle baḳ tā ki sevinsin cānum
6. Dest-i luṭfuñla yapılsın bu dil-i vīrānum

IV

1. Ben senüñ pādişehüm bende-i fermānuñ olam
2. Pāy-māl-ı sūy-ı gīsū-yı perīşānuñ olam

---

225. 29[b],237,HDD.
II
1. Niçe bir yoluña M. / Niçe bir dürr döke HDD.
III Divanda dördüncü bend olarak geçmekte.
4. Allah M. / İlah HDD.
IV
2. sūy-ı gīsū M. / ser-gīsū HDD.

3. Ḳaşlaruñ yāyına biñ cān ile ḳurbānuñ olam
4. Bir iki gün bu fenā dünyede mihmānuñ olam

5. Saña lāyıḳ mıdur ey ḫüsrev-i ʿālī-şānum
6. Baña ẓulm eyleyesin çarḫa çıḳa efġānum

V

1. Varayın derdüñ-ile ʿāleme destān olayın
2. Düşeyin ṭaġlara Mecnūn gibi ʿüryān olayın
3. Genc-i ʿışḳuñla **Hüdāyī** gibi vīrān olayın
4. Sāye-veş mihrüñ-ile ḫāk-ile yeksān olayın

5. Bāġ-ı ḥüsn içre ṣalın serv gibi ey cānum
6. Ṣulasun yollaruñı dīde-i ḫūn-efşānum

226.

Lemᶜī
Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
Hezec+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

I

1. Yine aġyār-ı bed-ḫū başlayup iġvāya sulṭānum
2. Dil-i şeydāyı geçmişler meger sen aya sulṭānum
3. Dimişler ʿışḳuñı fāş eyledi dünyāya sulṭānum
4. İnandıñ mı ya andan töhmet-i aᶜdāya sulṭānum

5. Neden çāḳ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānum
6. Nedir bāᶜiş bu deñlü nāz u istiġnāya sulṭānum

II

1. Dil-i zāruñ firāḳuñla işi rüsvālık oldıysa
2. Anı terk eyledüñ mihr ü vefāya lāyıḳ oldıysa
3. Giriftār-ı belā itdüñ yoluñda ṣādıḳ oldıysa
4. Günahkār olmadı mihr-i ruḫuñla ʿāşıḳ oldıysa

5. Neden çāḳ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānum
6. Nedir bāᶜiş bu deñlü nāz u istiġnāya sulṭānum

III

1. Başum kūh-ı belā ḳaşum kemer müjġān tıġ itdüm
2. Sirişküm anda bir ṭūfān-ı miḥnet bāre (…) itdüm
3. Murād-ı ḫāṭıruñ almaġa çoḳ saᶜy-ı belīġ itdüm
4. ʿAceb bir kez yoluñda cān u başum mı dirīġ itdüm

---

3. yāyına M. / yanına HDD.
4. dünyede M. / tekyede HDD.
226. 40ᵃ

5. Neden çāḳ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānum
6. Nedir bāᶜiṣ bu deñlü nāz u istiġnāya sulṭānum

IV

1. Belā çekmekde yüz döndürmedük bir vech-ile senden
2. Dil-i şeydāyı pā-māl eylemek lāyıḳ mıdur andan
3. Senüñ vāllahi rāzuñ ṣaḳlarum ben cān-ile tenden
4. Benüm yolında ḳurbān olduġum gel ṣaḳlama benden
5. Neden çāḳ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānum
6. Nedür bāᶜiṣ bu deñlü nāz u istiġnāya sulṭānum

V

1. Ḳapuñda itdügüm her şeb fiġān u āh içün olsun
2. Dil-i şūrīde-meşreb ḫāṭır-ı gümrāh içün olsun
3. Senüñ bu ḥüsn-i rūyuñ var iden Allah içün olsun
4. Dil-i **Lem'ī** saña ḳul iden ol şāh içün olsun
5. Neden çāḳ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānum
6. Nedir bāᶜiṣ bu deñlü nāz u istiġnāya sulṭānum

227.

Suᶜālī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – –/ + + – – / + + – – / + + –

I

1. Yine naḳḳāş-ı ezel naḳş-ı ruḫuñ sāde ḳodı
2. Yüzüñe ḳarşu göñül murġını feryāda ḳodı
3. Beni gözyaşı gibi bir ulu deryāda ḳodı
4. Seni cān gülşenine servi-veş azāde ḳodı
5. Kimini sevdi Ḫüdā kimini sevdāda ḳodı
6. Güli arāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

II

1. N'ola yoluñda çekersem elem u derd u ġamı
2 Dünyede kimse mi var çekmeye iş bu elemi
3. Hele sen zevḳ u ṣafā-y-ile süre gör bu demi
4. Kim ezel kātibi bu resme çekipdür ḳalemi
5. Kimi sevdi Ḫüdā kimini sevdāda ḳodı
6. Güli arāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

---

227. 40ᵇ

III

1. Geceler ṣubḥa degin ḳılur idüm nāle vü zār
2. Ṣaḳınurum ki żarār eylemesin güle ḫār
3. Dehenüñ fikri ile oldı cihān başuma ṭar
4. Saña gülmek ṣanemā aġlamaḳ oldı bana kār
5. Kimini sevdi Ḫüdā kimini sevdāda ḳodı
6. Güli arāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

IV

1. N'ola ben aġlar-isem gül gibi sen gül ṣanemā
2. Yeridür bülbül-i dil eylese ġulġul ṣanema
3. Demidür olsa gözüm sāġar-i pür-mül ṣanemā
4. Seni gül itdi beni sen güle bülbül ṣanemā
5. Kimini sevdi Ḫüdā kimini sevdāda ḳodı
6. Güli arāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

V

1. Göreli sen güli ol ḫār-ile ḳan oldı yürek
2. Göge yer yer çekilür āh-ı duḥānumla direk
3. Naẓar it ḥāl-i **Su'ālī**ye gel ey ḳatı yürek
4. Baña raḥm eyle didüm didi ol dilber gülerek
5. Kimini sevdi Ḫüdā kimini sevdāda ḳodı
6. Güli arāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

228.

[c]Ulvī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Biñ su'āl itsem birine gelmez ol mehden cevāb
2. Ṭālib olduḳça aña ol benden eyler ictināb
3. Hiçbir vech ile olmaz eşiginde feṭḥ-i bāb
4. Derd u miḥnet bī-ḳıyās u dāġ-ı ḥasret bī-ḥisāb
5. Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
6. Sevmesün 'ālemde kimse dilber-i 'ālī-cenāb

II

1. Ḫāṭır-ı ġam-gīnümi raḥm eyleyüp şād eylemez
2. Bu ḫarāb olmış dil-i ma[c]mūrı ābād eylemez

---

228. 41[a],155,UD.

3. Gice gündüz cevr ider luṭfı ile yād eylemez
4. Aylar yıllar geçer bir dem beni yād eylemez

5. Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
6. Sevmesün ʻālemde kimse dilber-i ʻālī-cenāb

III

1. Haftada bir kez baña ʻarż-ı cemāl eyler o māh
2. Ben gedā-yı bī-nevāyum ol serīr-i ḥüsne şāh
3. Ġuṣṣa vü hecr-ile oldı derd-ile ʻömrüm tebāh
4. N'eyleyem ben ḫaste yā Rab bu ġam u mihnetle āh

5. Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
6. Sevmesün ʻālemde kimse dilber-i ʻālī-cenāb

IV

1. Oldı gitdükçe esās-ı ʻışḳ dilde üstüvār
2. Benden ol fāriġ benüm derd-i derūnum bī-şumār
3. Sīne sūzān dīde giryān ten ḥarīḳ u cān fikār
4. Ḳalmadı aṣlā mecālüm olmışum ḫayrān u zār

5. Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
6. Sevmesün ʻālemde kimse dilber-i ʻālī-cenāb

V

1. Gördügüm dem düşdi göñlüm ʻışḳına biñ cāñ-ile
2. Olmadı vuṣlat müyesser ol şāh-ı ḫūbān-ile
3. ʻ**Ulvī**yā geçdi ʻömrüm miḫnet-i hicrān-ile
4. Ölmegüm ḳaldı hemān ol derd-i bī-dermān-ile

5. Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
6. Sevmesün ʻālemde kimse dilber-i ʻālī-cenāb

---

2. Bu ḫarāb olmış dili ma'mūru ābād eylemez M. / Cānumı bir laḥẓa bende-i ġamdan āzād eylemez UD.
3. Gice gündüz cevr ider luṭfı ile yād eylemez M. /Bu dil-i vīrānumı luṭf idüp ābād eylemez UD .
4. bir dem M. / bir gün UD.

III

1. bir kez M. / bir gün D. ; eyler M. / itmez UD.
3. Ġuṣṣa vü hecr ile oldı derd-ile ʻömrüm tebāh M. / ḥasret u derd ile ʻömrüm hicrde oldı tebāh UD.

IV

1. esās-ı ʻışḳ dilde M. / esāsın mihri ey dil UD.
3. ḥarīḳ M. / ża'īf UD.
4. aṣlā mecālüm M. / ṣabr u ḳarārum UD.

V

1. ʻışḳına biñ M. / ʻaşḳa yüz biñ UD.
4. olma M. / ah D. ; ḳaldı M. / ḳaldum UD.

229.

Müseddes
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Ey perī-peyker melek-ṣūret elif-ḳāmetlü yār
2. Şāh-ı merdān şīr-i Yezdān ey ‘Alīy-yi kām-kār
3. Çünki sensin vāriṯ-i ‘ilm-i resūl-i kird-i kār
4. N’ola olsañ yiridür ‘ālemde ḫatem-i çār-yār
5. Zīra söylendi cihānda bu kelām-ı nāmdār
6. Lā fetā illā ‘Alī lā sefye illā zülfikār

II

1. Bu cihānuñ Ḥaydar-ı kerrārı sensin şöyle bil
2. Kim durur ḥaḳḳuñda senüñ eyleye ḳāl ile ḳīl
3. Miṯlüñi görmez felek devr ide ger biñ ay u yıl
4. İki biçdüñ ‘anter bī-dīni çün itdüñ ḳatīl
5. İşidildi ol zaman oldı ṣadā-yı Cibrīl
6. Lā fetā illā ‘Alī lā sefye illā zülfikār

III

1. Ṣāḥib-i ‘ilm-i ledünsün y’ibn-i ‘ümm-i Muṣṭafā
2. Ma’den-i luṭf u ‘aṭā vü maḥzen-ı cūd u seḫā
3. Pes ‘aceb mi zātuña dirlerse şāh-ı evliyā
4. Ḥaḳḳuña hem nāzil oldı ḥaḳ kelām-ı hel etā
5. Dest-i ḳudretden ṣunuldı ḳabżıña tīġ-ı Ḫüdā
6. Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā zülfikār

IV

1. ‘Ālem-i mülke Resūl-ile çün itdüñ insilāk
2. Ḳudret-i ḥaḳḳ-ile ehl-i şirki eyledüñ helāk
3. Devr-i ‘aṣruñda cihān ḫalḳı küfürden oldı pāk
4. Nice medḥ idem seni dirken ‘aceb bu derd-nāk
5. Semᶜime hātifden irişdi ṣadā-yı sūz-nāk
6. Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā zülfikār

---

229. 41ᵇ

230.

Ġazel-i Muṣannaᶜ ez Goftehā-yı Ṣāfī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Mehçe-i ikbāl-i lāmi' 'ālī-i i'lān-nişān
   Neyyir-i rūşen-nihād u vālī-i encüm-mekān
2. Ṣaf-der-i rezm-i ma'ārif fāris-i server-reviş
   Şehriyār-ı rütbe-i i'lām-ı mülk-i kün-fekān
3. Kāşif-i fenn-i netāyic cāmiᶜ-i 'unvān-ı nev
   Vāris-i sevb-i belāgat tāc-dār-ı rāsıtān
4. Mālik-i kilk-i kemāl u lāyıḳ-ı ḳādir-i refiᶜ
   'Ārif-i fāzıl lebīb-i behre-i ehl-i beyān
5. Tābiş-i şems-i saᶜādet tīg-i gavvās-ı savāb
   Bādī-yi ihsān-ı nā-maᶜdūd Dārāb-ı beyān
6. Tarz-ı şiᶜre **Sāfīyā** bir tarh-ı nev saldum yine
   Okıyan bu şi'rümi olsun müşārün bil-beyān

231.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

I

1. Bārekallah-ı Te'ālā ḳudret-i perverdigār
2. Bu leṭāfetle cemāl u ceşm u ebrū gül-'iẕār
3. Mürdeye canlar baġışlarsın naẓar ḳılsañ ey yār
4. Ḥüsn-rūyuñdan güneş bir zerredür ey nāmdār
5. Luṭf idüp bir kez naẓar it ḥālüme ol şāh içün
6. Ḥüsnüñi var eyleyen Ḥaḳ ḥażret-i Allah içün

II

1. Nev-civānum sevdügüm cānuma cānānum meded
2. Kişver-i ḥüsne bu gün 'adl issi sulṭānum meded
3. Pertev-i ḥüsn-ile ey ḫūrşīd-i raḫşānum meded
4. Derd-mend üftāde kim raḥm eyle ey ḫānum meded
5. Luṭf idüp bir kez naẓar it ḥālüme ol şāh içün
6. Ḥüsnüñi var eyleyen Ḥaḳ ḥażret-i Allah içün

---

230. 41ᵇ,TOPAL, Ahmet, Deneysel Yönüyle Müselsel Gazel,*Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,2017,s.171.

231. 41ᵃ

III

1. Çeşm u ebrūñı görelden cānumı ḳıldum fedā
2. Bu güzellik kim saña olmış benüm cānum ʻaṭā
3. Her ḳaçan bir kez naẓar ḳılsañ baña ey meh-likā
4. Ölmiş iken dirilür cānum bir ten içre şehā
5. Luṭf idüp bir kez naẓar it ḥālüme ol şāh içün
6. Ḥüsnüñi var eyleyen Ḥaḳ ḥażret-i Allah içün

IV

1. Bir naẓarda ḫışmuñ-ile nice yüz bin cānları
2. Öldürürsün ḳahruñ-ile yere ṣaçup ḳanları
3. Luṭf ile bir naẓarda dirgürürsin anları
4. Bir naẓarda irgürürsin derd ile dermānları
5. Luṭf idüp bir kez naẓar it ḥālüme ol şāh içün
6. Ḥüsnüñi var eyleyen Ḥaḳ ḥażret-i Allah içün

V

1. Ḥālümi ʻarż itmege hiç ṭāḳatüm yoḳdur benüm
2. Cān fedā itmekden özge ḳudretüm yoḳdur benüm
3. Görmesem bir dem seni hem rāḥatum yoḳdur benüm
4. Dergehüñde ḳulluġuña vüs^{c}atüm yoḳdur benüm
5. Luṭf idüp bir kez naẓar it ḥālüme ol şāh içün
6. Ḥüsnüñi var eyleyen Ḥaḳ ḥażret-i Allah içün

232.

Naẓire-i Fużūlī

Mefʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün

Mużāri ʻ– – + / – + – + / + – – + / – + –

I

1. Dün sāye ṣaldı başuma bir serv-i ser-bülend
2. Kim ḳaddi dil-rübā idi reftārı dil-pesend
3. Güftāre geldi nā-geh açup laʼl-i nūş-ḥand
4. Bir piste gördüm anda döker rīze rīze ḳand
5. Ṣordum meger bu dürc-i dehendür didüm didi
6. Yoḳ yoḳ devā-yı derd-i nihānuñ durur senüñ

II

1. Egmiş çü māhı üstine ṭarfī külāhını
2. Çoḳ dil-şikestenüñ göge yetürmiş āhını
3. Zülfün ṭaġıtdı gizledi ebr içre māhını

232. 41^{a},228,FD.

4. Gördüm yüzinde ḥalḳa-ı zülf-i siyāhını
5. Ol pīç-tābı çoḳ ne resendür didüm didi
6. Devr-i ruḫumda rişte-i cānın durur senüñ

III

1. Seyr ile ṣaldı bāġa güzār ol semen-ʿiẕār
2. Envāʿı zīb u zīnet ile faṣl-ı nev-bahār
3. Açmış gül üzre sünbül-i gīsū-yı müşg-bār
4. Yaḳmış nigārın ayaġına gül-berg tek nigār
5. Nesrīne reng-i lāle nedendür didüm didi
6. Ġamzem ḫadengi dökdügi ḳanuñ durur senüñ

IV

1. Düşmiş ʿizārı üzre muʾanber selāsili
2. Āşūfte-ḥāl idüp bī-ṣabr u bī-dili
3. ʿĀḳlumı vālih eyledi şekl u şemāyili
4. Göz gördi ḳāmetin dil u cān oldı māyili
5. Veh bu ne ṭurfa çemendür didüm didi
6. Manẓūr dīde-i nigerānuñ durur senün

V

1. Dün ṣubḫ-dem ki lāle u nesrīn ṣalur nikāb
2. Gül çehresinden aldı ṣābā perde-i ḥicāb
3. Gülẕāre çıḳdı seyr-ilen ol reşk-i ʿāfitāb
4. Şebnem niṣārın itdi ber-gūş lüʾlüʾ-i ḫᵛāb
5. Bunlar nedür ne dürr-i ʿadendür didüm didi
6. Epsem **Fużūli** eşk-i revānuñ durur senüñ

SONUÇ

Mecmualar Türk Edebiyatı için çok önemli bir kaynak niteliğindedir. Mecmuayı önemli kılan şey şüphesiz bir dönemin edebî zevkini yansıtmasının yanı sıra içinde barındırdığı çok değerli bilgilerdir.

İran Meclis Kütüphanesi 17805 numaraya kayıtlı olan bu mecmua incelendi. Mecmuanın 14. 15. 16. ve 17. yüzyıl şairlerini kapsadığı görülmektedir. Mecmuanın tamamı 84 varaktır. Teze konu olan kısım ise 37 varaktan oluşmaktadır. Nüshanın içinde eksik yapraklar vardır. Özellikle ilk sayfalarının kopuk olduğu görülmektedir. Bazı yerlerde mürekkebin yapışmasından kaynaklı mecmuanın sayfalarında yıpranmalar olmuştur. Bu durum bazı sayfaların okunmasını güçleştirmiştir. Müstensih genellikle başlıkları kırmızı mürekkep ile yazmıştır. Bunun yanı sıra siyah mürekkep ile yazdığı başlıklar da vardır. Bazı şiirlerin başına ise hiç başlık koymamıştır. Bu durum, şiirin hangi şaire ait olduğunu anlamamıza engel olduğu gibi metin tenkidini yapmamızı da engellemiştir. Müstensih sayfa kenarlarını da çok iyi bir şekilde kullanmıştır. Bazı şairlerin divanlarında eskik olan veya divanlarında yer almayan şiirler mecmuada verilmiştir. Bunlar:

- 19. sırada yer alan Sabâyî'ye ait şiir Sabâyî Divançesi'nde bulunmamaktadır.
- 25. sırada yer alan Selâmî'ye ait şiir Selâmî Divanı'nda yer almamaktadır.
- 32. sırada yer alan ve Usûlî'ye ait olan şiir yine aynı şekilde Usûlî Divanı'nda yer almamaktadır.
- 104. sırada yer alan ve müstensih tarafından Bâkî'ye ait olduğuna dair başlık atılan dörtlük Bâkî Divanı'nda yer almamaktadır.
- Zâtî'ye ait olan ve tezde 121. sırada yer alan dörtlükte 3. ve 4. mısralar Zâtî Divanı'nda yer almamaktadır.
- 139. sırada yer alan ve Necâtî'ye ait olan dörtlük Necâtî Bey Divanı'nda bulunamamıştır.
- 151. sırada yer alan ve Zâtî'ye ait olan dörtlük Zâtî Divanı'nda yer almamaktadır.

Bütün bunlar bize gösteriyor ki mecmular Klasik Türk Edebiyat'ına ışık tutmaya devam ediyor. Müstensihin vezin konusundaki dikkati yetersizdir. Müstensihten kaynaklanan yazım hataları şiire ve vezne uygun giderilmeye çalışılmıştır. Mecmuanın karma bir mecmua olduğu görülmüştür. Çalışmamızın sahaya katkı sunmasını umut ediyoruz.

KAYNAKÇA

AKSOY, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler,* C.1-2-3, TDK Yayınları, Ankara 1977.

AKTAŞ, Ali. "*Yetîm Divanı*: *İnceleme-Metin*." YL Tezi. Ankara Üniversitesi, 1997. 537s.

AYAN, Hüseyin. "*Nesimi: Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanı'nın Metni*." Dr. Tezi. Ankara Üniversitesi, 1970. 2cs.

AYÇİÇEĞİ, Bünyamin , "Nuruosmaniye Kütüphanesi Türkçe Şiir Mecmû'aları: İnceleme Dizin", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 16*, İstanbul 2016, s. 227-367.

AYDEMİR, Yaşar, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Tunca Kortantamer Özel Sayısı Vol. 2/3, Summer 2007, s.122-137.

AYVERDİ, İsmail : *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük*: II. Cilt: 1971.s.

DEMİRALAY, Mehmet. "*Hüdayî-i Kadîm (16. yy.) ve Dîvânı: İnceleme-Tenkidli Metin.*" YL Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, 2007. 243s.

DİLÇİN, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2013.

DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.

DİNÇER, Sedanur. "*Hafi: Hayatı, Sanatı, Şiirleri*." YL Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, 2010. 183s.

ECE, Selami, *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri I-II*, Eser Yayınları, Ankara 2015.

EYÜBOĞLU, Kemal Edip, *Onüçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, Doğan Kardeş Matbaacılık, İstanbul 1975.

DEVELLİOĞLU, Ferit: *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lūgat*: Yayına Hazırlayan: Aydın Sami GÜNEYÇAL, Yeniden Düzenlenmiş ve Genişletilmiş 11. Baskı, Ankara 1993, XIX+1195 s., Aydın Kitabevi Yayınları Sözlük Dizisi: 1.

EMRĪ: *Dīvān*: [hzl.:] M. A. Yekta SARAÇ: *Emrî Dîvânı*: İstanbul 2002, 389 s., Klasik Türk Edebiyatı Dizisi No: 1, Eren Yayıncılık.

FAŻLĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Mustafa ÖZKAT: *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*: İstanbul 2005, VII+402 s., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

FUŻŪLĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Fuzûlî Dîvânı; gazel, musammat, mukatta' ve rubai kısmı*: 1. c.: İstanbul 1950, 10+247 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 455.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, *Fuzuli Divanı: Önsöz- Gazeller, Terkipler, Kıt'alar, Rubailer, Lugatçe, İndeks, Fihrist,* İnkılap Kitabevi, İstanbul 1948.

ḤAYRETĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU-M. Ali TANYERİ: *Hayretî Dîvân Tenkitli Basım*: İstanbul 1981, XXIII+448 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2868.

HÜDĀYĪ: *Dīvān:* [hzl.:] Mehmet DEMİRALAY: *Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin*: Isparta 2007, 237 s., Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

İPEKTEN, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yayınları, İstanbul 2011.

İSEN, Mustafa, *Künhü'l-Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, Ankara Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 1994.

KILIÇ, Atabey, "Mecmua Tasnifine Dair", *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı,* Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s.77-113.

KUT, Günay: "Mecmua" *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler*: (8 C.) İstanbul 1986, C. VI, 170-173 s., Dergah Yayınları.

KÜÇÜK , Sabahattin, *Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım*: Ankara 1994, XVIII+472+3 s., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 601.

KÖKSAL, Fatih: *Edirneli Nazmi Mecma'ü'n-Neza'ir: (İnceleme-Tenkitli metin)*: Ankara 2001, 502 s., Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.

MESĪḤĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Mine MENGİ: *Mesîhî Dîvânı*: Ankara 1995, V+303 s., Atatürk Kültür Merkezi Divanlar Dizisi 1.

NECĀTĪ BEG: *Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Necâtî Beg Dîvânı*: İstanbul 1963, [II]+XXVIII+557 s., Millî Eğitim Basımevi. II. Basım: İstanbul 1997, XV+557 s., Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2342, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 592, Türk Edebiyatı Dizisi: 25.

NEVʿĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Mertol TULUM-M.Ali TANYERİ : *Nev'î Dîvânı Tenkitli Basım* : İstanbul 1977, XV+607 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları : No: 2160.

ÖZTELLİ, Cahit, "Başa Toprak Savurmak ve Yas-Ölü Gelenekleri", Türk Folklor Araştırmaları 5/116, Mart 1959.

SELĪKĪ: *Şiirleri*: [hzl.:] Ömer ZÜLFE: *On Altıncı Yüzyıl Şairi Selîkî ve Şiirleri*: Ankara 2006, 250 s., Edebiyât: 3 Araştırma İnceleme: 1.

SOLMAZ, Süleyman, *Ahdi ve Gülşen-i Şuara'sı (İnceleme-Metin),* Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2005.

SUNGURHAN, Aysun, *Tezkiretü'ş-şuara: Kınalızade Hasan Çelebi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap, Ankara 2017.

SUNGURHAN, Aysun, *Beyani Tezkiresi (Tezkiretü'ş-Şuara)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap, Ankara 2017.

ŞEMSETTİN SĀMĪ: *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul 1317, İkdâm Matbaası.

TARLAN, Ali Nihad*, Ahmed Paşa Divanı,* Akçağ Yayınları, Ankara 1992.

TARLAN, Ali Nihad, *Şiir Mecmualarında XVI. VE XVII. asır divan şiiri: Revani, Hayreti, Haveri, Ahi, Peyami, Sani,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1948.

TARLAN, Ali Nihad, *Şiir Mecmualarında XVI. VE XVII. asır divan şiiri: Rahmi ve Fevri,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1948.

ʿULVĪ: *Dīvān*: [hzl.:] İsmail ÇETİN: *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni)*: Elazığ 1993, [1]+XX+[1]+626 s., Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

YAḤYĀ BEG: *Dīvān*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU: *Yahya Bey Dîvânı*: İstanbul 1977, XVI+646 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2233.

YAKIT, İsmail, *Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, Ötüken Yayınları, 4. bs., İstanbul 2017.

YILMAZ, Mehmet, *Kültürümüzde Arapça ve Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü,* Sütun Yayınları, C. 1-2, İstanbul 2008.

ẔĀTĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Zâtî Dîvânı* (*Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı:* C.1., İstanbul 1968, XXXII+496 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1216.

EKLER

Varak: 5[b]

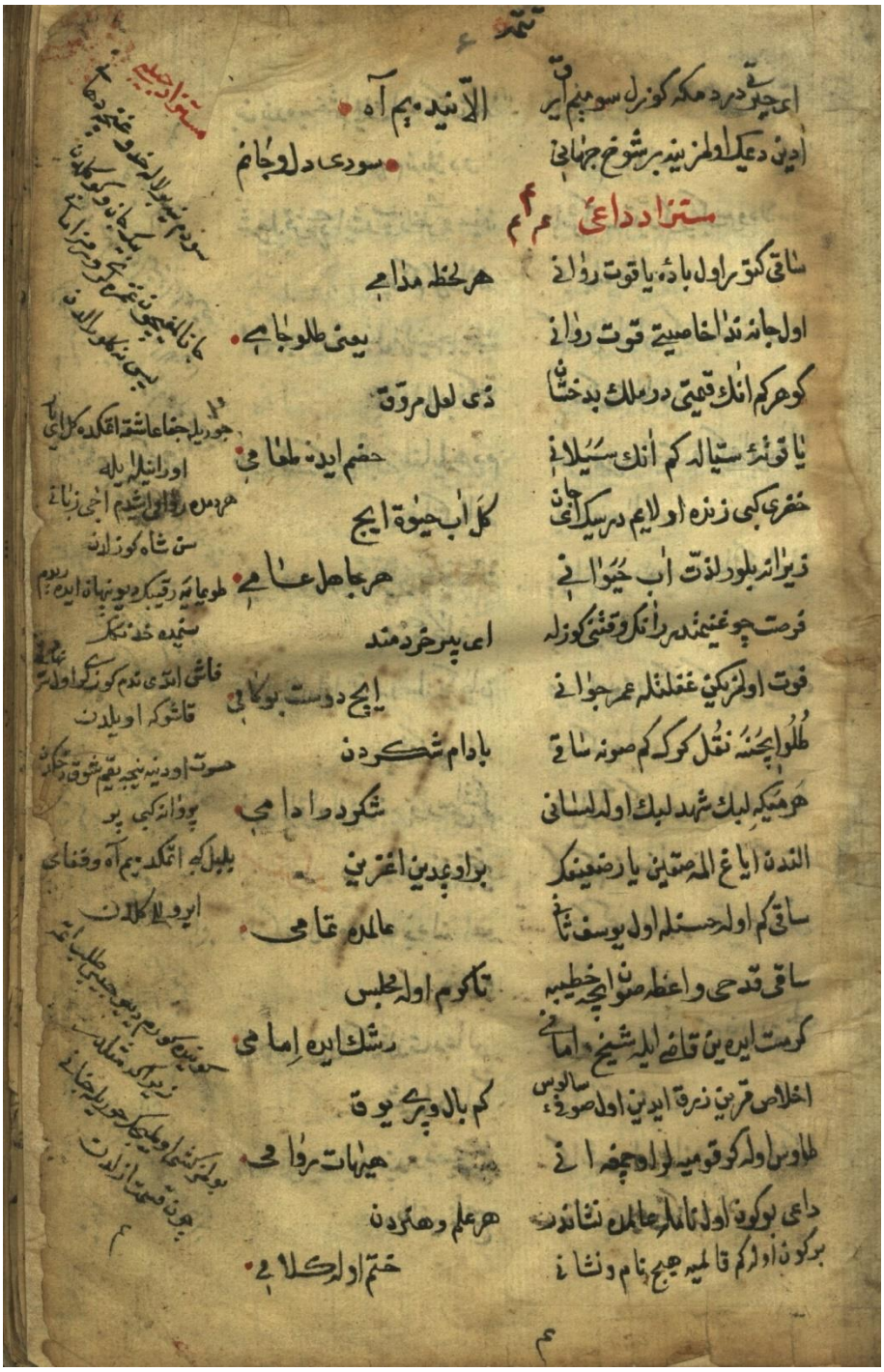

Varak: 6[a]

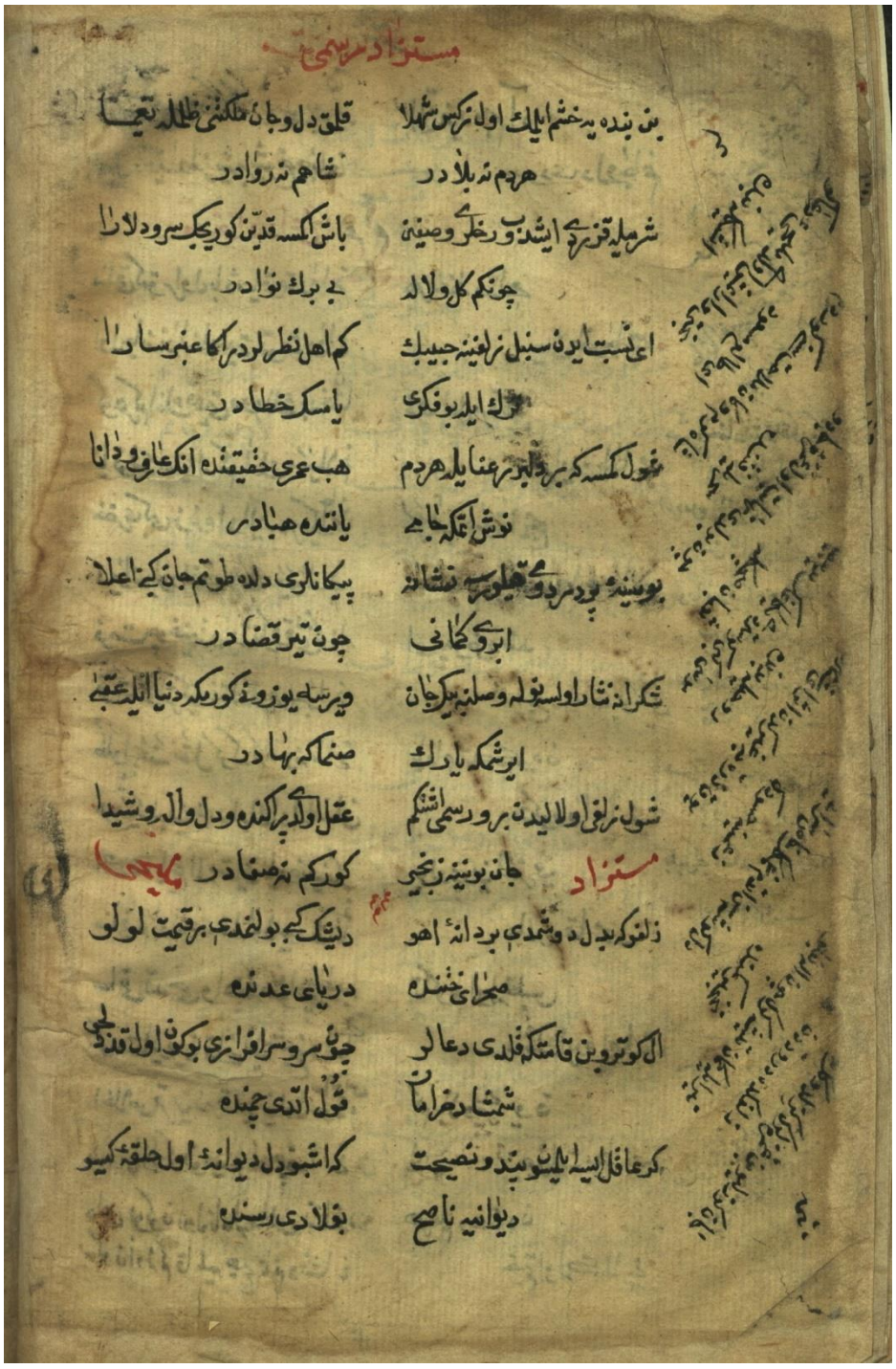

مستزاد رسمی

بن بنده یه خشم ایلمك اول نرگس شهلا — قلمق دل وجان ملکنی ظلمله تعیما
هردم نه بلادر — شاهم نه روادر
شرمایه قزیم ایشدیب ورخلمی وصینه — باش اکسه قدین کوریجك سرو دلارا
چونکم کل ولاله — بی برك نوادر
ای نسبت ایدن سنبل زلفینه جیبك — کم اهل نظر لردر اکا عنبر سارا
ترك ایله بو فکری — یا مسك خطادر
غول اکسه که بر دلبر رعنا یله هردم — هب عمری حقیقنده انك عارف ودانا
نوش انمکه جامه — یا نشه هبادر
یومینه پودر دوی قیلور سینه نشانه — پیکانلری دلده طوتم جانکیه اعلا
ابروی کمانی — چون تیر قضادر
شکر اینه نثار اولسه بوسه وصله بیر جان — ویرسه یوزونه کورمکه دنیا الله عقبی
ایرشمکه یارك — صنما که بهادر
شول زلفی اولالیدن بر و رسمی اشکم — عقل اولدی پراکنده ودل والده وشیدا
مستزاد — جان بوسینه زنجیر — کورکم نه صفادر
زلفونکه بیدل دوشمدی بر دانه اهو — دیتك کیه بولمدی بر قیمت لولو
صحرای خشنده — دریای عدنده
الکو تروبن قاشکه قلدی دعالر — چون سرو سرافرازی بوکون اول قدلی
شمشاد خرامان — قول اندی چمنده
کر عاقل ایسه ایلیشو پند و نصیحت — کر اشبو دل دیوانه اول حلقه کیسو
دیوانه یه ناصح — بولادی رسنده

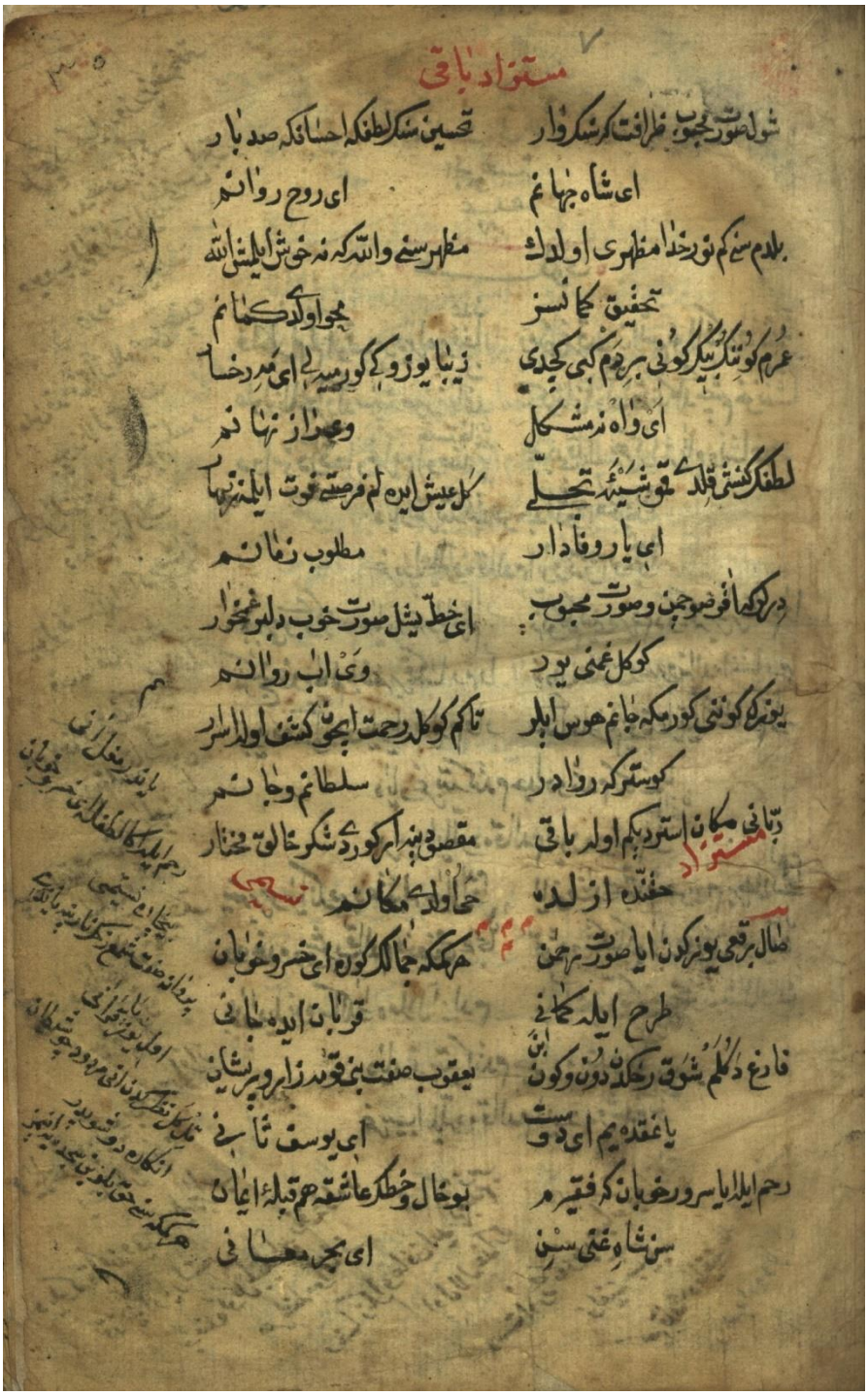

مستزاد باقی

شول صورت محبوب ظرافت کرشکر وار — تحسین سنکا لطفکه احسانکه صد بار
ای شاه جهانم — ای روح روانم
بلدم سنکم نور خدا مظهری اولدك — مظهر سنه والله که نه خوش ایلمش الله
تحقیق کما نسز — محو اولدکی کمانم
عمرم کوتک بیکر کونی بر دم کبی کچدی — زیبا یوزوکه کورمیه لی ای مه رخسار
ای واه نه مشکل — وصلدن زهانم
لطفکه کشش قلدکی قوی شیئه تحلی — کل عیش ایچون فرصت فوت ایلمه زنهار
ای یار وفادار — مطلوب زمانم
درکه انی صوحمن وصورت محبوب — ای خط بیثل صورت خوب دلبر غمخوار
کوکل غمنی یوردی — وعذاب روانم
یوزکه کونتی کورمکه جانم هوس ایلر — تاکم کوکل رحمت ایچون کشف اولدی اسرار
کوستر که روادر — سلطانم وجانم
دنیانی مکان استردیکم اولدی باقی — مقصود بنه اکر کوزی شکر شمائل مختار
حفظنده ازلده — محو اولدی مکانم
صال برقعی یوزکه ایا صورت رحمن — هرکمکه جمالکه کوره ای خسرو خوبان
طرح ایله کمانی — قربان ایده جانی
فارغ دکلم شوق رخکدن دون وکون ابن — یعقوب صفت بنی قوندی زار و پریشان
یا عقده یم ای دوست — ای یوسف ثانی
رحم ایله ایا سرو رخوبان که فقیرم — بو حال وخطکه عاشقه هم قبله ایمان
سن شاه غنی سن — ای بحر معانی

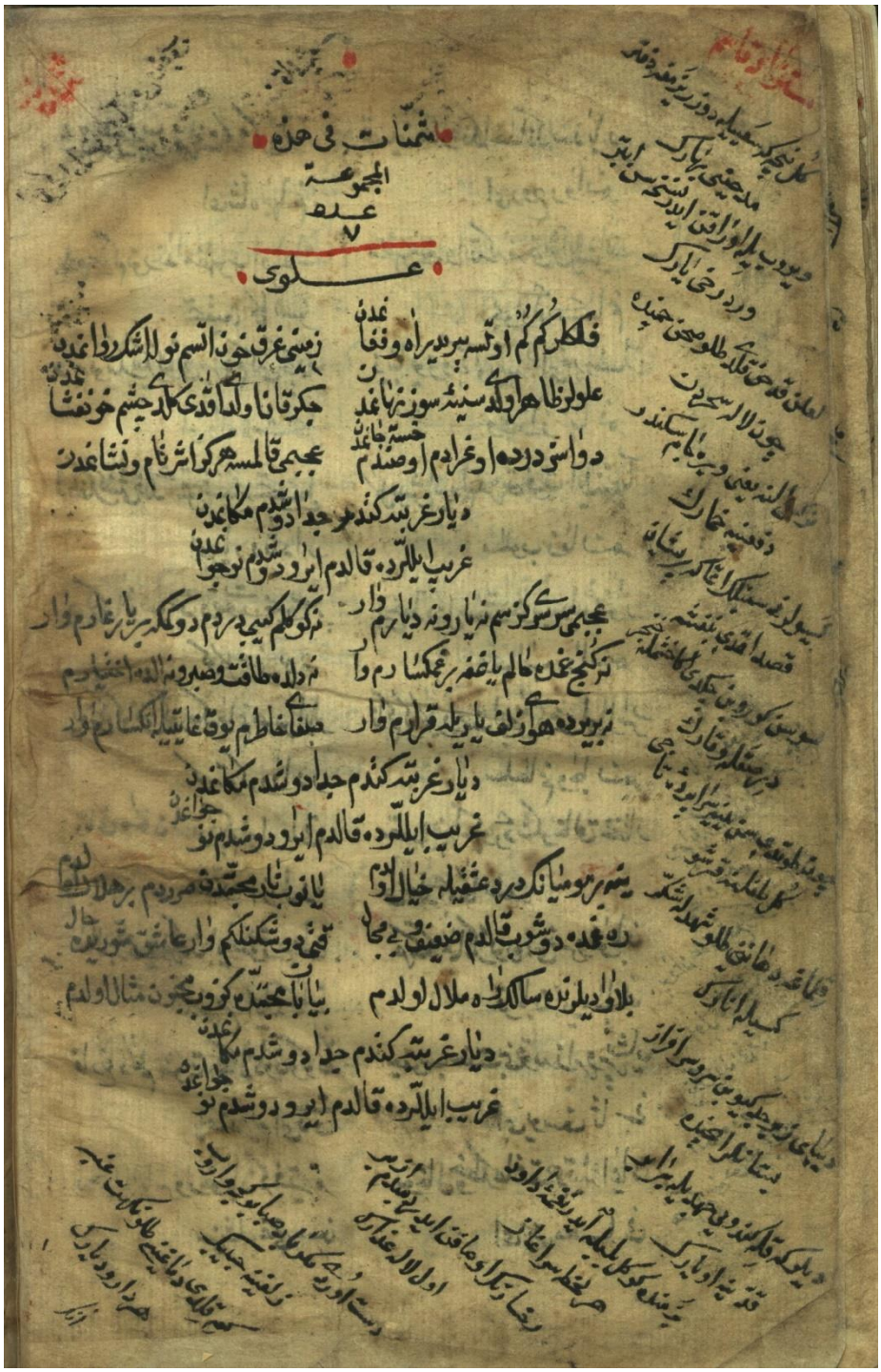

Varak: 7[b]

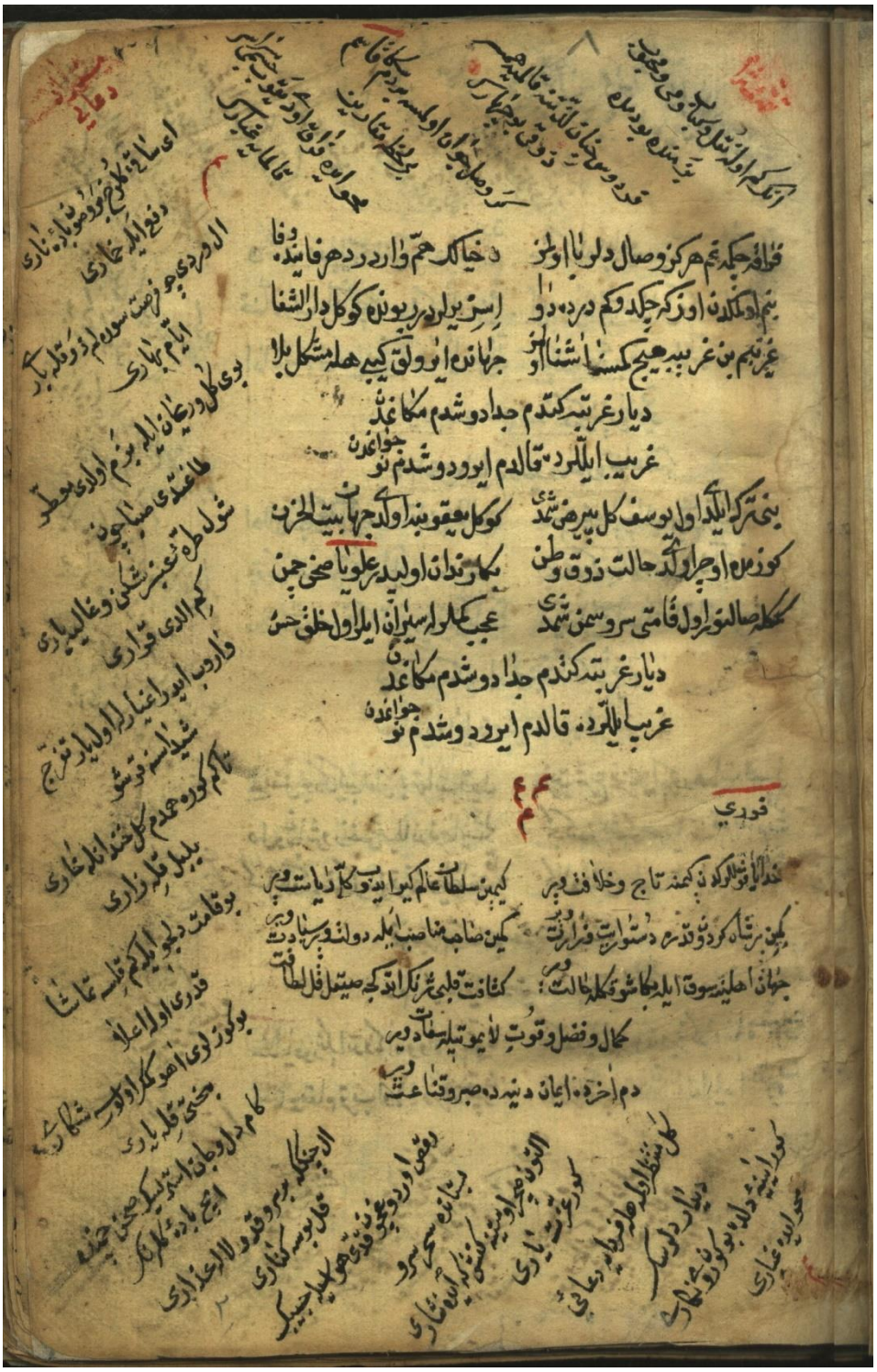

Varak: 8[a]

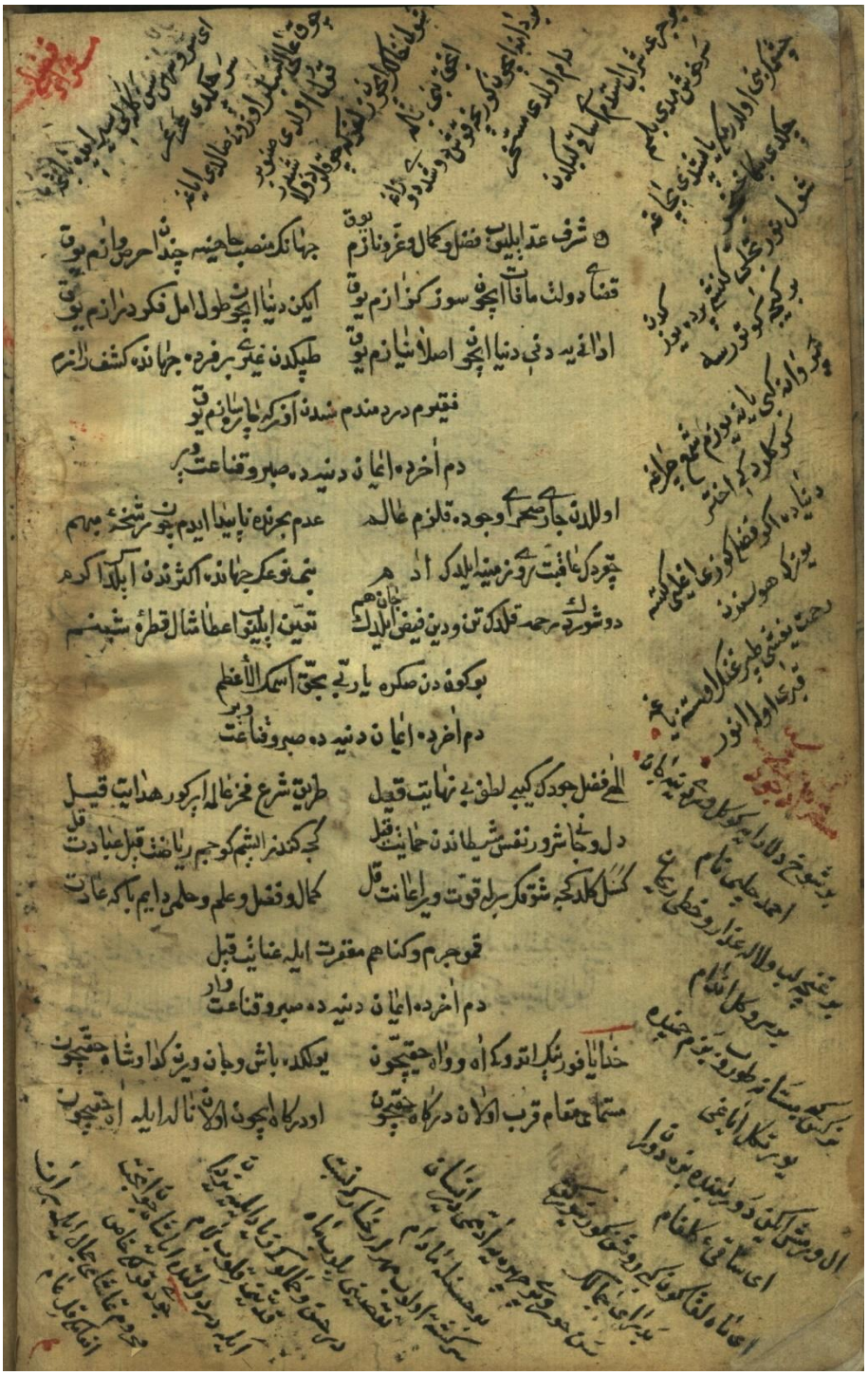

Varak: 8[b]

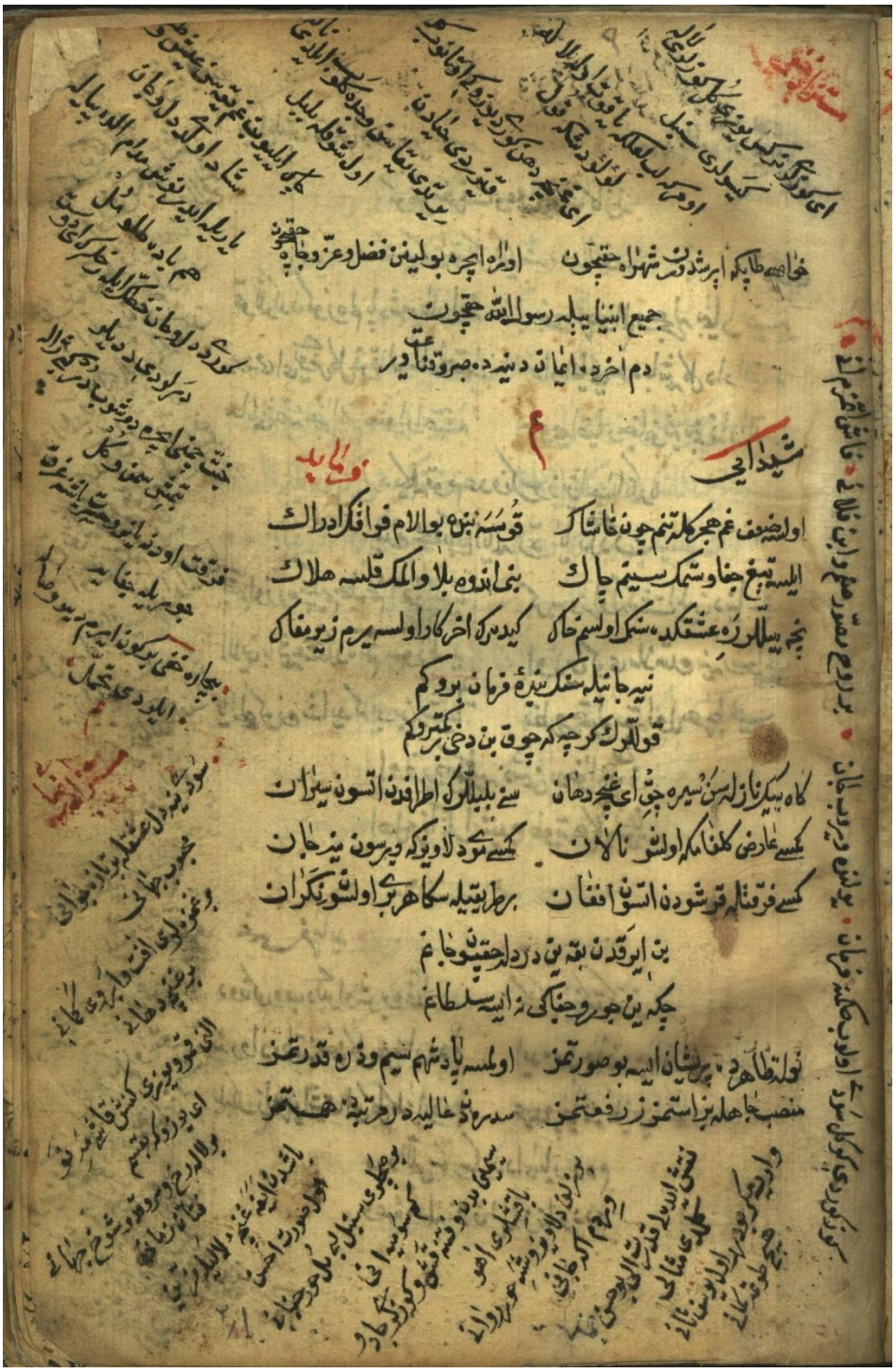

Varak: 9[a]

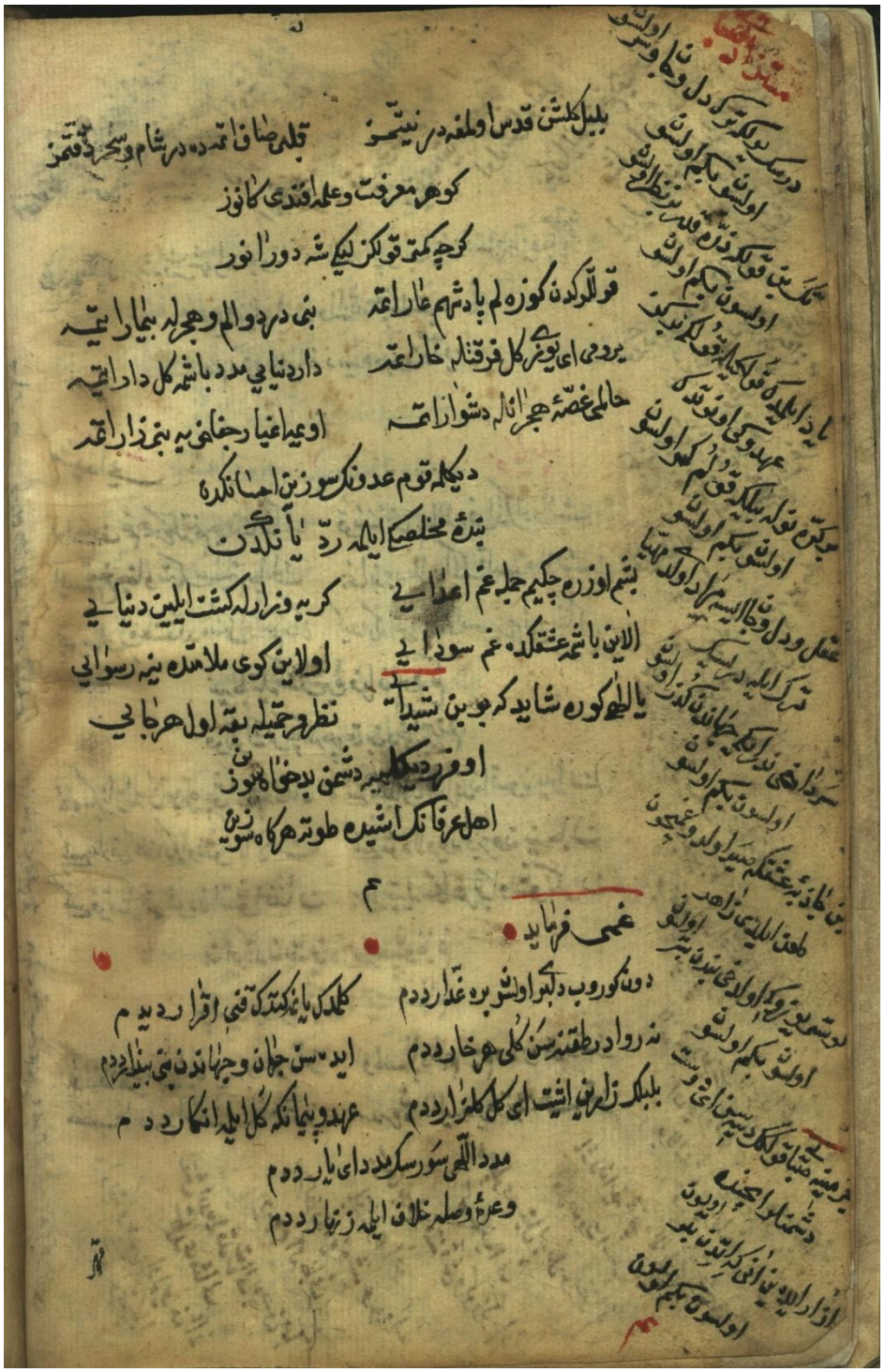

Varak: 9[b]

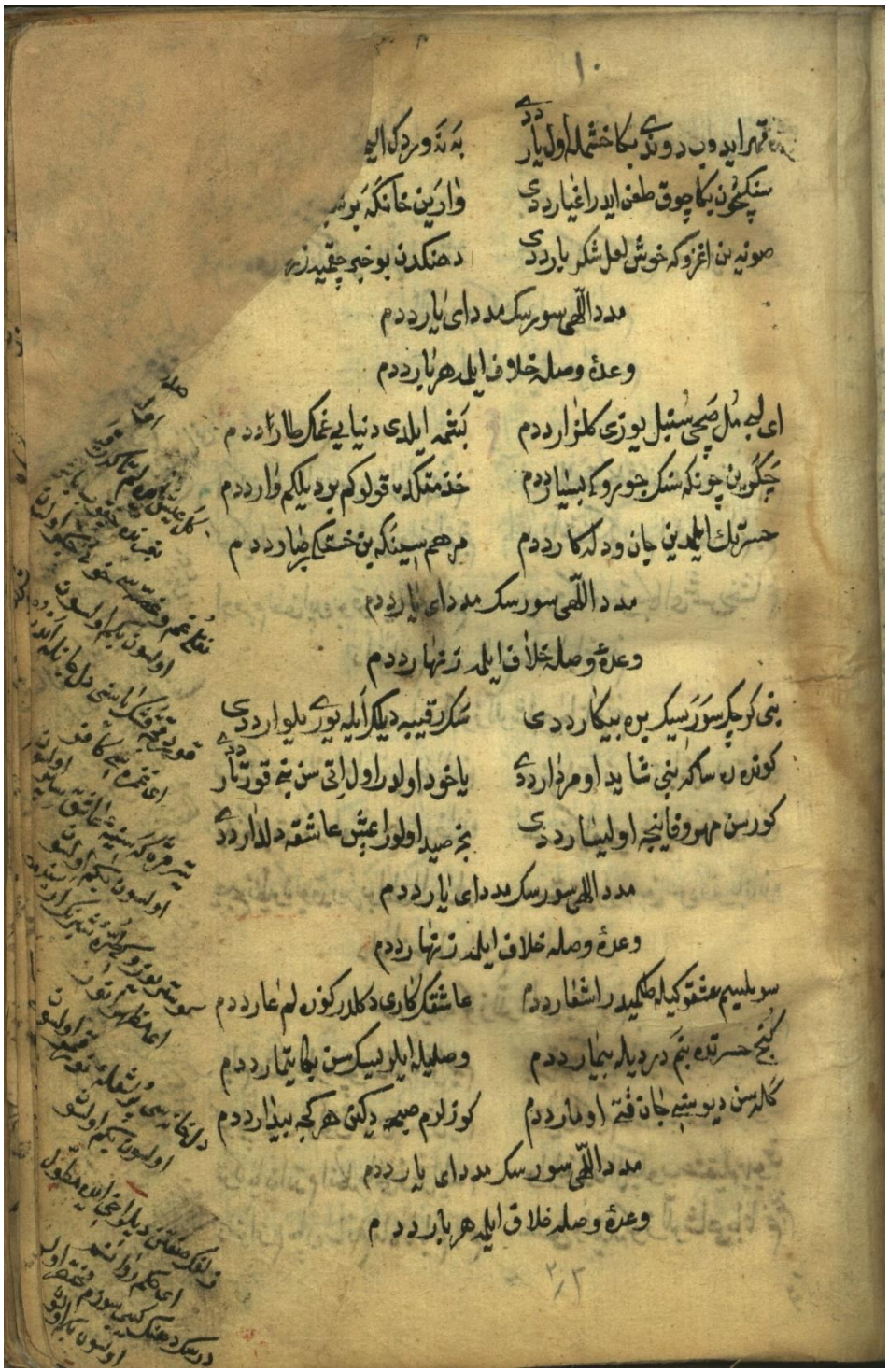

مدد الهی سور سگ مدد ای یار دردم
وعدهٔ وصله خلاف ایلدی هر بار دردم

ای لبه مل صبحی سنبل یوزی کلنزار دردم — بنفشه ایلدی دنیایی غمگ طارماد دم
چکوزین چونکه سنگ جور و کبسیار دردم — خدمتکده قولوکم بوده یلکم وار دردم
حسرتگ ایلدین جان ودلده کار دردم — مرهم سینه کین خستهگ یار دردم

مدد الهی سور سگ مدد ای یار دردم
وعدهٔ وصله خلاف ایلدی زنهار دردم

بنی کرچکسور سیگ بوه بیکار دردی — سگ رقیبه دیلکر ایله یوزگ یلوار دردی
کوندن سگ بنی شاید اومر دار دردی — یاخود اولدر اول اتی سن بنه قورتار دردی
کورسن مهر و فا بنجه اولیسار دردی — بخصیدا اولور عشق عاشقه دار دردی

مدد الهی سور سگ مدد ای یار دردم
وعدهٔ وصله خلاف ایلدی زنهار دردم

سو بلیسم عشقوکیله اکلیدی راشغار دردم — عاشتکاری دکلدر کون لم عار دردم
کیچه حسرتده بنم دردیله بیمار دردم — وصلیله ایلر سیگ سن بها یتیار دردم
گلدسن دیو بشیه جان قته اومار دردم — کوزلرم صبحه دکین هرکجه بیدار دردم

مدد الهی سور سگ مدد ای یار دردم
وعدهٔ وصله خلاف ایلدی هر بار دردم

Varak: 10[a]

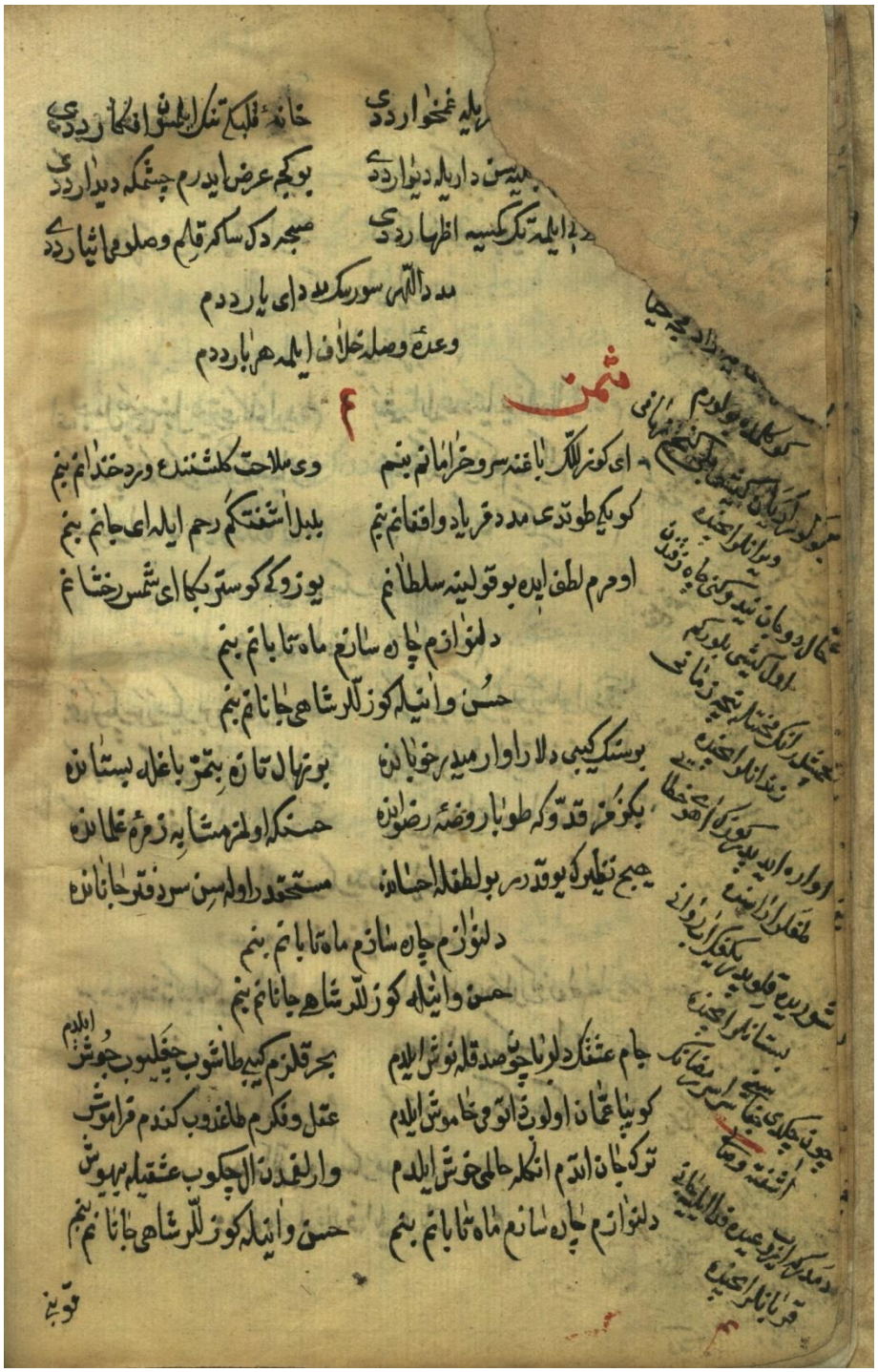

Varak: 10[b]

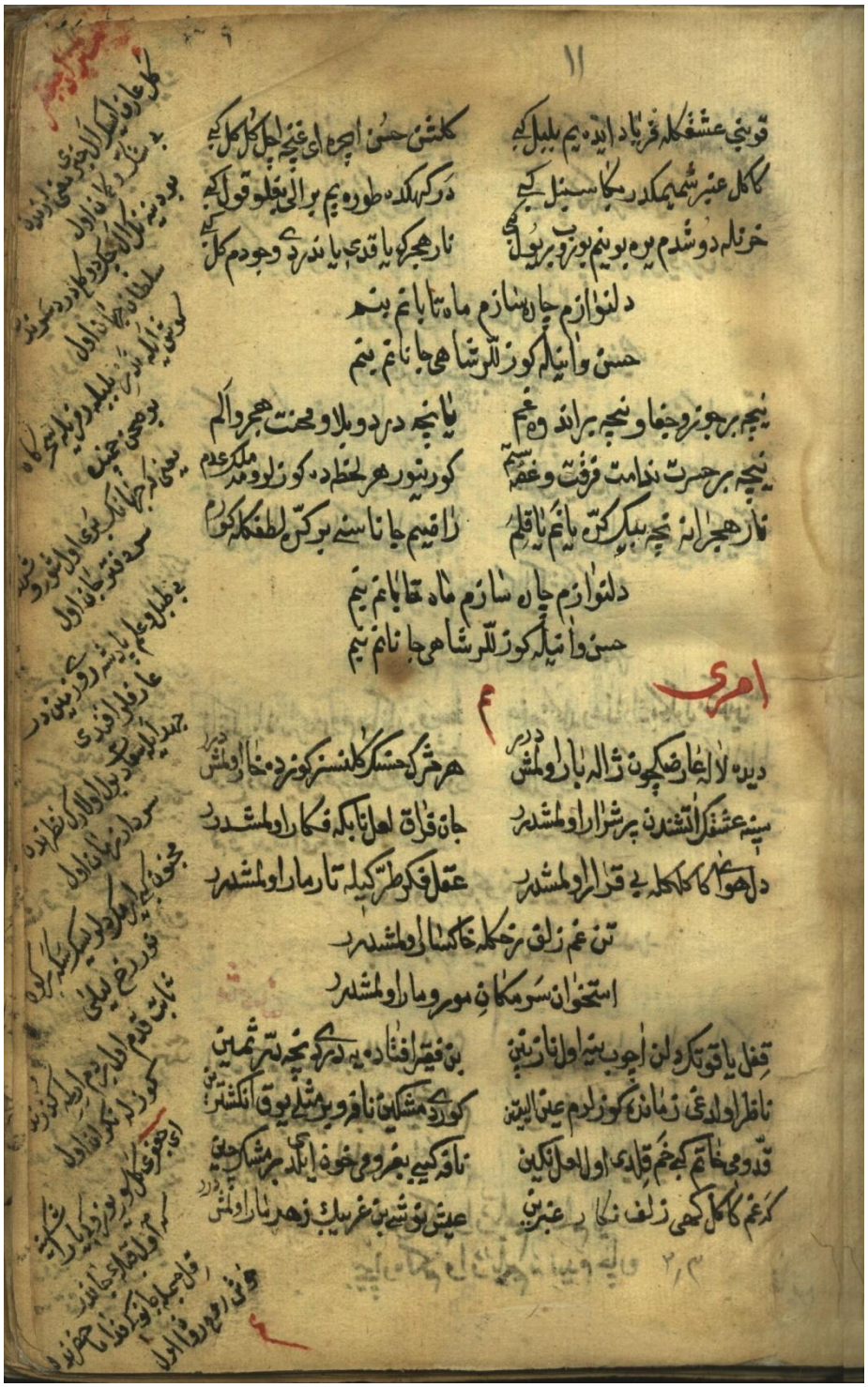

Varak: 11[a]

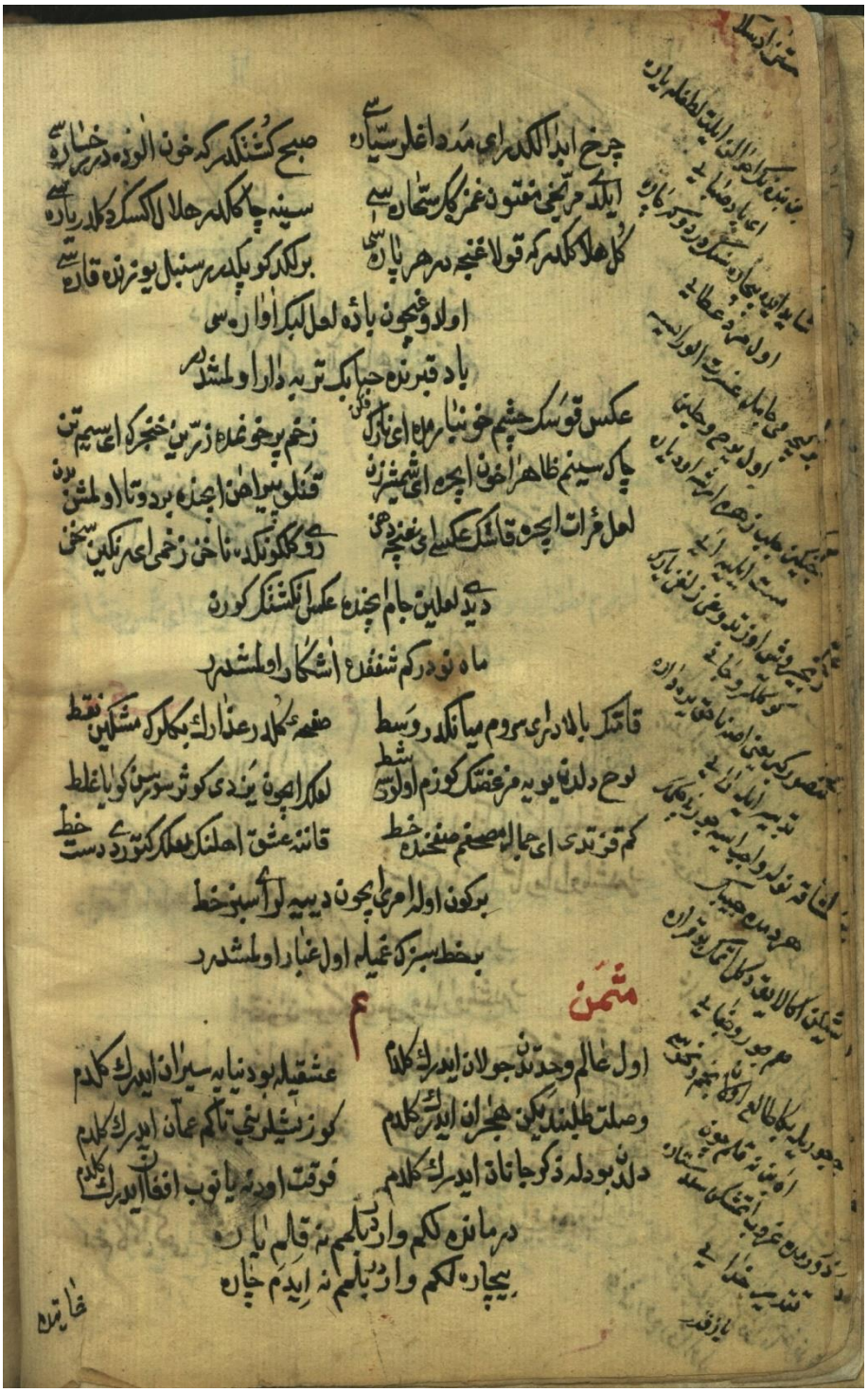

Varak: 11[b]

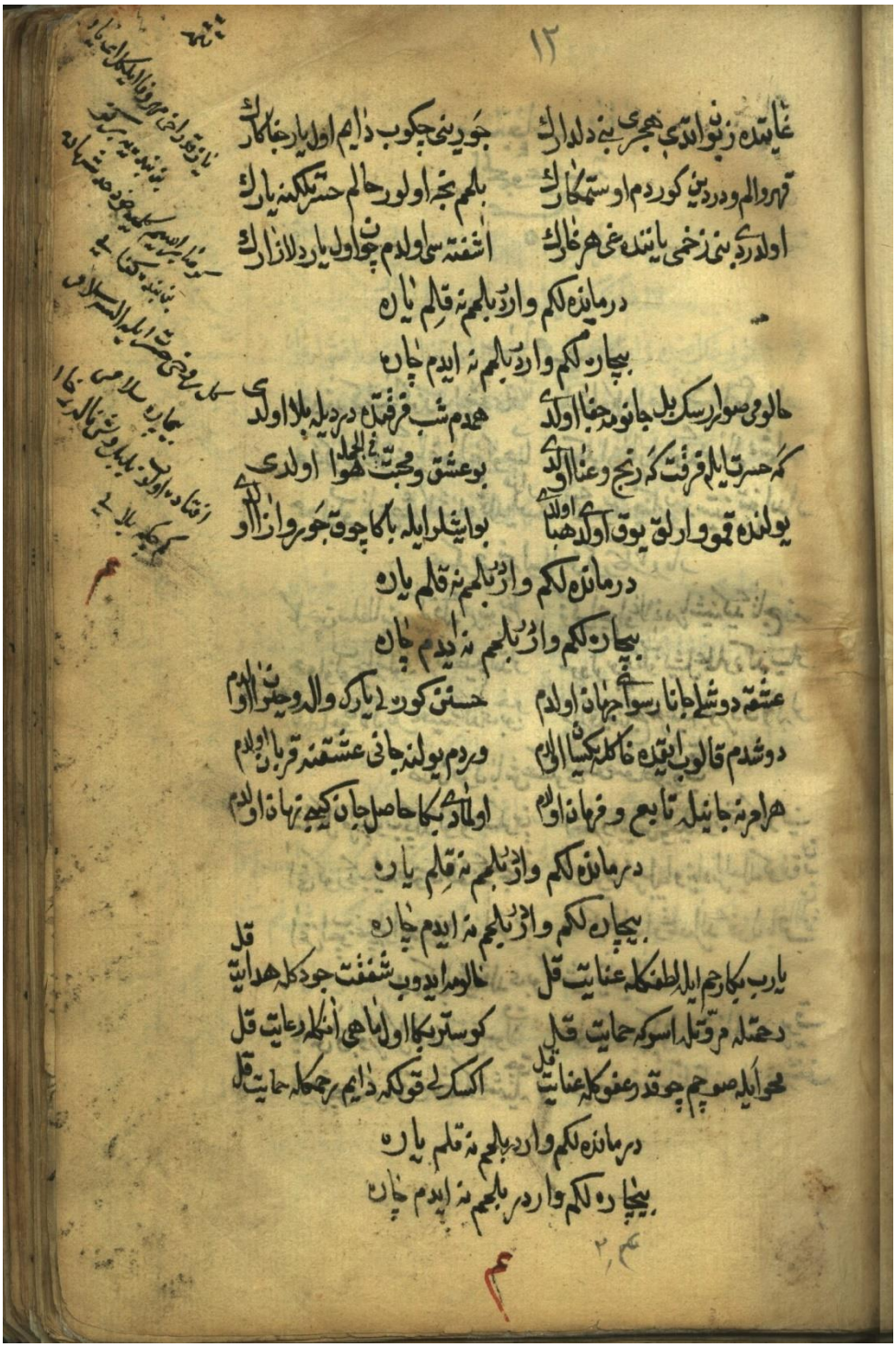

Varak: 12[a]

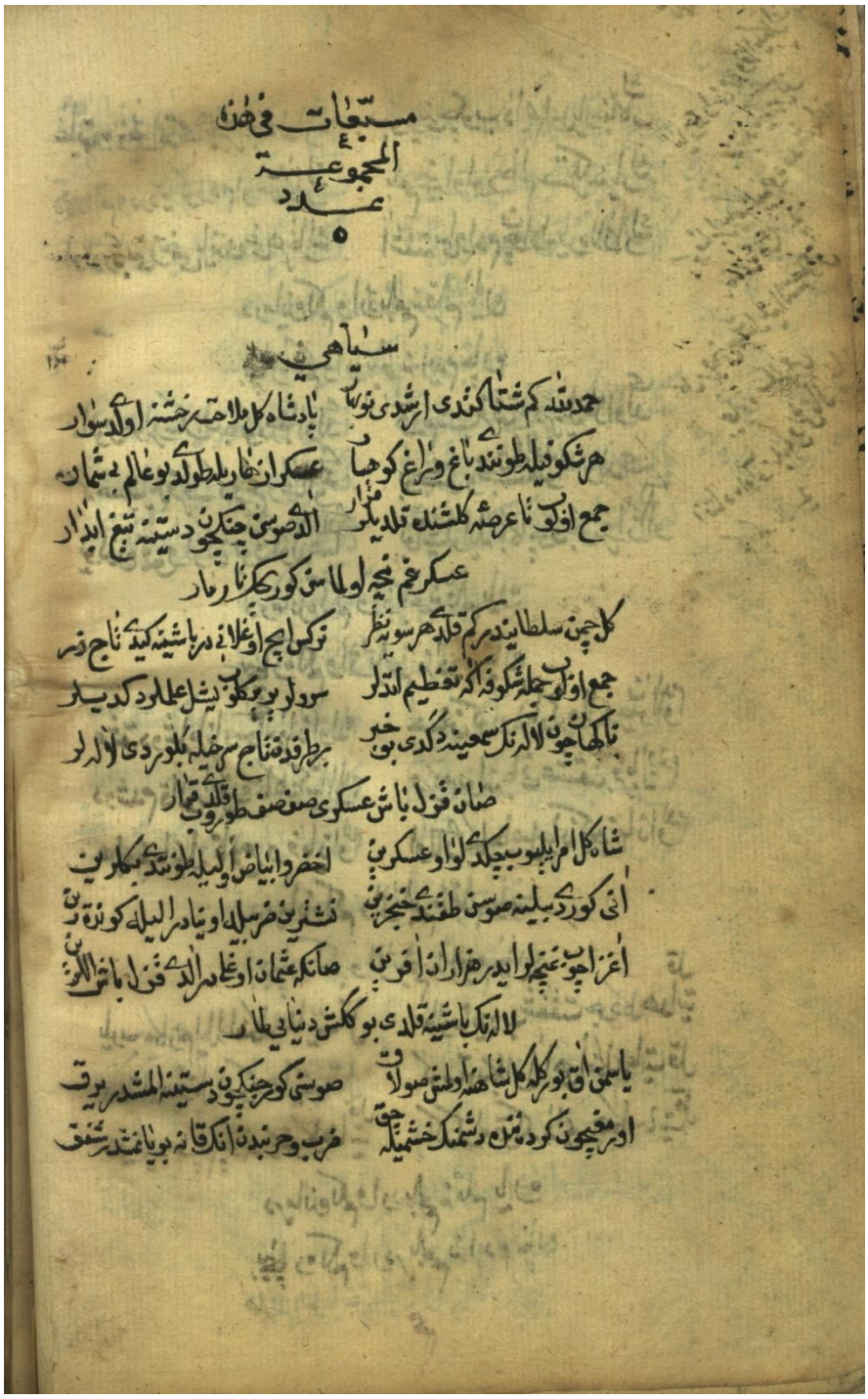

مستدعات فی هذه
المجموعة
عدد
٥

سیاهی

حمدلله کم شتا کندی ارشدی نوبهار — پادشاه کل ملاحت رخشنه اولدی سوار
هر شکوفیله طونندی باغ و راغ کوهسار — عسکر ازهار یله طولدی بو عالم دشمن
جمع اولوب ناعرضه کلشنک قلدیلر مدار — الدی سونی چنکچون دستینه تیغ ابدار
عسکر غم نیچه اولماسون کور یکه نار مار

کل چمن سلطانیدر کم قلدی هر سویه نظر — نرکسی اچوب اوغلانی در باشینه کیدی تاج زر
جمع اولوب جمله شکوفه اکه تعظیم ایدلر — سرولر پرچکون ایشل علم اولدی کدیلر
نالهای چون لاله نک سمعینه کلدی بو خبر — برطرفدن تاج سرخیله بلوردی لاله لر
ضمان قزل باشی عسکری صف صف طورولدی قلدی قرار

شاه کل امر ایلیوب چلدی لوا و عسکرین — اخضر و ابیاض و لیله طونندی بکلرین
انی کوردی بیلنه صوسن طقندی خنجرین — نشتر ین ضربیله او یاندر لیله کوزه رین
اغز اچوب عنچه لر ایدر هزاران آفرین — صانکه عثمان اوغلی در الدی قزل باشی اللرین
لاله نک باشینه قلدی بو کلشن دنیایی طار

یاسمن اق نور کله کل شاهه اولدی صولاق — صوسنی کور چنکچون دستینه المشدر بیرق
اورمغیچون کوردی تمن دشمنک خشمیله حق — ضرب و حربنده انک قانه بویامشدر شفق

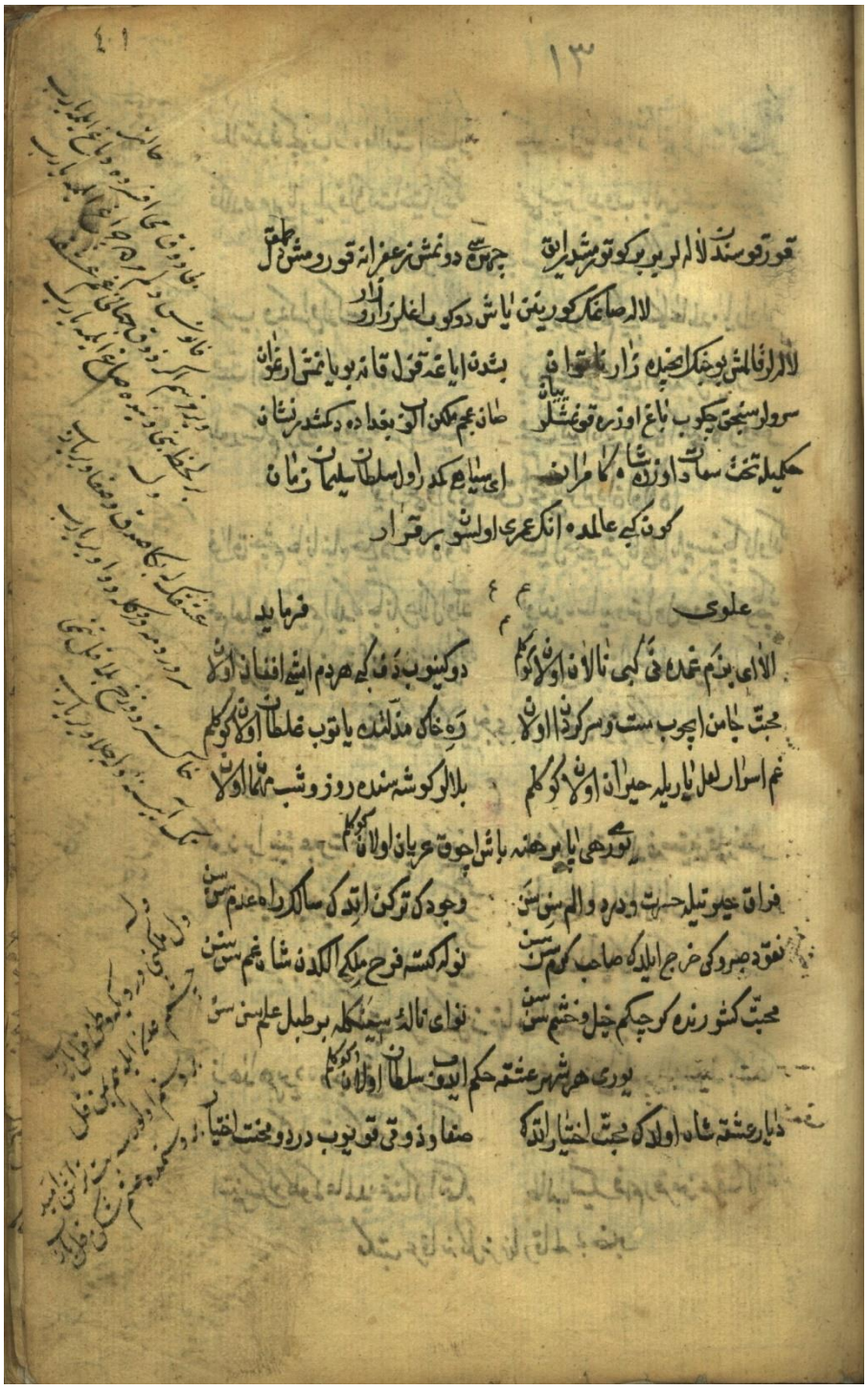

Varak: 13[a]

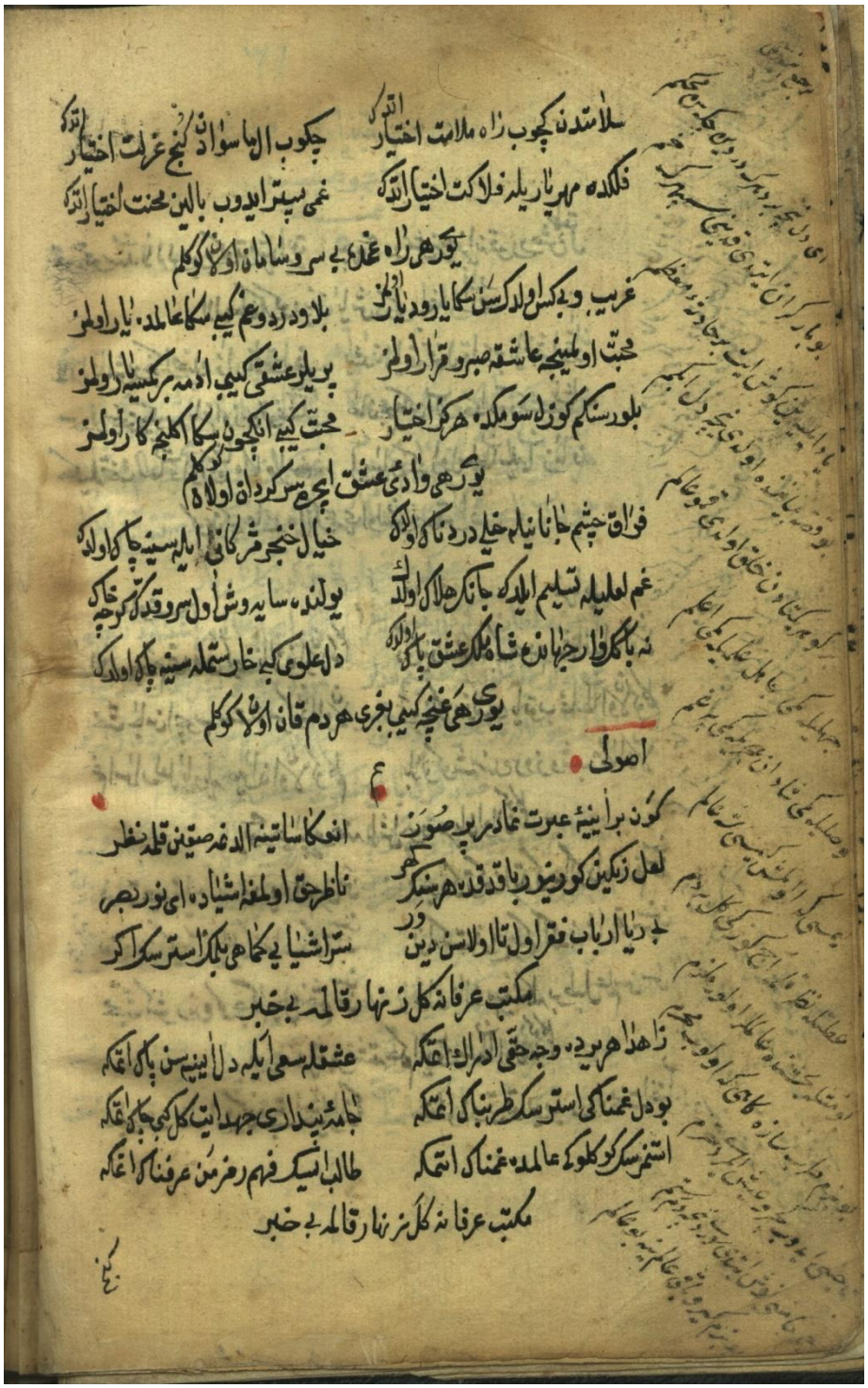

Varak: 13[b]

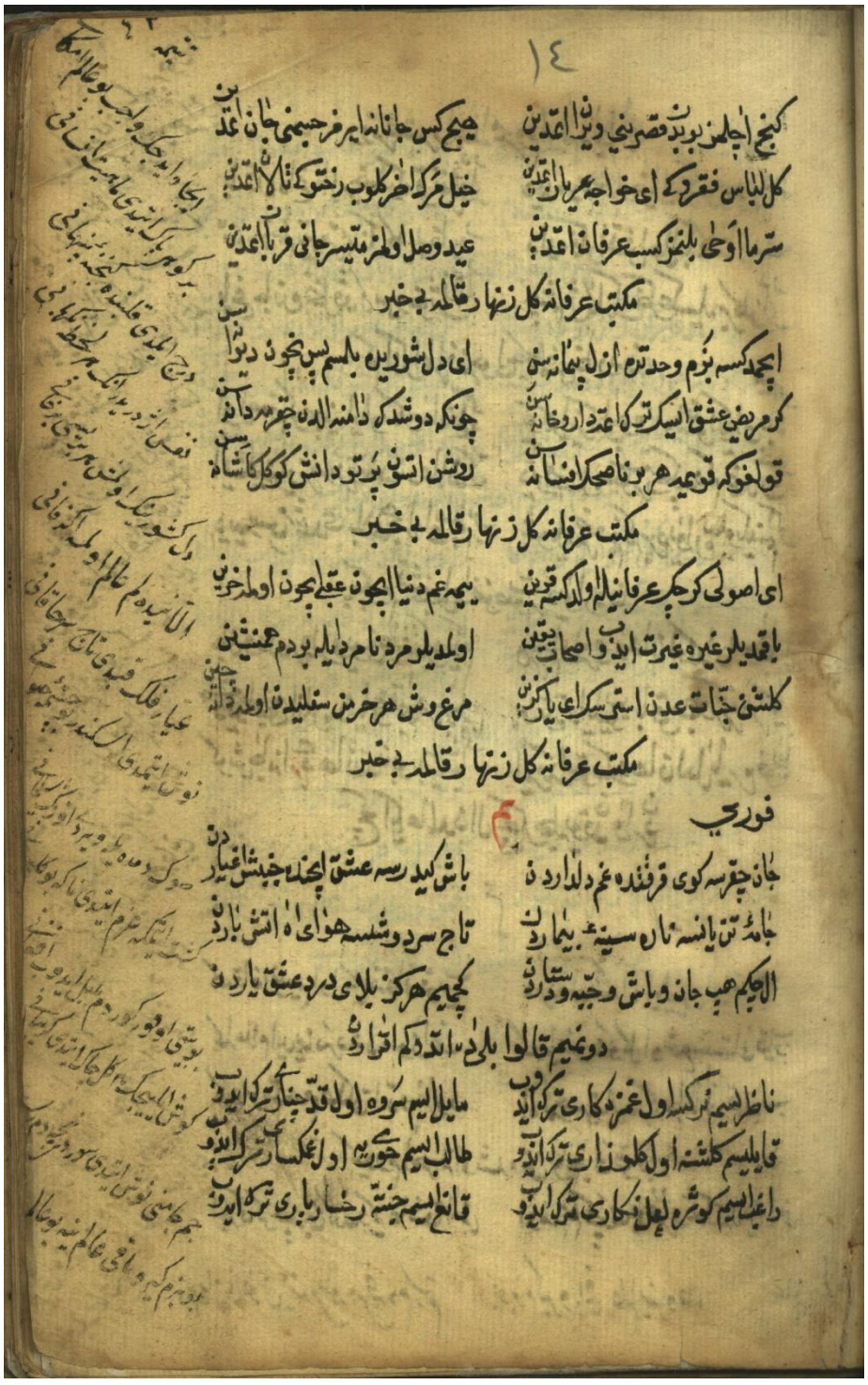

Varak: 14[a]

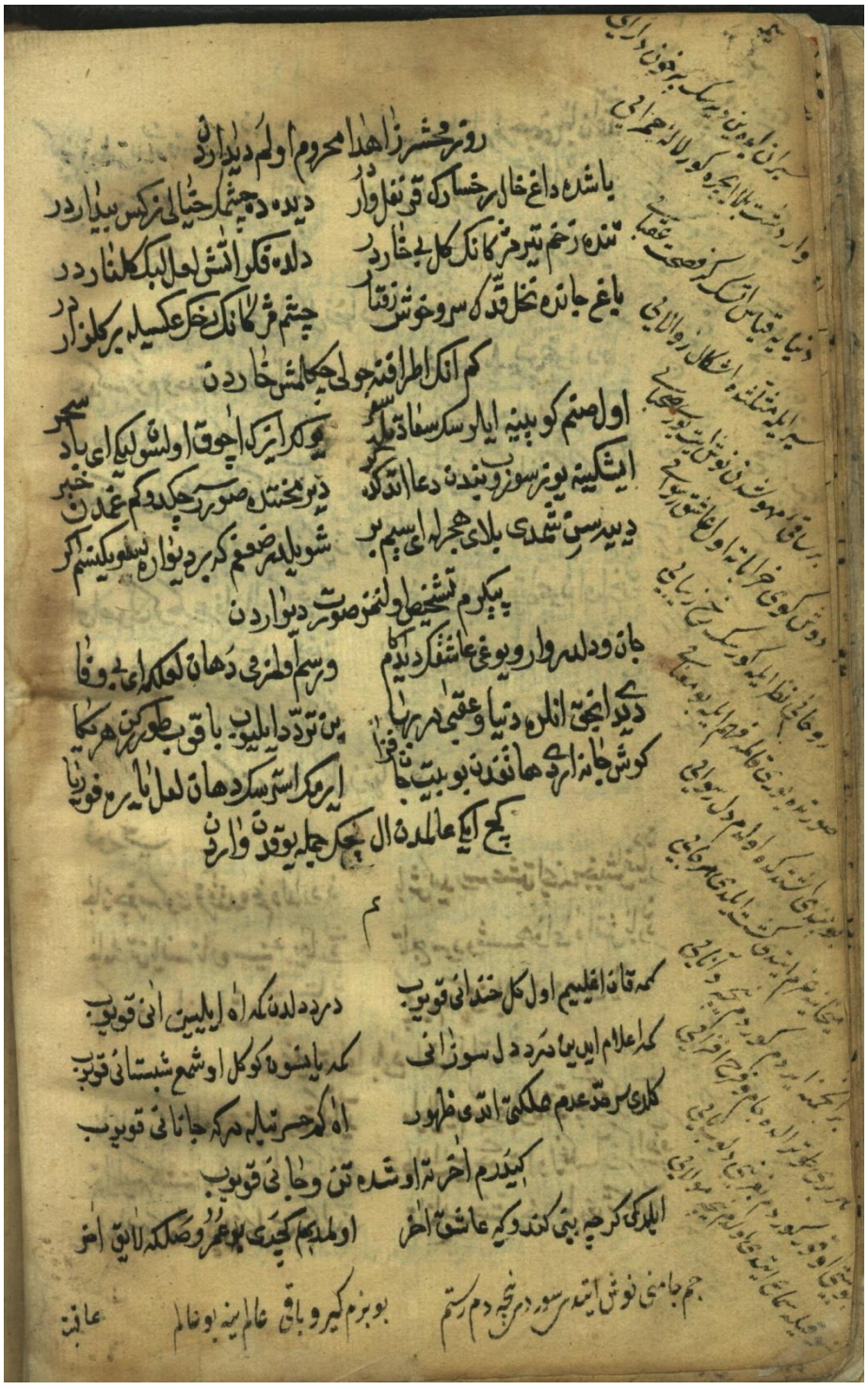

Varak: 14[b]

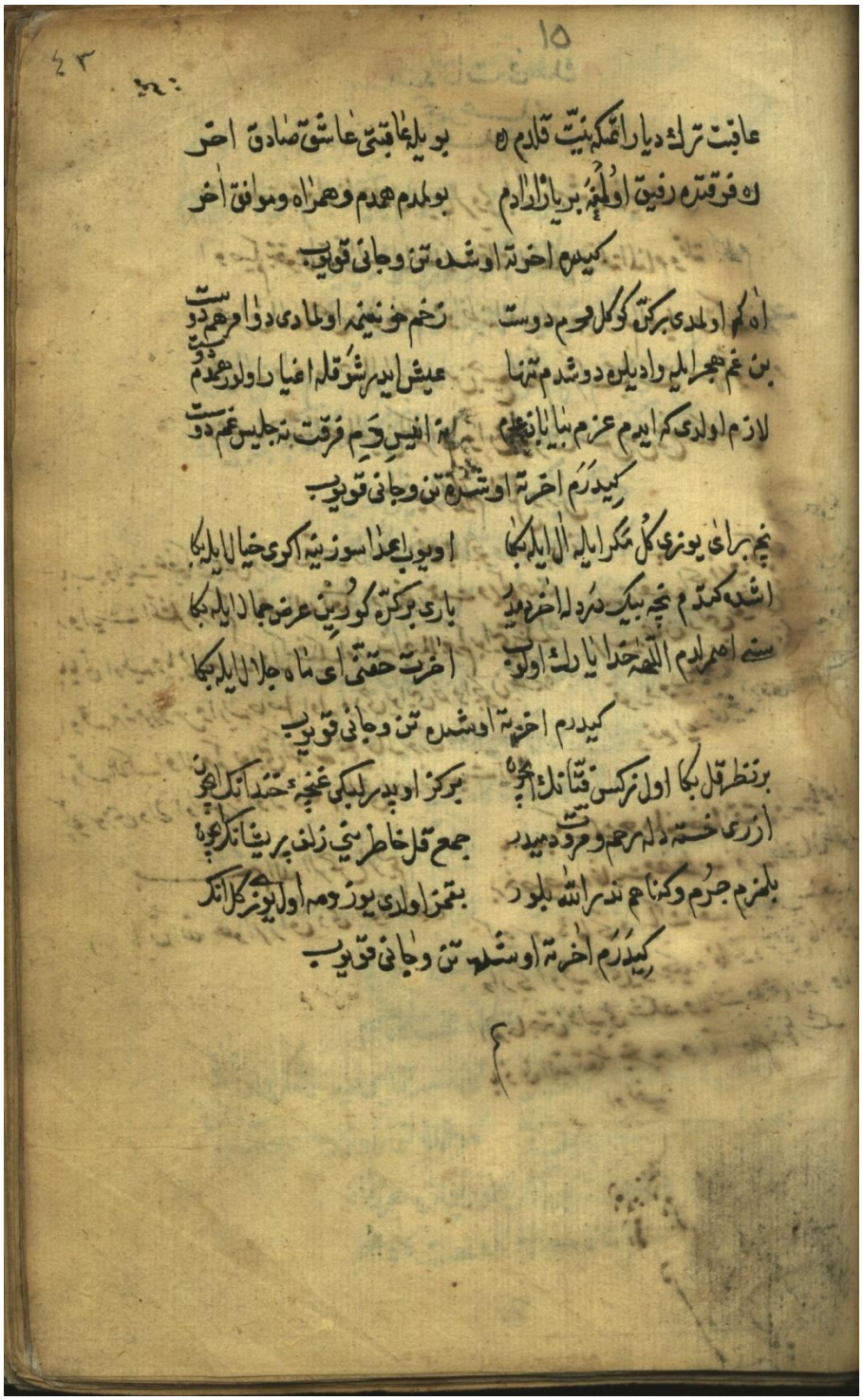

عاقبت ترک دیار ایمکه نیت قلدم ☆ بو یله عاقبتی عاشق صادق اخر
اه فرقتده رفیق اولمیه بر یار اولادم ☆ بولدم همدم و همراه و موافق اخر
کیدرم اخرته اوشدم تن و جانی قویوب

اه کم اولدی بر کن کوکل محرم دوست ☆ زخم خونینمه اولمادی دوا مرهم دوست
بن غم هجر ایله واویلا دوشدم تنها ☆ عیش ایدر شوقله اغیار اولور همدم دوست
لازم اولدی کم ایدم عزم بیابانه خرام ☆ بولمه انیس و دم فرقت نه جلیس غم دوست
کیدرم اخرته اوشدم تن و جانی قویوب

نیچه برای یوزی کل متکر ایله ال ایله بکا ☆ اویوب اعدا سوزینه اکری خیال ایله بکا
اشده کمدم نیچه بیک درد له اخر دیدم ☆ یاری برکز کوزینی عرض جمال ایله بکا
سنه اصمر ادم اللهم خدایا رلك اولوب ☆ اخرت حقنی ای ماه جلال ایله بکا
کیدرم اخرته اوشدم تن و جانی قویوب

برنظر قل بکا اول نرکس فتانك ایچون ☆ برکز اوپدر لبکی غنچه خندانك ایچون
ارزی خسته دله مرهم و مرهم دیدر ☆ جمع قل خاطرینی زلف پریشانك ایچون
بلمزم جرم و کناهم ندر الله بلور ☆ بتمز اولدی یوزومه اول یوزکرانك
کیدرم اخرته اوشدم تن و جانی قویوب

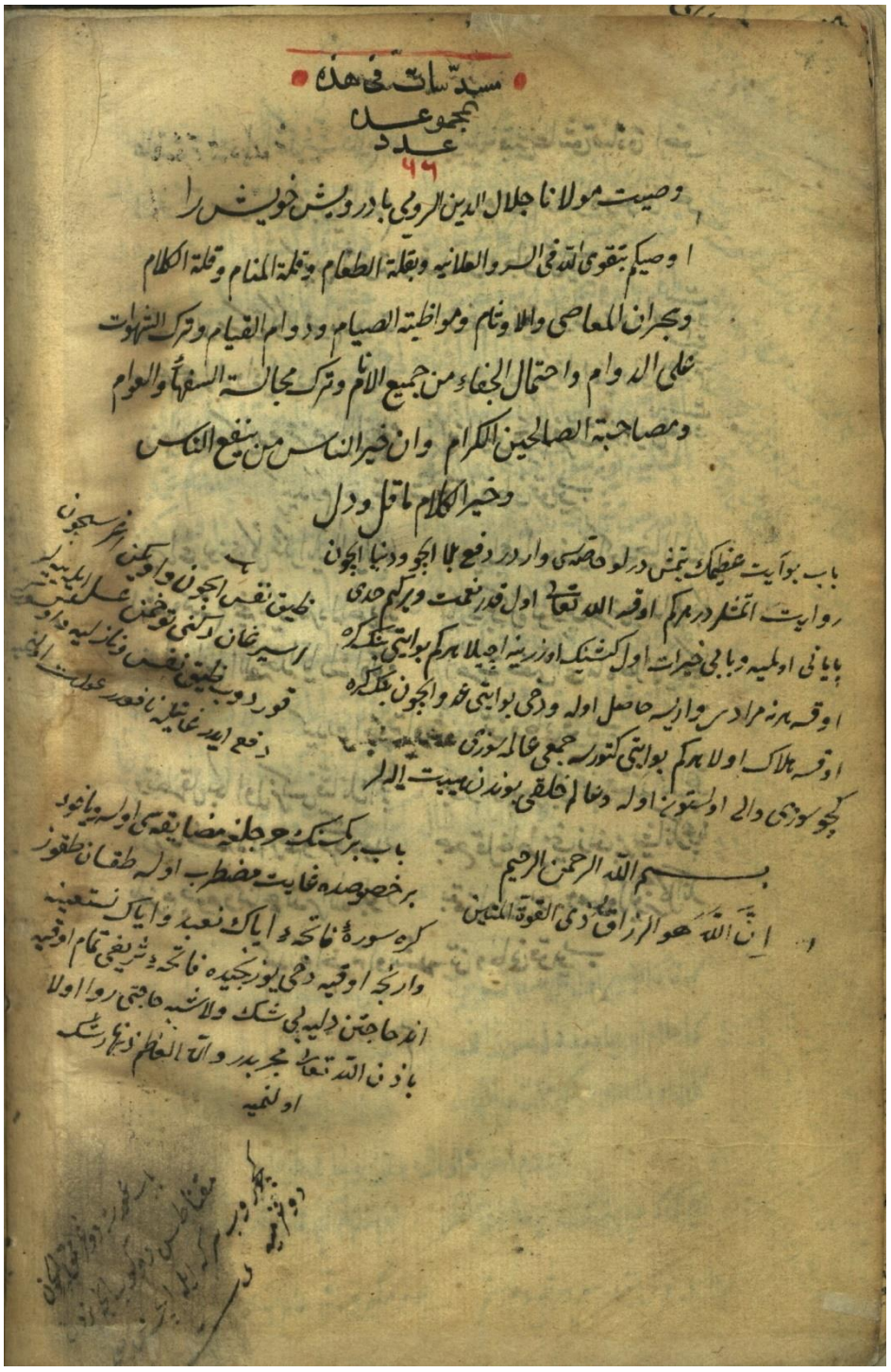

مسدسات فی هذه
مجموعه
عدد
٦٦

وصیت مولانا جلال الدین الرومی بادرویش خویش را

اوصیکم بتقوی الله فی السر والعلانیه وبقلة الطعام وقلة المنام وقلة الکلام
وبحران المعاصی واللاونام ومواظبة الصیام ودوام القیام وترک الشهوات
علی الدوام واحتمال الجفاء من جمیع الانام وترک مجالسة السفهاء والعوام
ومصاحبة الصالحین الکرام وان خیر الناس من ینفع الناس
وخیر الکلام ماقل ودل

باب بوآیت عفیطک بنش در لو حاصه سی وارد در دفع بلا ایجون ودنیا ایجون
روایت اتمشلر در هرکم اوقه الله تعالی اول قدر نعمت وبرکم حدی
پایانی اولمیه وبابی خیرات اول کشینک اوزرینه اجللاهرکم بوایتی بنکره
اوقه هرنه مرادی وارایسه حاصل اوله ودخی بوایتی غدوایجون بنکره
اوقه هلاک اولاهرکم بوایتی کتورسه جمیع عالم یوزی عقربه بنزر
کجو سوزی دالی اولستون اوله دعالم خلقی یوندن بیت الله

بسم الله الرحمن الرحیم

ان الله هو الرزاق ذی القوة المتین

باب برکسنک وجلغه مضایقه سی اولسه یاخود
برخصومدن غایت مضطرب اوله طقان طقوز
کره سورهٔ فاتحه وایاک نعبد وایاک نستعین
وارتجه اوقیه دخی یوز جیده فاتحه وشریفی تمام اوقیه
اندحاجتی دلیه بی شک ولاشبه حاجتی روا اولا
باذن الله تعالی مجرب در والله العظیم ذخار شکه
اولمیه

ظلمین نفس ایجون واوکین اخر سجون
اسیر غان دکنی توخن عمل ایلیه
فوردوب ظلمین نفس وناز کیه دادو
دفع ایدر غائله نافصر عدالت

Varak: 15[b]

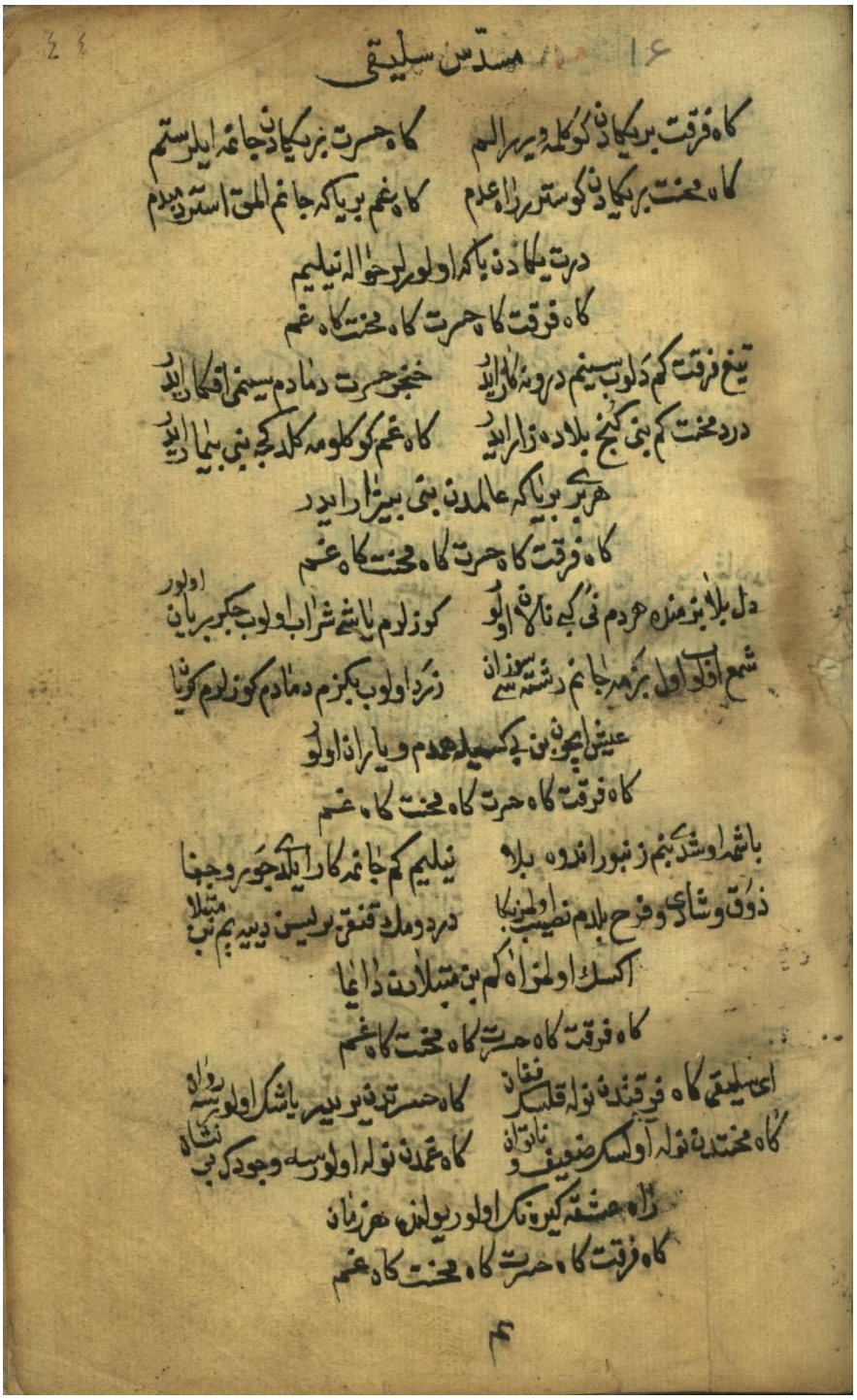

مسدس سلیقی

کاه فرقت بریکادن کوکله ویر الم — کاه حسرت بریکادن جامه ایلر ستم
کاه محنت بریکادن کوستره راه عدم — کاه غم بریکه جانم المق استر دیدم

درت یکادن یاکه اولور لر حواله نیلیم
کاه فرقت کاه حسرت کاه محنت کاه غم

تیغ فرقت کم دلوب سینم درونه کار ایدر — خنجر حسرت دمادم سینمی افگار ایدر
درد محنت کم بنی گنج بلاده زار ایدر — کاه غم کوکلومه کلدکجه بنی بیمار ایدر

هر بری بر یاکه عالمدن بنی بیزار ایدر
کاه فرقت کاه حسرت کاه محنت کاه غم

دل بلا بزمنده حردم نی گبی نالان اولور — کوزلرم یاشی شراب اولوب جگر بریان اولور
شمع افلاک اول بزمه جانم رشته سیوزان — زرد اولوب یکزم دمادم کوزلرم کویا

عیش ایچون بن بکسیله همدم و یار اذ اولور
کاه فرقت کاه حسرت کاه محنت کاه غم

باشمه اوشدی بنم زنبور اندوه بلا — نیلیم کم جانمه کار ایلدی جور و جفا
ذوق و شادی و فرح بلدم نصیب اولمز بکا — درد و محنت قیغی بر لیسی دیه بم تن متلا

اکسک اولمزاه کم بن مبتلا اولمه دایما
کاه فرقت کاه حسرت کاه محنت کاه غم

ای سلیقی کاه فرقتدن نوله قلسک فغان — کاه حسرتدن نیر یاشک اولور سیل روان
کاه محنتدن نوله اولسک ضعیف و ناتوان — کاه غمدن نوله اولور سه وجودک بی نشان

راه عشقه کیرنکر اولور یولنده هر زمان
کاه فرقت کاه حسرت کاه محنت کاه غم

Varak: 16[a]

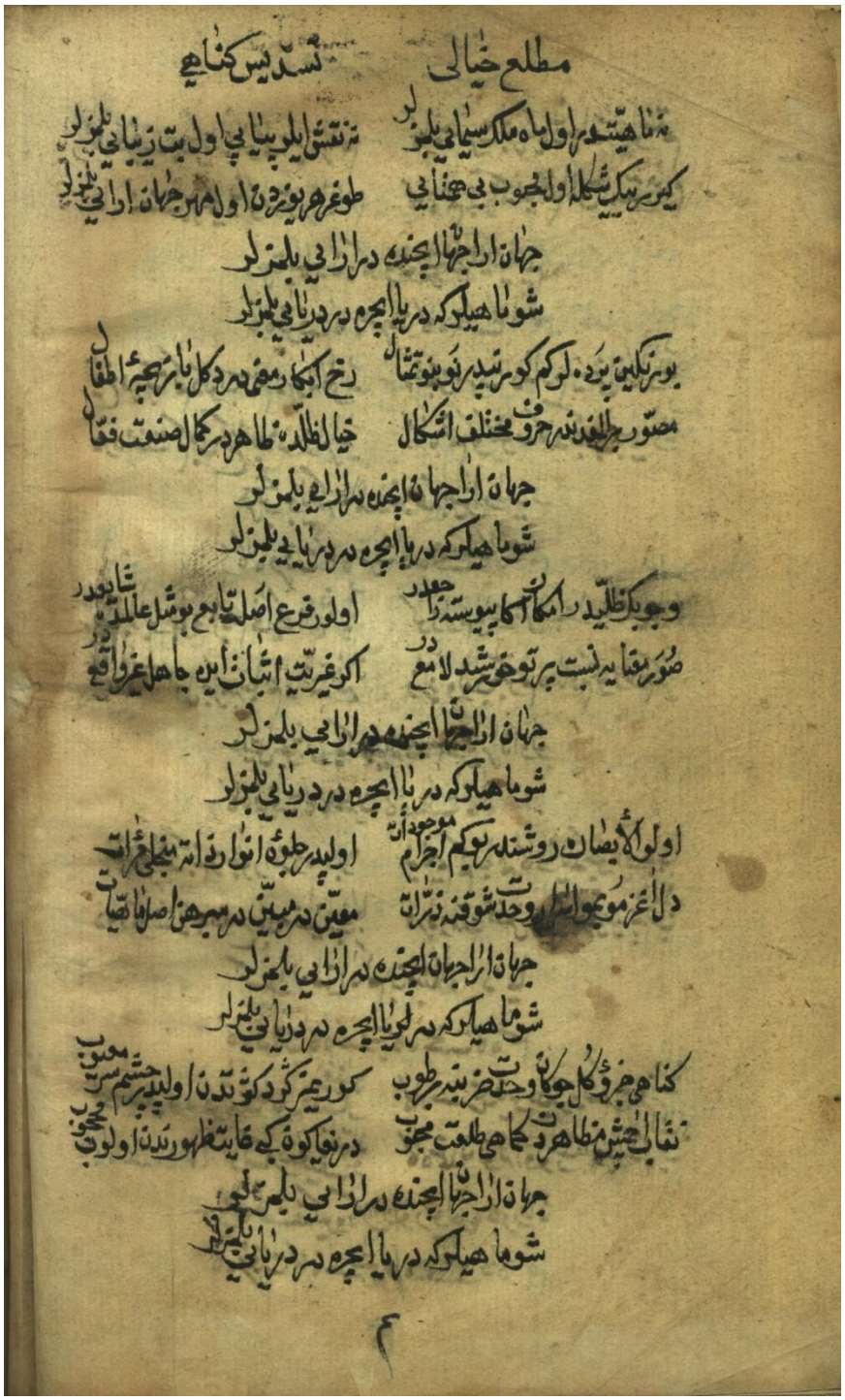

مطلع خیالی — تسدیس کنایی

نه ماهیتده اول ماه ملک سیمای یلمزلر — نه نقش ایلر پیا پی اول بت زیبای یلمزلر
کیمسه یک شکله اول محبوب بی همتای یلمزلر — طوغار هر بوزده اول مهر جهان آرای یلمزلر

جهان آرا جهانی ایچنده دریای یلمزلر
شو ماهیلر که دریا ایچره در دریای یلمزلر

یوز نکلین پرده لرکم کورمیه رنو بنو تمثال — رخ ابکار معنی در دکل بازیچه اطفال
مصور جز الف ندر حروف مختلف اشکال — خیال قلدی ظاهر در کمال صنعت فعال

جهان آرا جهانی ایچنده دریای یلمزلر
شو ماهیلر که دریا ایچره در دریای یلمزلر

وجوبک ظلیدر امکان اکا پیوسته رجعدر — اولور فرع اصله تابع بو مثل عالمده شایعدر
صور معنایه نسبت پرتو خورشید لامع در — اکر غیریت اثبات این جاهل غرا واقع در

جهان آرا جهانی ایچنده دریای یلمزلر
شو ماهیلر که دریا ایچره در دریای یلمزلر

اولو الابصار روشندر بو کم اجرام موجود آت — اولور جلوه انوار ذاته منجلی ذرات
دل آغز موجوات وحدت شوقنه نغمه خوان — معین در مبین در هر بری اصل ماهیات

جهان آرا جهانی ایچنده دریای یلمزلر
شو ماهیلر که دریا ایچره در دریای یلمزلر

کناهی جزو کل جویان وحدت ضربنه بر طوب — کوریمز کرد کوتدن اولیدر چشم سر معیوب
نقاب خلقدن مظاهر دکاهی طلعت محجوب — در نوا کونه کی غایت ظهوردن اولوب محجوب

جهان آرا جهانی ایچنده دریای یلمزلر
شو ماهیلر که دریا ایچره در دریای یلمزلر

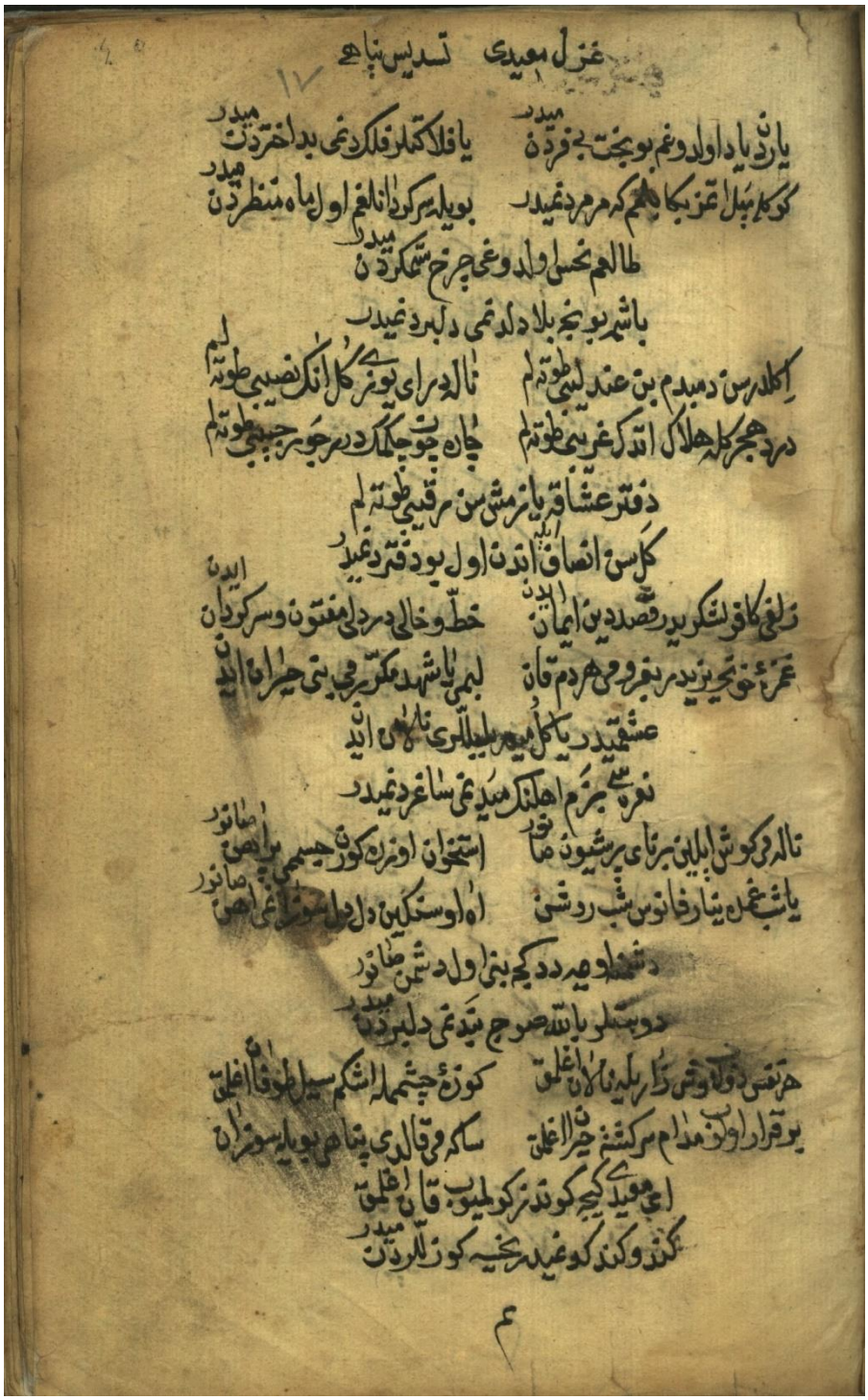

غزل معیدی تسدیس بناهی

یارن یاد اولدوغم بو بخت بی فرده میدر — یا فلاکتلر فلکدن بی اختر دن میدر
کوکلم بیل اغزیکا یلم کرمز دنمیدر — بویله سرکردانلغم اول ماه منظردن میدر
طالعم نحسلی اولدوغی چرخ ستمکردن میدر
باشمه بو بخت بلادلدنمی دلبردنمیدر

اکلدرسن دمبدم بن عندلیبی طوتدلم — ناله درای یوزکل انکز نصیبی طوتدلم
درد هجر کله هلاکل اندکی غریبی طوتدلم — جان چو چلمک در جویر جیبی طوتدلم
دفتر عشاقه یازمشسن رقیبی طوتدلم
کل سن انصاف ایدن اول بودفتردنمیدر

زلفکا قوللشکریدر قصد دین ایمان ایدن — خط و خالی دردلی مفتون و سرکردان ایدن
غمزه ئوتیر یوزیدر بغرومی هردم قان — لبمی یاشهد مکرر می بنی حیران ایدن
عشقمیدر یاکل بیمار یا لیلای نالان ایدن
نعره سی بزم اهلنک سیدنمی ساغردنمیدر

ناله مکوش ایلین برنای پرشیون صانور — استخوان اوزره کوزی جسمی پر اصون صانور
یاشب غمده یتار فانوس شب روشنی — اه اوسنکین دل اول سوزنی اصون صانور
دشمنا وعده دکم بنی اولدشمن صانور
دوستلر یا الله صوح بیدنمی دلبردنمیدر

هر نفس دولاوشی زاریله نالان اغلمق — کوزه چشمه اشکم سیل طوفان اغلمق
یوقدر اولکونمدام سرکشته حیران اغلمق — ساکم وی قالدی پناهی بویله سوزان اغلمق
ای معیدی کیچه کوندز کولمیوب قان اغلمق
کندوکندکو غیدر بخیه کوزللردنمیدر

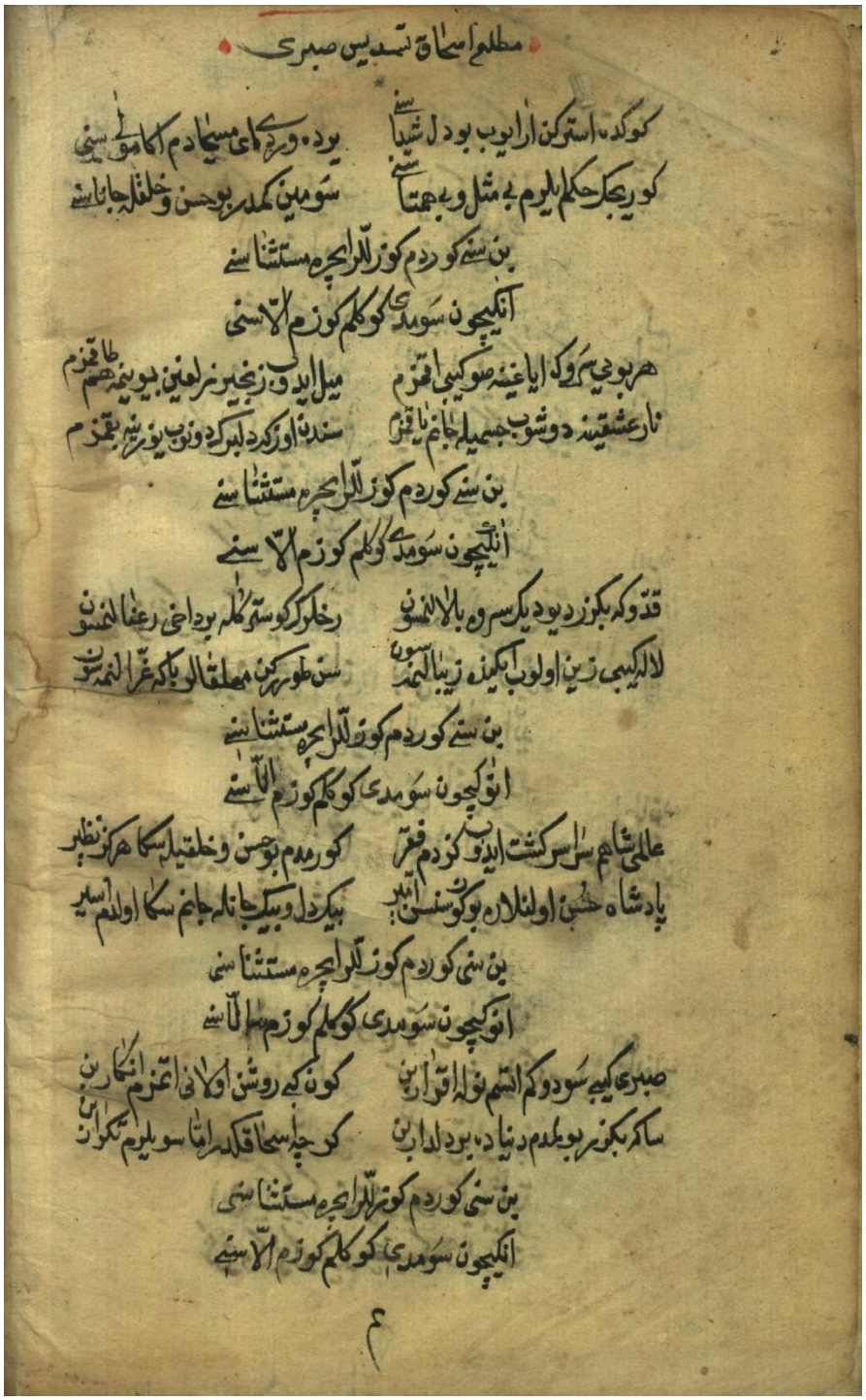

مطلع اسحاق تسدیس صبری

کوگده استرکن ارایوب بودل شیدا سنی
یوده ورمکای مسیحادم اکاموالی سنی
کوریجکر حکم ایلیوم بی مثل وبی همتا سنی
سومین کمدر بوحسن وخلقله جانا سنی

بن سنی کوردم کوزللرایچره مستثنا سنی
انلیچون سومدیکو کلم کوزم الاسنی

هربویی سروکه ایاغنه صوکیبی اقمزم
میل ایدوب زنجیر زلفینه بویینمه هم طاقمزم
نارعشقینه دوشوب جسمیله جانم یاقمزم
سندن اوزکه دلبرکه دونوب یوزینه باقمزم

بن سنی کوردم کوزللرایچره مستثنا سنی
انلیچون سومدیکو کلم کوزم الاسنی

قدوکه بکوزدیوده یکسروه بالالنمسون
رخلرکه کوستکله بوداغی رعنا الغمسون
لالهکیبی زینا اولوب اکینده زیبا النمسون
سن طورهرکس مطلقا لوبکه غرا النمسون

بن سنی کوردم کوزللرایچره مستثنا سنی
انلیچون سومدیکو کلم کوزم الاسنی

عالمی شاهم سن سرکشت ایدوب کوزم فقیر
کوردم بوحسن وخلقیله سکاهرکز نظیر
پادشاه حسن اولنلاره بوکون سنسن امیر
بیکدل وبیک جانله جانم سکا اولدم اسیر

بن سنی کوردم کوزللرایچره مستثنا سنی
انلیچون سومدیکو کلم کوزم الاسنی

صبری کیبی سودوکم التمم نوله اقرارین
کوندکه روشن اولانی انکارین
ساکه بکوزیوبلدم دنیاده بوداردارین
کرچه اسحاقدر اما سویلرم انکوزارین

بن سنی کوردم کوزللرایچره مستثنا سنی
انلیچون سومدیکو کلم کوزم الاسنی

ع

Varak: 17[b]

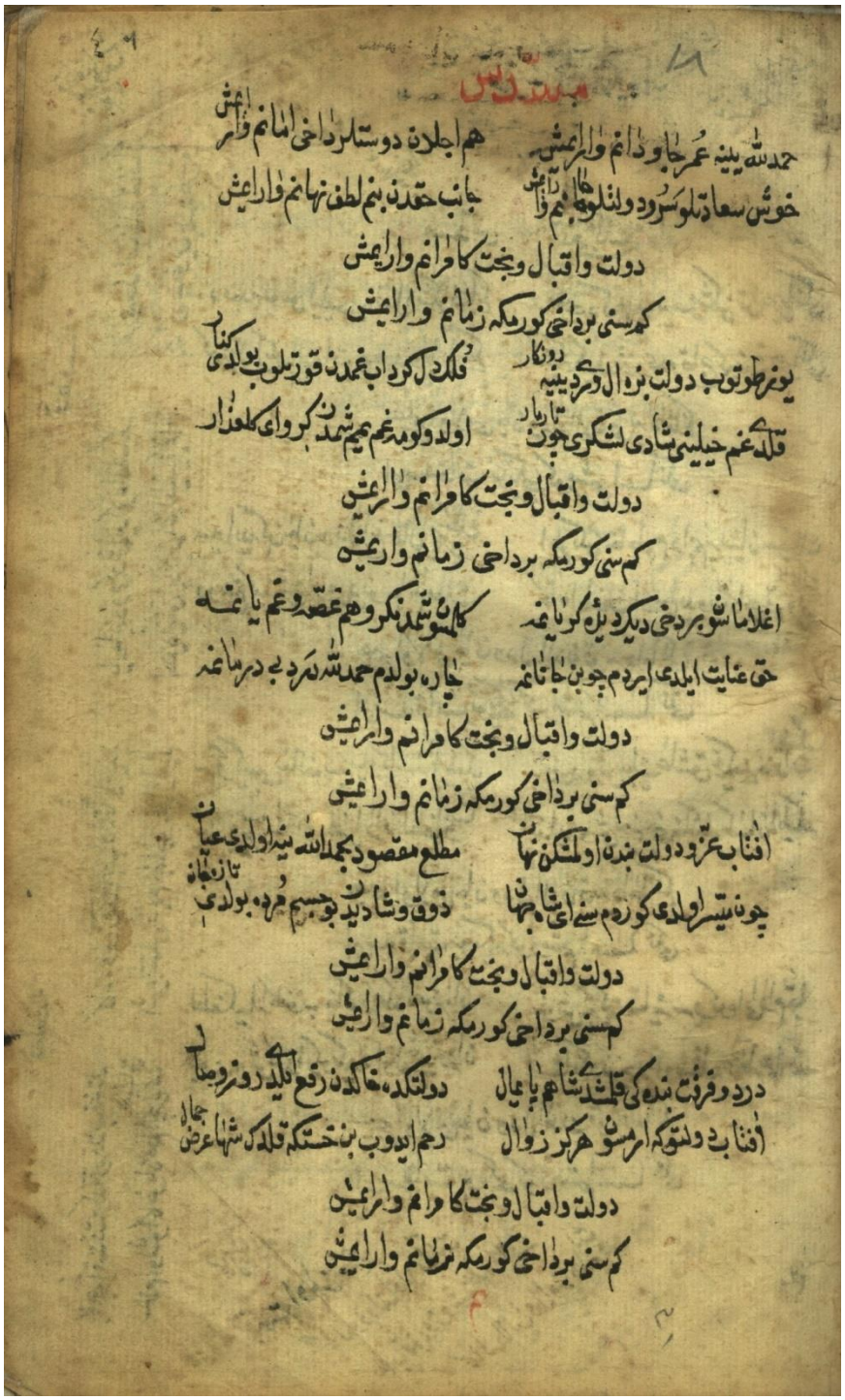

مبدد بس

حمدلله بینه عمر جاودانم وارایش — هم اجلاده دوستلردا خی امانم وارایش
خوش سعادتلو سرود ولتلوها بنم وارایش — جانب حقدن بنم لطف نهانم وارایش

دولت واقبال وبخت کامرانم وارایش
کم سنی برداخی کورمکه زمانم وارایش

یوز طوتوب دولت بزوال دیر دیینه یونکار — قلکدل کرداب غمدن قورتلوب بولدی کنار
قلکدکی غم خیلینی شادی لشکری چون تاریار — اولدوکومدن غم بیم شدن کرواى کلغذار

دولت واقبال وبخت کامرانم وارایش
کم سنی کورمکه برداخی زمانم وارایش

اغلاماشو بردخی دیکردیژه کو یا نمه — کلمشو شمدنکروهم غصه وغم یانمه
حق عنایت ایلدی ایردم چوبن جانانمه — چاره بولدم حمدلله درد بی درمانمه

دولت واقبال وبخت کامرانم وارایش
کم سنی برداخی کورمکه زمانم وارایش

افتاب عزو دولت بندهٔ اولمکن نهان — مطلع مقصود بحمدالله بنه اولدی عیان
چون نیسر اولدی کوزدم سنه ای شاه جهان — ذوق وشادیدن بو جسم مرده بولدی تازه جان

دولت واقبال وبخت کامرانم وارایش
کم سنی برداخی کورمکه زمانم وارایش

درد وفرقت بنده کی قلمشدی شاهم پایمال — دولتکده خاکدن رفع اولدی رونق وصال
افتاب دولتوکه ارمشو هرگز زوال — رحم ایدوب بنه تستکه قلدکی شاهاعرض جمال

دولت واقبال وبخت کامرانم وارایش
کم سنی برداخی کورمکه زمانم وارایش

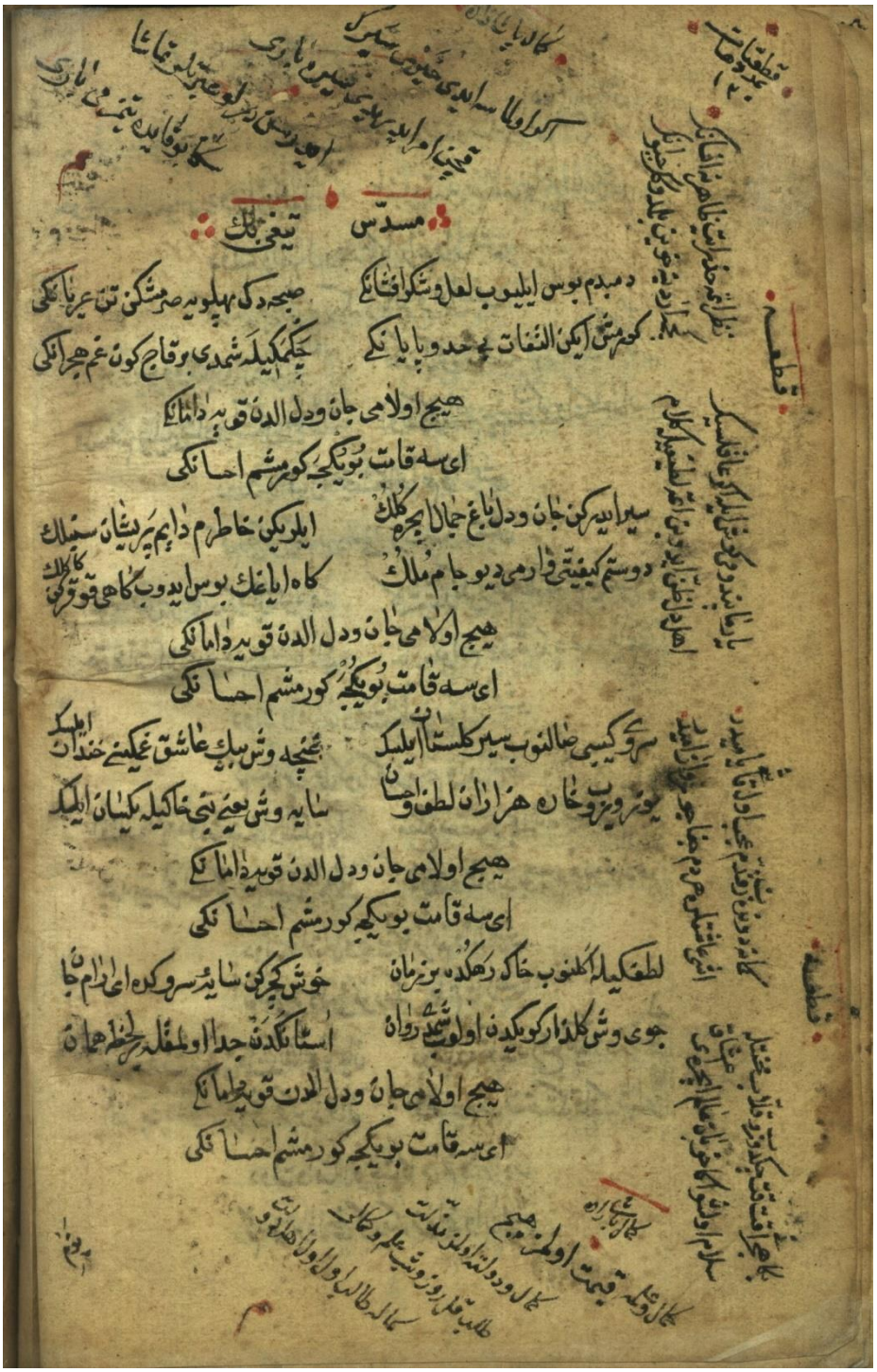

Varak: 18[b]

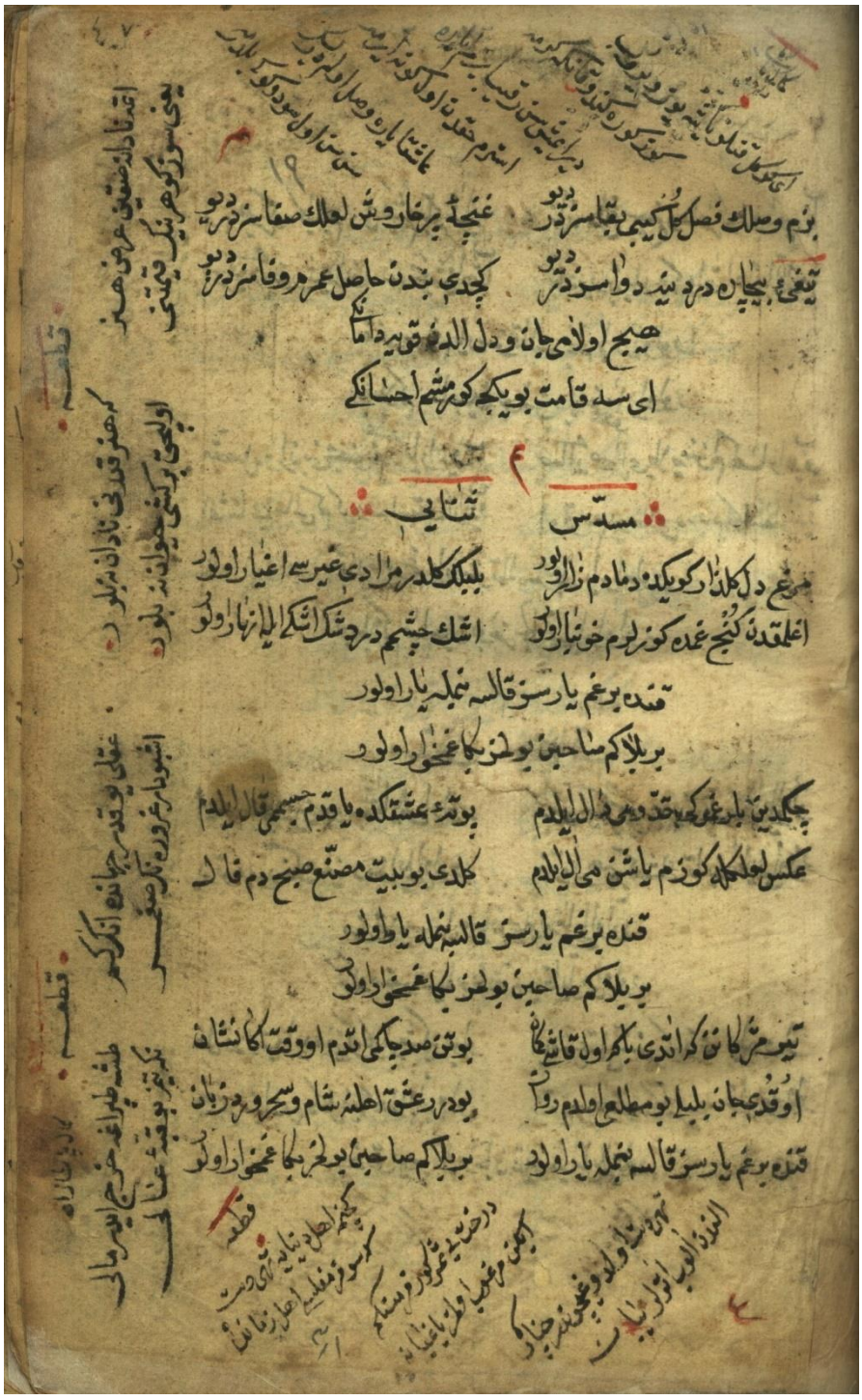

Varak: 19[a]

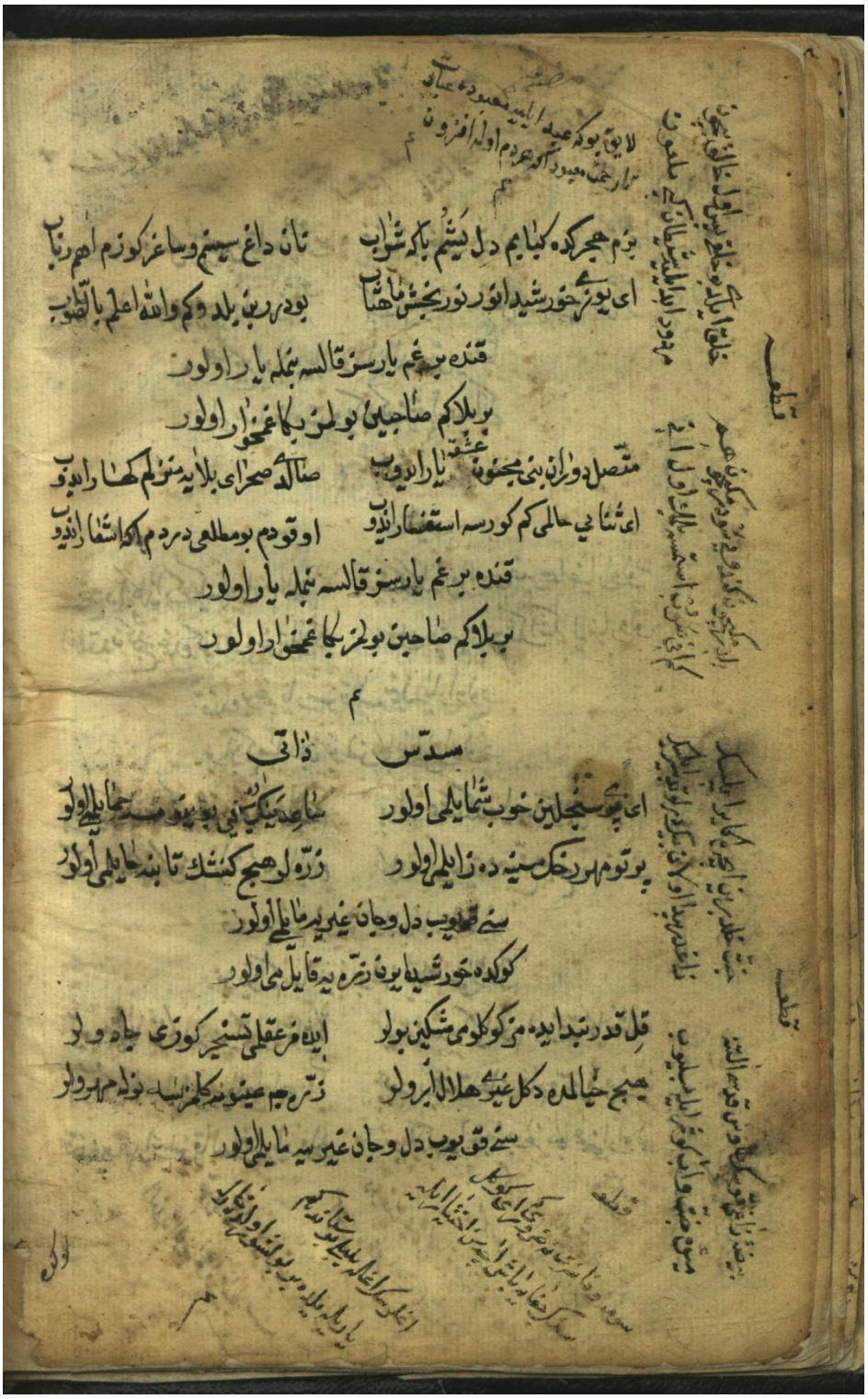

Varak: 19[b]

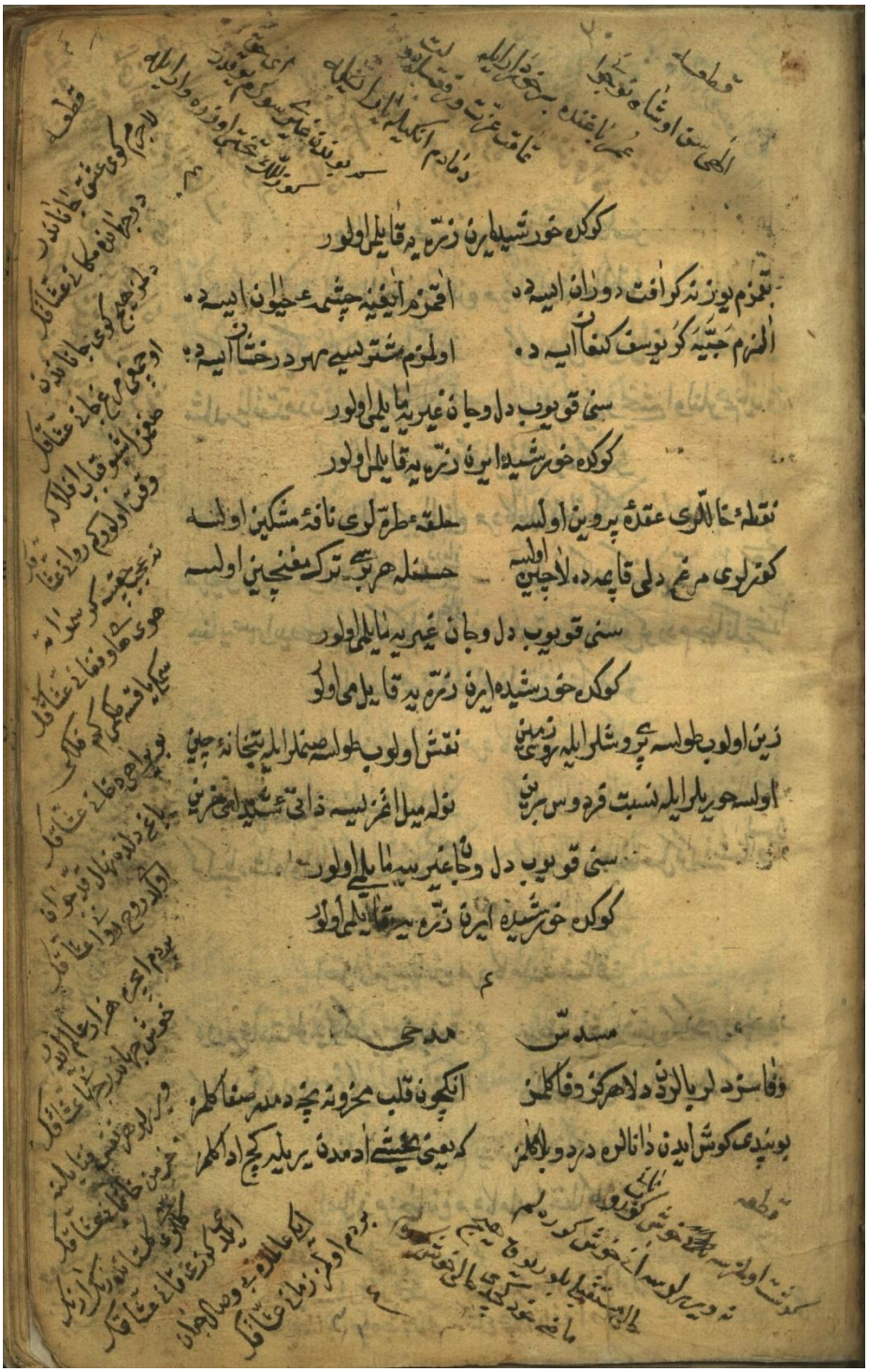

Varak: 20[a]

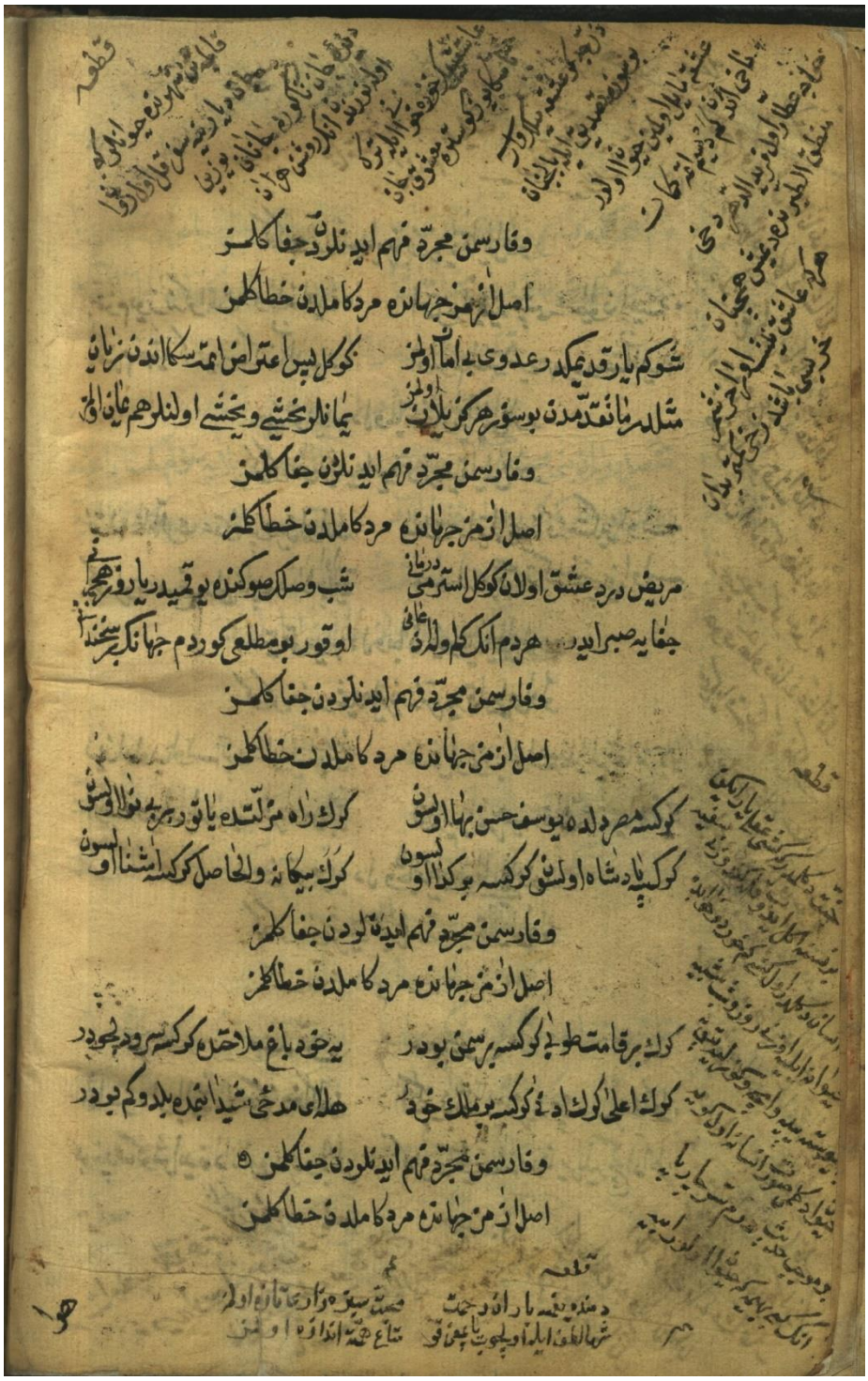

وفارسی مجرّد فرهاد ایدر نلودن جفا کلمز

اصل ازمن جهاندن مرد کاملدن خطا کلمز

شوکم یار قدیملک رعد وی به اما اولمز — کوکل بیر اعتراض امّه سکاندن زیاده

مثل در یا نقطه دن بوسوز هر کز یلان اولمز — یمانلر یخشی ویخشی اولنلر هم عیان اولمز

وفارسی مجرّد فرهاد ایدر نلودن جفا کلمز

اصل ازمن جهاندن مرد کاملدن خطا کلمز

مریض درد عشق اولان کوکل استر می درمانی — شب وصلک صوکندن یوقمیدر یارو زهجرانی

جفا یه صبر ایدر هر دم انک کم ولدن عالی — او قور بو مطلعی کوردم جهانک برسخندانی

وفارسی مجرّد فرهاد ایدر نلودن جفا کلمز

اصل ازمن جهاندن مرد کاملدن خطا کلمز

کوکسه مصر دلده یوسف حسن بهاسی اولسون — کوک راه مرتبه یاتو دیره نوالاسی اولسون

کوک پادشاه اولسون کوکسه بوکدای اولسون — کوک بیکانه والحاصل کوکسه اشنا اولسون

وفارسی مجرّد فرهاد ایدر نلودن جفا کلمز

اصل ازمن جهاندن مرد کاملدن خطا کلمز

کوک برقامت طوبی کوکسه برسمن بودر — یه خود باغ ملاحتده کوکسه سرو وگلبودر

کوک اعلی کوک ادنی کوکسه بوملک خودر — هلای مدعی شیدا بندن بلدوکم بودر

وفارسی مجرّد فرهاد ایدر نلودن جفا کلمز

اصل ازمن جهاندن مرد کاملدن خطا کلمز

Varak: 20[b]

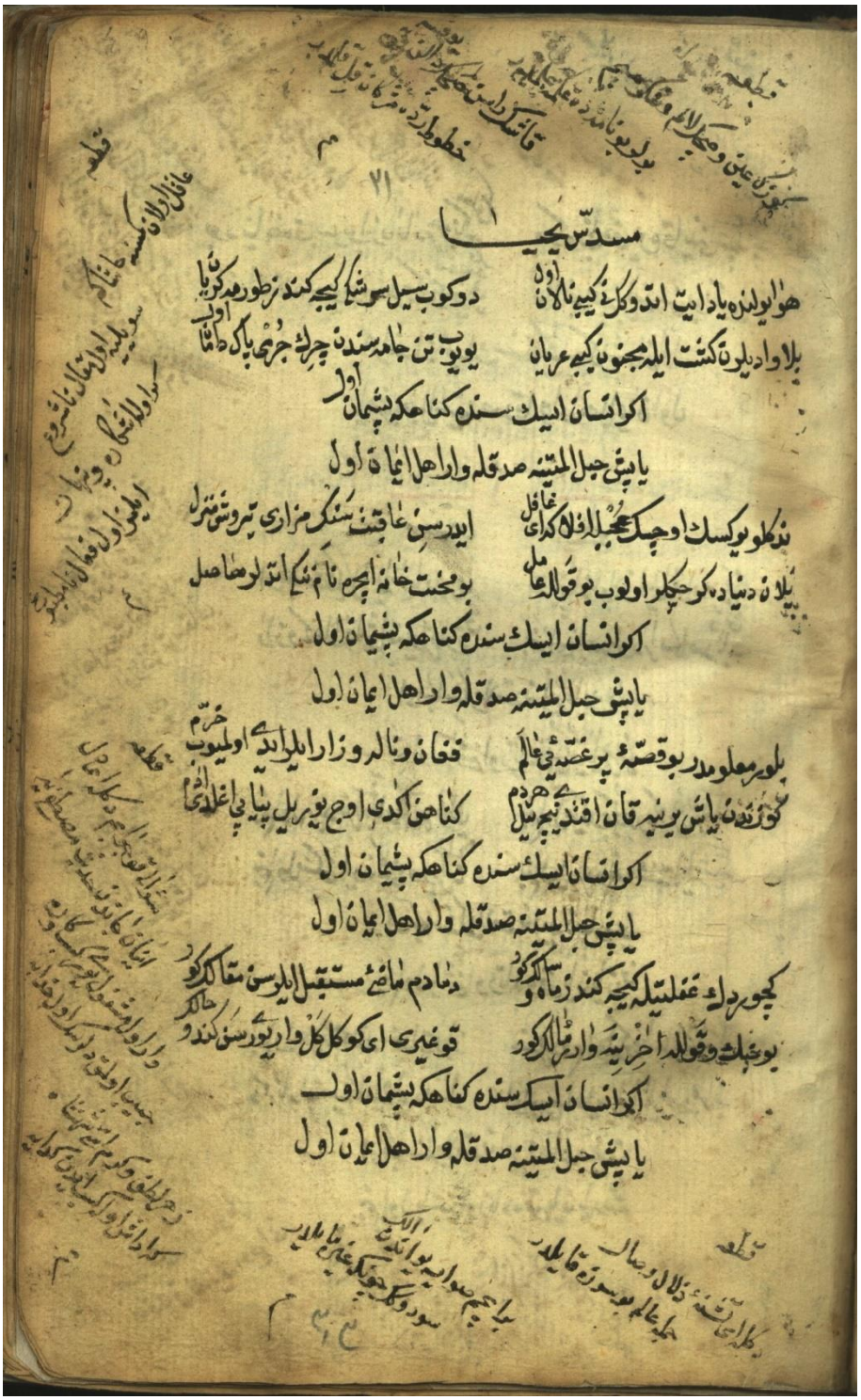

Varak: 21[a]

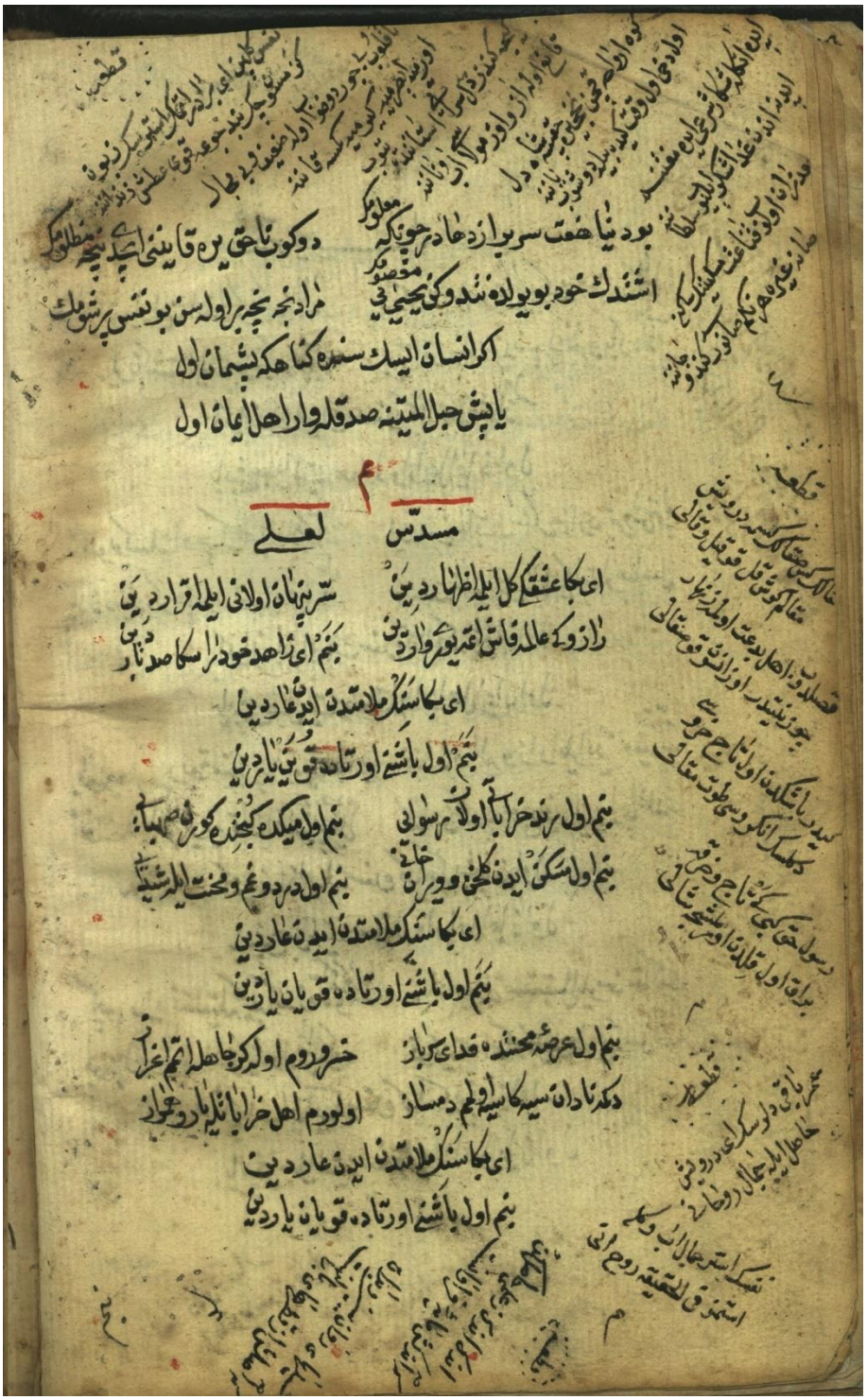

Varak: 21[b]

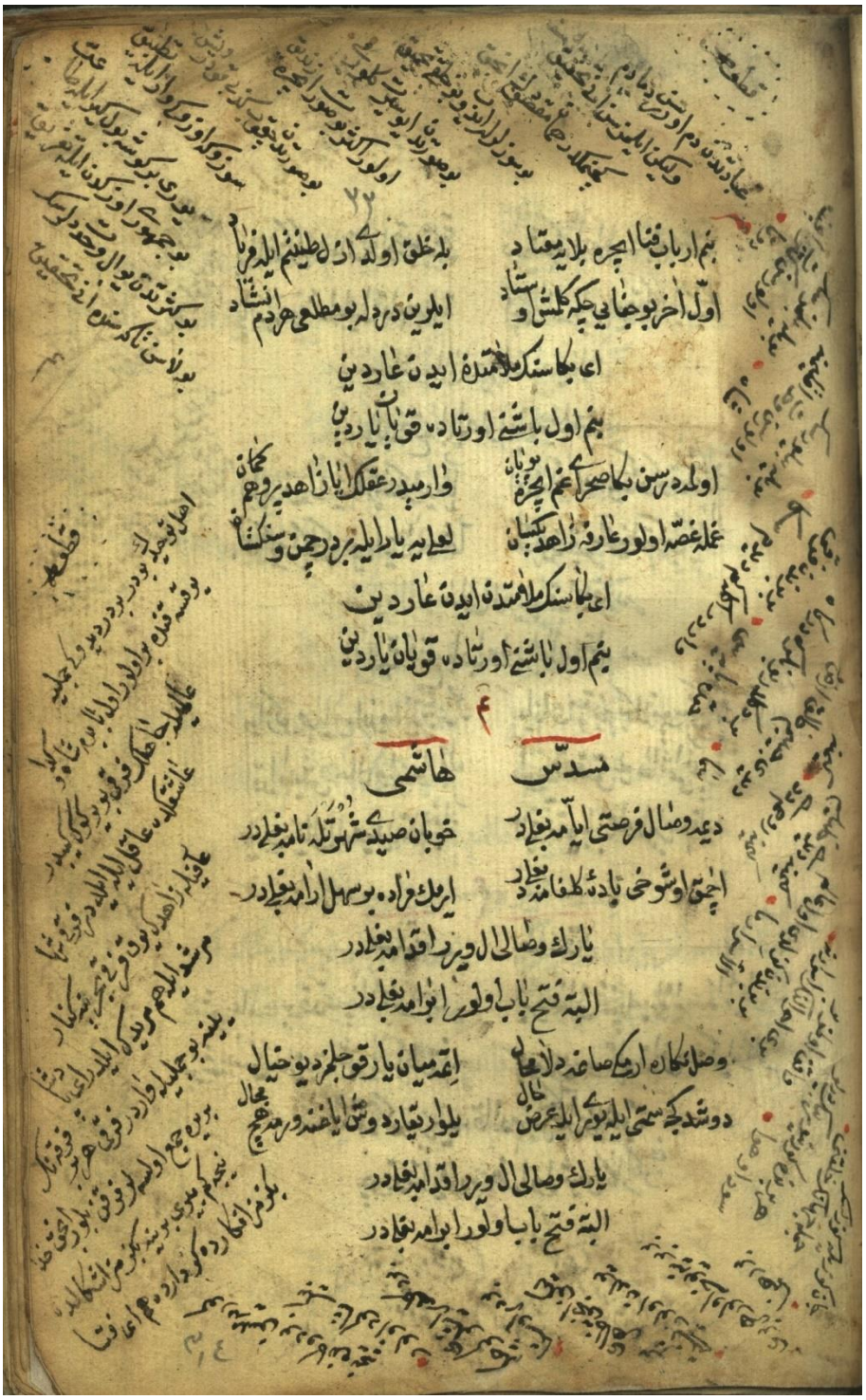

Varak: 22[a]

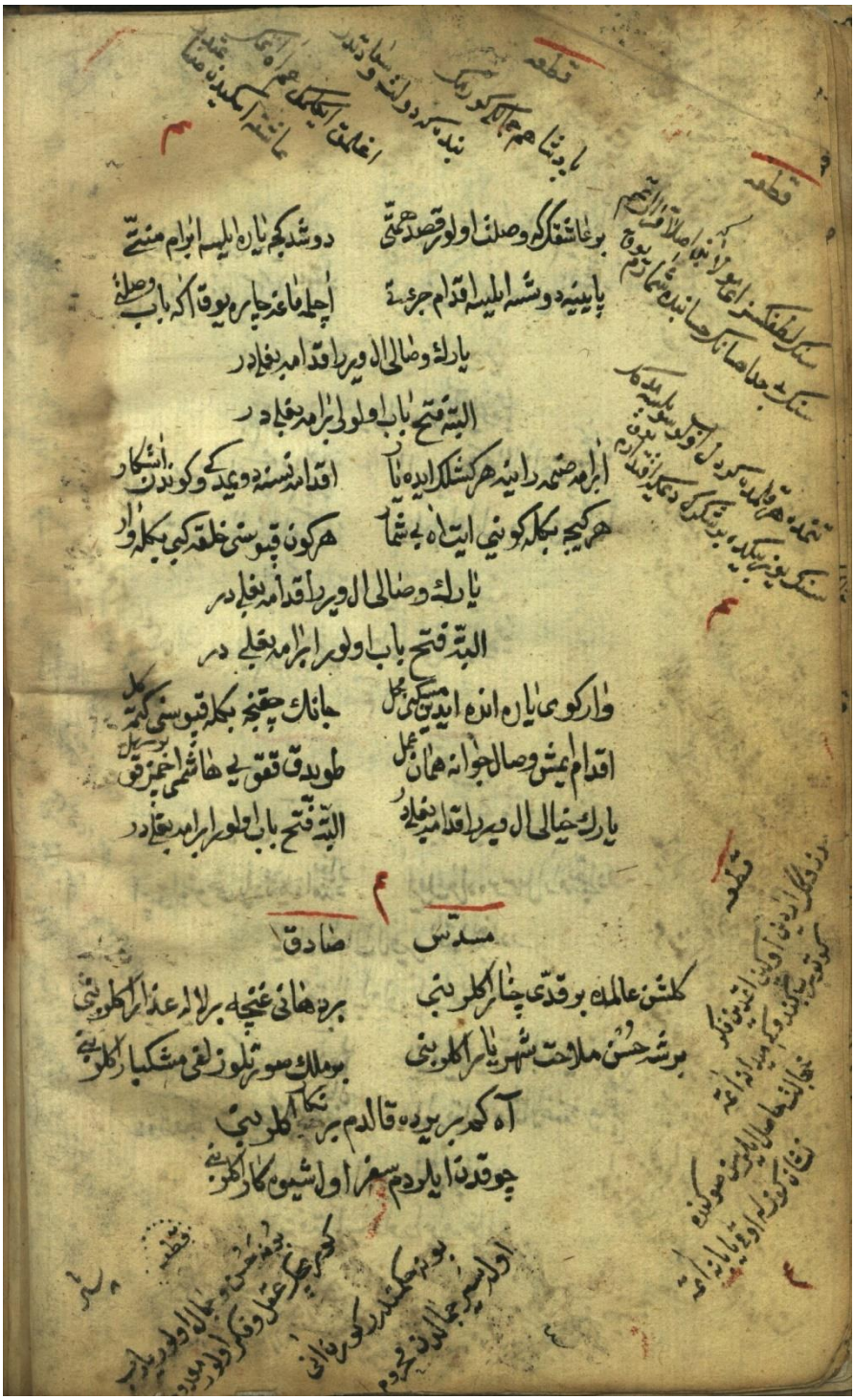

Varak:22[b]

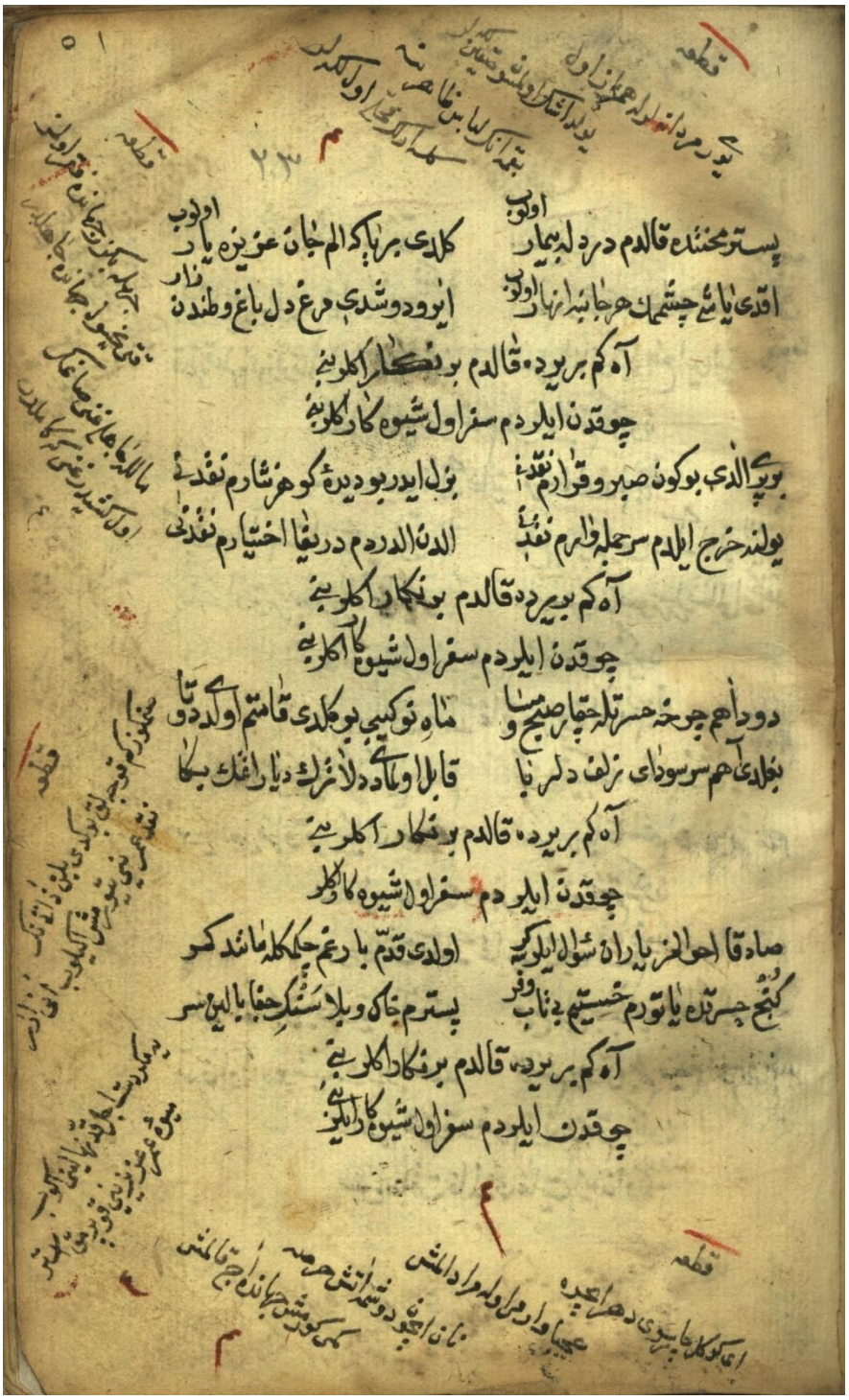

Varak:23[a]

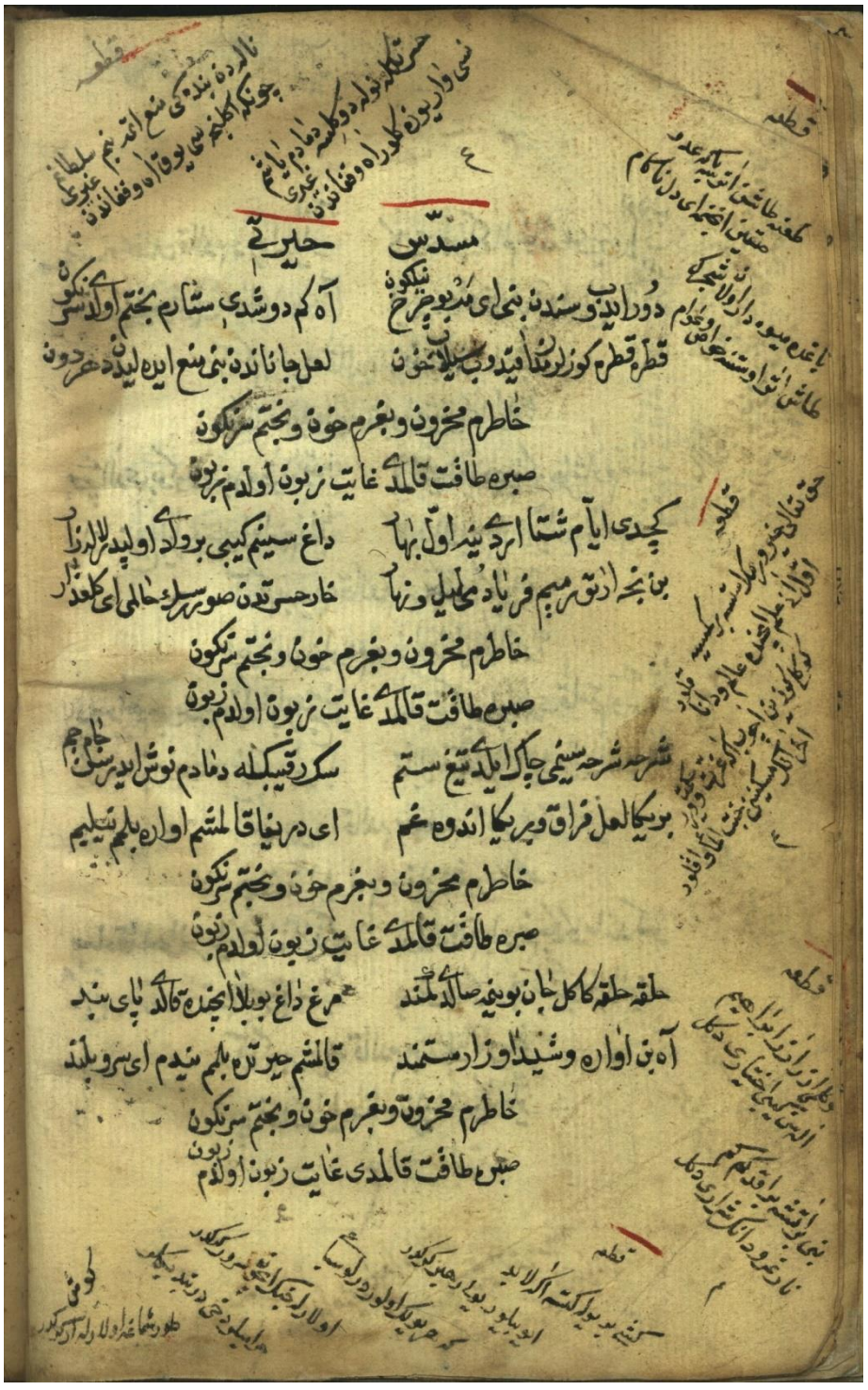

Varak: 23[b]

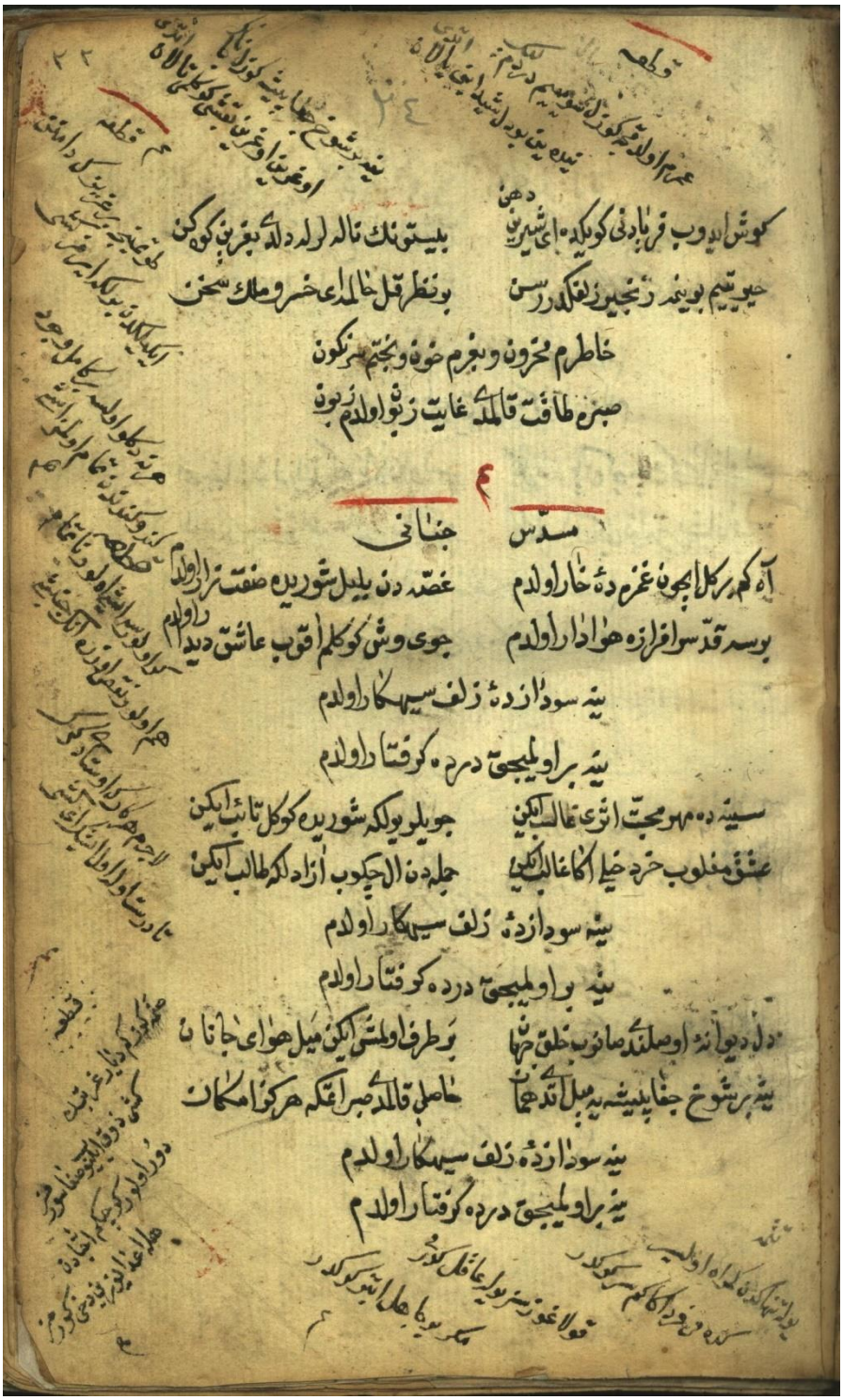

Varak:24[a]

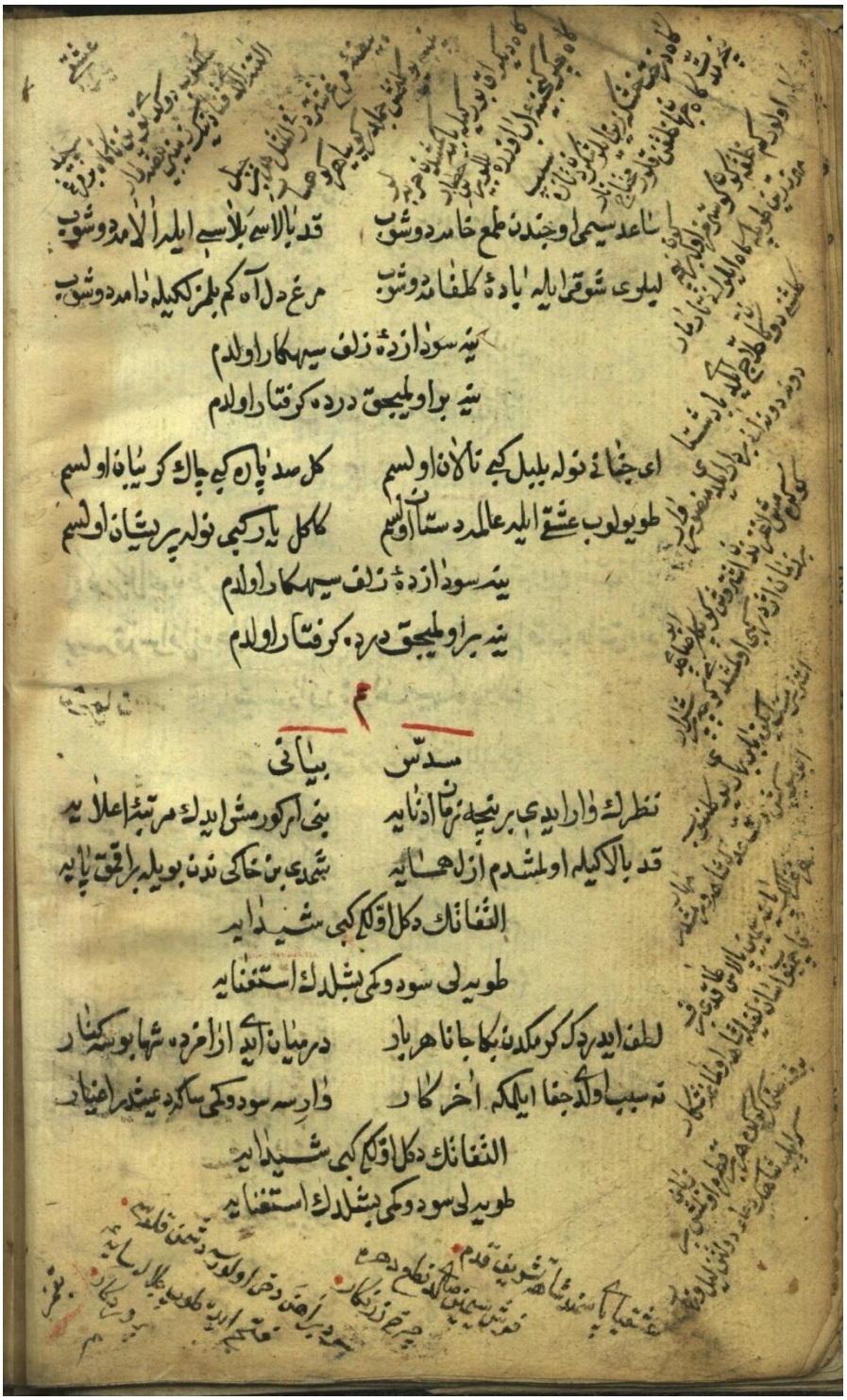

Varak:24[b]

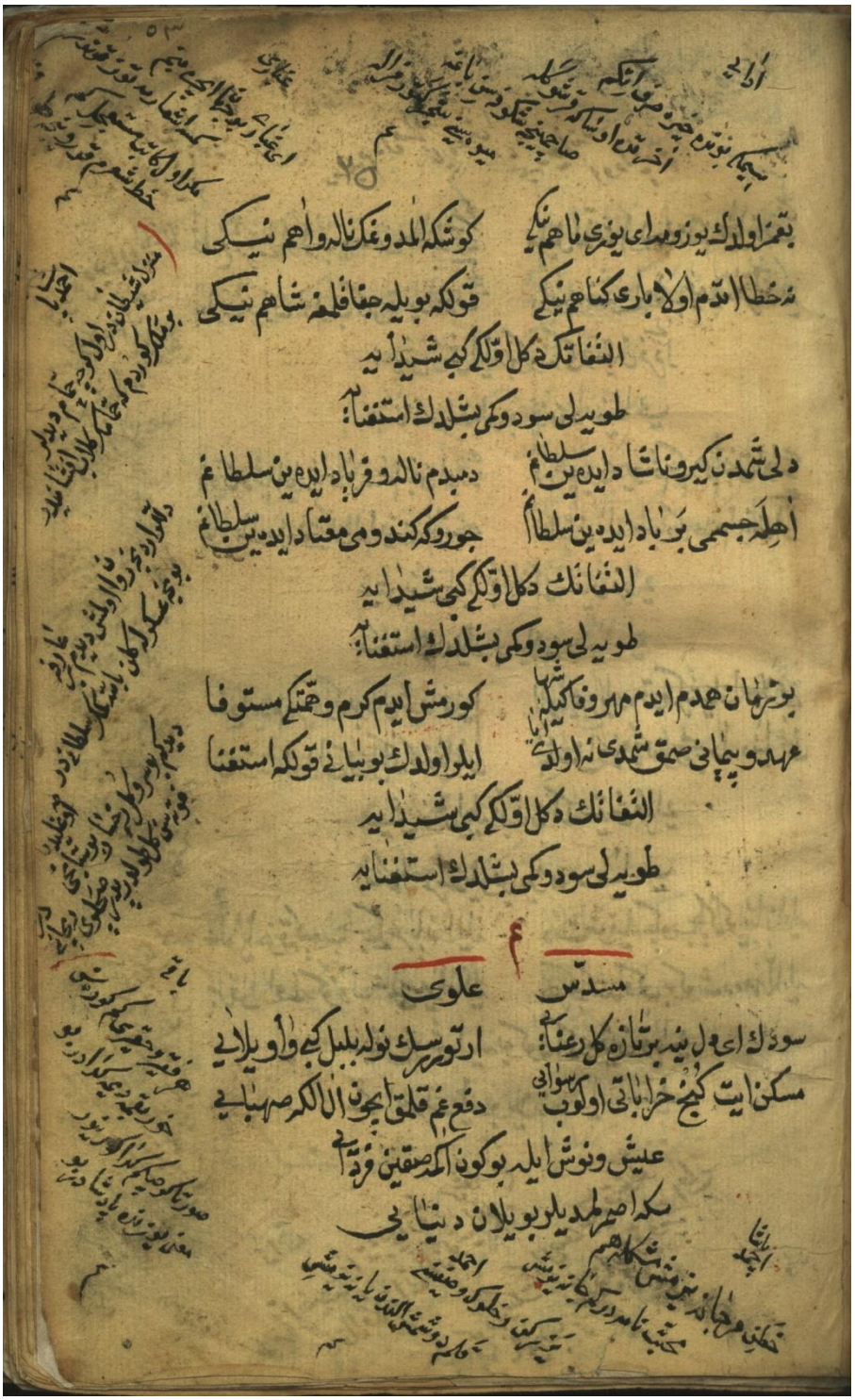

بقمر اولدك يوزومداى يوزى ماهم نيكى كوشكه المدوغمك ناله واهم نيكى
مخطا اندم اولا باركناهم نيكى قولكه بويله جفا قلمغه شاهم نيكى
النغانك دكل اولكه كبى شيدا يه
طوبه لى سوده وكمى بشلدك استغنا يه

دلى شمدن كيرو ناشاد ايدن سلطانم دمبدم ناله و فرياد ايدن سلطانم
اهلِ جسمى برباد ايدن سلطانم جوروكه كندوى معتاد ايدن سلطانم
النغانك دكل اولكه كبى شيدا يه
طوبه لى سوده وكمى بشلدك استغنا يه

بوزمان عهدم ايدم مهر وفا كيله ثبات كورمش ايدم كرم وهتكه مستوفا
عهد و پيمانى صمق شمدى نه اولدى يارا ايدر اولدك بوبيانه قولكه استغنا
النغانك دكل اولكه كبى شيدا يه
طوبه لى سوده وكمى بشلدك استغنا يه

مسدس علوى

سوزك اى دل بنده بوتازه كل رعنا يه ارتورمسك نوله بلبل كبى واويلا يى
مسكن ايت كنج خرابا تى اولوب رسوا يى دفع غم قلمق ايجون الكر صهبا يى
عيش ونوش ايله بوكون الدم صقين فرده يى
سكه اصم المديلر بويلان دنيا يى

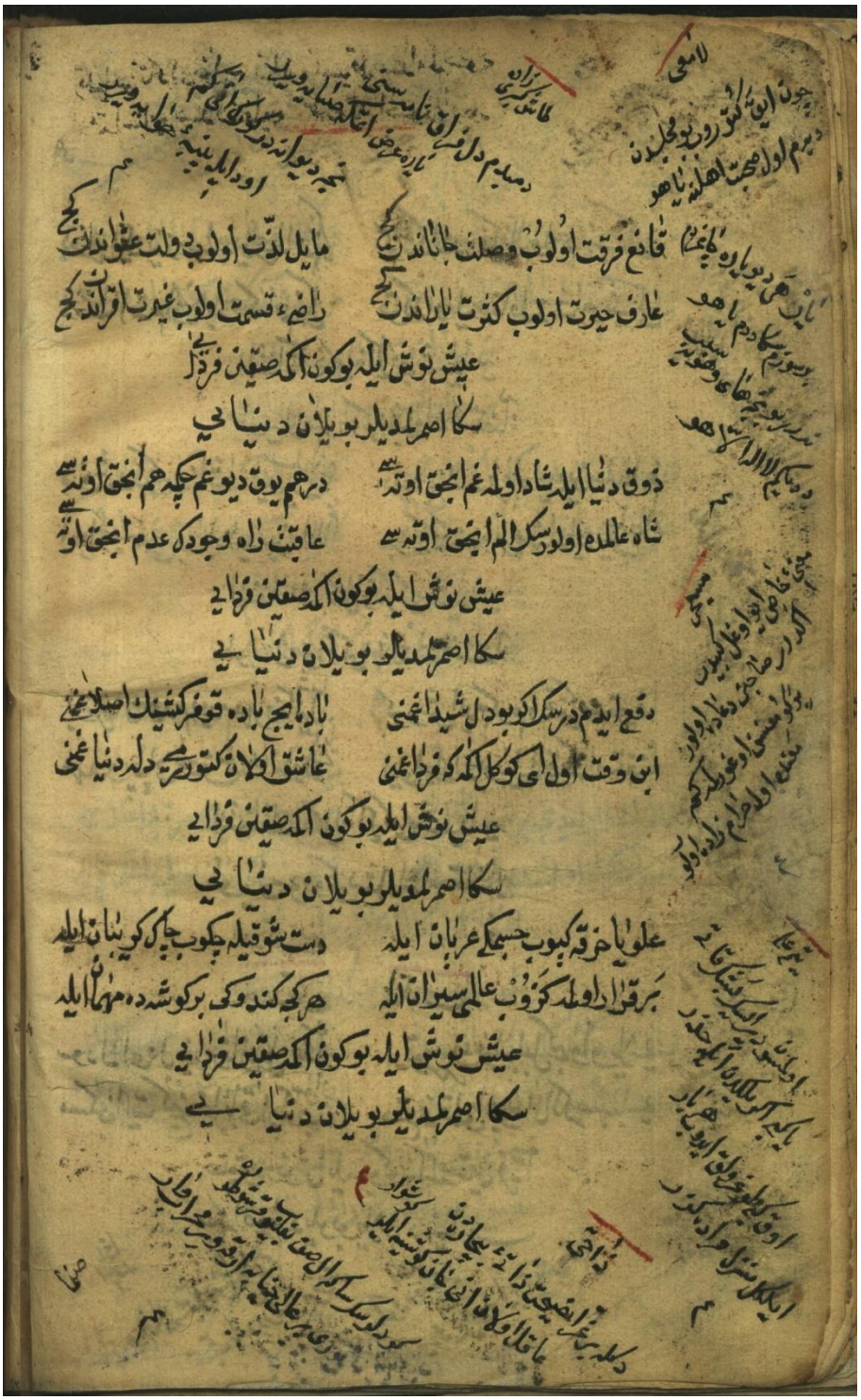

Varak:25[b]

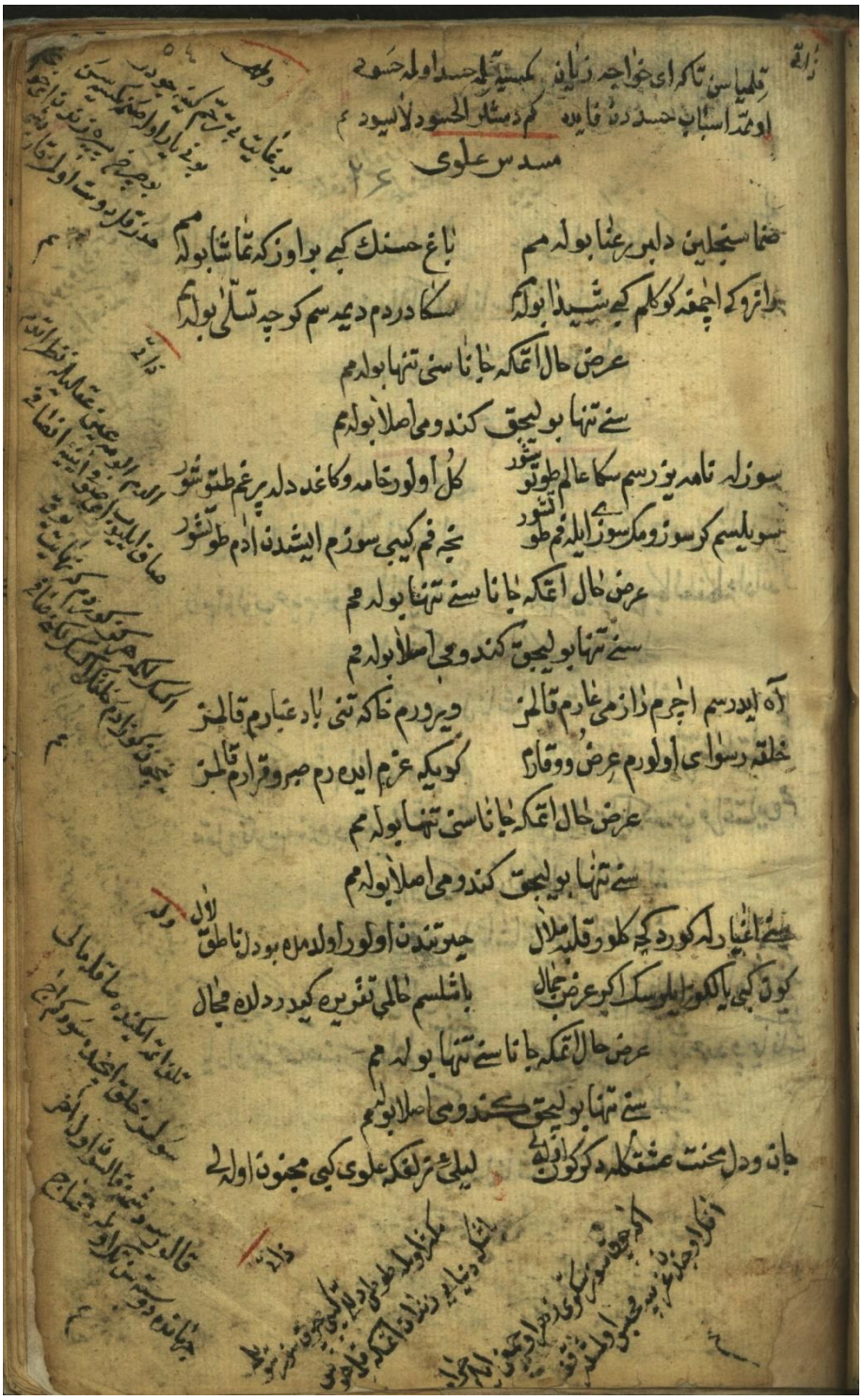

Varak:26[a]

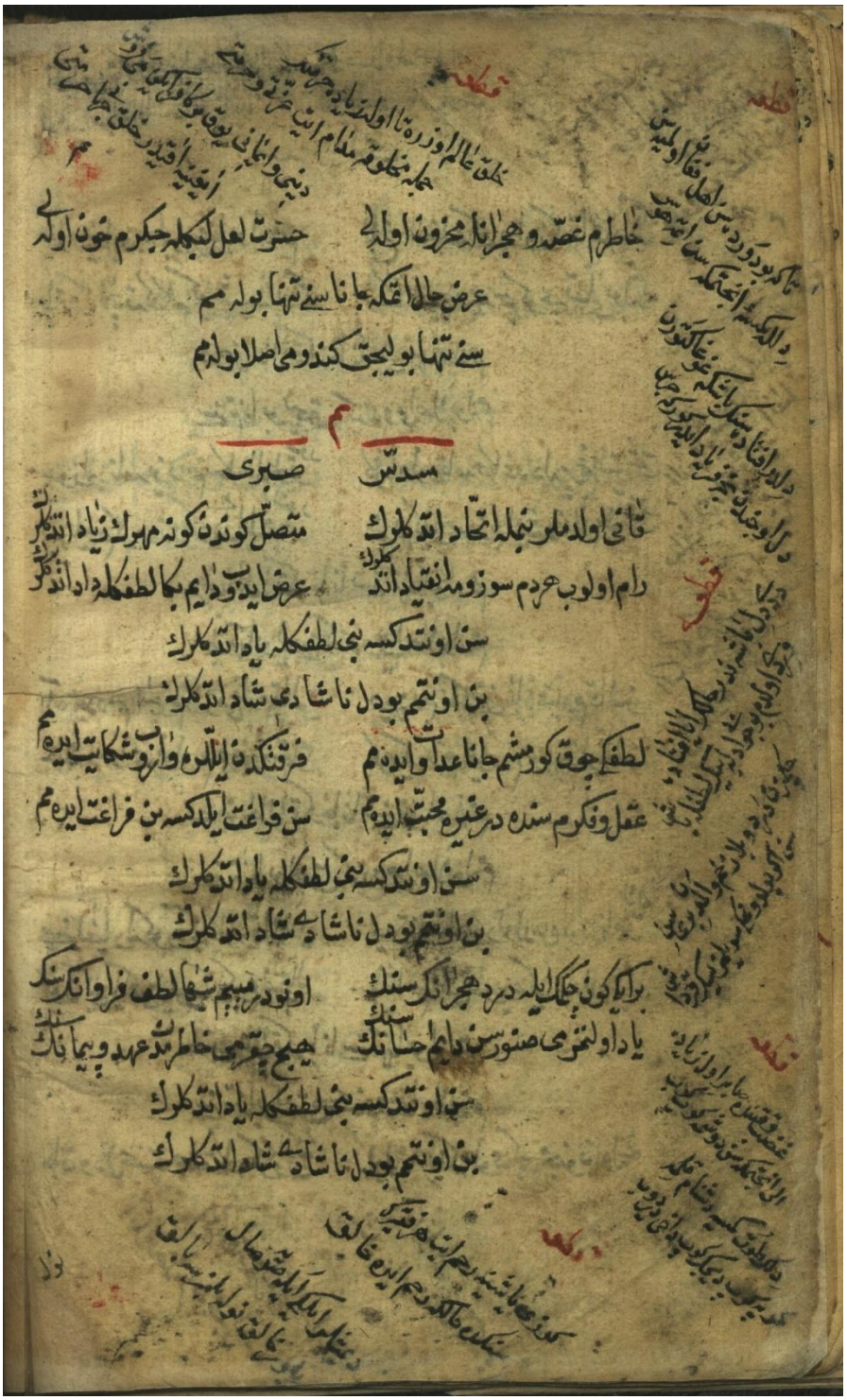

Varak:26[b]

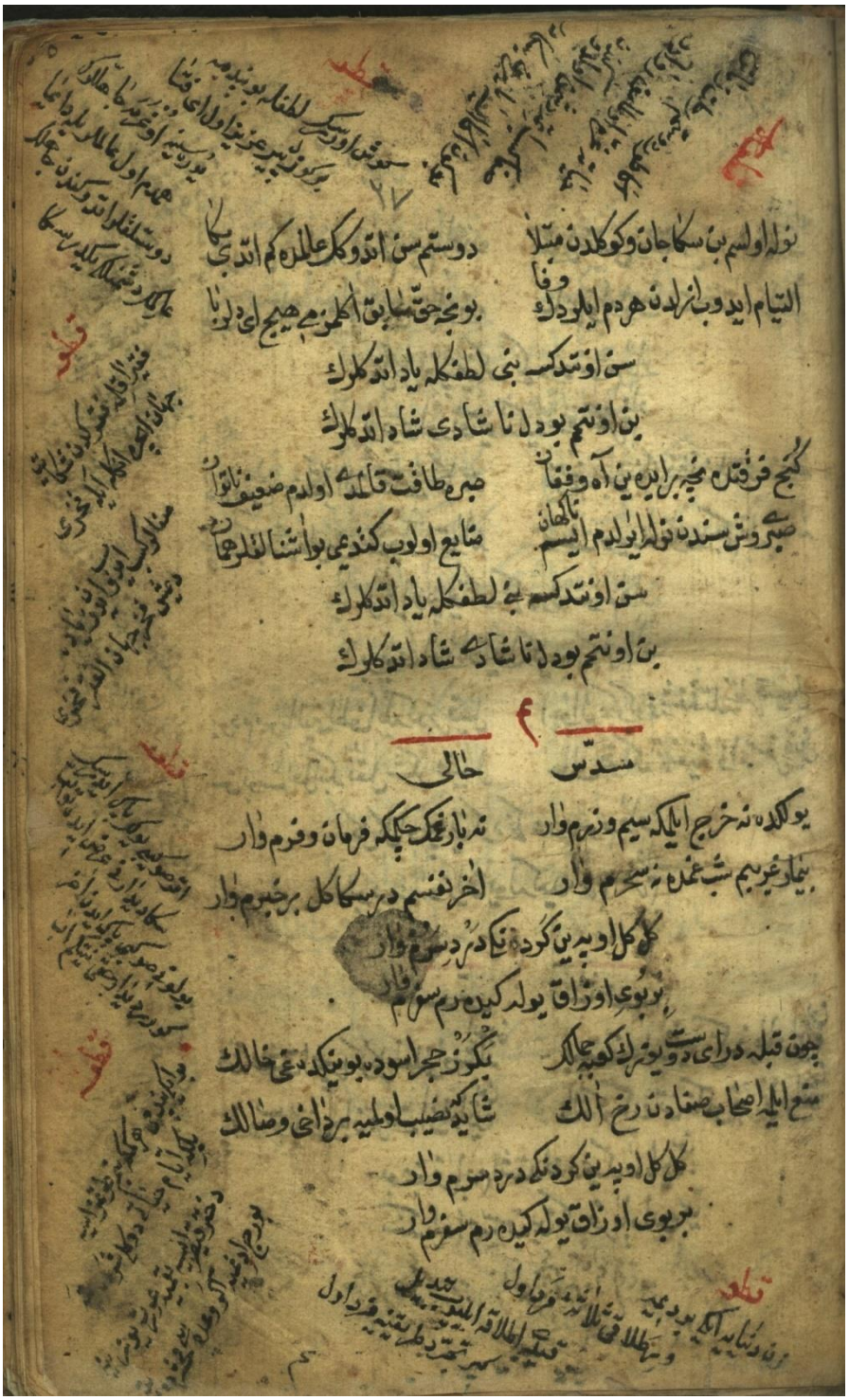

Varak:27[a]

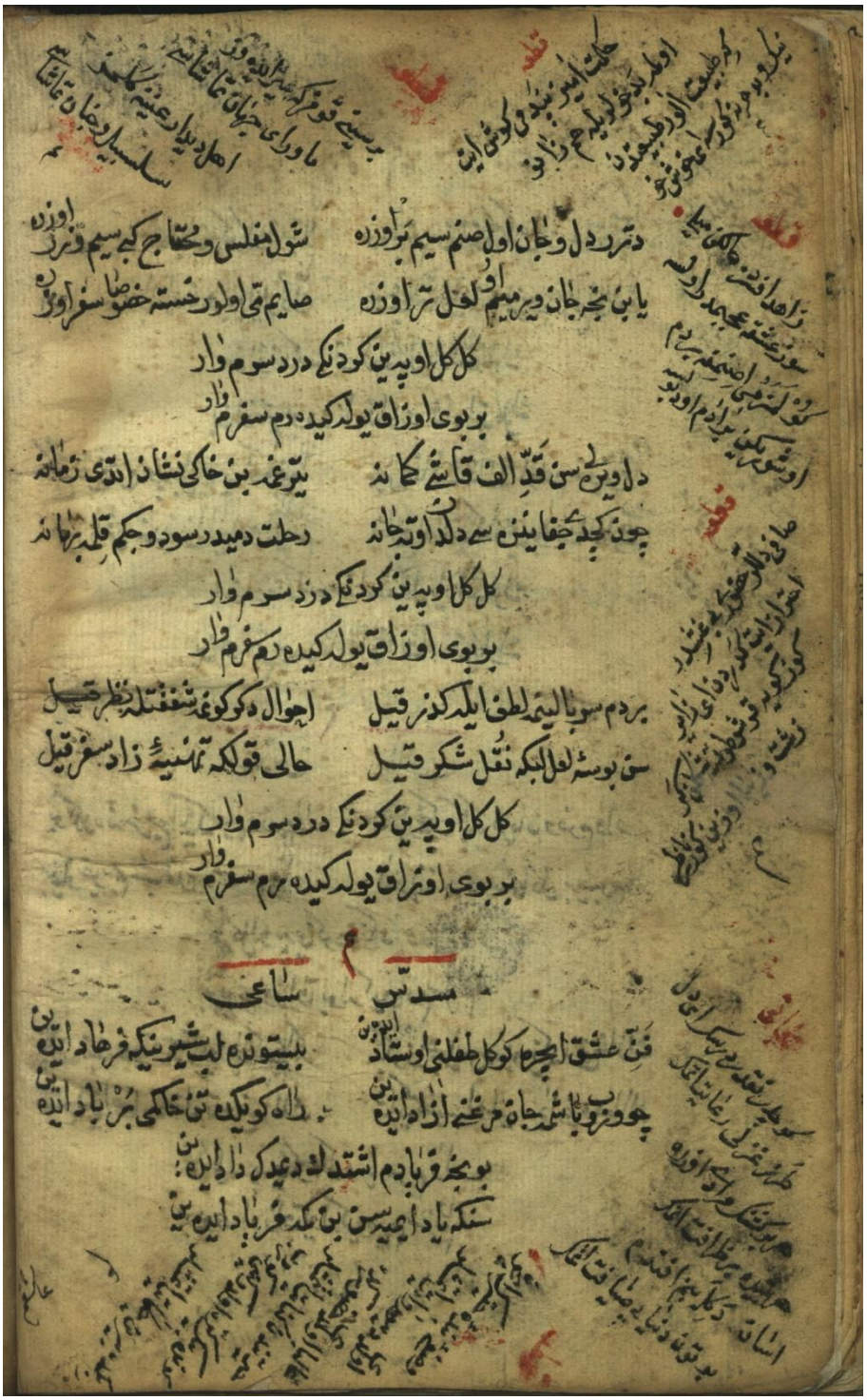

Varak:27[b]

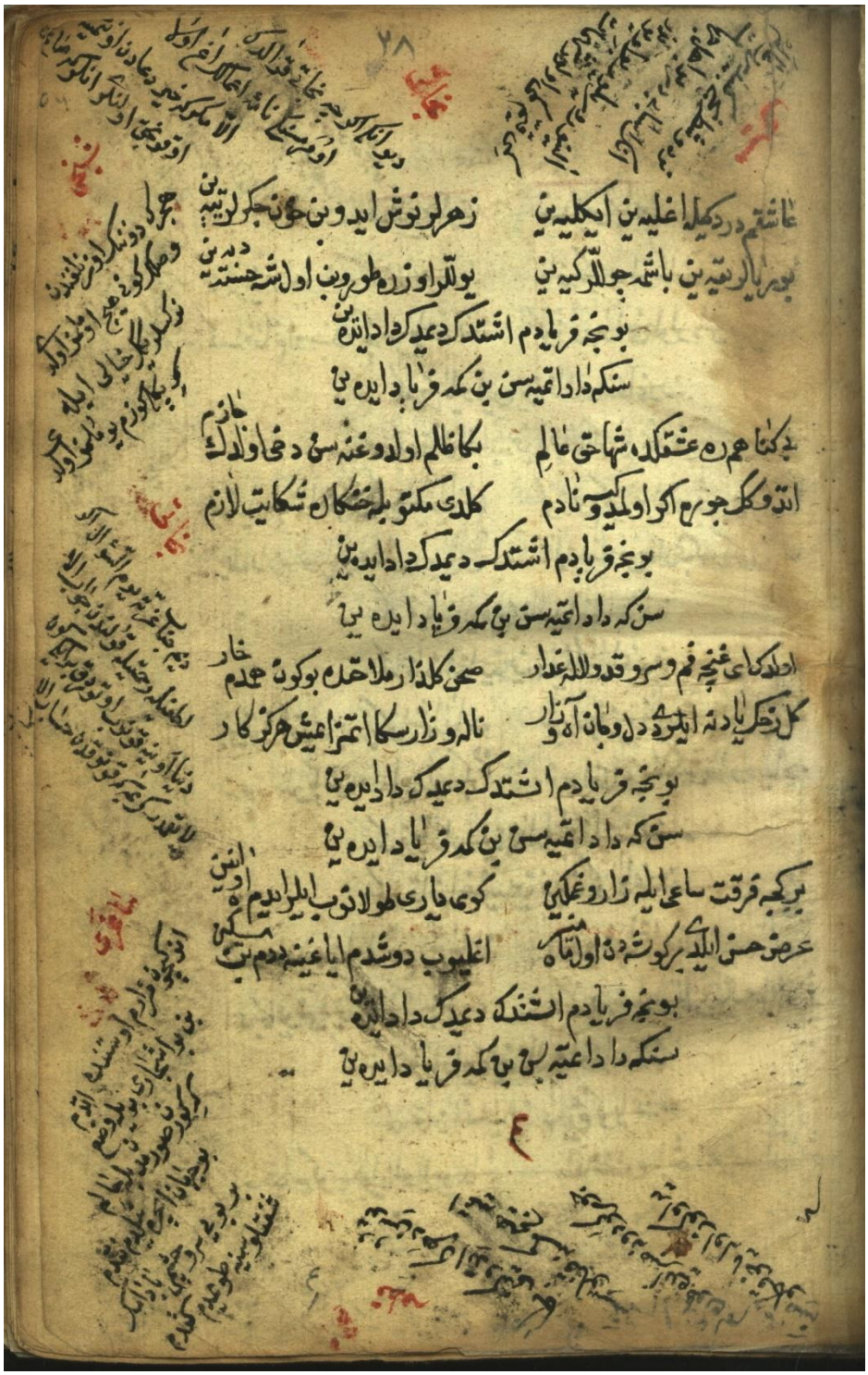

Varak:28[a]

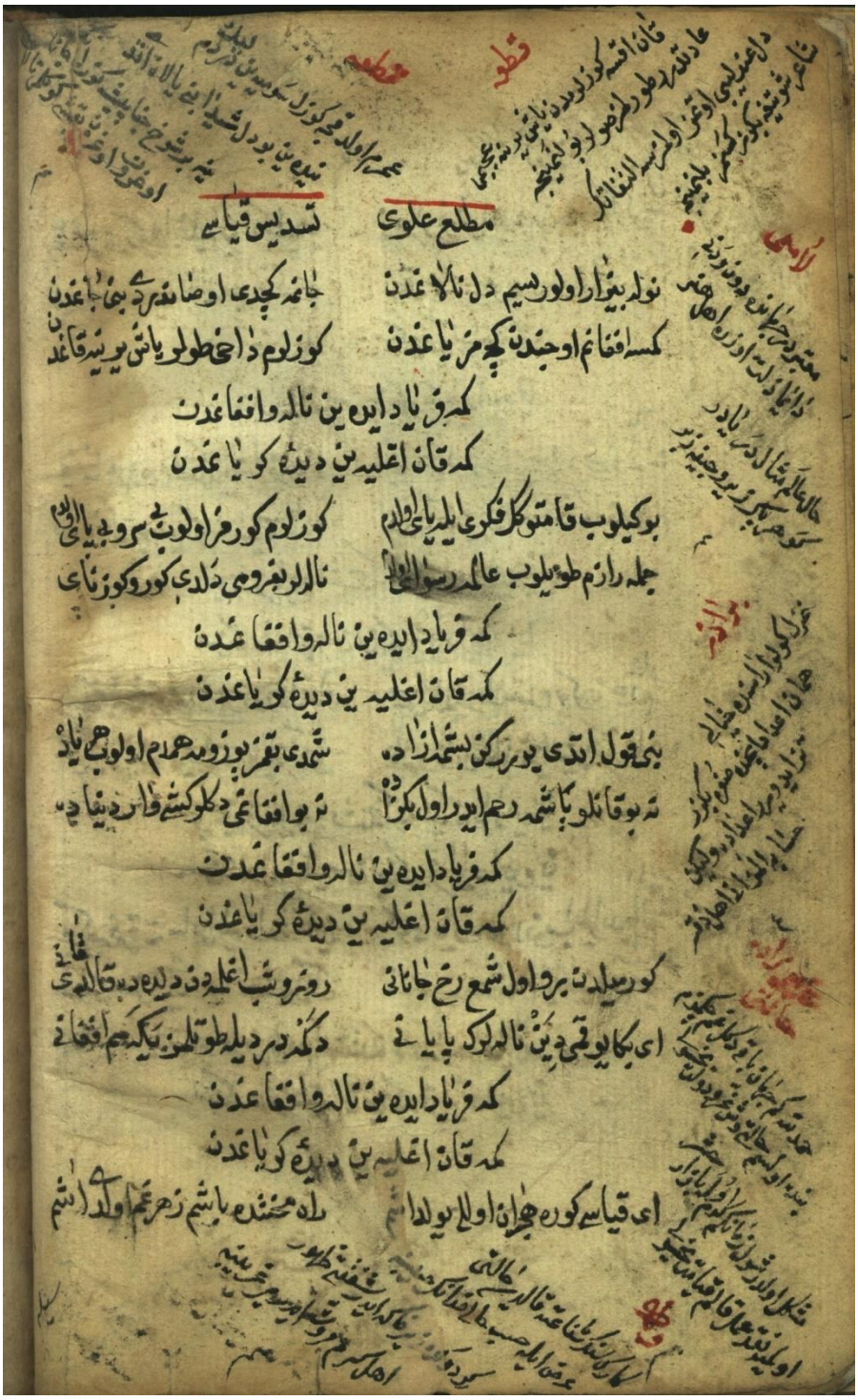

مطلع علوی — تسدیس قیاسی

نولدیغوار اولور سیم دل نالان عدن — جانمه کچدی اوضاعدن بیجا عدن
کسه افغانم اوجیدن کچمز یا عدن — کوزلرم داغ خط طولو یاشم یوریه قانعدن

کمه فریاد ایده ین نالهٔ واقعا عدن
کمه قان اغلیه ین دیدهٔ کویا عدن

بوکیلوب قامتو کل فکری ایله یاغی اولدم — کوزلرم کوزمز اولوب سروبه یاغی اولدم
جمله دارم طوکیلوب عالمه رسوا اولدم — نالهٔ بغروهی دلدی کوزکوزنای

کمه فریاد ایده ین نالهٔ واقعا عدن
کمه قان اغلیه ین دیدهٔ کویا عدن

بنی قول اندی یوررکن بسمه زاده — شمدی بقمز یوزومه هردم اولوب چی یاده
نه بوقانلو یاشمه دهم ایدر اول بکزاده — نه بوافغانمی دلکوکشه فاریدیغاده

کمه فریاد ایده ین نالهٔ واقعا عدن
کمه قان اغلیه ین دیدهٔ کویا عدن

کورمیلدن بری اول شمع رخ جانانی — روز وشب اغلمه دن دیده دبه قالمدی قانی
ای بکا یوقمی دین نالهٔ لوکد پایانی — دکمه دمر دیله طوتلمز بیکه هم افغانی

کمه فریاد ایده ین نالهٔ واقعا عدن
کمه قان اغلیه ین دیدهٔ کویا عدن

ای قیاسه کوره هجران اولالیولداشم — راه محشرده یاشم زهر غم اولدا شم

Varak:28[b]

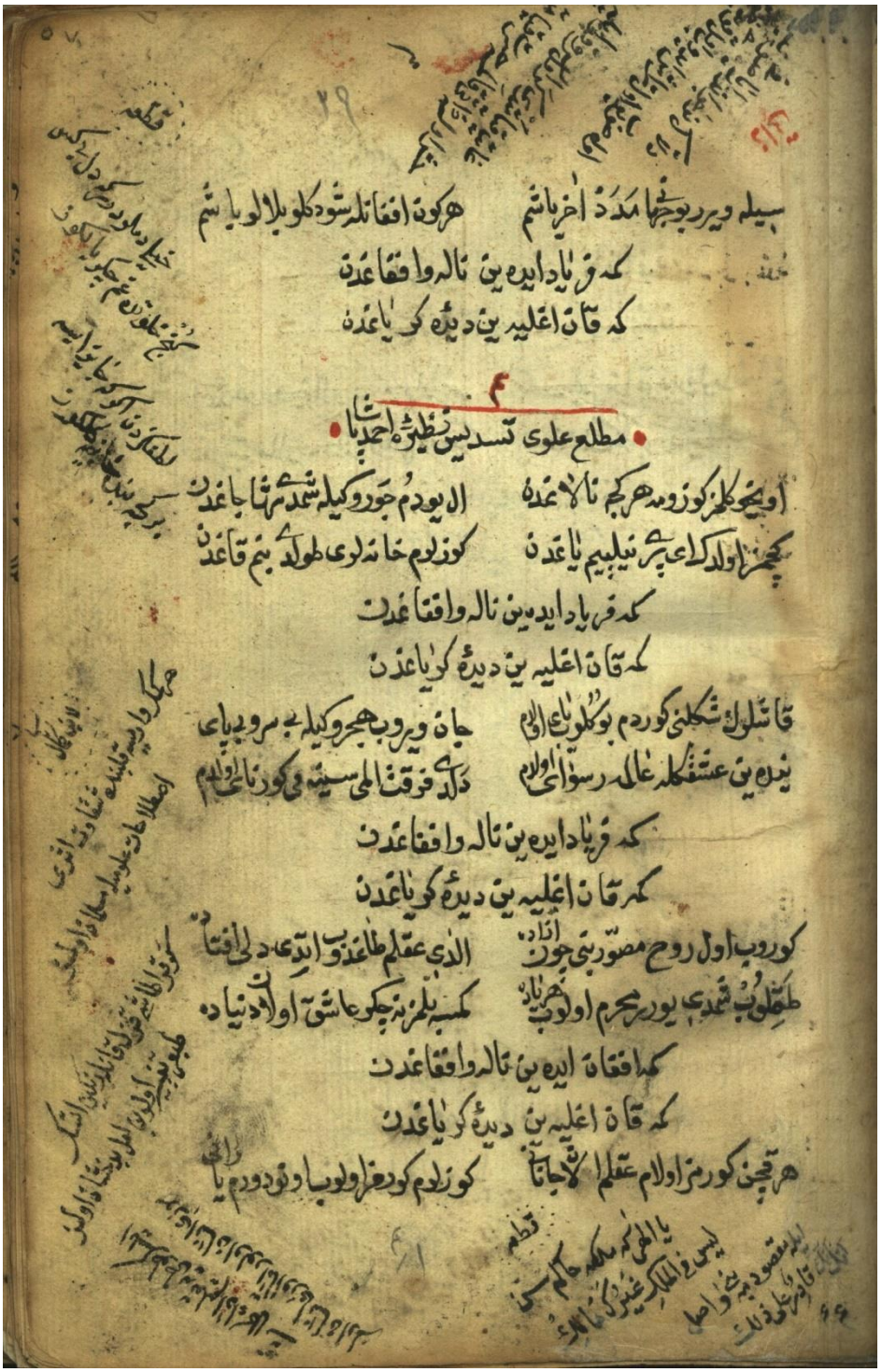

سیله ویررب جها مدد اخر یاشم هرکون افغانله شود کلوبلا لو یاشم
کمه فریاد ایده ین ناله واقفا عدن
کمه قان اغلیه ین دیده کو یا عدن

۴

• مطلع علوی تسدیس نظیره احمد پاشا •

اویخو کلمز کوزومه هرکیجه نالهٔ عمدن الیودم جور وکیله شمدی رهنا جا عدن
کچمز اولدکجا عیشیمز نیلیم یا عدن کوزلوم خانه لری طولدی بم قا عدن
کمه فریاد ایده ین ناله واقفا عدن
کمه قان اغلیه ین دیده کو یا عدن

قاشلرك شکلنی کوردم بوکلوب یا عی الیم جانه ویروب هجر وکیله بی سروپا عی
یندیه ین عشقکله عالمه رسوا ای اولدم دلده فرقت المی سینه ده کور نالی اولدم
کمه فریاد ایده ین ناله واقفا عدن
کمه قان اغلیه ین دیده کو یا عدن

کوروب اول روح مصوّر بنی چون اتاده الذی عقلم طاغدوب ایتدی عدالی افتاده
طغلوب شمدی یورر بحرم اولوب هر یانه کمسه بلمز نه چکر عاشق اولان دیانه
کمه افغانه ایده ین ناله واقفا عدن
کمه قان اغلیه ین دیده کو یا عدن

هر قچن کورمز اولام عقلم الا جانه کوزلوم کوردم اولوب یاد ونودوم یانه

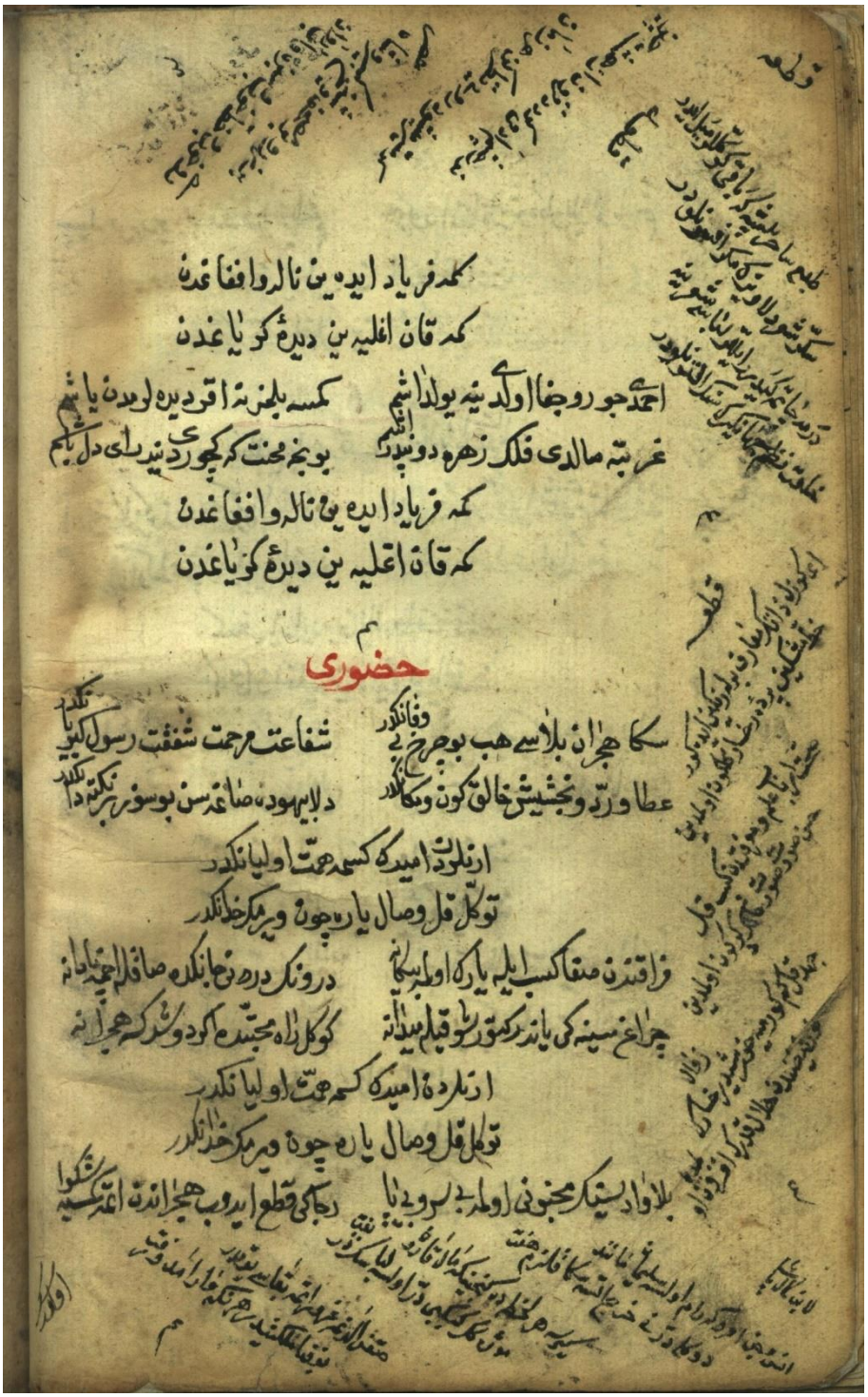

Varak:29[b]

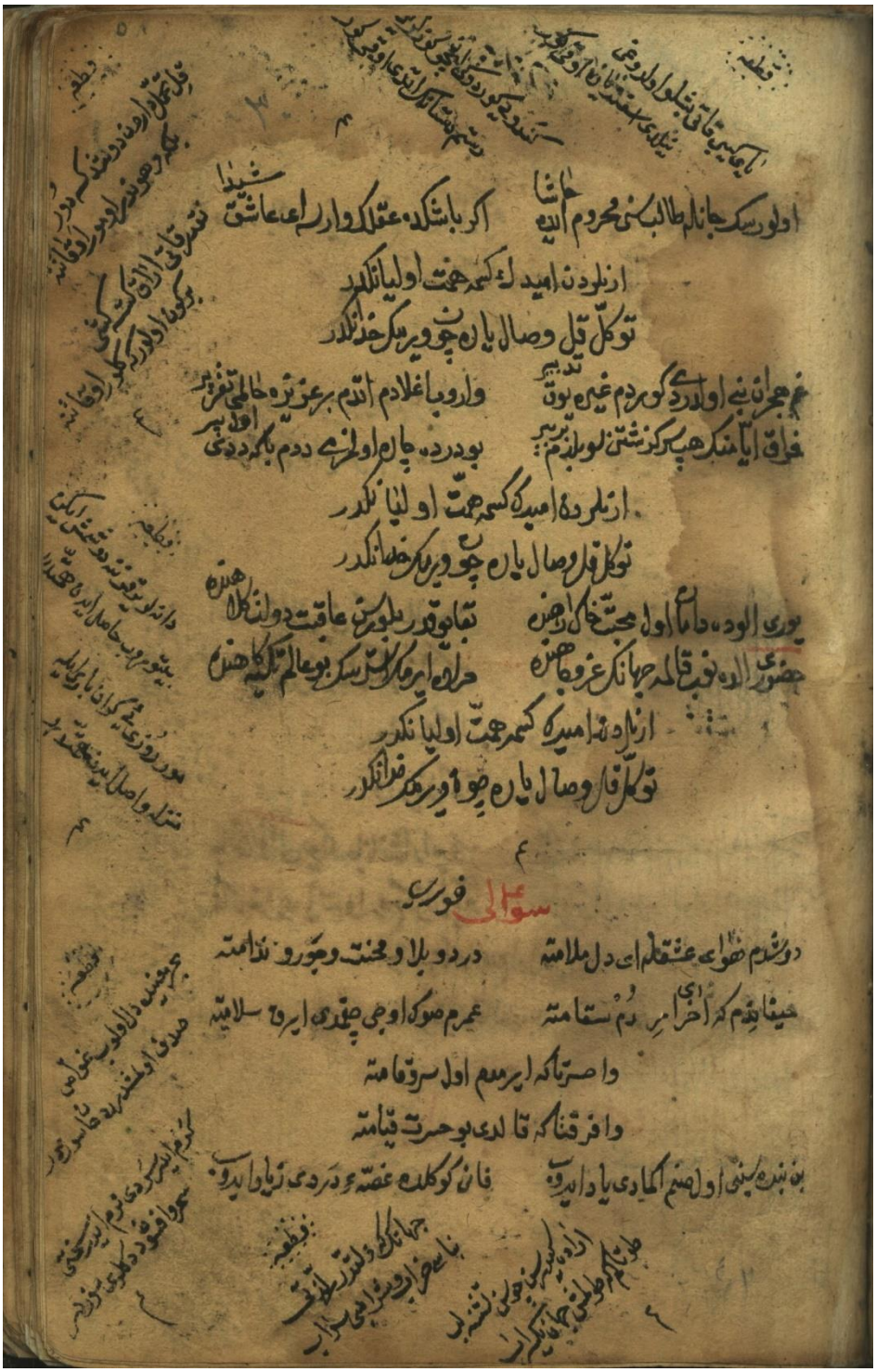

Varak:30[a]

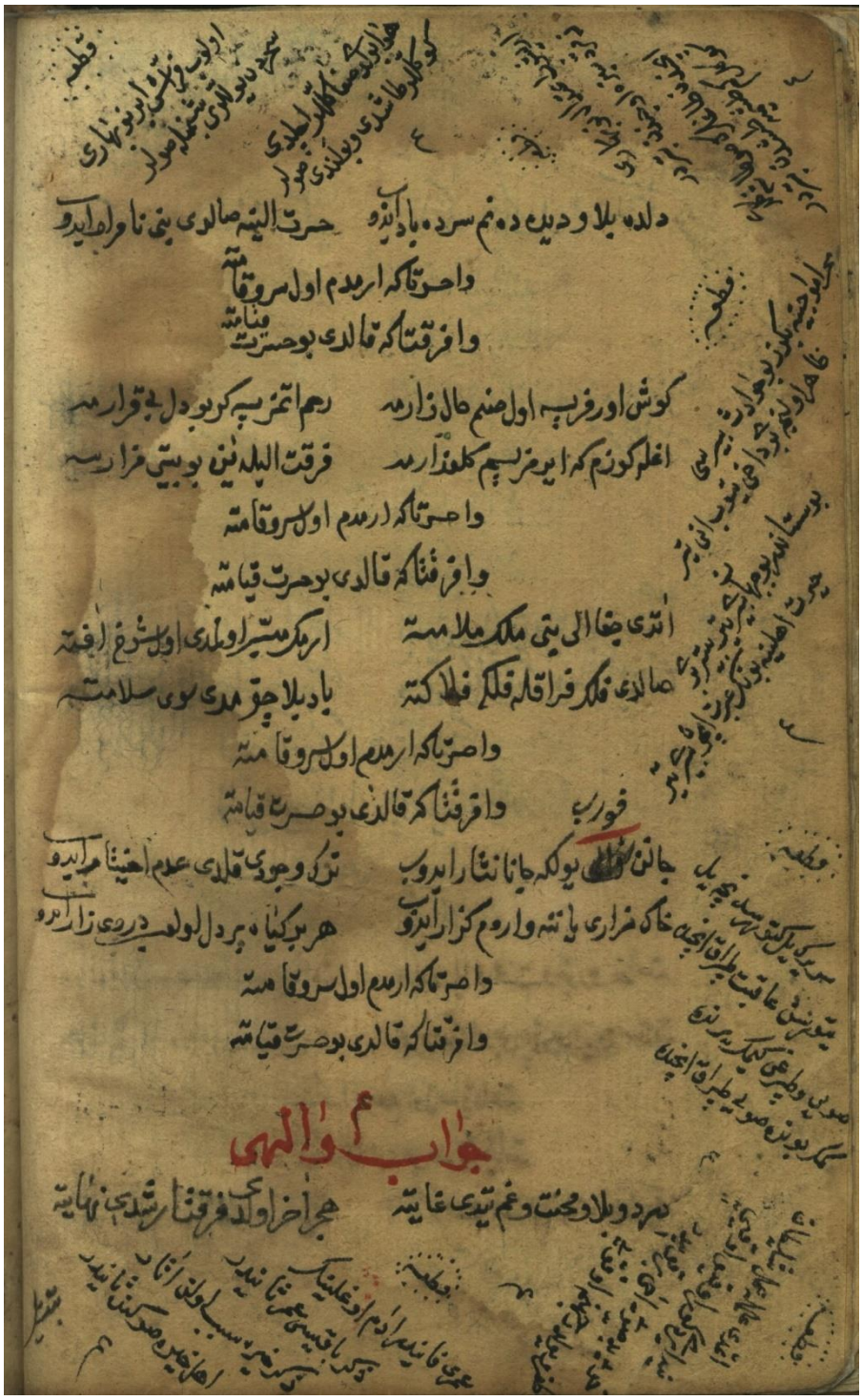

Varak:30[b]

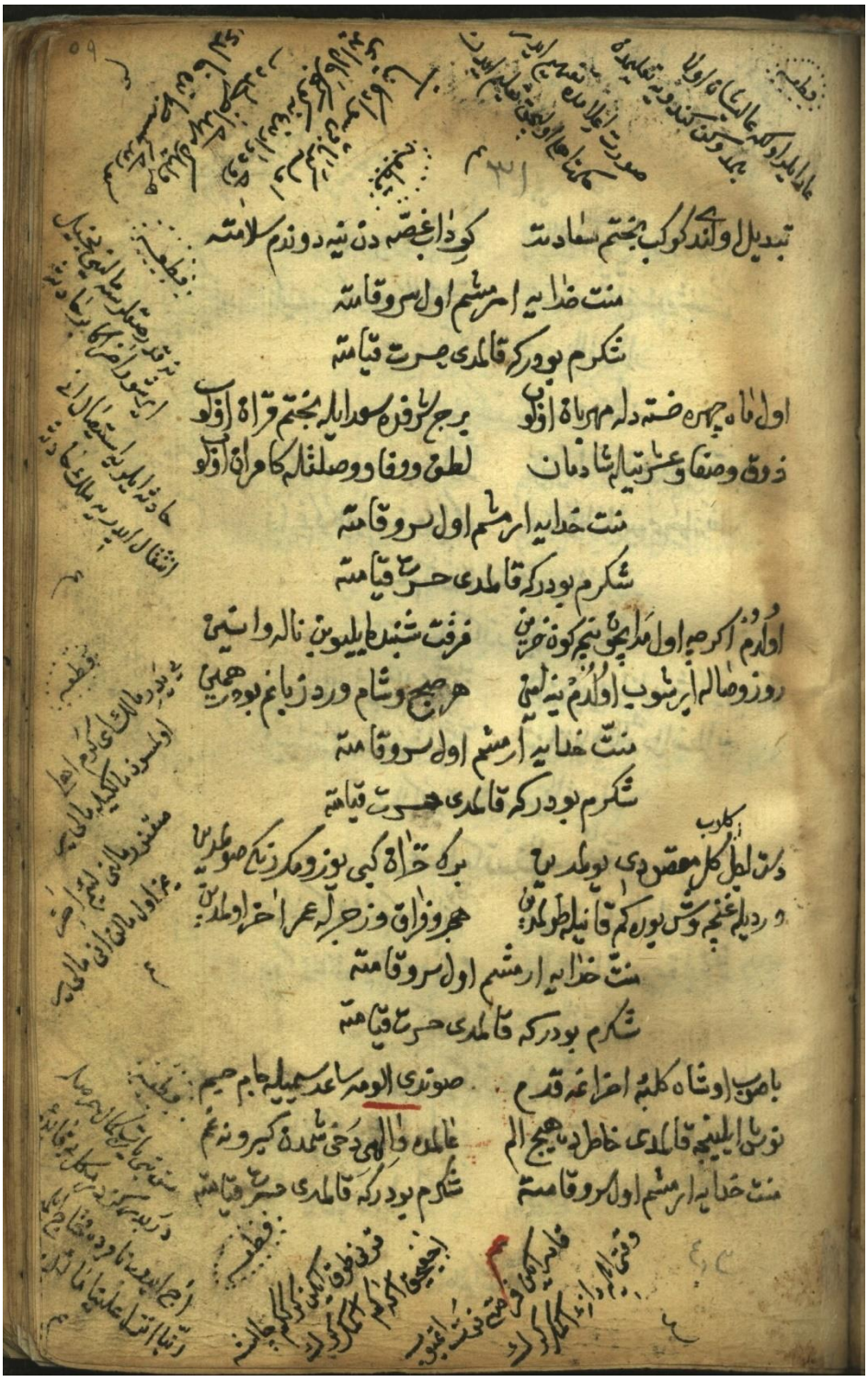

Varak:31[a]

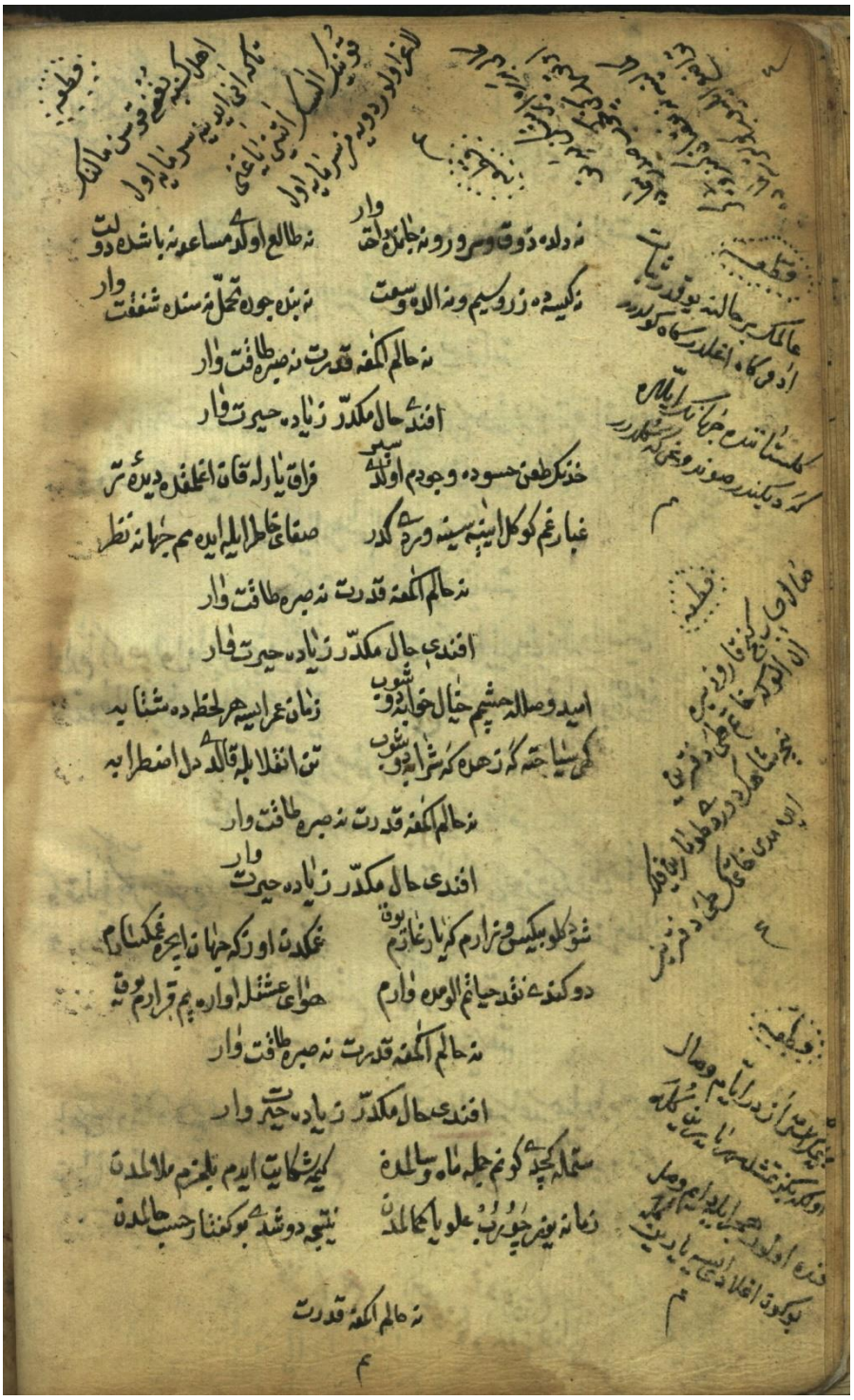

Varak:31[b]

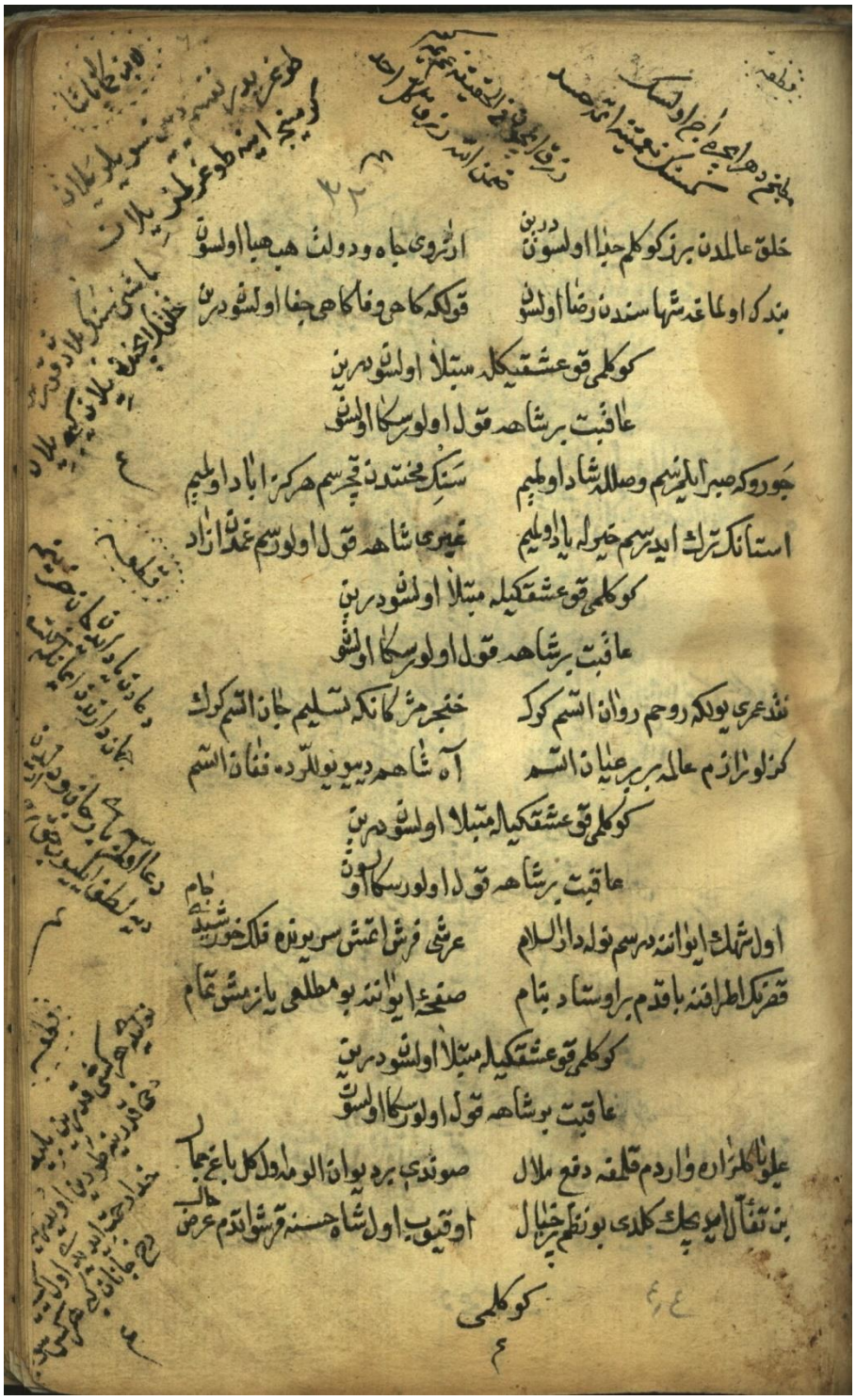

Varak:32[a]

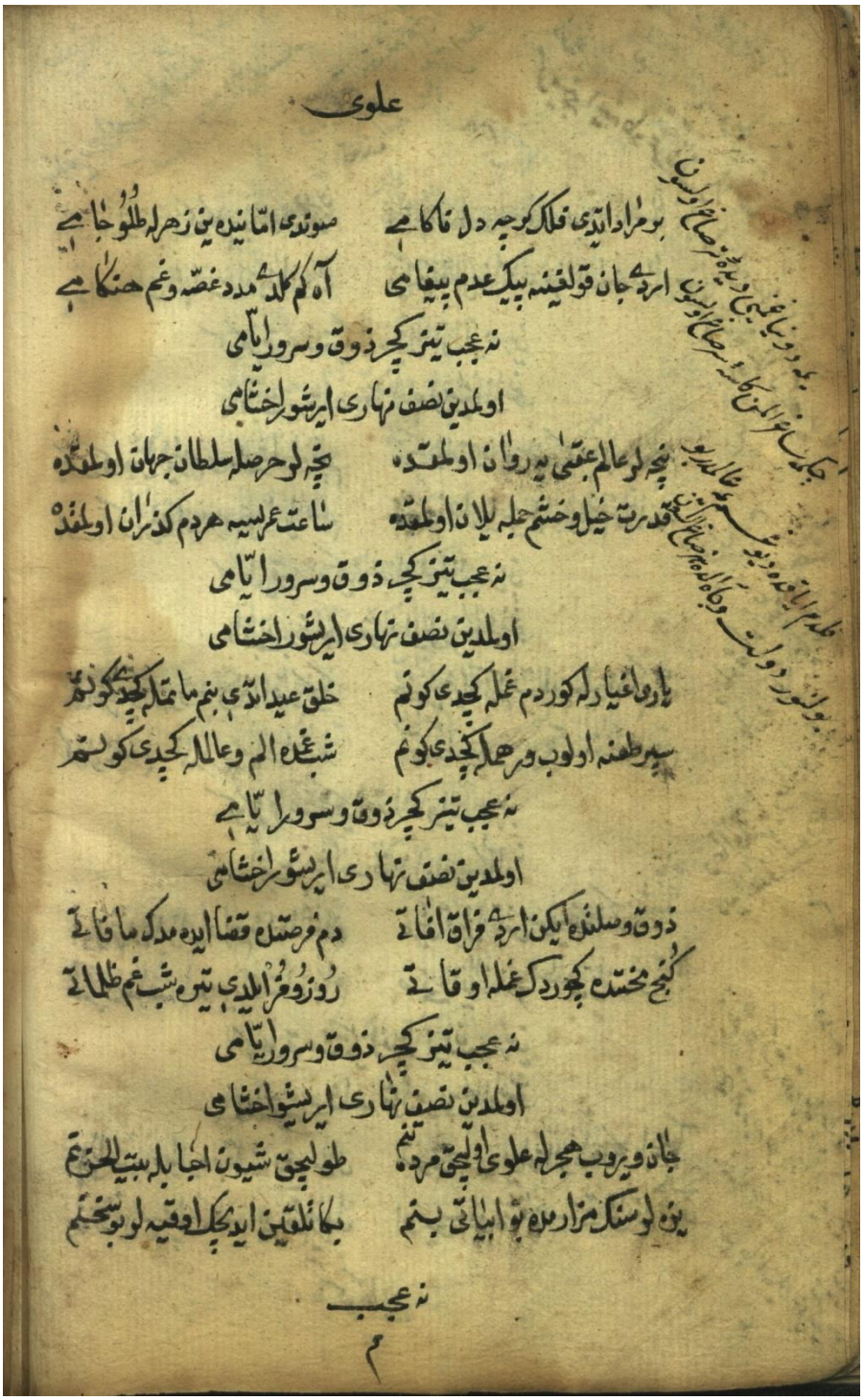

علوی

بو مراد ایدی فلک کرچه دل ناکامه — صوندی امّا بنده یی زهر له طلو جامه
ارده جان قوالغنه بیک عدم پیغامی — آه کم کلدی مدد غصّه وغم حنکامه

نه عجب تیز کچر ذوق وسرور ایّامی
اولمدین نصف نهاری ایرشور اخشامی

بخه لو عالم عقبی یه روان اولمشده — بخه لو حرصله سلطان جهان اولمشده
قدرتی خیل وحشم حلیه لیلان اولمشده — ساعت عرصه یه هردم کذران اولمشده

نه عجب تیز کچر ذوق وسرور ایّامی
اولمدین نصف نهاری ایرشور اخشامی

یار واغیار له کوردم عمل کچدی کونم — خلق عید ایدی بنم ماتم کچدی کونم
سیر طعنه اولوب ورحمله کچدی کونم — شب غمده الم وعاله کچدی کونم

نه عجب تیز کچر ذوق وسرور ایّامه
اولمدین نصف نهاری ایرشور اخشامی

ذوق وصلنده ایکن ارده فراق افاتی — دم فرصتده قضا ایده مدک ما فاتی
کنج محنتده کچوردک غملو اوقاتی — روز وصلی ایدی بنم شب غم ظلماتی

نه عجب تیز کچر ذوق وسرور ایّامی
اولمدین نصف نهاری ایرشور اخشامی

جانه ویروب هجرله علوی اولمحی مردم — طو لیجه شیون اجابله بتیر الحرتم
یوز لوسنکه مزار مده بو ابیاتی بنم — بکا تلقین ایدکز اوقیه لو بوسخم

نه عجب

م

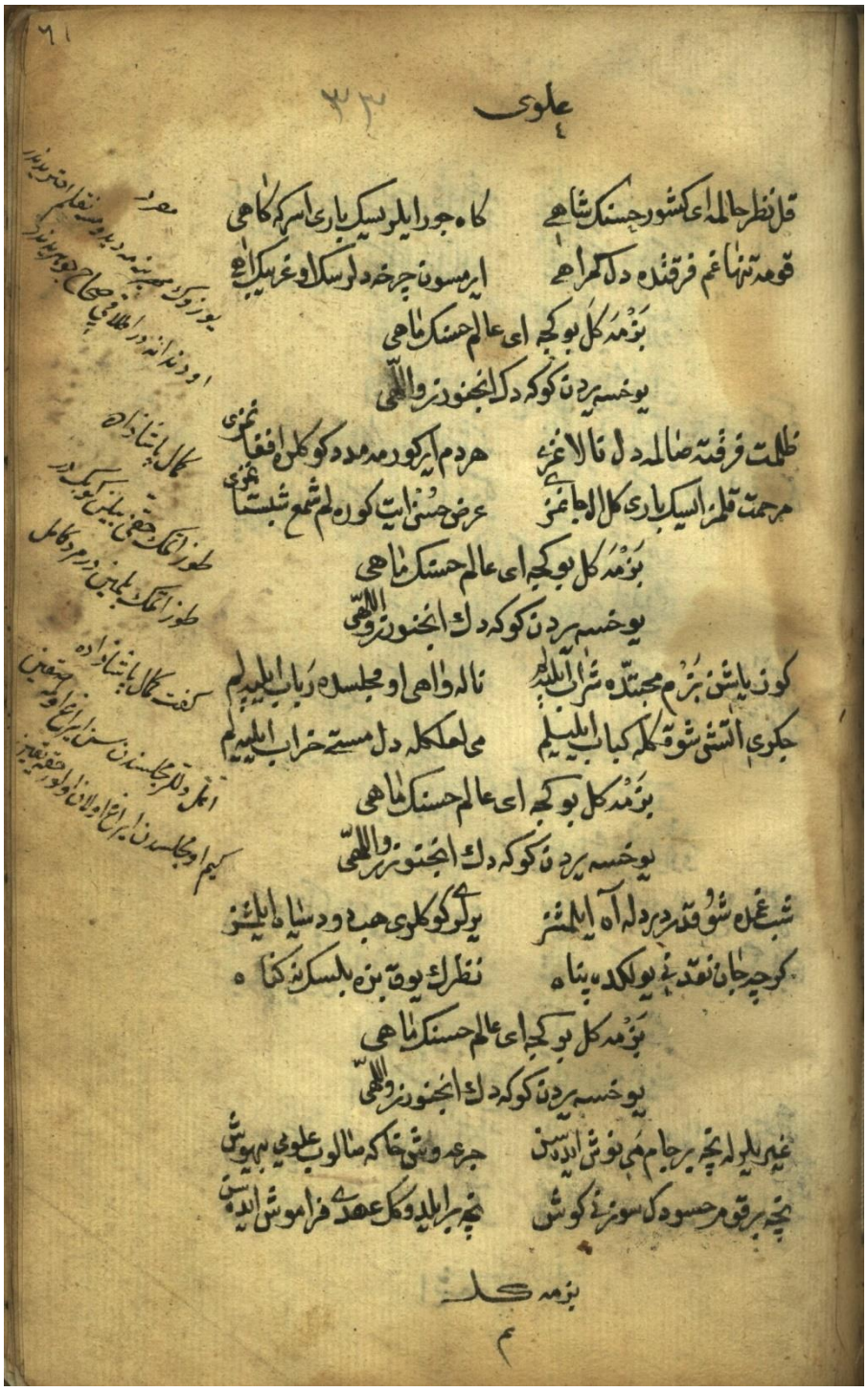

علوی

قل نظر حالمه ای کشور حسنک شاهی — کاه جور ایلر سیک یاری اسرکه کاهی
قومه تنها غم فرقتده دلا کمراهی — ایرمسون چرخ دلر سکا و غریبک آهی

بزمه کل بوکچه ای عالم حسنک ماهی
یوخسه یردن کوکه دک انجنور واللهی

ظلمت فرقته صالمه دل نالانمی — هردم ایرکور مدد کوکلی افغانمی
مرحمت قلمز ایسک یاری کل الجانمی — عرض حسنی ایت کورهلم شمع شبستانمی

بزمه کل بوکچه ای عالم حسنک ماهی
یوخسه یردن کوکه دک انجنور واللهی

کون یاشن بزم محبتده شراب ایلیه لم — ناله واهی او مجلسده رباب ایلیه لم
جکری آتشی شوقه کباب ایلیه لم — می لعلکله دل مستی خراب ایلیه لم

بزمه کل بوکچه ای عالم حسنک ماهی
یوخسه یردن کوکه دک انجنور واللهی

شب غمده شوقدر دله آه ایلمشز — یوکوکلری جمله ودنیا ایلمشز
کرچه جانی نقدینی یولکده پناه — نظرک یوقه بزه بلسکه کناه

بزمه کل بوکچه ای عالم حسنک ماهی
یوخسه یردن کوکه دک انجنور واللهی

غیر ایلرله نچه برجام مئی نوش ایدرسن — جرعه وشی خاکه صالوب علوی به هوش
نچه برقومرحسوده کسوزی کوش — نچه برایلده وکل عهدی فراموش ایدرسن

بزمه کل

م

Varak:33[a]

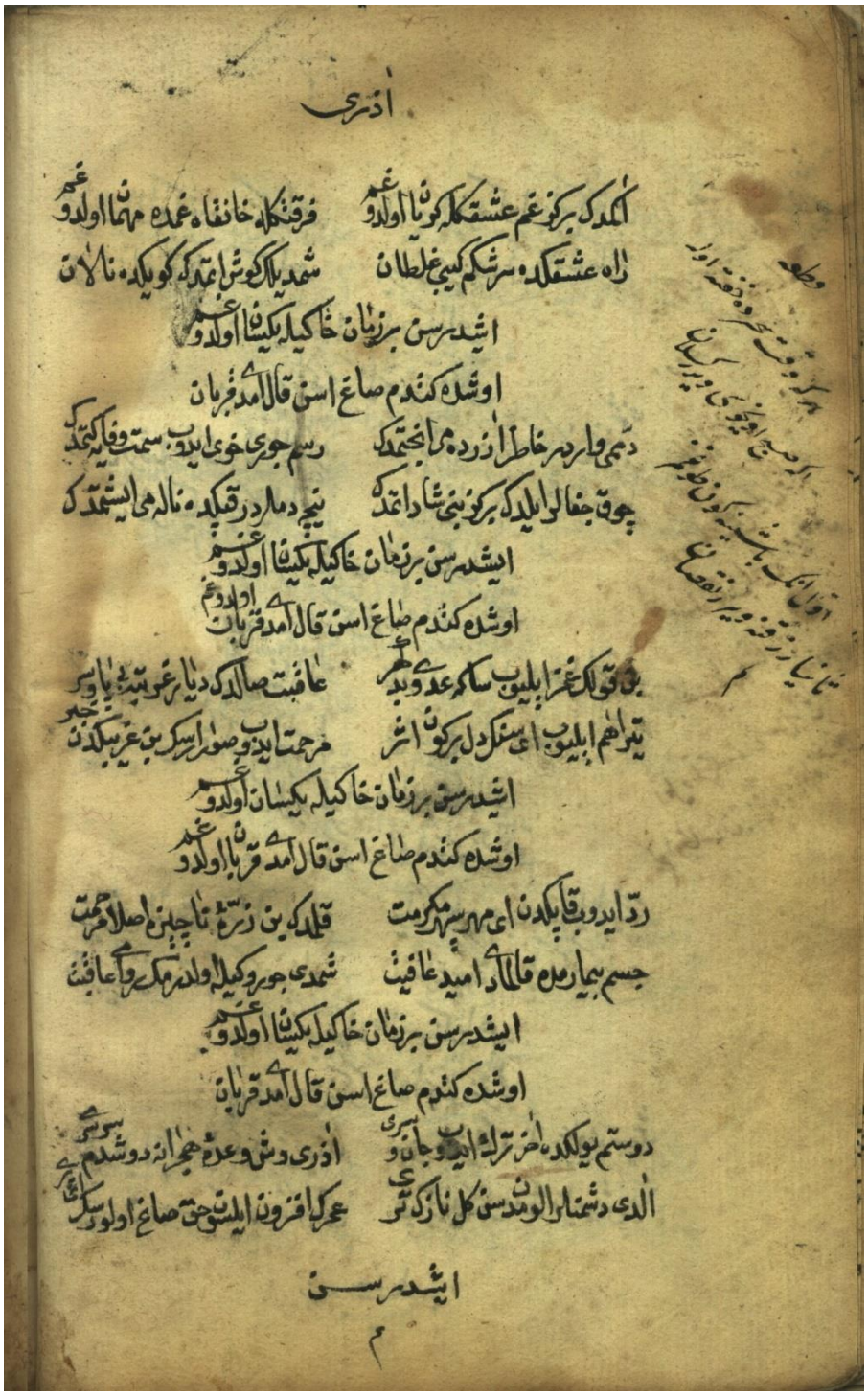

Varak:33[b]

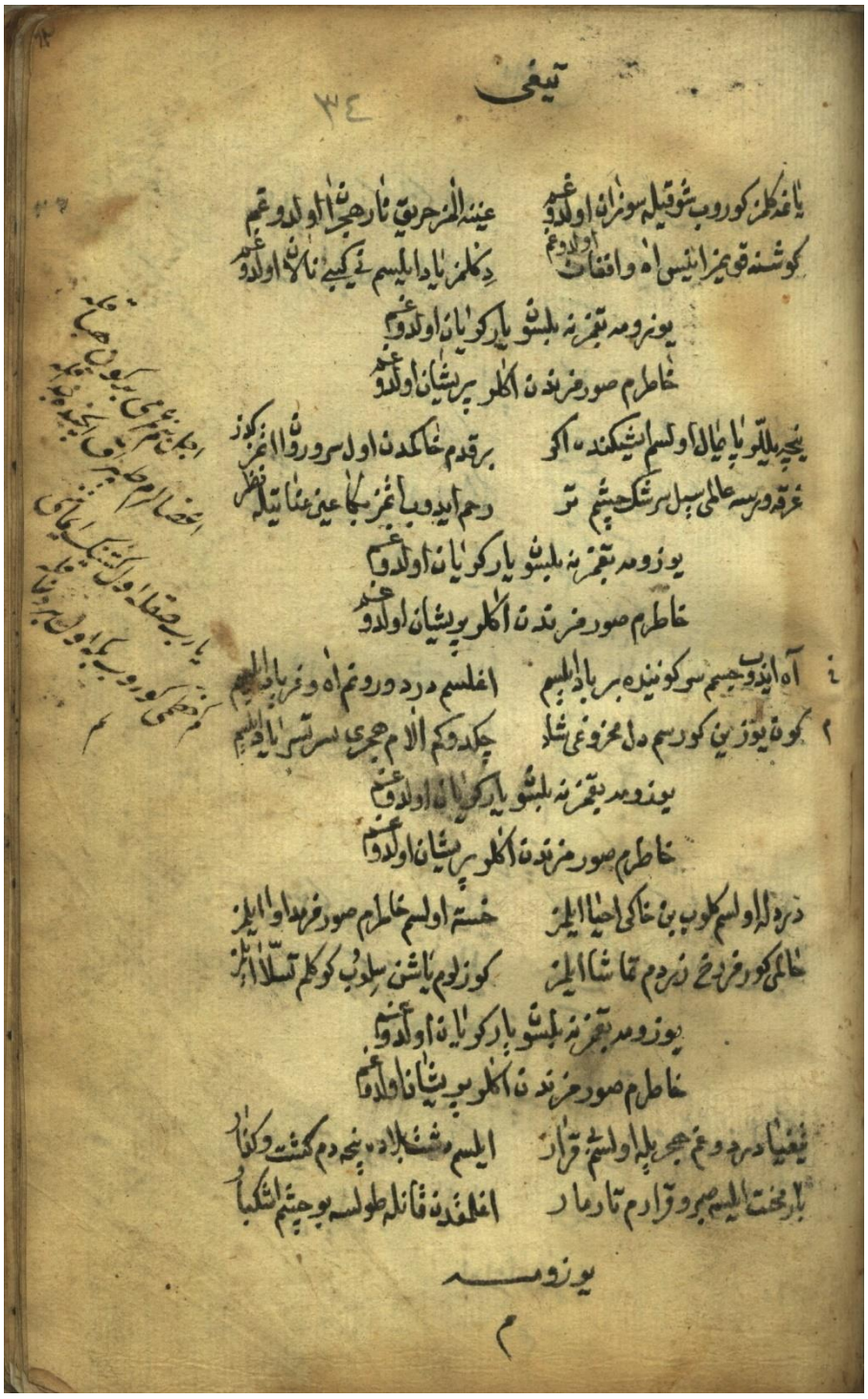

Varak:34[a]

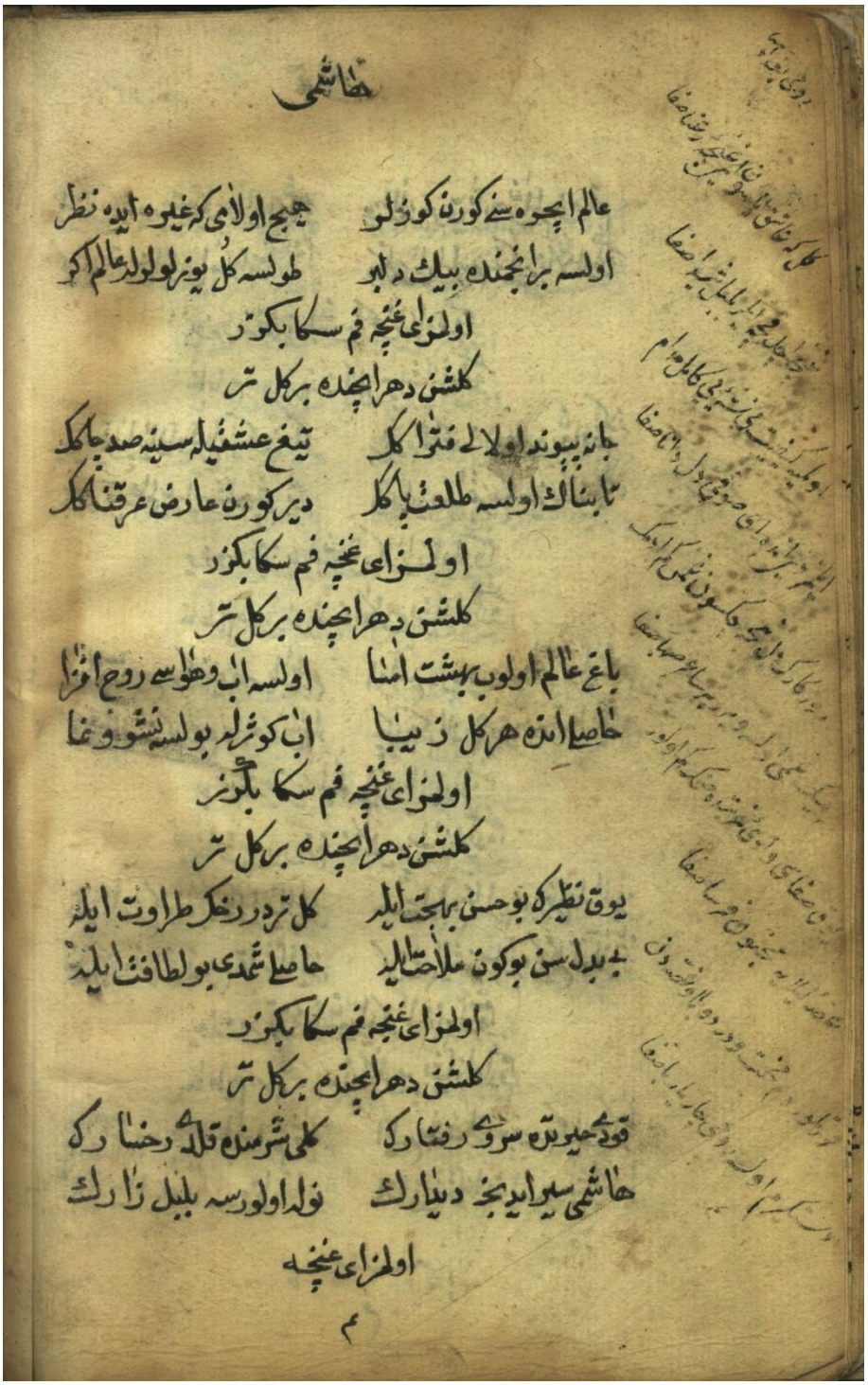

حاشی

عالم ایچره سنی کورن کوزلر چیخ اولای کی غیره ایده نظر
اولسه بر انجمنده بیك دلبر طولسه کل یوزلو لولو عالم اکر
اولمزای غنچه فم سکا بکزر
کلشن دهر ایچنده برکل تر

جانه پیوند اولالی فترا کل تیغ عشقیله سینه صد چاکل
تا بناك اولسه طلعتیله کل دیر کورن عارض عرقناکل
اولمزای غنچه فم سکا بکزر
کلشن دهر ایچنده برکل تر

باغ عالم اولوب بهشت اسنا اولسه اب وهوا سه روح افزا
حاصل اندن هر کل زیبا اب کوثر له بولسه نشو ونما
اولمزای غنچه فم سکا بکزر
کلشن دهر ایچنده برکل تر

یوق نظیر کی بو حسن بهجت ایله کل تر در رخ طراوت ایله
بدل سن بوکون ملاحت ایله حاصل شمدی بو لطافت ایله
اولمزای غنچه فم سکا بکزر
کلشن دهر ایچنده برکل تر

قوی حیوتله سروی رفتارکی کلمی شرمنده قلدی رخسارکی
حاشی سیر ایدیجك دیدارکی نوله اولورسه بلبل زارکی
اولمزای غنچه

م

Varak:34[b]

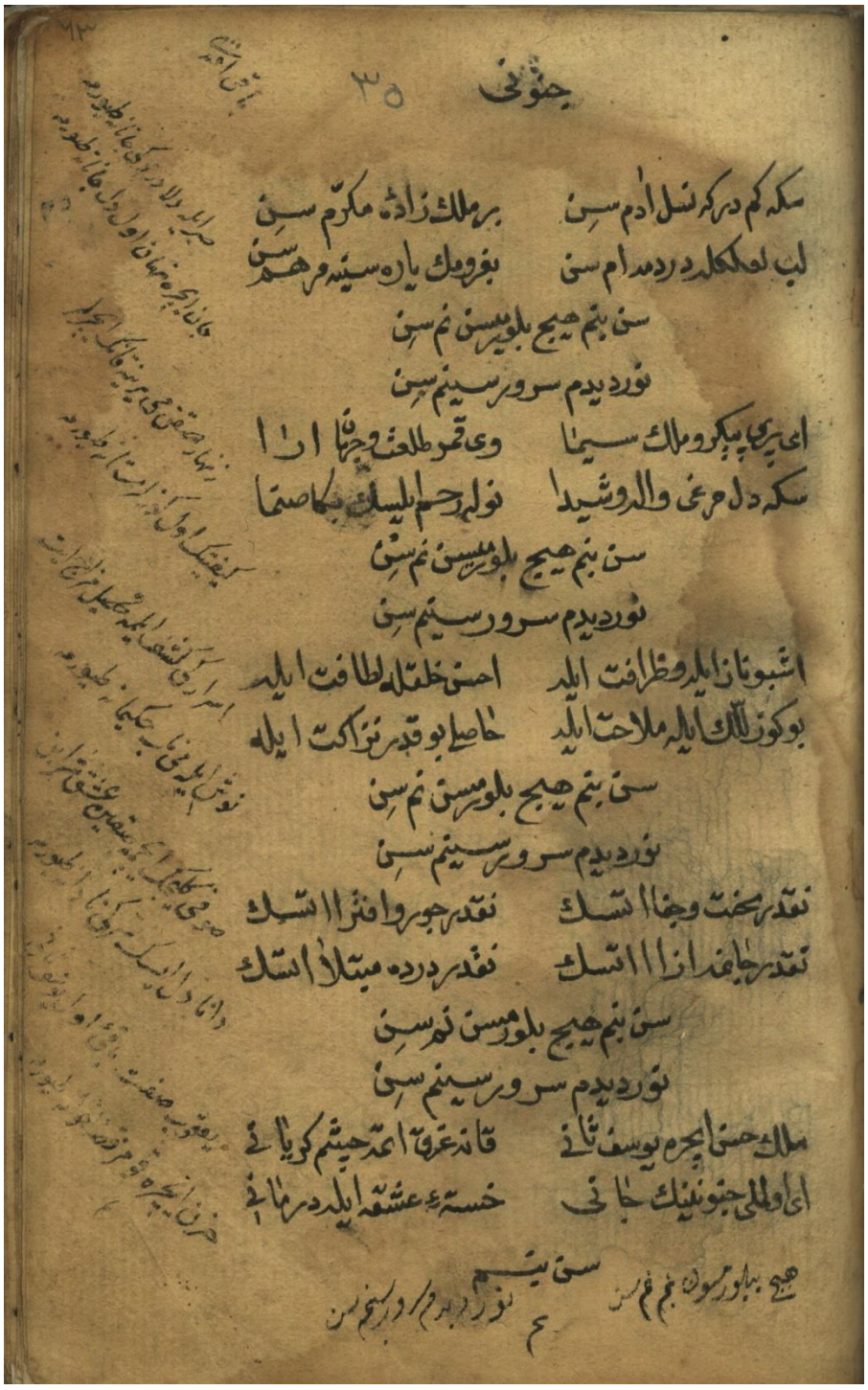

جنونی ۳۵

سکه کم در کهٔ نسل آدم سن — بر ملک زادهٔ مکرم سن
لب لعلکله دردمدام سن — بغرو ملک یاره سینه مرهم سن
سن بنم هیچ بلورمسن نم سن
نوردیدم سرور سینم سن

ای پری پیکر و ملک سیما — وی قمر طلعت و جهانارا
سکه دلمرعنی والدوشیدا — نولیه رحم ایلیسک بکا صنما
سن بنم هیچ بلورمسن نم سن
نوردیدم سرور سینم سن

اشبونا زایلدوظرافت ایله — احسن خلقله لطافت ایله
بوکوزلکله ایله ملاحت ایله — حاصل بوقدر تراکت ایله
سن بنم هیچ بلورمسن نم سن
نوردیدم سرور سینم سن

نقدر بخت وجفا اتسک — نقدر جور وافترا اتسک
نقدر جامه دراا اتسک — نقدر دردمبتلا اتسک
سن بنم هیچ بلورمسن نم سن
نوردیدم سرور سینم سن

ملک حسن ایچره یوسف ثانی — قانه عرق احمد حیشم کویانی
ای ولملی جنونیکه جانی — خستهٔ عشقه ایلدرمانی

هیچ بلورمسن نم سن
سن بنم
نوردیدم سرور سینم سن

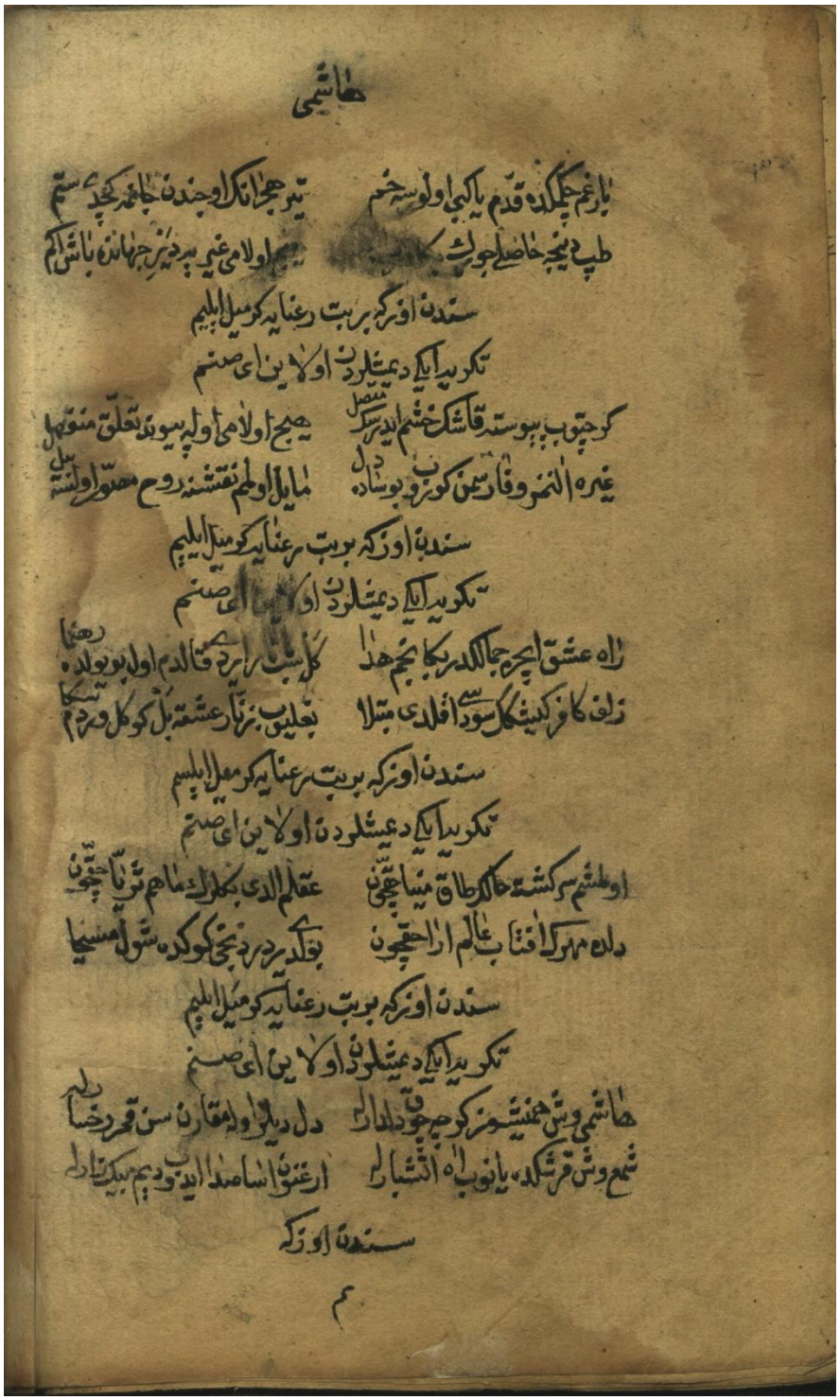

هاشمی

یار غم چکمکده قدم یا کبی اولوسه خم تیر جفا ناکاوجدن جامه کچدی ستم
طپ دیمجه حاصلی جورک [illegible] یم اولامی غیر پرده زیر جهاندن باش اکم

سندن اوزکه بربت رعنایه کومیل ایلیم
تکریه ایکی دیمشلردن اولایی صنم

کوچتوب پیوسته قاشک خشم ایدرسه مصل یصبح اولامی اوله پیوند تعلق منوهل
غیره النمز وفا رسمن کوزوب بوساده دل نایل اولمم نقشنه روح مصور اولسه یل

سندن اوزکه بربت رعنایه کومیل ایلیم
تکریه ایکی دیمشلردن اولایی صنم

راه عشق ایچره جاکلدیکا بنجه هدا کل بنه رایرده قالدم اول بویولده رهنما
زلف کافر کیشکل سودیسی افلدی مبتلا بعلیوب بزنار عشقه بل کوکل ودم تسکا

سندن اوزکه بربت رعنایه کومیل ایلیم
تکریه ایکی دیمشلردن اولایی صنم

اولمشم سرکشته حاکلرطاق مینا چقمن عقلم الدی بکلرک ماهم ترنا چقمن
دلده مهرک افتاب عالم ارا چقمن بقلدیردرد نجکوکده شول مسیحا

سندن اوزکه بربت رعنایه کومیل ایلیم
تکریه ایکی دیمشلردن اولایی صنم

هاشمی وش همیشه کوزیاشک دلدارلر دل دیلر اولامقارن سن قدر رضا رلر
شمع وش قرشکده یانوب اه اشبارلر ارعتوان اسامد ایدوب دیم بیک زارلر

سندن اوزکه

م

Varak:35[b]

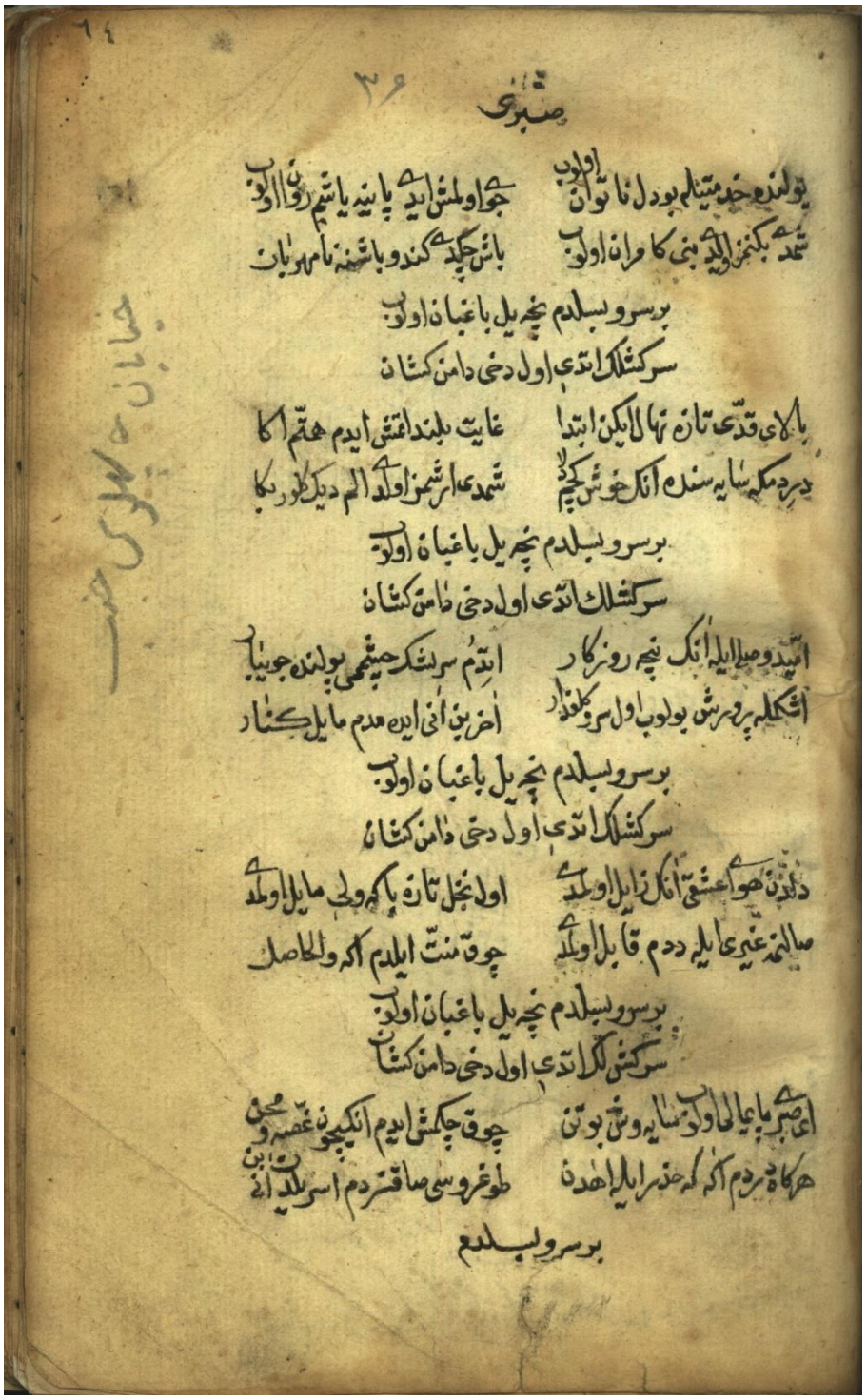

Varak:36[a]

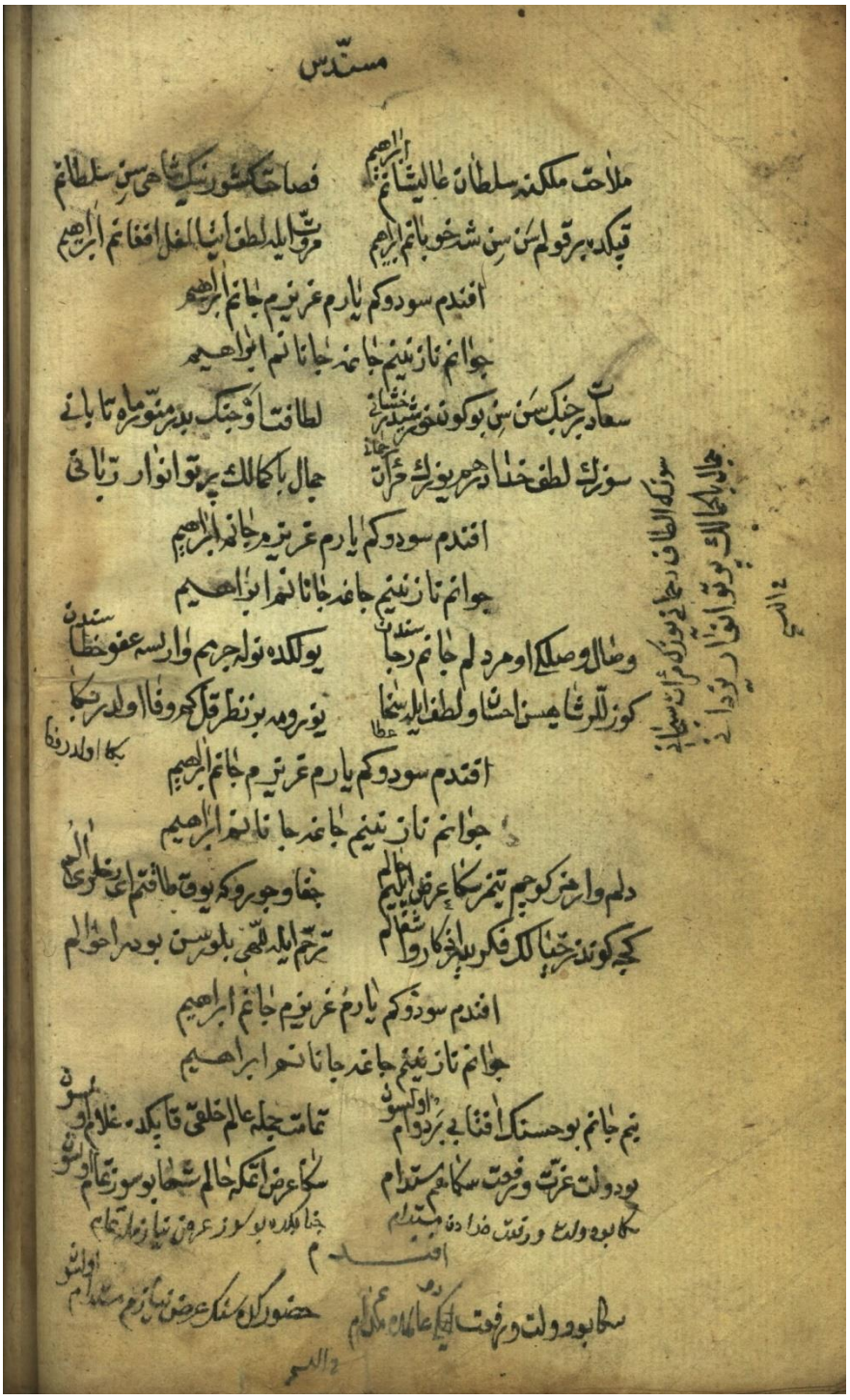

مسدّس

ملاحت ملکنه سلطان عالیشانم ابراهیم — فصاحتکشور نیک شاهی سن سلطانم
قیلکده برقولم سن سن شد خوبانم ابراهیم — مروّت ایله لطف ایت الغل افغانم ابراهیم

افندم سودوکم یارم غریبم جانم ابراهیم
جوانم نازنینم جانده جانانم ابراهیم

سعادت برجبک سن سن بوکون تشریف شاهانه — لطافتاوجنک بدر منوره تابانه
سوزک لطف خدادر جسم یوزک عرآن جاذبه — جمال باکمالک پرتو انوار ربانی

افندم سودوکم یارم غریبم جانم ابراهیم
جوانم نازنینم جانده جانانم ابراهیم

وصالک وصلکا اومرد لم جانم دجا سندن — یولکده نولهجرم وارسه عفوخطا سندن
کوزلرشاهیسن احسان ولطف ایله سخا — یوزرومه بونظر قیلکه وفا اولدرنکا

افندم سودوکم یارم غریبم جانم ابراهیم
جوانم نازنینم جانده جانانم ابراهیم

دلم وارمز کوجم یتمز سکا عرض ایلیم الم — جفاوجورکه یوقطاقتم اعی نظری الم
کجه کوندز خیالک فکریله اذکار وشغالم — ترحم ایله للّهی بلورسن بودراحوالم

افندم سودوکم یارم غریبم جانم ابراهیم
جوانم نازنینم جانده جانانم ابراهیم

بنم جانم بوحسنک افتابی برزوالم اولمسون — تمامت جمله عالم خلقی قابکده غلام اولسون
بودولت عزت وفرحت سکا عمرم مسندم — سکا عرض ایلهکه حالم شحابو سوزتمام اولسون

افندم

سکا بودولت وفرحت ایکی عالمده مکرم — حضورکده سنکه عرض نیازم مسندم اولسون

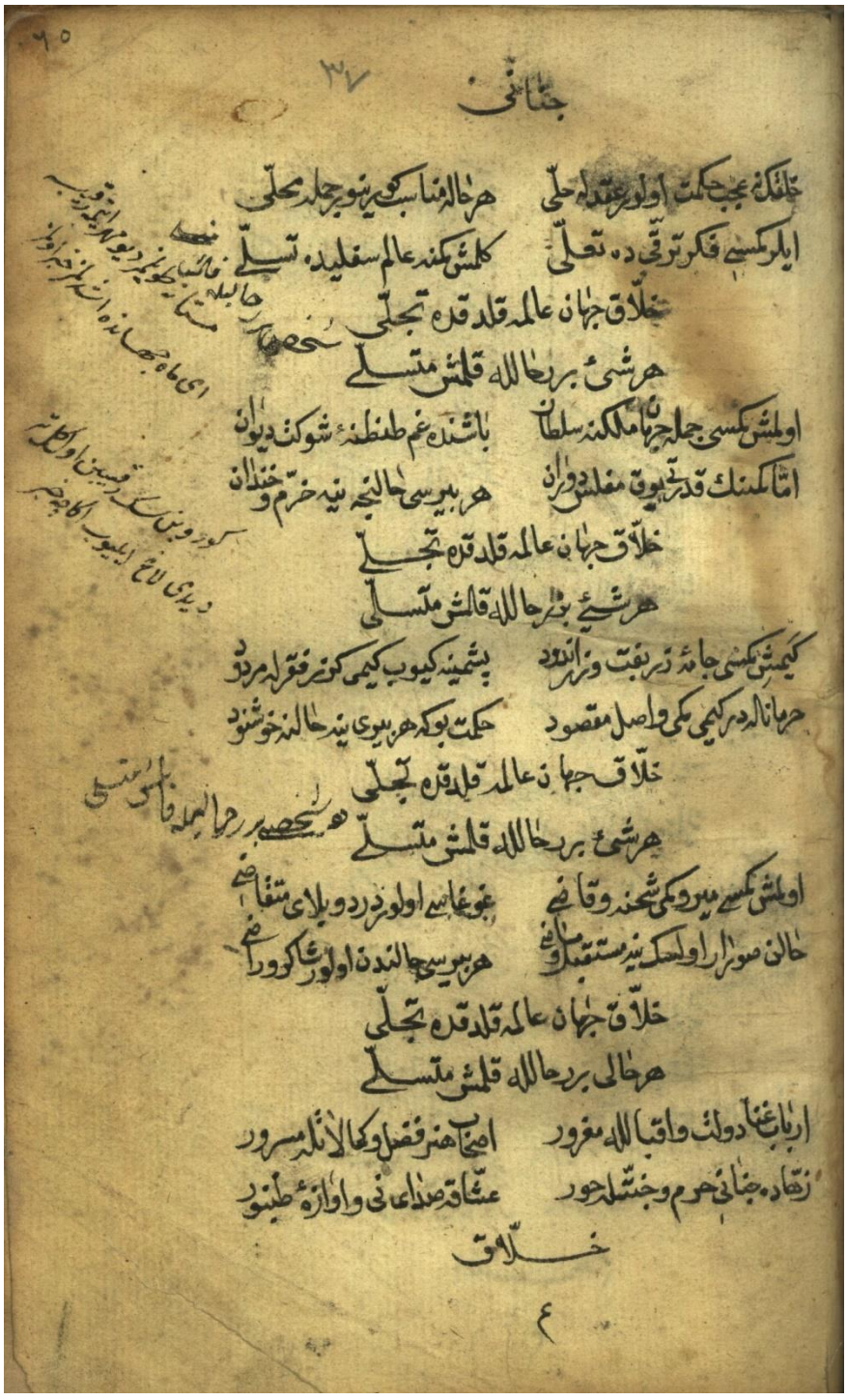

Varak:37[a]

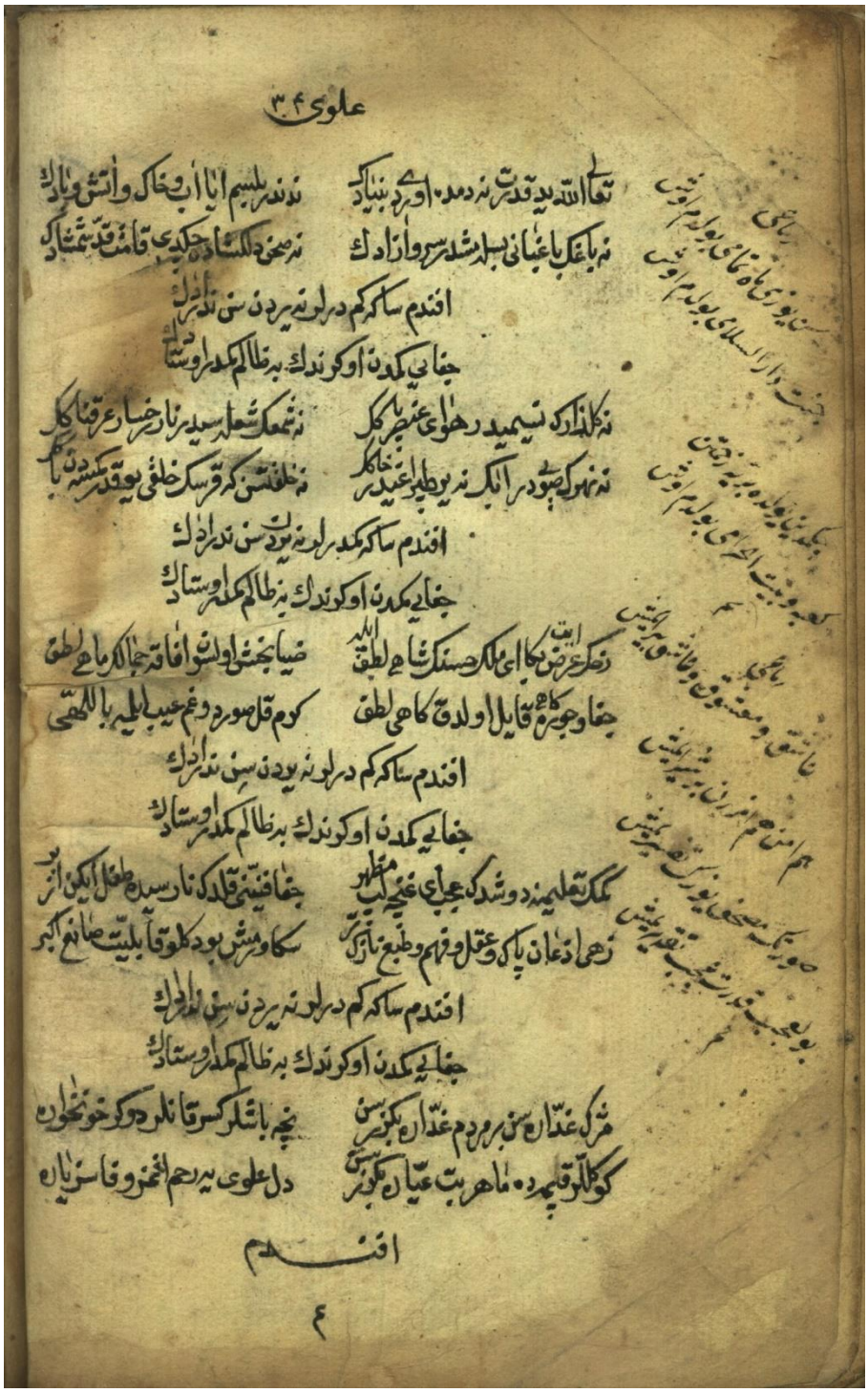

Varak:37[b]

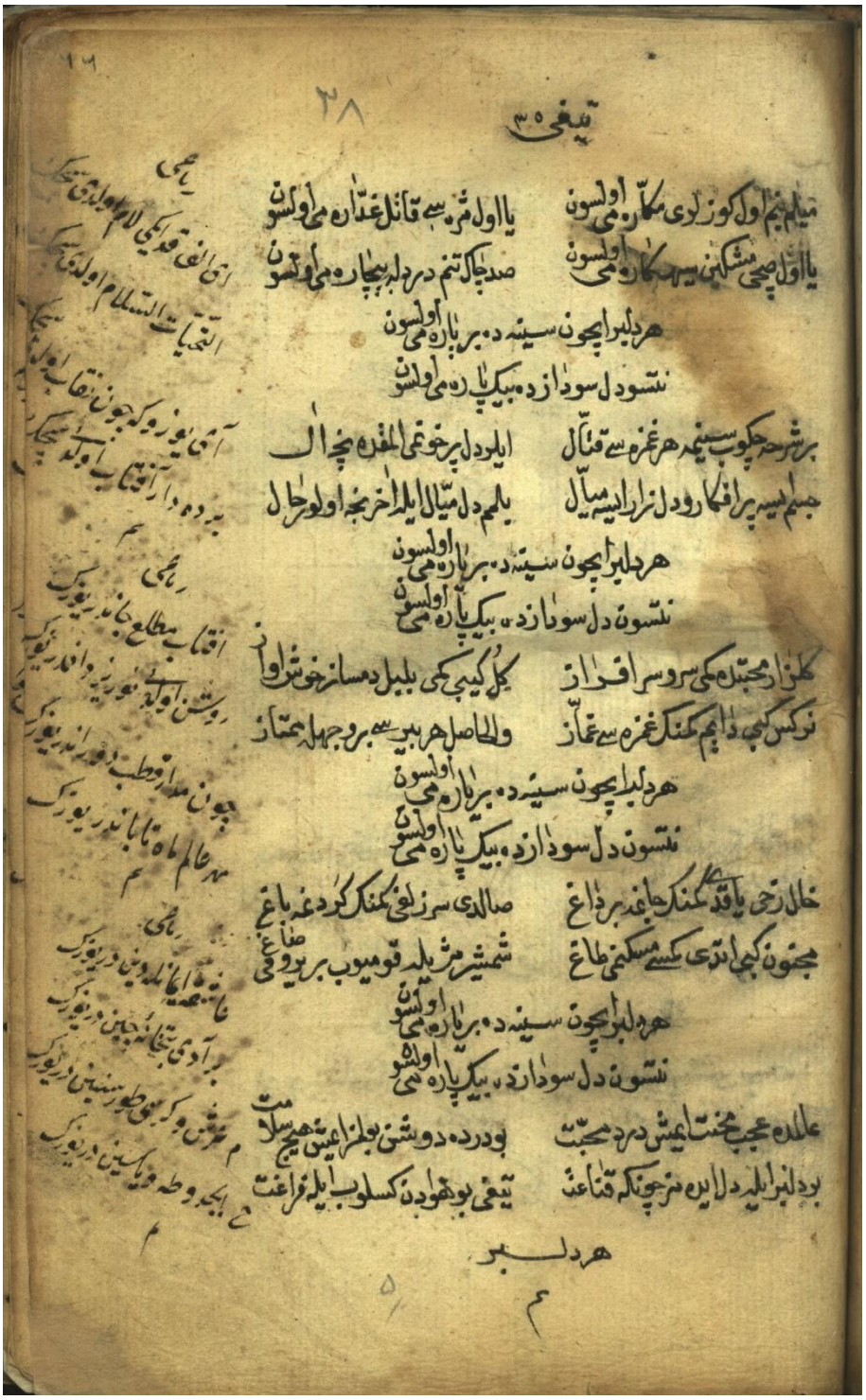

Varak:38[a]

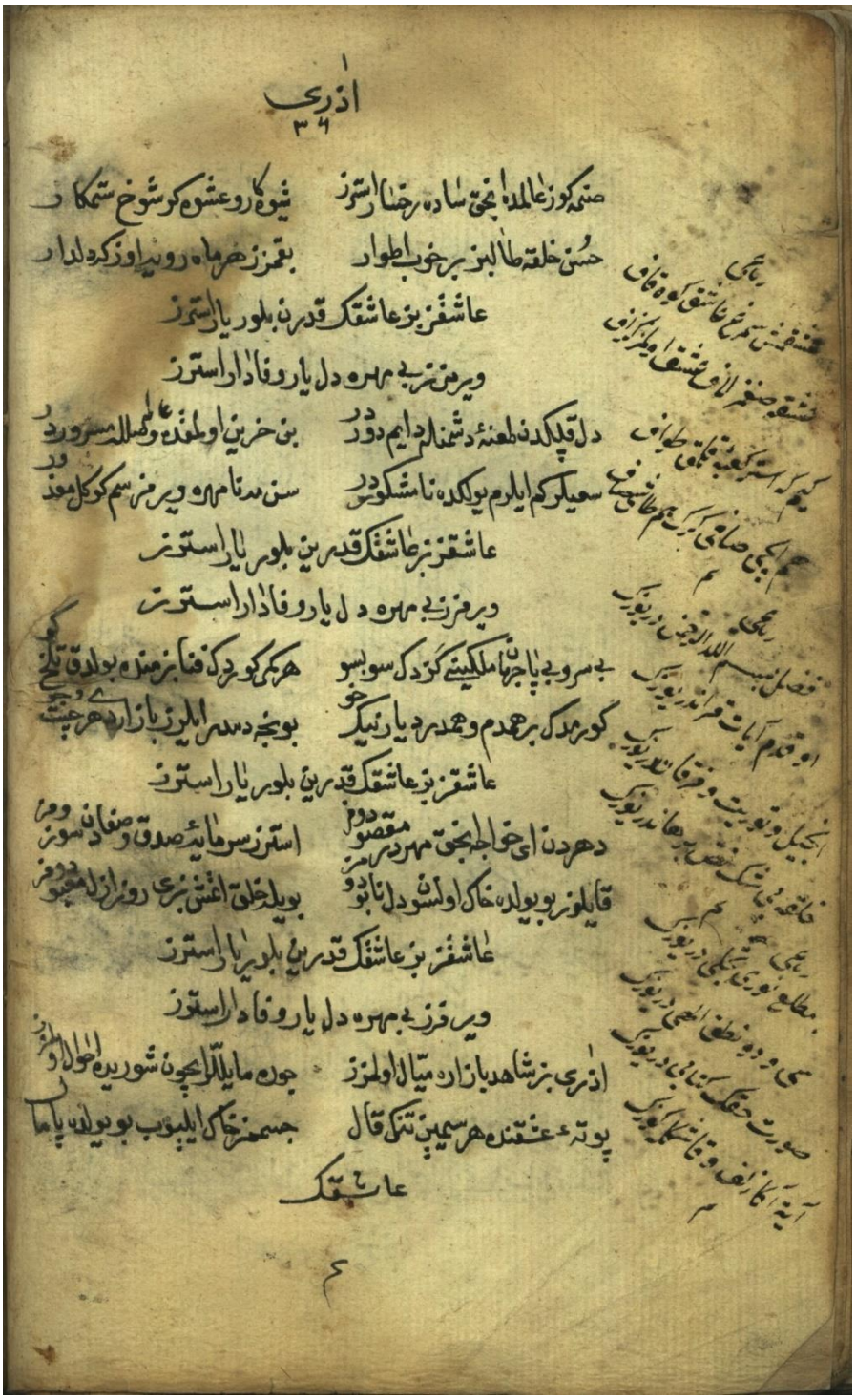

Varak:38[b]

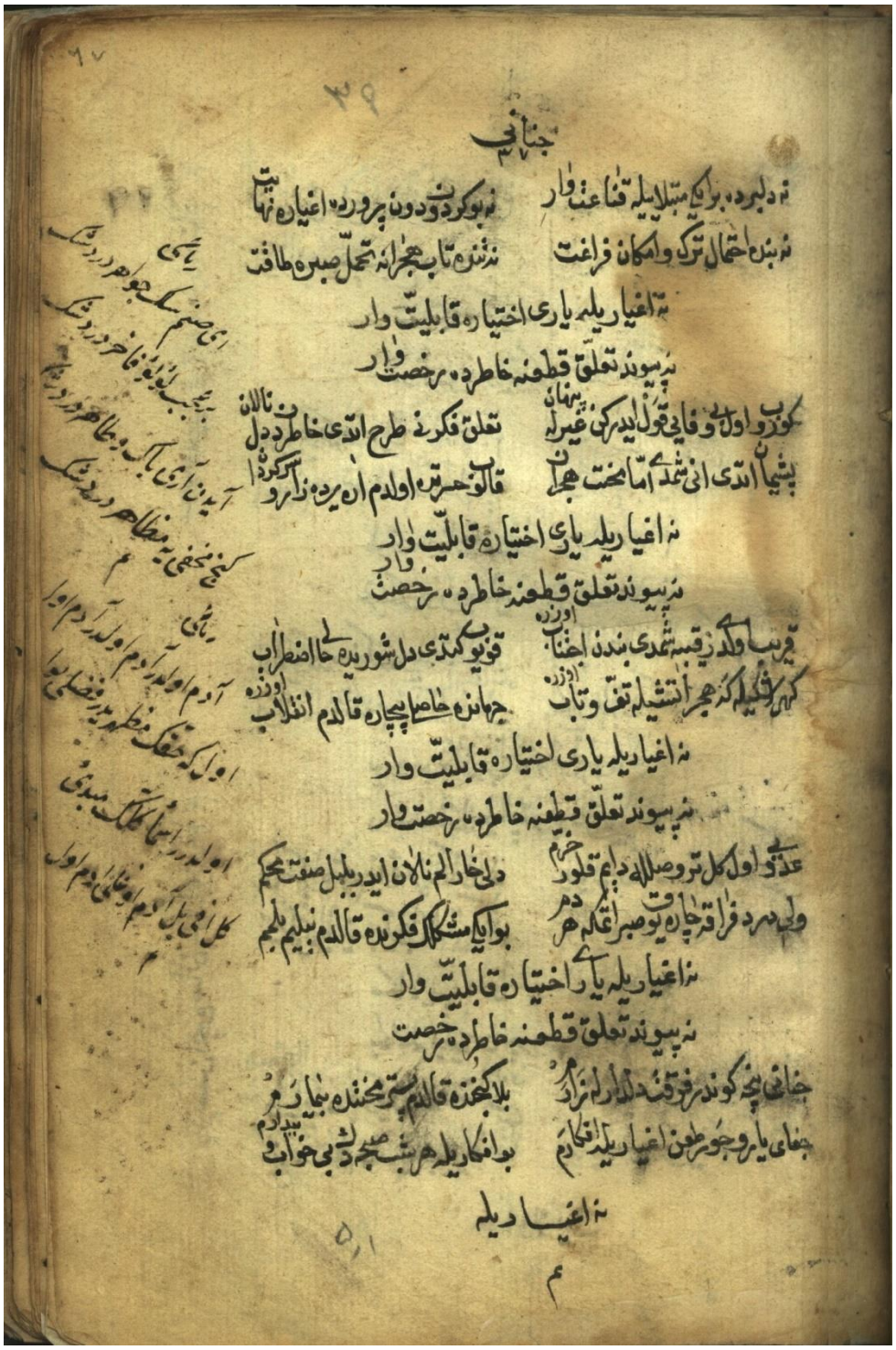

جنابی

نه دلبره، برایکه مبتلایله قناعت وار — نه بوکردون و دون پروره، اغیاره نهایت
نه بنده احتمال ترک و امکان فراغت — نه شنده تاب هجرانه تحمل صبره طاقت
نه اغیار یله یاری اختیاره قابلیت وار
نه پیوند تعلق قطعنه خاطره، رخصت وار

کوزوب اول بی وفایی قول ایدرکن غیرله پنهان — تعلق فکرنه طرح ایدی خاطردن نالان
پشیمان اندی انی شمدی اما سخت هجران — قالوب حسرتده اولدم اه یرده زار و آکره
نه اغیار یله یاری اختیاره قابلیت وار
نه پیوند تعلق قطعنه خاطره، رخصت وار

قریب اولدی قبه شمدی بندن اجتناب اوزره — قونوب کیدی دل شوریده حالی اضطراب
کهر فکیله کهجر اتشیله تفت و تاب اوزره — جهاندن حاصل بیچاره قالدم انقلاب اوزره
نه اغیار یله یاری اختیاره قابلیت وار
نه پیوند تعلق قطعنه خاطره، رخصت وار

عدنی اول کل تر وصاله دایم قلور حرم — دلی خار الم نالان ایدر بلبل صفت محکم
ولی مرد فراقه چاره یوق صبر ایتمکه هر دم — بوایکی مشکلک فکرنده قالدم نیلیم نیلیم
نه اغیار یله یاری اختیاره قابلیت وار
نه پیوند تعلق قطعنه خاطره، رخصت

جفالی یاره کوندن کونه قصد دلدار له زارم — بلا کنجنده قالدم پستر محنتده بیمارم
جفای یار و جور طعن اغیار یله اتکارم — بوانکار یله هر شب صبحه دک بی خواب و بیدارم

نه اغیار یله

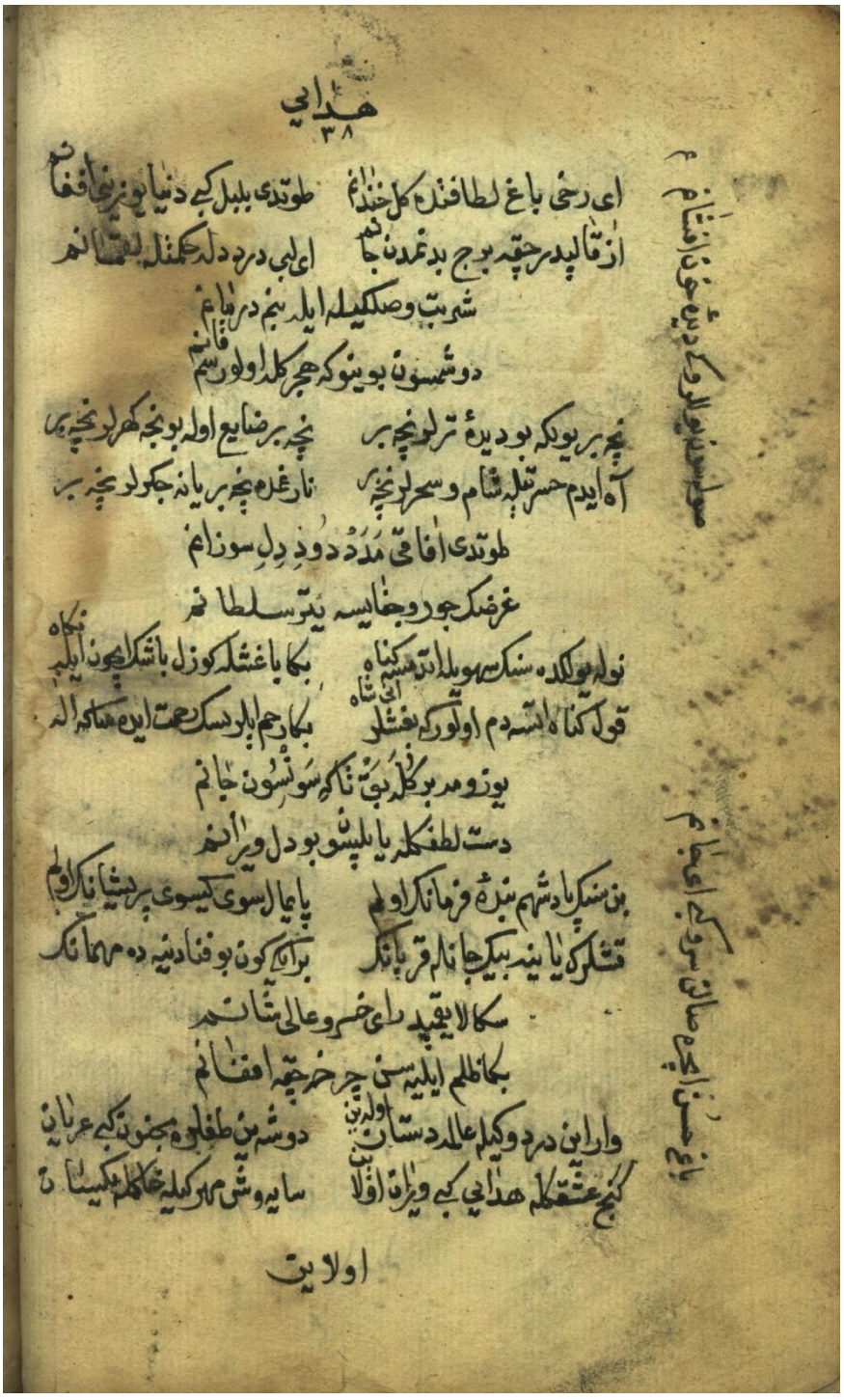

هدایی
۳۸

ای رخی باغ لطافتدن کل خندانم — طوتدی بلبل کبی دنیایو زیر افغانم
از قاپدر چقه برج بدن دن جانم — ای لبی درد دله حکمندله لقمانم
شربت وصلکیله ایله بنم درمانم
دوشمسون بو بنو که هجر کله اولور سمّ قاتلم

پنجه بر یولکه بو دیده تر لو پنجه بر — پنجه بر ضایع اوله بو پنجه کهر لو پنجه بر
آه ایدم حسرتیله شام و سحر لو پنجه بر — نار غمده پنجه بر یانه جکو لو پنجه بر
طوتدی افاقی مدد دود دل سوزانم
غرضک جور و جفایسه یتر سلطانم

نوله یولکده سنک سویله دیکم کناه — بکا باغشلکه وزل باشکه پسون ایلیه نکاه
قول کناه ایتسه دم اولور که بغشلر ایی شاه — بکا رحم ایلر سنک رحمت ایده مناکه اله
یوزومه بر کله بیت ناکه سوسون جانم
دست لطفکله یا بلیسون بو دل ویرانم

بن سنک پادشهم بنده فرمانکر اولم — پایمال سوی کیسوی پریشانکر اولم
قتلکه یانیه بیک جانله قربانکر — برایکه کون بو فنا دنیه ده مهمانکر
سکا لایقدر رای خسرو عالی شانم
بکا ظلم ایلیه سن چرخ چقه افغانم

وار این درد و کیلم عالم دستان اولدین — دوشه بن طفلاوه بجنونکه عریان اولدین
گنج عشقکله هدایی کبی ویران اولدین — سایه وشه مهر کیله خاکلم یکسان اولدین
اولایت

Varak:39[b]

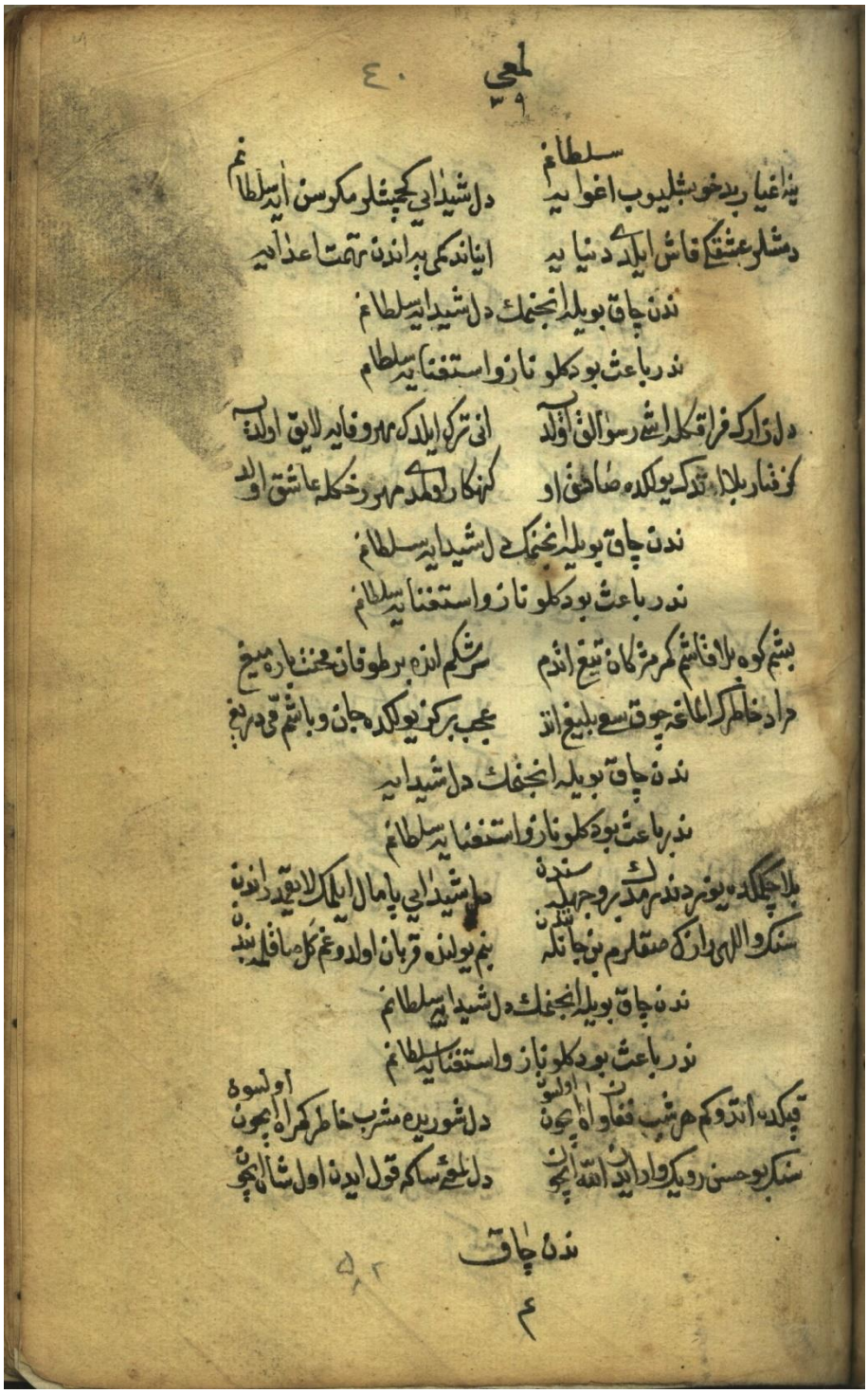

لمعي

٤٠

٣٩

سلطانم

يانا غيار بد خو بشليوب اغوا يه — دل شيدا يي كجشلر مكوسن ايه سلطانم
دشلر عشقكه فاش ايلدك دنيا يه — اياندكمي بيراندن رحمت اعدا يه

ندن چاق بويله انجمك دل شيدا يه سلطانم
ندر باعث بوده كلونار واستغنا يه سلطانم

دل زاركه فراقكله اشه رسوا لق اولدي — انى تركه ايلدك مهر وفا يه لايق اولدي
كونفنار بلا ايتدكيولكده صاغشي او — كنهكار لغمده مهر خكله عاشق اولدي

ندن چاق بويله انجمك دل شيدا يه سلطانم
ندر باعث بوده كلونار واستغنا يه سلطانم

بشم كوه بلا قاشم كرمز كان تيغ اندم — سرشكم اندن بر طوفان محنت بارة ميغ
مراد خاطركه اغاجه چوق سعي بليغ اندم — عجب بركونيولكده جان وباشم قي دريغ

ندن چاق بويله انجمك دل شيدا يه
ندر باعث بوده كلونار واستغنا يه سلطانم

بلا چكمكده يوقدر مدتي بر وجهله سنده — دل شيدا يي پامال ايلمك لايقمي اندن
سنك واللهي دركه صقلارم بن جانمله شكرن — بنم يولنده قربان اولدوغم كل صافلمه بندن

ندن چاق بويله انجمك دل شيدا يه سلطانم
ندر باعث بوده كلونار واستغنا يه سلطانم

قيمكده اندوكم هر شب قفاوك اولسون — دل شوريده مشرب خاطركمراه اولسون
سنك بوحسن رويكه وار ايدك الله انجون — دل لمعي ساكم قول ايدن اول شاه انجون

ندن چاق

٤

Varak:40a

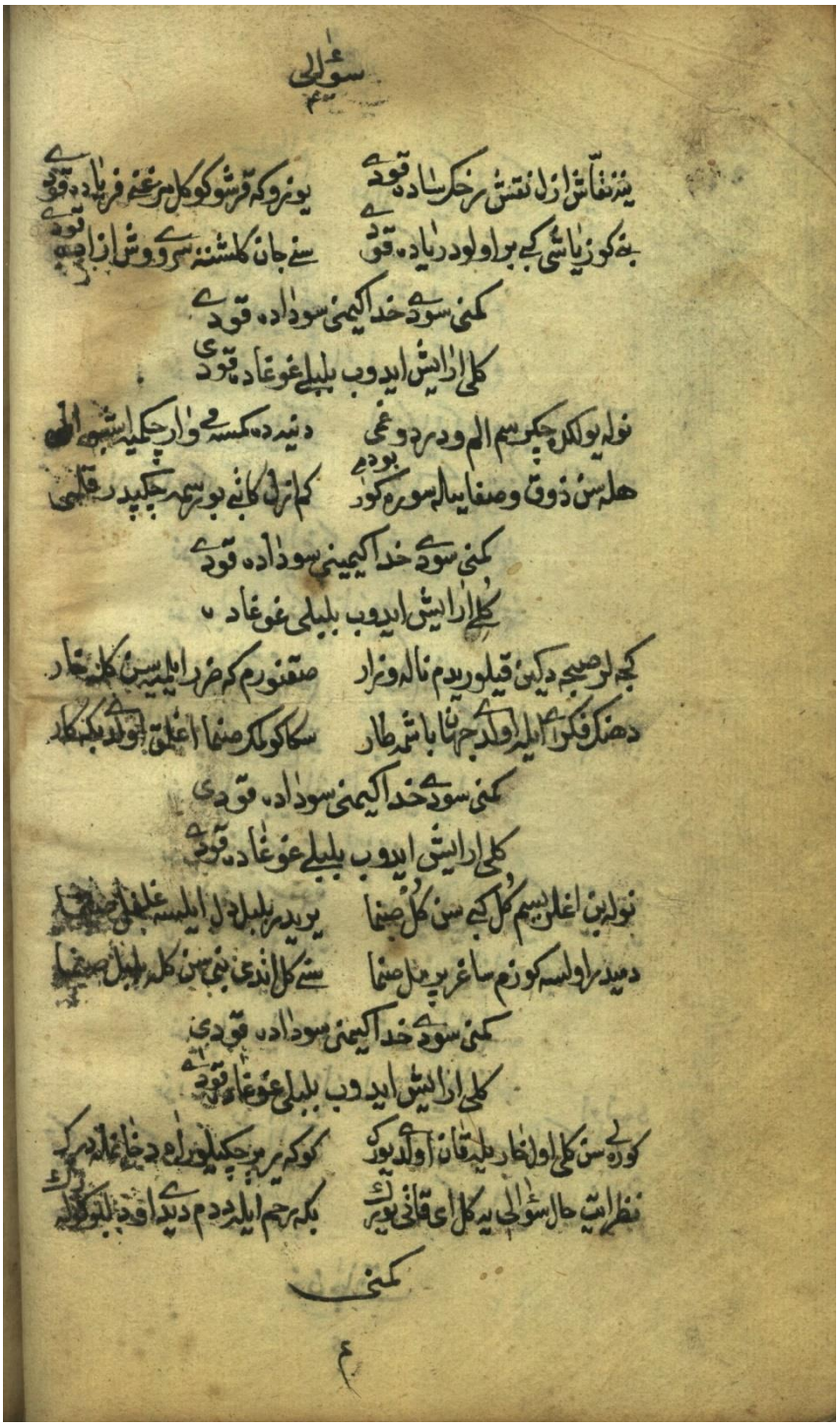

سؤالی

یه نقاش ازل نقش رخ کساده قودی — یه نرگه قرشو کوکل مرغه فریاده قودی
بنه کوز یاشی کبی براولود ریاده قودی — سنی جان کلمشه سرو وش ازاده قودی

کمنی سودی خدا کیمنی سوداده قودی
کلی ارایش ایدوب بلبلی غوغاده قودی

نوله یولکز چکرسم الم ودرد وغمی — دنیده کسه می وار چکیه ایشبو الم
هله سن ذوق وصفا یالم سوره کور بودم — کم ترک کانی بو سرمه چکیدر قلمی

کمنی سودی خدا کیمنی سوداده قودی
کلی ارایش ایدوب بلبلی غوغاده

کجه لر صبح دکین قیلوریدم ناله وزار — صقنورم کم خدا ایلیه سن کلنار
دهشک فکرا ایله اولدی جهانا باشمه طار — سکا کولمک صنما اغلمق اولدی بکا کار

کمنی سودی خدا کیمنی سوداده قودی
کلی ارایش ایدوب بلبلی غوغاده قودی

نولدین اغلمز یسم کل کبی سن کل صنما — یریده بلبلی ایلیسه غلغله صنما
دیدم اولسه کوزم ساغر پر مل صنما — سنی کل اندی بنی سن کلمه بلبل صنما

کمنی سودی خدا کیمنی سوداده قودی
کلی ارایش ایدوب بلبلی غوغاده قودی

کوردی سن کلی اولدار دیه قانه اولدیوک — کوکه یر پرچکیلوب راه دخی قالمه دیوک
نظر ایت حال سؤالی یه کل ای قانی یوک — بکه رحم ایله دم دیدی اوده بلبوکدن

کمنی

Varak:40[b]

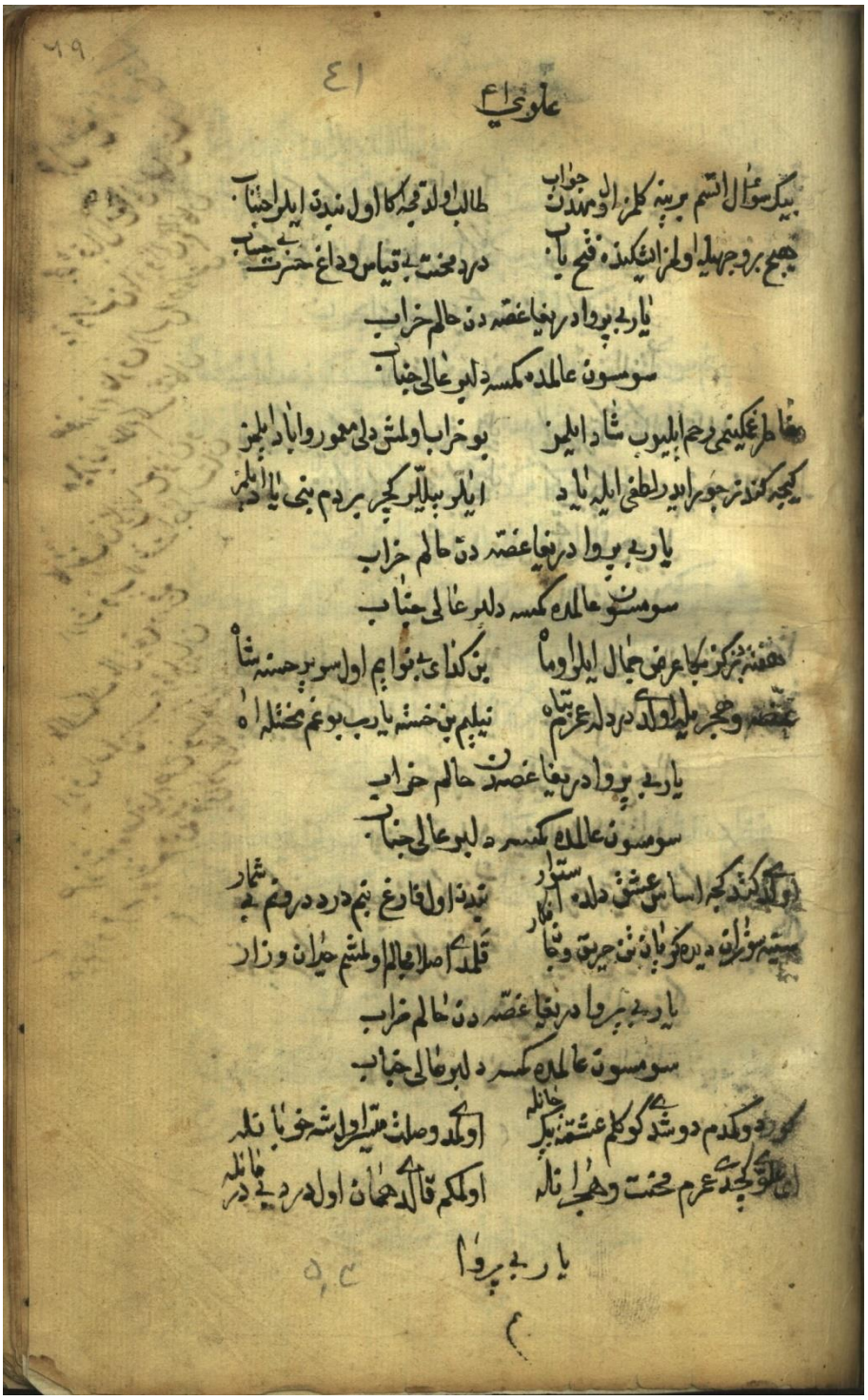

Varak:41[a]

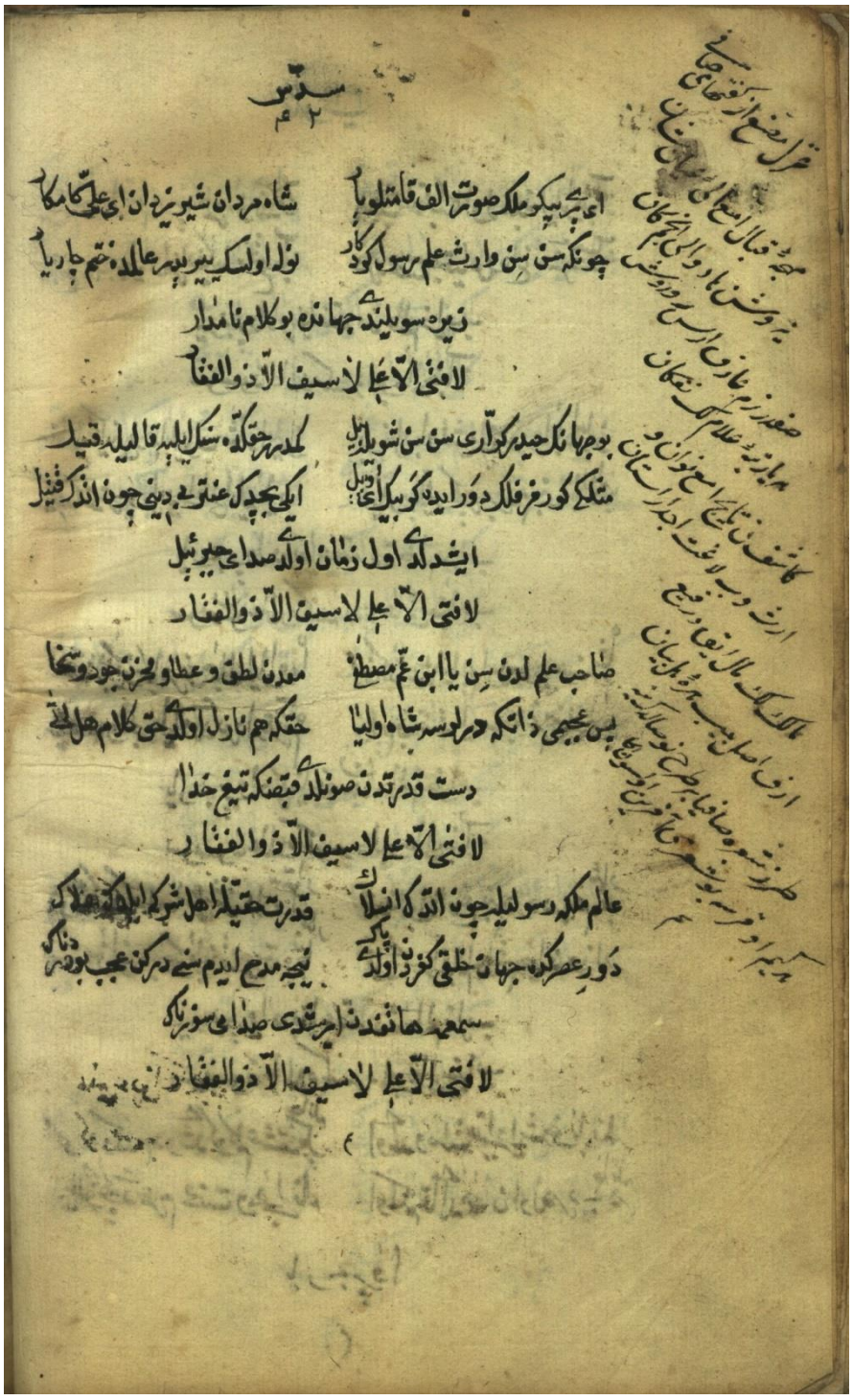

مسدس

ای پیکر ملک صورت الف قامتلو یار — شاه مردان شیر یزدان ای علی نامکار
چونکه سن سن وارث علم رسول کردگار — نوله اولسک پیر پیر عالمده ختم چاریار

زیره سویلیدی جهاندن بو کلام نامدار
لافتی الا علی لاسیف الا ذوالفقار

بو جهانک حیدر کرارسن سن شویله دل — کمدهر حقکده سنکیله قالیله قیل
متلکه کور فرفلکه دورایده کوبکیله دل — ایکی بچدک عشقه دینی چونه اندک قیل

ایشدلدی اول زمان اولدی صدای جبرئیل
لافتی الا علی لاسیف الا ذوالفقار

صاحب علم لدن سن یا ابن عم مصطفی — معدن لطف و عطا و مخزن جود و سخا
پس عجبی ذاتکه در لوسر شاه اولیا — حقکده هم نازل اولدی حق کلام هل اتی

دست قدرتدن صونلدی قبضه کی تیغ خدا
لافتی الا علی لاسیف الا ذوالفقار

عالم ملکه رسولیله چونه اندک انسلاک — قدرت حقیله اهل شرکه ایلدکه هلاک
دور عصرکده جهانه خلقی کزدن اولدی پاک — نیچه مدح ایدیم سنی درکن عجب بودر دناک

سمعنا هاتفدن امر شدی صدای سوزناک
لافتی الا علی لاسیف الا ذوالفقار

Varak:41[b]

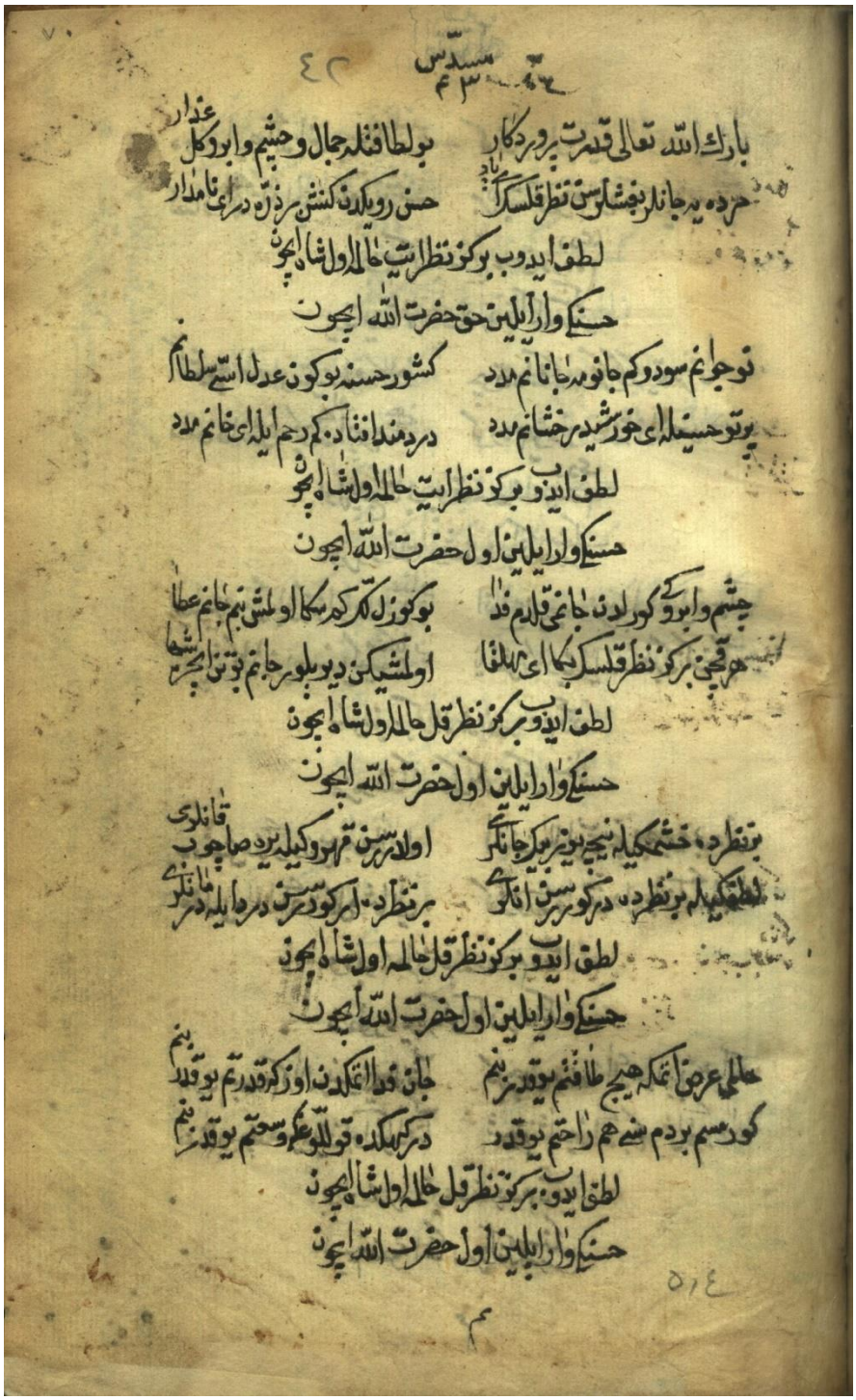

Varak:42[a]

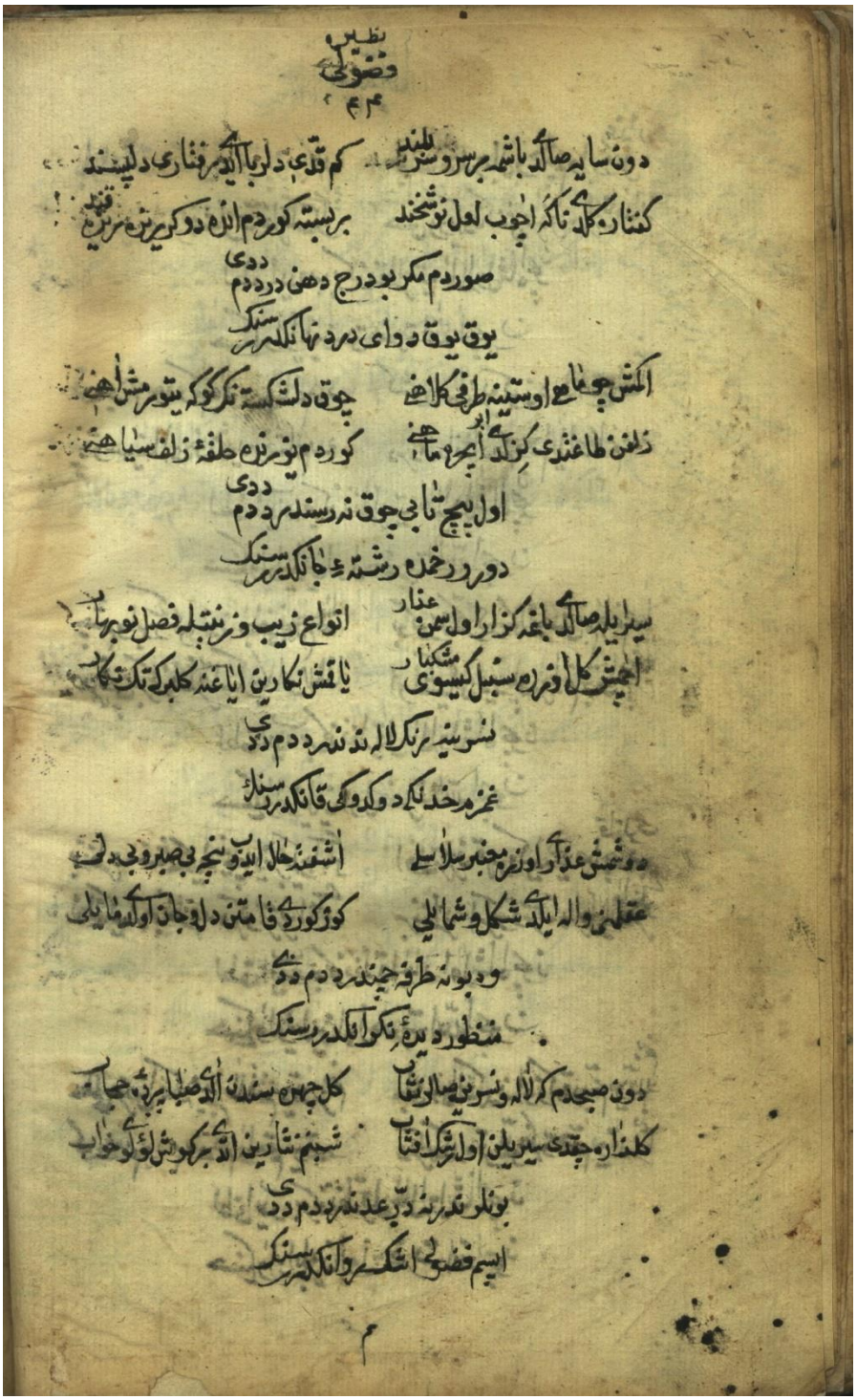

Varak:42[b]